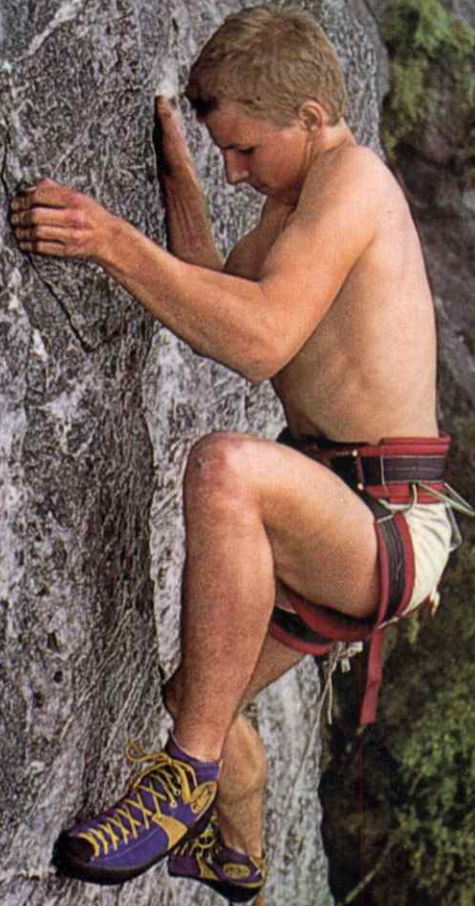

HORY 19

1897 - 1987

**90. výročí
českého horolezectví**

VYDÁVÁ PVK A MK VHS MV ČSTV
PRAHA, VYCHÁZÍ NEPERIODICKY.
NEPRODEJNÉ, JEN PRO VNITŘNÍ
POTŘEBU.

Tisk povolen Odborem kultury NV HM
PRAHA, č. j. kul. 3-2123/83, 5.12.1983.

Veškerá korespondence - Ivan Boháček,
Wilhelma Piecka 67/5, 136 00 Praha 3 -
Vinohrady.

HORY jsou metodickým a informačním
bulletinem aktivních lezců, horolezců
a vysokohorských turistů. Vítejte přispě-
vky ze všech oblastí týkajících se hor a naší
činnosti v horách. Zdrojem našich infor-
mací jsou hlavně naši čtenáři. Udržujte si
nás, prosíme, informovaně. Vítejte rukopisy,
údaje o testech materiálu, nákresy
a popisy nových cest a fotografie ze všech
oblastí horské aktivity - i z „okrajových“,
jako jsou ochrana přírody, dějiny hor, geo-
logie, horská flóra a fauna atd. Váš rukopis
buď použijeme, nebo Vám jej po zlektoro-
vání vrátíme, nejdříve však do tří měsíců
dostanete od nás zprávu.

Abychom se lépe poznali, vítáme také
fotografie - podobenky autorů, které
bychom chtěli otiskovat v záhlaví jejich
článků.

Potřebujeme dobrovolné korespondenty
ze všech lezeckých oblastí. Potřebujete-li
naopak naši pomoc, pište na adresu Ivana
Boháčka, který Hory rediguje.

Návrh obálky, lay-out, grafická úprava
© Vladimír Procházka ml.

Tento devatenáctý bulletin byl dán do
tisku v únoru 1987 a vyšel v říjnu 1987.
Náklad 3 500 výtisků. Maloofsetem vytisk-
la Družba Liberec, č. zak. 119-86-014.

Autorská práva - © autoři jednotlivých
článků, statí, fotografií, kreseb atd. U pře-
kladů © Translation uvedení překladatelé.

HORY

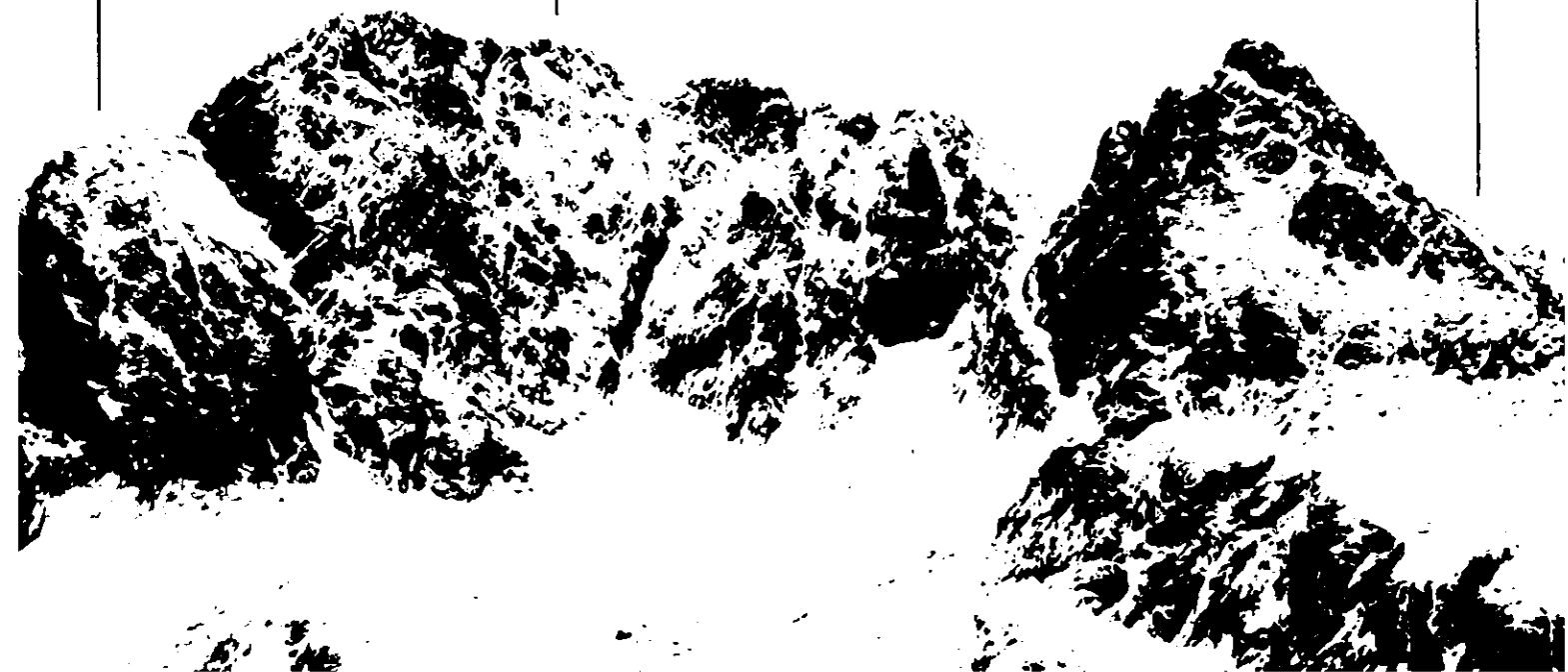
19

Fórum	2
Výstupy roku 1984, 1985 a 1986 / Ing. Jan Krch, Igor Koller	5
Proč nás v SSSR nechtějí pouštět do hor? / Marie Divišová	12
Dvojití zatčení v Českém ráji / MUDr. Jaromír Wolf	14
Kdo byl . . . Joska Smítka / Vladimír Procházka	18
Saské desítky / Ing. Petr Jandík	22
Několik úvah o odporu / Jim Collins	26
Eric Escoffier, portrét / Christian Grosjean	29
Ke klasifikaci a prvovýstupům / Pavel Krupka, Miroslav Kareš, Jiří Blesk	32
Dr. Otto Jelínek in memoriam / MUDr. Jaromír Wolf	34
Čtyři bludy - třetí ze čtyř omylů / Peter Donnelly	36
Dvě črty / Milan Charoust	41
Několik poznámek ke klasifikaci / Vladimír Slouka, Zdeněk Hokr	42
Triksteři a klasikové / Tom Higgins	44
Dvakrát Wolfgang Gullich / Kim Carrigan, Andreas Kubin	47
Těžké cesty v Dubských skalách / Michal a Miroslav Coubalovi, Josef Kozlík	50
Základy horolezecké zdravotvědy IV / MUDr. Ivan Rotman	53
Metodický list - sebezáchrana po pádu / Vladimír Procházka ml.	57
Děti ve sportu / Miroslav Kareš	59
Český ráj v německé klasifikaci	60
Zlý sen horolezce / Vladimír Procházka	63
Kaňka	64
Jak na GoreTex, Edelweiss, Inovace, Z knih, Útržky / Vladimír Procházka ml.	66

OBÁLKA

- 1/ David „Daviček“ Semiginovský, Magnézium, Sušky / Vladimír Procházka ml.
- 2/ Návrh plakátu k 90. výročí českého horolezectví / Vladimír Procházka ml., motiv dobová rytina z přelomu století E. Platz
- 3/ Karel Šimek při prvopřeskoku z Herinka na Trůn v Teplicích / Lubomír Imlauf
- 4/ Pepa „Trpaslík“ Voděrácký, Poslední přelíčení, Sušky / Vladimír Procházka ml.

FOTOGRAFIKA ZDE. Baranie rohy a Čierny štít / Vladimír Procházka ml.

FORUM

Fórum /lat./ náměstí ve městech římské říše. Mělo pravidelný půdorys, bylo obklopeno významnými budovami a částo i sochami. Přenesené veřejné místo, kde lze o něčem jednat, hlásat své názory; tribuna; veřejnost, veřejné mínění. / Ilustrovaný encyklopedický slovník /

JAK NAKUPOVAT NA FAKTURU ?

Začátkem tohoto roku jsem měl to „potěšení“ podniknout vážný pokus o nákup maček tuzemské výroby na fakturu TJ Český ráj, prodejna však odmítla zboží prodat. Nedal jsem se odbýt a důrazně, podle mého názoru však přiměřeně, jsem jednal s nadřízenými orgány prodejny. Moje snažení bylo ohodnoceno jako pokus o přestupek a věc se projednávala na národním výboru. Při různých jednáních jsem načerpal zkušenosti, se kterými bych chtěl seznámit horolezeckou veřejnost.

Všechny následující informace jsou platné pro prodejny trustu podniků OPZ. Prodejem sportovních potřeb se zabývají také obchodní domy PRIOR, které však mají zvláštní statut a podléhají přímo ministerstvu obchodu SSR. Platnost následujících informací tedy nelze jednoduše rozšiřovat i na obchodní domy PRIOR.

Základní právní předpisy upravující prodej zboží na fakturu v maloobchodě v ČSR jsou zákon ČNR č. 127/1981 Sb. /zákon o vnitřním obchodě/ a vyhláška č. 111/1985 Sb. Oba tyto právní předpisy jsou formulovány obecně a konkretizace podmínky prodeje zboží v maloobchodě na fakturu je obsažena ve výnosu ministerstva obchodu ČSR ze dne 31. 10. 1984. V době, kdy tento článek vyjde, bude zřejmě již platit nový výnos ministerstva obchodu. Obsah článku s ním však nebude v rozporu, protože oproti stávajícímu budou v novém výnosu

možnosti nákupu na fakturu rozšířeny.

Z výše uvedených předpisů plyne, že bezhotovostně /na fakturu/ může TJ nakupovat horolezecké potřeby tuzemské výroby, přesáhne-li cena nákupu částku 500,- Kčs. Povinností prodejny je zboží prodat. Nekonkrétní námitky ze strany prodejny proti platbě fakturou nemají v takovémto případě žádný právní podklad.

Velice častá námitka používaná prodejnou proti platbě fakturou se opírá o ustanovení provozního řádu prodejen OPZ: „Prodejna může odmítnout prodej povolených druhů zboží socialistické organizaci, pokud je potřebuje pro uspokojování potřeb obyvatelstva.“

Není možné se zde zabývat zdůvodňováním neplatnosti námitky proti prodeji horolezeckých potřeb tuzemské výroby na fakturu TJ opírající se o toto ustanovení provozního řádu, skutečností však zůstává, že samotné uvedené ustanovení provozního řádu prodejen OPZ nemůže sloužit jako oprávněná námitka proti prodeji sportovních potřeb tuzemské výroby na fakturu TJ.

Oprávněné námitky ze strany prodejny proti prodeji sportovních potřeb domácí výroby na fakturu TJ, které je nutno respektovat, jsou pouze dvě:

1. Vyčerpání limitu pro prodej zboží na fakturu v dané chvíli v dané prodejně.
  2. Rozhodnutí krajského národního výboru o omezení prodeje konkrétního druhu zboží na fakturu.
- V případě, že nakupující projevívá zájem, je obchodní organizace povinna oprávněnost svých námitek proti prodeji zboží na fakturu doložit.

Jak se zdá, neměly by být při nákupu na fakturu žádné problémy. Přesto problémy existují, paleta různých námitek používaných prodáváči v prodejnách je široká a právě tato pestrost námitek je největší úskalí při snaze nákup na fakturu realizovat. Snížíme-li úroveň našeho jednání při nákupu na úroveň neoprávněných námitek prodáváčů, pak se nám nejspíše podaří vyvolat konflikt. Máme-li však opravdu vážný zájem nákup uskutečnit, chovejme se přiměřeně situaci, avšak na místě se vši vážností požadujeme

zdůvodnění námitky prodáváče. Jak jsem se již zmínil, oprávněné námitky jsou možné pouze dvě. Budeme-li mít smůlu, že právě v našem případě půjde o námitku oprávněnou, respektujeme ji. Praxe nám ukáže, že prodejna nemá možnost vznášet oprávněné námitky proti prodeji sportovních potřeb tuzemské výroby tělovýchovným jednotám příliš často.

V Praze 2. 6. 1987 Jiří Špringer

HORY

Děkuji za zapůjčení posledního čísla HOR. Přečetl jsem je slovo od slova s požitkem, jako „horolezec ve výslužbě“, který kouká vyjeveně na výkony našich horolezců v pohraničí, o kterých se nám, „průkopníkům“, ani nesnilo.

Na tomto časopise je znát, že ho dělají nadšenci. Jeho úroveň je o poznání vyšší, než u řady našich „renomovaných“ a oficiálně podporovaných časopisů. Je dokonale po stránce obsahové i formální, jeho čtení je skutečným požitkem.

Tak ještě jednou díky! Franta Kutta.

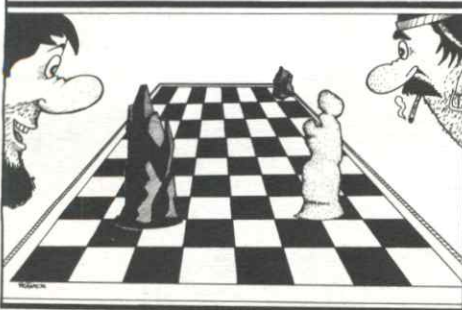
INZERCE

PRODÁM nové pevné kožené pohory Stefan /NSR/ č. 36 za 800,- Kčs. Nabídky do redakce /Boháček/, nebo tel. domů 880 367. Ida Vaňková.

PRODÁM pohorky Kastinger vel. 41 /7/ zn. „Levně“. Zdeněk Hubálek, Na Smetance 22, 120 00 Praha 2 – tel. domů 256 203.

Ne každý, kdo se zúčastnil posledních mezinárodních festivalů horolezeckých filmů v Teplicích a Adršpachu, měl také to štěstí, že se dostal i do promítacího sálu. Zařídít pronájem sálu, zaplatit promítače a vypůjčit film není snadnou záležitostí ani pro větší oddíl. Určitou naději by mohli mít alespoň majitelé videa, pokud se dohodnou s Miroslavem Šmídem z Police nad Metují, že by spatřili jeho horolezecké filmy, které má přepsané na videokazetách systému VHS. red.

Na adresu LEOPOLD KUKAČKA, Vaňov 41, 400 01 Ústí nad Labem je možno si napsat o tuto literaturu: Horolezecké terény Rumunska /25,- Kčs/, připravuje se: Fagaraš a okolní pohoří, III. vydání, vyjde VI. 1986 /16,- Kčs/; Karpatské hry, II. vydání, vyjde koncem roku /25,- Kčs/; APUSENI – turistický průvodce, vyjde koncem roku, I. díl /asi 20,- Kčs/.

TIP! NEVÍTE KAM NA ZÁJEZD?

Poradím: Jeďte do Sloupu v Čechách. Ne, nepředpokládám, že hlavním cílem zájezdu bude prohlídka zdejšího gotického hradu. I když upřímně řečeno v době špatného počasí, nebo když se chcete zbavit dětí, manželek a podobně, přijde takový hrad jako vítaný program!

Ve Sloupu je řada pískovcových skal. A taky je zde perfektní chata horolezeckého oddílu TJ Jiskra Nový Bor. Chata má ústřední topení, 40 lůžek v nolehárnách a 45 míst v klubovně. V klubovně je i krb. V kuchyni je sporák i lednička na úschovu potravin. Zde si může každý udělat jednoduché jídlo. Na zahradě za chatou je místo pro táborák i místo pro stany.

Chata slouží členům oddílu, ale i cizím. Cena za jednu noc je 17 korun, pronájem klubovny na akce, jako je školení, merendy a podobně je 115 korun v době mimo topnou sezónu a 155 korun za den když se topí. Platit se může i fakturou. Ubytování je možné předem objednat telefonicky na čísle: předvolba 0424, číslo 6339. Informace poskytuje i kastelán na hradě, neboť jeho žena má chatu na starosti, coby paní správčová.

V době, kdy vyjde tento článek, bude již na chatě i sauna s malým bazénem. Horolezci z TJ Jiskra mají samozřejmě zájem, aby sem přijížděli především jejich kamarádi i z jiných oddílů. Vždyť jen provoz chaty je natolik nákladný, že je potřeba, aby se uhradil i vyinkasovanými penězi. Chata je v ideálním místě. Je vhodná pro školení, srazy, výcvik mládeže. Přijďte a uvidíte, že nepřeháním. Budete nadšeni stejně, jako já.

Ivo K. Petřík

STANY TECHNOLEN

Vážený pane Boháček, dovoluji si Vám poslat originál dopisu, který jsem obdržel z Technolenu Lomnice nad Popelkou, který je odpovědí na můj dopis ze dne 8. 7. 1985, jehož obsahem byly některé dotazy týkající se výroby, ceny a možnosti budoucího prodeje stanu Ufo, o kterém jsem se dočetl v Horách 18. S pozdravem ing. Tomáš Kopecký, Nymburk

Pozn. red.: Dopis přetiskujeme v originálu. Za název Ufo můžu já, říkal jsem tak amatérsky zhotovenému stanu /r. 1981/, na který jsem zveřejnil návod v časopisu Krávy Slovenska 7/83. Tento stan jsme se Zbyňkem Pulcem předvedli v Technolenu na jaře 1984, zalbil se tam, tak jsem jim předal kopie návodu jako dokumentaci. Stan tam tedy „nevymysleli“. Ale po le-

tech musím konstatovat, že jej bohužel „vyvinuli“ – amatérský vzorek byl funkční, kdyby materiál neodešel věkem, byl by sloužil dodnes. V Technolenu se však kromě nového názvu dočkal také „vylepšení“ některých podstatných detailů, a to v několika generacích prototypů. Bohužel většina zmíněných úprav se objevila také na minisérii technolenských kupolí, které odjely na expedici Everest '87. To se nemělo stát. Když jsem stan viděl v době, kdy už bylo pozdě sehnat pro expedici jiný typ, vjel do mne vztek. Do čeho jsem to vlastně investoval řadu času? Úroveň everestských stanů byla skutečně k pláči. A vzhledem k dosavadním zkušenostem v Technolenu těžko doufám, že by se kupole v použitelné podobě někdy /nechci říct brzo/ objevila na trhu. Tak nám asi v tomto sortimentu zatím zbyde brněnská Gemma, která přes určité výhrady slouží. Mrzuté je, že Ufo mohlo být dnes dál, na vyšší úrovni. Proč není, to by bylo dlouhé a neradostné povídání. Chroust

TECHNOLEN

NÁRODNÍ PODNIK
512 51 LOMNICE NAD POPELKOU

Soudruh
Ing. Tomáš Kopecký
Kramolínova 1696
288 00 NYMBURK

VÁS DOPIS ZNACKY ZE DNE

NÁŠE ZNACKA

VYRIZUJE LINKA

DNE

VEC

OTS/Kr

Krejcarová

10.7.1985

Nový typ stanu - kupole.

K Vašemu dopisu ze dne 8.t.m. sdělujeme:

národní podnik Technolen vyvinul nový typ stanu, který byl vystaven první na Mezinárodním veletrhu spotřebního zboží Brno 85. Jednalo se o stan silonový s tvarem kupolovitým, pod názvem SPARTA 1. O název UFO nám není nic známo, a také rozhodně nikdo z Technolenu nedával žádný článek do časopisu HORY. Situace totiž není vůbec růžová, neboť stan sice byl vyvinut, líbil se nejen našim spotřebitelům, ale i zahraničním odběratelům. Problém je v tom, že když se začalo s vývojem, měli jsme jako podnik zajištěnou bilanci na silonovou tkaninu (stanovku) u n.p. Hedva Moravská Třebová. (naše materiálu resp. strojní zařízení je tak slabé materiály naprosto nevhodné). V letošním roce, už v době, kdy se stan vystavoval, přišla zpráva, že Hedva veškerou kapacitu prodala jako export, tím nám nedá ani metr a proto tedy nebude prozatím výroba zajišťována. Navíc k tomu přistupuje další kooperant, Kovohtutě Děčín, které nám dodaly

TELEFON 921315, 921316 TELEGRAMY Technolen Lomnice nad Popelkou
DAILYNOPIŠ 104207

BANKOVNÍ SPOLEČNOSTI: bankovní spoř. pobočka Semily, č. účtu: 205/581

mladší tenké trubky AL, které však rovněž ve větším množství nemáme. A naše strojní zařízení na redukování trubek ϕ 16 a 18 nelze přizpůsobit na tenčí. Takže jsou s tím velké potíže, i když bychom ráda, nejme zatím schopni z výše uvedených důvodů výrobu stanu zajišťovat. A aby naše informace byly kompečtní, teby dalším spolupracovníkem při výrobě tohoto stanu byl Gumotex Břeclav, který by silon na podláčku stanu, na vrchní kupoli pogašovával, resp. zajišťoval polyuretanový nátěr do tkaniny. Polyamidové zdrhovadlo pak dodává Koh-inoor Děčín, kde se mění jejich výrobní náplň z kovových na polyamid.

Takže z uvedeného si uděláte obrázek, že vlastně Technolen sice jako finální dodavatel stanu, by tento stan akorát "vymyslel" amskámám užil a prodával.

Ala jak je uvedeno, nelze zatím počítat s dodávkami.
odáváme vám tuto zprávu a jsme s pozdravem

obchodně technická služba
TECHNOLEN
národní podnik
512 51 LOMNICE nad Popelkou

Vydržíte lyžovat 24 hodin?

V roce 1981 si parta horolezců z Brna řekla, že by si mohli vyzkoušet, zda jsou schopni lyžovat nepřetržitě 24 hodin. A tak vznikla tradice nového závodu. Na start v prvním ročníku přijelo 20 lidí. Všem účastníkům se závod líbil a proto se další rok opakoval. V letošním roce 1986 se jel již šestý ročník. Jak takový závod vypadá?

V sobotu ve 12 hodin je závod odstartován najednou. Závodníci vyrazí na trať dlouhou 9200 metrů. Trať je na pomezí Čech a Moravy na Českomoravské Vysočině /150 km od Prahy a 100 km od Brna/. Závodí se v několika kategoriích. Kategorie muži a kategorie ženy jednotlivci. To znamená, že závodník 24 hodin závodí. Není stanoveno, jak dlouho musí odpočívat. Vyhrává ten, kdo ujede za 24 hodin nejvíce kilometrů. Potom existuje i kategorie dvojic. Dříve se jezdily dvojice smíšené a mužské. Dnes se již od mužských dvojic upustilo a jako dvojice může jet jenom muž a žena. Ve dvojicích jeden běží a jeden odpočívá.

Závod se běží v polovině února. V té době je ještě dlouhá noc, to znamená, že 14 hodin ze 24hodinového závodu se jede potmě. Závodníci mají na hlavách horolezecké čelové svítilny.

Pořadatelé závodů se nestarají o občerstvení závodníků. Každý závodník proto musí mít doprovod, který pečuje o jeho jídlo a pití. Proto je trať u velkého hotelu s chatami. Každý závodník tak může během závodu si odejít do chaty se osvěžit, odpočinout, nebo i spát.

První krize přichází na závodníky zpravidla kolem třetí hodiny ranní. I v době snídáně kolem sedmé hodiny můžete na trati spatřit závodníky, kteří mají skelný pohled. Po 24 hodinách v cíli je však jen velice málo závodníků, kteří by byli zcela vyčerpáni.

Rekord tratě je 293,5 kilometrů za 24 hodin. Ldyž se ještě běžela kategorie mužské dvojice, rekord byl 412 kilometrů. Ženský rekord je 204,2 kilometrů. V letošním roce startovalo již 181 závodníků. Jen 16 jich závod nedokončilo. Někteří měli zdravotní potíže, jiným se například rozbil vázání u lyží. Nejstarší závodník byl Jaroslav Hladký. Bylo mu 56 let a uběhl 119,6 kilometrů. Mezi závodníky byla bezesporu zajímavou osobností i paní Hošková. Je maličkého vzrůstu. Má 6 měsíců staré dítě. O občerstvení i o dítě pečoval její manžel.

Každý závodník volí svoji individuální taktiku. Já jsem se vypytał na taktiku Tomáše Kisilky z Brna. Je jediným závodníkem, který se zúčastnil všech šesti ro-

čníků. Na začátku odpočívá Tomáš /37 let/ každá tři kola. Potom odpočívá každé druhé kolo. Odpočinek po každém kole je asi 10 minut. Vždycky jí a hodně pije. Jako nápoj má džus, čaj, polévku, ale i pivo. Jak je to se spaním? V prvním ročníku si chtěl zdřímnout jednu hodinu. Usnul však tak tvrdě, že jej nemohli vůbec probudit. Zjistil, že je lepší vůbec nespát. Tělo si zvykne. Po závodě sám usedne do auta a ještě naprosto bezpečně je schopen odjet domů 100 kilometrů. V letošním roce uběhl prvních 9 kol za 8 hodin. Pak se samozřejmě tempo zpomaluje. Celkově uběhl 21 kol /jedno kolo je 9200 metrů/.

Závod potvrdil, že není problém být na lyžích 24 hodin. Závod vyžaduje od účastníků dobrou fyzickou kondici a mírný trénink. Většina účastníků závodu sem přijede jen jednou, aby si vyzkoušela, zda vůbec závod ujedou. Neboť boj na trati je především bojem člověka se sebou samým. Popularita závodu, který vymysleli a organizují horolezci, se natolik rozšiřuje, že brzy budou pořadatelé v situaci, že zájemců bude více, než jaké jsou ubytovací možnosti a kapacita trati. V letošním roce sem poprvé přijelo šest horolezců z NDR.

Ivo K. Petřík

Trám pro posilování

Že dveřní zárubně nejsou ideální nářadí, protože umožňují jenom jediné uchopení, je zřejmé každému, kdo to aspoň jednou vyzkoušel. Někteří známí /němečtí/ lezci, kteří se problémem zabývali několik let, uvádějí nyní na trh speciální tréninkový trám. Tento důmyslný výrobek je opatřen na jedné straně vyfrézovanými chytými různými šířkami a hloubkami. Lišty přišroubované na druhé straně trámu umožňují nejnáročnější trénink. Různá hloubka a délka „chytů“ zaručuje, že posilovat mohou i lezci střední výkonnosti.

Tréninkový trám je ideální prostředek k odhalení a posilování těch svalů horější části těla, které jsou pro lezení důležité. Vznik této speciální pomůcky dokazuje, že vzestup německého lezení v posledních letech by nebyl myslitelný bez důkladného tréninku.

Trám má rozměry 90 x 10 x 14 cm, je dodáván s vyfrézovanými a našroubovanými chytými, univerzální lištou, s úhelníky, šrouby a hmoždinkami k uchycení na strop nebo na stěnu, stejně jako s návodem k tréninku.

Cena: 99,- DM.

Objednávky: SOUTHACF, Stefan Glowacz, Heubergstrasse 15, 8106 Oberau.
/Bergsteiger 2 - 84/
Přeložil Ing. Jiří Ouda

Generál Konstantin P. Kaufmann. Reprofoto ze Světozoru 1879 Vladimír Slouka.

TROCHA HISTORIE nikoho nezabije

Leninův štít, jedna z pamířských sedmítisícovek, dostal své pojmenování v roce 1928 „na žádost účastníků pamířské expedice Akademie věd SSSR“ – říká E. A. Běleckij ve své knize Leninův štít, vydané v Moskvě v r. 1958.

Až do té doby se však nazýval Kaufmannovým štítem, a to již od roku 1871, kdy Alexej Pavlovič Fedčenko podnikl svou výzkumnou výpravu k severnímu okraji Pamíru, tento štít objevil, poprvé popsal a zanesl do map jako součást Zaalajského hřebene.

Ale kdo byl nositelem tohoto jména? Pokusme se stručně shrnout informace naučných slovníků, lexikonů a poznámky ze Světozoru z roku 1879. Konstantin P. Kaufmann /1818–1882/ se narodil v Maidanu u Ivanogrodu v rodině ruského generála a potomka holštýnské šlechty. Po ukončení studií nastoupil jako důstojník inženýr do carské armády do oblasti Kavkazu, kde se zúčastnil mj. bojů s Čerkesy. V roce 1855 byl po obléhání turecké pevnosti Karsu vyznamenán carem a povýšen na plukovníka. Jako generál byl později povolán do funkce generálního guvernéra ve Vilně a o dva roky později ve stejné funkci odešel do nově vzniklé provincie Turkestán. Zde se jako prodloužená ruka Petrohradu, rázný voják i obezřetný diplomat, cílevědomě snažil o rozšíření politického i hospodářského vlivu ruské říše ve Střední Asii proti celé řadě nepřátelských chanátů, které postupně vojensky obsadil a zajistil si poslušnost jejich představitelů /Buchara, Kokand, Chiva, Samarkand a d./ Díky sousedství těchto krajů s Pákistánem a Afghánistánem musel čelit i vlivům tehdejší koloniální Anglie, která se exponovala i v těchto krajích Střední Asie. Zemřel v Taškentu roku 1882.

Vladimír Slouka

Československá horolezecká sezóna 1984

IGOR KOLLER

Zvyklí sme si už, že mnohé hodnotenia horolezeckých sezón v minulých rokoch začínali sa predponou „naj“. Taká bola sezóna roku 1983 (Eiger, Fitz Roy, K 2...), také boli mnohé ďalšie od roku 1976, ktorý bol v určitom zmysle prelomový, pretože práve v tom roku sa snaženie československého horolezectva ako celku výrazne zapísalo do histórie horolezectva svetového. Ak boli doteraz naše najväčšie úspechy spájané s lezením v stredných veľhorách, tak lanská sezóna má svoje „naj“ v najväčšej aktivite v horách najvyšších, a tiež v dosiahnutých výsledkoch v tejto kategórii. Veď už len sám fakt, že čs. horolezci stáli na štýroch himalajských osemtisícovkách, hovorí sám za seba.

S hodnotením začneme tak ako vždy od „najkrátsch“ horolezeckých disciplín. Lezenie v skalných nevelhorových terénach sa naďalej vo svetovej, ale aj u nás prudko rozvíja. Stále sa zvyšuje stupeň obtiažnosti najťažších vylezených výstupov. Naše posedenie v tejto disciplíne môžeme rozdeliť na lezenie na domácich nepieskových skalách a na lezenie vo svetových nevelhorových terénach. Takým terénom, kde dochádza ku konfrontácii špičkových lezcov z celého sveta, je aj oblasť Verdonu vo Francúzsku, ktorú navštívila časť lezeckého kádra z letného federálneho zájazdu. Naši najlepši lezci sa tu dopracovali k stupňu IX, čo je síce oproti roku 1983 zlepšenie takmer o celý stupeň (vtedy na zájazde do skalných oblastí NSR bol najvyšší dosiahnutý stupeň obtiažnosti VIII+), ale predsa nám len chýba krok k absolútnej špičke, ktorá má hornú hranicu už na stupni X. Opať sa ukázalo, že naše rezervy sú v silie a vytrvalosti, ktoré možno získať iba špeciálnym a dlhodobým tréningom. Obdobná je situácia aj na našich cvičných skalách, kde sa pri najťažších výstupoch dosiabila horná hranica stupňa VIII, vo výnimkových prípadoch možno IX+. Chýba konfrontácia lezcov z rozličných oblastí. Ťažko porovnať úroveň z lezeckých oblastí zapadných Čiech, Moravského krasu, okolia Bratislavy či Kalamárky. Preto je aj problematike vyhlásenie výstupov roka v tejto disciplíne na vyššej úrovni. No je to problematika výsošie aktuálna a jej vyjasneniu prispievajú navštevujúce takých oblastí, ako je Verdon či Frankenjura v NSR, kde sa môžeme porovnať s ostatným svetom. Pred našou skalnou špičkou je teda úloha dohľadnú medzeru, ktorá nás delí od najlepších vo svete. Ale zachovať si pritom vlastnú tvár, budovať na bohatých tradíciách nášho veľhorého lezenia, rozvíjať aj psychickú zložku lezeckého výkonu, aby sa tento druh lezenia nezme-

nedokázalo plného prelomu kvality, ktorý by mal pramien z rozvoja veľhorého lezenia v nevelhorových terénach. Do Tatier sa z týchto lezcov domiesli, ziaľ, skôr zvyky negatívne, podceňovacie nebezpečenstiev veľhor, neskoré nástupy na túry a pod., ktoré nepriaznivo ovplyvňujú vývoj úrazovosti a nemajú v našich jediných veľhorách miesto. V letnom období popri voľných prístupoch mnohých ciest, kde sa predtým liezlo technicky, chýbajú prvovýstupy typu cesty Ave-Mária na Malú Žltú stenu. Podobný prvovýstup sa podaril J. Kubovi, S. Kubovi a J. Matlavovi v SV stene Rumanovho štítu, klas. VI-, prelezené v zmysle RP, ale to je málo.

Úspechy v stredných veľhorách zostali tak trochu v tieni himalajských výstupov. A v tejto kategórii výstupov máme aj z minulosti vysoko položenú latku naručenú. V zimnom období pôsobil veľmi úspešný federálny zájazd v Dolomitoch, kde už niekoľko rokov hráme v zimnom lezení prvé husle. Z výborných výkonov sa nie všetky dostali do Výstupov roka, ako napr. I. zimný prístup Cesty Via il Trifoglio Appassite na Cima Canali, ktorý uskutočnili P. Brych, J. Přínos a J. Urbáček. Podrobnosti o zájazde sú v KS č. 9/84. Už tradične pôsobili naši horolezci v zimnom období v Jülských Alpách, kde opäť vylezli hodnotné výstupy, ale na hviezdokové vyvrcholenie nášho snaženia v tejto oblasti sa stále ešte čaká. Najväčšiu ozvenu mal I. zimný ženský prístup S steny Triglavu, ktorý sa podaril Z. Podhorskej a H. Semanovej. Podrobnosti o zájazde sú v KS č. 9/84. Výprava slovenských horolezcov pôsobila po dlhšom neprítomí aj v nórskom Romšdale, ale krajom nepriaznivé zimné poveternostné podmienky zabránili realizácii plánovaných výstupov. No Romsdal so svojimi možnosťami špičkových výstupov zostáva pre nás stále aktuálny.

V letnom období pôsobila časť federálneho zájazdu vo Francúzsku v Dauphinských Alpách. Podarilo sa tu vyleziť dva prvovýstupy na Pic Sans Nom, ktoré figuruju vo Výstupoch roka, a niekoľko ďalších hodnotných výstupov. Skúsenosti ukázali, že možnosti tejto oblasti sú najmä v zimnom období, vtedy ľam bude treba zamerať našu pozornosť. Letný zájazd HZ SÚV ČSZTY pôsobil v Taliansku v dvoch oblastiach. V Západných Alpách je výnimčný prvovýstup Diletissimu JV steny na Grand Pilier d'Angle na Mont Blanc, ktorý je našim najväčším lanským úspechom v stredných veľhorách, pretože nám sa vylezli známy alpský problém. Schopnosť našich horolezcov sa potvrdila aj na prístupoch Lavého piliera Freney a cesty Bonattis-Gobi na Grand Pilier d'Angle na Mont Blanc, ktoré v rýchlom štýle vylezli bratia Jozef a Michal Vaskovi. Do budúcnosti bude potrebná lepšia teoretická príprava horolezeckých možnosti v tejto oblasti. Druhá časť zájazdu pôsobila v Dolomitoch a svoju činnosť zamerala na J stenu Marmolady Drojlica A. Formánek - R. Mihal uskutočnili prístup Moderných časov a J. Kuba s J. Matlavom prelezli cestu Sloni pilier. Obidve tieto cesty na Marmoladu patria k špičkovým dolomítickým túram a nás môže tešiť, že ich naši horolezci zvládli s rezervou. Podrobnosti sú

v KS 1/85. Na tomto mieste treba spomenúť, že v lete 1984 bola na Marmolade prvý raz opukovaná československá Cesta cez Ryby. Prvými prístupcami boli špičkoví svetoví lezci H. Mařacher, M. Zanolla (druhý prístup uskutočnili W. Güllich a K. Albert) a títo označili našu cestu ako najťažšiu v Dolomitoch a azda aj v celých Alpách. Tu opäť vidno, akým spôsobom možno realizovať naše schopnosti tak, aby boli na výšni svetového horolezeckého diania. Na Kaukaz neposobila v lete naša špička a výkony zaostali za minulými rokmi. Najlepším výkonom je prvovýstup v SZ stene Sítu Séurovského - pozri Výstupy roka. Mnoho našich horolezcov pôsobilo v horách Juhoslávie, množstvo ciest prelezli v Jülských Alpách v oblasti Triglavu, ale najpopulárnejšie sú nevelhorové terény v Paklenici. Zrejme najťažšou cestou vylezenou v tejto oblasti je voľné prelezenie cesty El Condor Pasa na Anička Kuk, klas. VII, ktorý 4. 9. 1984 uskutočnili B. Janečka a P. Bořák.

Hodnotenie nášho posedenia v najvyšších veľhorách začneme v horách Pamiru, ktorý je najpríťažlivejším terénom. Najlepšie výstupy figurujú vo Výstupoch roka. Nedosiabili úroveň predchádzajúcich rokov, pretože vylezli také cesty, akými sú prvovýstupy na Ošanino štít, na Slit Moskva, či alpským štýlom vylezená J stena Sítu Komunizmu, nie je možné každý rok. Ale pamirské výstupy ukázali, že máme dostatok mužov aj žien schopných podávať kvalitné výkony vo veľkých výškach.

Bohatá bola tiež činnosť našich horolezcov v horách Severnej Ameriky. Popri výstupoch cestou West Buttress na Mount Mc. Kinley a Výhodným rebrom na Mt. Logan (pozri Výstupy roka) je ďaleko najhodnotnejším prvovýstupom horolezcov z Metropolu Košice v JZ stene Mount Mc. Kinley. Vynikajúcim štýlom vedená cesta v takmer „neprelezeiteľnej“ stene je dôkazom periférnej organizácie a športovej prípravy. Aj keď skupina využila na svoj výstup obdobie nezvyčajne dobrého počasia, treba zdôrazniť, že iba výborní horolezci mohli takú šancu využiť a vyleziť výstup, ktorý je porovnateľný s najväčšími výkonnými v Himalajách.

Nakonec sme sa dostali k Himalajám. Podrobosti o všetkých výstupoch sú dostatočne známe a rozvedené aj vo Výstupoch roka. Naše úspechy nie sú až také prekvapujúce, len predchádzajúci rok bolo viac možností ukázať naše schopnosti. To, že máme horolezcov, ktorí majú na himalajsku špičku, potvrdili svojimi dvoma výstupmi na osmitisícovky Z. Demjan a J. Stejskal, ktorí sa zaradili medzi najúspešnejších himalajstov vlaňajšieho roka. Každá z dosiahnutých osmitisícoviek má vysoké hodnoty. Výstup M. Šteřbovej, ktorým zručila svoje monochromné skusenosti a snaženie v najvyšších horách, je vynikajúcim himalajským výkonom, keď vrchol dosiabila malá výprava (iba dve členky) a výborným štýlom. Prvovýstup J. stenu Luhoce Sar a Z. stenu Dhaulagiri znamená napriek expedícnemu spôsobu lezenia vyliešenie známých a veľmi cenенých himalajských problémov a

(IV 18)

(IV 19)

Ing. JÁN KRCH

Uplýnulý rok 1985 byl v nejrůznějších horolezeckých terénech světa pro naše horolezce úspěšným. I když nedosahuje významem sezóny minulé (ne však každý rok jsou podmínky a štěstí na naší straně), zaznamenáváme řadu mimořádných výkonů. První náš zimní výstup na osmitisícovku, přelézání snad nejtěžší himalájské stěny všech dob, ženský úspěch na Huascaranu, dokončené několikileté snažení v severní stěně Triglavu a velké cesty v Norsku a v Dolomitech. Vedle tohoto výčtu kladů si však může pozorný čtenář všimnout pokračujícího nezáměrného mládění generace o lezení v horách, který se již začíná projevovat i u starších horolezců. Přitom však se výkony této skupiny lezců nijak ostnivé nezlepšili na jejich „hrsti“ — na pískovci a na ostatních skalních.

Vedle dále rozvádných horolezeckých a sfialpinistických výkonů stojí letos na výsluhní úspěchů našeho svazu i úspěch na poli diplomatickém. MUDr. Jaromír Wolf byl na podzimním zasedání v Benátkách zvolen za viceprezidenta výkonného výboru UIAA.

NEPÍSKOVCOVÉ A PÍSKOVCOVÉ VOLNĚ LEZENÍ

Na čele stále se zvyšující vlny zájmu o tuto horolezeckou disciplínu stojí elitní skupina pěti lezců J. Hudeček, P. Čermák, T. Čáda, T. Plika, J. Slavík, která se svými výkony zabývala na X. stupni saské stupnice, což je 9. stupeň UIAA.

Slepá ulička, do které se díky vlivu zahraničních skupin dostalo zejména naše pískovcové lezení. Po myšlenkové a ideové stránce se může „tevit“ jedině ve směru spojení a vyváženosti fyzické a psychologické náročnosti výstupů. Nahrazení této přirozené symbiozy horolezeckého výkonu perfraktní zájímavým gymnastickým pohybem okrádá nás sport o to hlavní, co v něm existuje.

Z tohoto hlediska vzato, křivají této sezóně prvovýstupy J. Hudečka na saský Hohenwand a adřspášešské Mlience, což u Mlienců dokazují nedspešné pokusy právě zavádnou opáčného trendu.

VYSOKÉ TATRY

Zmíněná stagnace je nejvíce patrná u lezců z českých zemí. Je jasné, že stěny Vysokých Tater jsou na možnosti velkých nových prvovýstupů stále chudší, ale že to stále jde,

zimního, čímž vlastně vznikla nová kategorie hodnocení.

Těžší skalních výkonů minulého léta bylo v podniku dvou skupin, a to v Dolomitech a ve Španělsku. Výkony v ostatních oblastech, které navštívili naši horolezci, svým významem zůstali za minulými sezónami.

Pro nás exotické Španělsko nabídlo výběrovému zájmu svazu nádherné volně lezení v nejrůznějších oblastech přímo lahůdkou pak bylo lezení ve skupině Picos de Europa, kde bylo vyřezáno několik výstupů ve stěně Naranjo de Bulnes, z nichž nejtěžším bylo první volně přelzení cesty Reversione dvojicí Čepelka-Hofman.

V místech, kde prý vedou nejtěžší skalní cesty Alp. v tzv. Rybim piliři Marmolady D'Ombrey, vznikli během pobytu našich horolezců dva nové prvovýstupy. Podél dnes již legendární Ryby vylezli své cesty zleva Hudeček se Silhanem a zprava Hornáček, Ondřejvíč a další z domácích panů po Martacherovy a Zanolovy — Igor Koller. Protože právě Koller tuto stěnu perfektně zná, je možné díky němu provést porovnání se staršími cestami. Z tohoto hlediska by měla cesta Vodní pásy znamenat další krok dál v dolomitském lezení a Via Italia potvrzením pověstné Ryby.

Ponekud ve stínu těchto dvou výstupů stojí zapakování a první souvislé přelzení Supermalaty na Sass Maor Doubatem a Waldzetem.

Na přelomu ledna a února 1985 dokončili Mrozek a Ulisbergerem naše čtyřleté snažení o velký prvovýstup v severní stěně symbolu jugoslávského horolezeckví, Triglavu. Je s podivem, že centrální kuloar stěny, přímo vybitelci k vylezení, zůstal tak dlouho panenským. Zároveň je smutnou skutečností, že Ivan Ulisberger, který měl na prvovýstupu největší zásluhu, nebude společně s Ludřkem Siechtou už nikdy mezi námi.

Podobná velká cesta, šokující místní znalce a specialisty, vznikla díky dvojici Odršič, Beck a Božik v severní stěně norského Sondre Trollfjeld. Velmi uznávané zdají se tereny prý už řadu let nemely takový prvovýstup. Jako je Velký komin, k němuž se ještě přidružuje další prvovýstup na Romsdalhorn a Nonstind.

STŘEDNÍ VELEHORY LEDOVCOVÉHO CHARAKTERU

Bilance v této kategorii je o něco slabší.

mež v předchozí. Přesto stojí za zaznamenání několik výstupů. M. Smid opět „doplátil“ na nevyhlášený selovýstup ve Vysutepch roku, když ve třech srpnových dnech vylezl novou cestou v 2000 metrů vysoké Beziňglské stěně na Džangi Tau. Velká řada oslání výstupů na Kavkaze, ve Fanských horách v Zaalaiském břebenu a dalších horách SSSR je již menšího významu.

V oblasti Mont Blancu stojí za zmínku dva přelazy, a to snad levpe druhé opakování pověstmi opředěného výstupu Bonatti-Voucher na Jorasses z konce 60-tých let. Bednárem, Jakšem a Kubou a čtvrté přelzení direktissimí Freneyského pilire O. Pochyblým a Moravčkem. V oblasti Bergele vznikl pak další z dnes již desítek československých prvovýstupů, a to na Axti Cimru Meridiale autorii Gargulák, Králíček, Krmač, provedeny ve stylu OS.

Poslední z významných cest této kategorie je opakování Pjotlov túry v severní stěně Eigeru bratry Coubalovými.

VELEHORY NAD 6000 M

V tradiční oblasti Pamiru jsme letos zaznamenali opravič dřívějšímu taktéž mírný ústup z dobřetých pozic. Vysvětlení třeba může lezet Dhaulagiri. Za mírnou stojí jen opakování cesty Čermého v severní stěně Piku Komun:zmu družstvem Hasík, Jaško.

Jak je uvedeno v hodnocení české trenerské rady, stal se prvovýstup Z. Hofmanové a B. Nedvědičké v severní stěně Huascaranu poštěkem mládě generaci českých lezců, kteří soustředují svoji energii na přelzáání těžkých cest lokálního významu. Výstup devětá dokazuje, že všechny možnosti nejsou zdaleka vyčerpány a že lze i v naší mládě generaci stále ještě vylézt cesty světového významu.

Výkon, který podal kolektiv expedice Dhaulagiri 85 v západní stěně této hory, patří k jednomu z největších v himalájském horolezství. I když expedice postoupala klasickým způsobem, t. j. s budováním jednotlivých postupových táborů, její činnost je možné hodnotit jako vynikající. Přestože nebylo dosaženo vrcholu Dhaulagiri, byla prvovýstupena celá západní stěna až do výšky 7250 metrů novou cestou, jejíž obtížnost je z čistě lezeckého hlediska nejvyšší, která kdy byla v Himalájích dosažena. Zejména výkon J. Nežerky, který se svým italským partnerem R. Nicem přelzil nejtežší místa stěny, můžeme

(IV 5)

dokazují obhodnocené cesty „Jankovců“ (J. Kuba, J. Matara) a bratři Kráizovců. Vedle těchto cest, je třeba pokračovat v začatých rychlých, moderních výstupu tak, jak to na Kazalnici předvedli Čepelka s Čermákem. Dalšíim námětem kam dál, je letošní alpský recepí k-máimace několika starších těžkých túr v jednom záhuhu za sebou. K lezení je však třeba přistupovat uvážlivě, neboť „černá kronika“ letošních Tater je už příliš smutná a varující.

STŘEDNÍ VELEHORY NELEDOVCOVÉHO CHARAKTERU

Specifčnost lezení v letních a zimních podmínkách středních neledovcových velehor vedla hodonoci komisi při vřhlásování Výstupu roku k rozlišení skalních lezení od lezení

(IV 4) PÍSKOVCOVÉ LEZENÍ V TEP- LICKÝCH SKALÁCH FOTO IGOR KOLLER

HIMALAJE, CO-OJU S O ZAKRESLENOU MESSNEROVOU CESTOU. PRVNÍ ZIMNÍ VÝSTUP ALPSKÝM STŘEŠÍM D. BECKL A J. STEJSKAL. FOTO STYBAK STEJSKAL

lasti Schmilka - NDR, J. Hudeček (S. Silhán), 6. 8. 1985, klas. Xa RP (což je 9- až 9 ve stupnici UIAA).

Čestné uznání - prvovýstup údolní stěnou Milenců v Adršpachu, Vzpomínka na Jana Simona, J. Hudeček (S. Silhán, J. Rybicka, J. Vodrážka) 13. 7. 1985, klas. IXc-Xa.

C. VYSOKÉ TATRY
Čestné uznání - první zimní přeлезení cesty Na parmáku J. Gazika v SV stěně Rumanova štítu, J. Matava, J. Kuba, 7.-9. 3. 1985, klas. VI+.

Čestné uznání - prvovýstup severní stěnou Velkého Zabího štítu, A. Križo, J. Križo, P. Križo, 12.-13. 3. 1985, klas. V+, AI, A3.

D. NELEDOVCOVÉ VELEHORY DO 6000 M SKALNÍHO CHARAKTERU
Výstup roku s hvězdičkou - prvovýstup

(IV, 6)

hodnotit v superlativech. Pokud bude mít někdo z čtenářů možnost vidět diapozitivы z oblasti mezi výškou 6300 až 6900 metrů, pak uvěří, že v Himalájích skutečně existují přelezenná místa klasifikace VIIIb saské, respektive 7 stupnice UIAA a volně ležené ledy o sklonu 90°!

Uplně na závěr sezóny přišla poslední radostná zpráva o stejném, ne-li lepší výkonnosti J. Stejskala s D. Becklem provedli úplné první zimní výstupy na osmitisícové alpské stěně. Přesbže velmi špatné počasí začátkem zimy znemožnilo výstupy více renomovaným skupinám, stanula naše dvojice 5. 12. 1985 na vrcholu Cho-Oju, když vystupovala JZ pilířem.

SKIALPINISTICKÁ SEZÓNA 1985

Na základě jednání zástupců svazu, komitatu SKIALPINISMU a vědeckometeorologického oddělení UV ČSTV bylo dohodnuto, že sortéže a akce skialpinistů budou v budoucnu součástí hodnocení horolezeckých sezón s příslušným vyhlášením, které bude obdobné Výstupnému roku. Z tohoto důvodu se letošním rokem začíná s informovaností o této disciplíně, která doposud stála poněkud stranou.

Za nejlepší výkony uplynulé sezóny je možno považovat umístění na skialpinistických závodech a absolvované extrémní sjezdy. Skialpinistické závody se zahranicemi konaly, kterých se naši závodníci zúčastnili a uspěli, byly situovány do italských horských oblastí. Vedle Rallye Paradiso a Rallye Pizzolada, kterých se zúčastnila družstva bratrů Gálly a Filipových, za nejlepší umístění se můžeme počítat 3. místo na mezinárodních mistrovstvích Itálie - Rallye del Adamello a 1. místo ze zahraničních účastníků, které získali bratři R. a A. Gálly.

Z tatranských extrémních prvosejzdů je třeba uvést výkony V. Tatarky, a sice prvosejzdy z Kežmarské přehyby a východní stěnou Gerlachů. Z mimoslóvenských skialpinistů největší výkon podal Vrábel s Gianiniovem, kteří provedli prvosejzdu jižní stěnou Vysoké ve spojitosti se žlázem spadajícím z Vysokého Dračého sedla.

Za patrně nejlepší výkon můžeme pak považovat prvosejzdu po cestě Lipkína z 7134 metrů vysokého vrcholu Piku Lenina na Pamiru, který absolvovali R. Gálly a I. Urbano-vič ml.

Výstupy roku 1985

VÝSTUPY ROKU 1985 VHS ÚV ČSTV

A. NEPÍSKOVCOVÉ SKALNÍ LEZENÍ
Nevyhlašuje se.

B. PÍSKOVCOVÉ VÝSTUPY

Výstup roku - prvovýstup cestou Ohne Angst (Beze strachu) na Hohe Wand v ob-

cestou Wasser Streifen (Vodní pásy) v jižní stěně Marmolady v Dolomitech; J. Hudeček, S. Silhán, 1.-2. 8. 1985, klas. ve stupnici UIAA 7- až 8.

Výstup roku - prvovýstup Via Italia v jižní stěně Marmolady v Dolomitech, E. Hormiaček, I. Koller, P. Onřejevič, 19.-22. 8. 1985, klas. ve stupnici UIAA 7+.

Čestné uznání - první zopakování a první souvislé přeлезení cesty Via Supermatia ve východní stěně Sass Maor v Dolomitech, J. Doubal, V. Walzel, 9.-10. 8. 1985, klas. ve stupnici UIAA 7+.

Čestné uznání - první volně přelezení cesty Reversione na Naranjo de Bulnes ve španělské oblasti Picos de Europa, F. Cepelka, V. Hoffman, 10.-11. 7. 1985, klas. ve stupnici UIAA 7+ (původní klas. VI-, A3).

E. NELEDOVCOVÉ VELEHORY DO 6000 M ZIMNÍHO CHARAKTERU

Výstup roku s hvězdičkou - prvovýstup cestou Kuloar snů v severní stěně Triglavu v Julských Alpách; E. Mrozek, I. Ullsperger, 30. 1.-3. 2. 1985, klas. V+, A2, 75°-85°, 90°.

Výstup roku s hvězdičkou - prvovýstup cestou Velký komin v severní stěně Sondre Trolltind v Norsku, L. Oksström, D. Beckl, P. Božik, 19.-23. 2. a 26. 2.-3. 3. 1985, klas. VI, A4, 90°.

Čestné uznání - prvovýstup cestou Pravá kolejnice v severní stěně Romsdalhornu v Norsku, A. Buzinkay, T. János, J. Jasko, 20.-26. 2. 1985, klas. VI, A6, 80°.

F. LEDOVCOVÉ VELEHORY DO 6000 M

Čestné uznání - druhé přeлезení cesty Bonatti - Voucher v severní stěně Grandes Jorasses v Západních Alpách, S. Bednár, K. Jakaš, S. Kuba, 8.-10. 7. 1985, klas. VI+, A3.

G. VELEHORY NAD 6000 M

Výstup roku - první zimní výstup alpským stylem na osmitisícovku, JZ pilíř Co-Oju v Himalájích, D. Beckl, J. Stejskal, vrchol dosažen 5. 12. 1985.

Výstup roku - prvovýstup západní stěnou Dhaulagiri v Himalájích. Proveden průstup celou stěnou, nejvyšší dosažená výška 7250 m, což je horní okraj stěny; kolektivní expedice: J. Novák, P. Cívárek, J. Rakoncaj, P. Božik, Z. Demján, K. Benedikt, Z. Drlík, L. Klembárová, F. Kori, A. Križo, J. Križo, L. Kyrč, J. Nežerka, A. Procházka, J. Rybicka, M. Stěpánek, E. Velit (R. Nicco). Nejvyšší kořaly stěny dosaženy 25. a 26. 10. 1985, nejvyšší obtíž 4-7 stupeň UIAA.

VÝSTUPY ROKU 1985 VHS ÚV ČSTV - ŽENY

A. PÍSKOVCOVÉ VÝSTUPY

Čestné uznání - výstup Arnooldovu cestou v západní stěně Vorderer Torstein v NDR, D. Kropáčková, S. Sudová, 27. 9. 1985, klas. IXa.

D. NELEDOVCOVÉ VELEHORY DO 6000 M SKALNÍHO CHARAKTERU

Čestné uznání - výstup cestou Diedro Alicanropa na La Frauca ve španělských Pyrenelech, A. Stehliková (R. Walker), 3. 7. 1985, klas. ve stupnici UIAA 7.

G. VELEHORY NAD 6000 M

Výstup roku s hvězdičkou - prvovýstup severní stěnou Huascarani v Kordilierách Peru, Z. Hofmanová, B. Nevdědická (v rámci polské ženské expedice), 5.-15. 7. 1985, klas. III-IV, V, 60°, 80°.

VÝSTUPY ROKU 1985 VHS ÚV ČSTV

A. NEPÍSKOVCOVÉ SKALNÍ LEZENÍ

Výstup roku - prvovýstup cestou Testament na Hořejně v Moravském krasu, T. Piška (M. Výbiral, M. Ondra), klas. 8 UIAA (IXc - Xa).

B. PÍSKOVCOVÉ VÝSTUPY

Výstup roku - prvovýstup cestou Ohne Angst (Beze strachu) na Hohe Wand v oblasti Schmilka v NDR. +

Výstup roku - prvovýstup údolní stěnou Milenců v Adršpachu Vzpomínka na Jana Simona. +

Výstup roku - prvovýstup cestou Rákoska v severní stěně Pavlače v Křokotci, J. Hudeček, S. Silhán, 20. 6. 1985, klas. IXc-Xa.

C. VYSOKÉ TATRY

Čestné uznání - prvovýstup cestou Neklidné duše v severní stěně M. Kežmarského štítu - Ušatá věža, M. a M. Coubalovi, 20., 21., 22. 9. 1985, klas. 7.

Čestné uznání - přeлезení Levého pilíře severní stěny Kazalnice Mengusovské, P. Čermák, F. Cepelka, 5. 3. 1985, klas. VI+, A4.

D. NELEDOVCOVÉ VELEHORY DO 6000 M SKALNÍHO CHARAKTERU

Výstup roku - prvovýstup cestou Wasser Streifen (Vodní pásy) v jižní stěně Marmolady v Dolomitech. +

Výstup roku - první zopakování a první souvislé přeлезení cesty Via Supermatia ve východní stěně Sass Maor v Dolomitech. +

Výstup roku - první volně přelezení cesty Reversione na Naranjo de Bulnes ve španělské oblasti Picos de Europa. +

Čestné uznání - přeлезení cesty Medite-raneo na Naranjo de Bulnes ve španělské oblasti Picos de Europa; M. Ondra, A. Morávek, 11. 7. 1985, klas. ve stupnici UIAA 7.

Čestné uznání - přeлезení Pioloovy cesty v severní stěně Eigeru ve švýcarských Alpách; M. a M. Coubalovi, 18.-20. 8. 1985, klas. VI+ - VII-, A3.

E. NELEDOVCOVÉ VELEHORY DO 6000 M ZIMNÍHO CHARAKTERU

Výstup roku - prvovýstup cestou Kuloar snů v severní stěně Triglavu v Julských Alpách. +

(IV, 7)

F. LEDOVCOVÉ VELEHORY DO 6000 M
Výstup roku — prvovýstup severní stěnou Bezindžské stěny na Dzangli Tau na Kavkaze; M. Smid, 19.—21. 8. 1985, klas. 75.*

G. VELEHORY NAD 6000 M
Nevyšlaše se.

VÝSTUPY ROKU 1985 VHS ČVV ČSTV
— ŽENY

A. NEPÍSKOVCOVÉ SKALNÍ LEZENÍ
Nevyšlaše se.

B. PÍSKOVCOVÉ VÝSTUPY

Výstup roku — první ženské přežení Ar-noldovy cesty v západní stěně Vorderer Forstein v NDR; D. Dropečková, S. Sudová, 27. 9. 1985, klas. IXc.

C. VYSOKÉ TATRY
Nevyšlaše se.

D. NELEDOVCOVÉ VELEHORY DO 6000 M SKALNÍHO CHARAKTERU

Výstup roku — výstup cestou Dvěho Alicantronia na La Fraucata ve španělských Pyreneích.*

E. NELEDOVCOVÉ VELEHORY DO 6000 M
ZIMNÍHO CHARAKTERU
Nevyšlaše se.

F. LEDOVCOVÉ VELEHORY DO 6000 M
Nevyšlaše se.

G. VELEHORY NAD 6000 M

Výstup roku — prvovýstup severní stěnou Huscaranu v Kordiliterách v Peru.*

VÝSTUPY ROKU 1985 VHS SÚV ČSTV
A. NEPÍSKOVCOVÉ SKALNÍ LEZENÍ
Nevyšlaše se.

B. PÍSKOVCOVÉ VÝSTUPY

Výstup roku — přežení cesty Direkte Superlativ na věž Grosses Wehlturm v oblasti Rathen v NDR; S. Poláček s družem, V. 1985, Xa, OS (9— v klas. UIAA).

Cestné uznání — přežení cesty Direkte Superlativ na věž Grosses Wehlturm v oblasti Rathen v NDR; R. Tefelner s družem, VI. 1985, Xa, RP (9— v klas. UIAA).

Cestné uznání — 3. přežení cesty Fatamorgána na Eule v oblasti Rathen v NDR; R. Mihál, S. Poláček, V. 1985, klas. Xa.

C. VYSOKÉ TATRY

Výstup roku — první zimní přežení Kan-tu pleten v severní stěně Javorového štítu; L. Kyrc. (T. Jamirovský), 25. 2. 1985, klas. V+, AI.

Výstup roku — první zimní přežení cesty Na památku J. Gázika v SV stěně Rumana-ova štítu.*

Výstup roku — prvovýstup severní stěnou Velkého Žabího štítu.*

Ing. JAN KRCH

Československá horolezecká sezóna 1986

Jižní pilíř K2, severní stěna Chacaraju v Peru, solový prvovýstup na Ama Dablam a zimní přežení Úšby. To jsou patrně nejlepší loňské výkony našich horolezců srovnatelné s nejlepšími obdobnými výkony na světě. Spolu s tímto jsou na vysoké úrovni výstupy v Norsku, některé cesty v Alpách, Fanských horách a na Aljašce. Vedle těchto podniků ve středních a velmi vysokých vele-horách stojí za povšimnutí i dlouho očeká-vané oživení činnosti ve Vysokých Tatrách a opětné zvýšení úrovně lezení na skalních a na pískovce.

Nejvýše dosažená úroveň našeho volného lezení se ustálila asi na stupni X saské, ne-boli 9 stupnice UIAA. Cesty této obtížnosti má na svém kontě již řada lezců a lze je kromě pískovce nalézt ve všech našich vý-znamných skalních oblastech. Nejlepší česko-slovenské výkony je však nutno hledat v za-hraničí: prvovýstup J. Hudečka na Rauschen-stein v NDR (Xb—c) a přežení cesty Nienna-syrcenie v polských krakovských skalkách T. Cadem. T. Čada byl za tento výkon vyhod-noten (mimo jiné) i polským horolezeckým svazem.

Na podzim došlo i k první přímé soutěži na téměř celostátní úrovni mezi našimi nej-llepšími skalními spícíkami a to na Holštejně v Moravském Krasu. Spolu se slovenskými závodci na Kalamárci oba závody vyhrál Braák T. Pilka; se mlouví v této souvislosti o základu pro budoucí celostátní mistrovství ve volném lezení.

Některé ze směrů, kam by se v dalších letech mělo ubírat podnikání ve Vysokých Tatrách, ukázali S. Glejdura a bratři Couba-lové. „Největší honor moji loňské zimy“, tak charakterizoval S. Glejdura svůj výstup v se-verní stěně Zlobivé a pěkné vedení linie pr-vovýstupu „Maraton“ v severní stěně Malé-kežmarského ukázala schopnosti bratřů Coubalů. Z další plejády ostatních cest vy-nikají první souvislé zimní přežení Super-direktissimu a Cesty zárezem na Věž Zález-nej bratry za jeden den (Krmáč, Glejdura) a prvovýstup na Zadní Bedarovou věžu (Wo-rávek, Ondra) rovněž v zimním období.

Základem bílance ve středních velehorách jsou výstupy v Norsku, Dolomitech, Západ-ních a Jülských Alpách, na Kavkaze, ve Fan-ských horách a v Keni. Mezi všemi těmito výstupy patří k neobtěžnějším první zimní přežení Kolomicovy cesty v SZ stěně kav-kazské Úšby, kterou vylezli F. Piaček, J. Čier-ník a L. Makay. Jde o první zimní výstup ve stěnach Úšby vůbec a podle mínění míst-ních odborníků, snad o nejhodnotnější; zim-ní výstup na Kavkaze vůbec. Z poměrně vel-

kého množství dalších našich výkonů: v ob-lasti Kavkazu vyniká ještě letní prvovýstup objektivně velmi nebezpečnou jižní stěnou Schary družstvem J. Pelikán, S. Silhan, M. Michalík, J. Zachariáš v další stěle význam-nější sovětské oblasti — ve Fanských horách se J. Sustrov a A. Moravkovi zdaril pentek-lu letní prvovýstup ve východní stěně Ptku Etnage, jehož hlavní stělní obtížie dosahují stupně 8+ UIAA.

Tradiční byla návštěva zimních Jülských Alp, které si v tomto zimním období vyslou-zily pro své extrémní podmínky nelichotivou předivku Patagonie Alp. V obrovských, až jeden a půl metrových záplavách nového sně-hu se zdarilo tři zimní výstupy. Byl opakován loňský výstup roku s hvězdičkou Kubour snu v severní stěně Triglavu (J. Hudeček, S. Sil-han), po řadě předchozích pokusů byla vy-lezena nejdříve triglavská cesta Szalay — Prusík (K. Jakes, J. Zábajník, B. Mrozek) a starou Direktissimu na Spik vylezli F. Čepel-ka, R. Kamler a R. Vošecký.

Vyslovené moderní a progresivní je naše nová cesta No stěra, kterou v severní stěně Grandes Jorasses vylezli S. Glejdura a J. Porvažník. Dokázali, že i v centru alpského dění je možno ještě i dnes udělat prvovýstup správným stylem. Spolu s dalšími zde píso-bily i dvě čistě ženské družstva, kterým se zdarilo dva první ženské přežení: Bonningto-va cesta v pilířích Frenay na Mont Blanc (Z. Hofmannová, E. Netvédická) a hřeben Hirondeles na Grand Jorasses (J. Lihocká, A. Zaušínová). Na druhé straně údolí Arvy, v tzv. Cervených jehlách vylezl R. Mihál a A. Formánek Tentative de Coup d'Étipe na Tour Rouge klasifikace 8+ UIAA. Posledním významnějším výkonem je prvovýstup I. Kol-lera a A. Belici v jižní stěně Marmolady v Dolomitech.

Rychlost a moderní pojetí lezení, to je vi-zika, kterou během svého letního zájezdu zanechali v norském Romsdalu slovenscí ho-rolezi. D. Dinga a F. Hudek přešli jako první pravou část jižní stěny Mongevy, pří-černý další družstvo zopakovalo ve stejné stě-ně starší Norskou cestu v jedné z nejpověst-nějších evropských stěn — severní stěně Trollrygenu se zdarilo hned dva vynikající výkony. B. Janečka, M. Križan, J. Just, O. Pochýlý přešli jako první RP stylem Nor-skou cestu z roku 1965 a R. Hajdučík, T. La-zar a E. Velic Švédskou cestu.

Posledním z dobrých výsledků v této ka-tegorii středních velehor je prvovýstup M. Smida, který se švýcarským družstvem F. Rot-tem vylezl novou cestou na Mount Kenya v rovníkové Africe.

(IV/26)

(IV/8)

Klas. III-VI, 20. 6. - 8. 8. 1986, Peter Božik (a polští horolezci P. Piasecki, W. Wrozi), prvovýstup věnovaný památce amerických horolezců J. Smolicha, A. Penningtona, italského horolezce R. Casarolta a polského horolezce W. Wroze.

Výstup roku 1986 s hvězdičkou - Husičkova cesta v severní stěně Nevado Chactaraju Oeste (6112 m) v Cordillera Blanca (Peru). Klas. V+, A2, 70°, 12-16. 6. 1986, Petr Hapala, Břetislav Husička (†), prvovýstup.

Výstup roku 1986 - cesta JAMES BRATISLAVA v severovýchodní stěně Mount Foraker (5300 m) na Aljašce. Klas. V, 65°, 19-21. 5. 1986, Dušan Běcik, Jaroslav Jásko, prvovýstup.

Cestné uznání - západní stěna Nevado Cayash (5720 m) v Cordillera Blanca (Peru). Klas. V+, A1, 80°, 30. 5. - 2. 6. 1986, Petr Hapala, Břetislav Husička, prvovýstup.

Cestné uznání - Cassinův pilíř v jižní stěně Mount Mc Kinley (6194 m) na Aljašce. Klas. V, 80°, 21-24. 5. 1986, Zoltán Demján, Emil Hašík, I. čs. přelezení.

Cestné uznání - západní stěna Broad Peak (8047 m), 18-22. 6. 1986, Hřebeň Abružů na K2 (8611 m), 3-5. 7. 1986 (Pakistán), Josef Rakoncaj v rámci italské expedice, 1. čs. kombinace dvou osmitisícovek během jedné expedice, 1. člověk dvakrát na vrcholu K2.

Poznámka: I když vrcholy Mt. Foraker a Nevado Cayash nedosahují výšky 6000 m patří oba výkony do této kategorie pro svůj charakter.

VÝSTUPY ROKU 1986 NÁRODNÍCH SVAZŮ

VÝSTUPY ROKU 1986 VHS ČUV ČSZTV

A. NEPÍSKOVCOVÉ OBLASTI
Výstup roku 1986 - cesta Nienasyencie, Tomáš Čada, viz federální VR.

Cestné uznání - cesta No future na Indii v Moravském Krásku. Klas. 9 UIAA, RP, 6. 8. 1986, Zdeněk Konečný, Pavel Weisner, prvovýstup.

Cestné uznání - cesta Polpot ve Verdonu (Francie). Klas. 9+ UIAA, RP, 3. 5. 1986, Petr Čermák (S. Sílhan).

Cestné uznání - cesta L'Homme Programme na Quest d'Aiguebrun v oblasti Boux (Francie). Klas. 9+ UIAA, RK, 8. 5. 1986, Tomáš Čada (Jišten).

B. PÍSKOVCOVÉ OBLASTI

Výstup roku 1986 - cesta Konec jedné le- sendy, Jindřich Hudeček, viz federální VR.

Cestné uznání - cesta Petr a Pavel na Smičkovu věž v Prachovských skalách. Klas. Xa, AF, 15. 6. 1986, Petr Čermák, (I. Stejskal, R. Šich), prvovýstup.

Cestné uznání - cesta Primabalerína na Bregfřied v Aifentsteinech (NDR). Klas. Xa-b, AF, 14. 8. 1986, Miroslav a Michal Couba- lové, prvovýstup.

(IV 28)

Výstup roku 1986 - Slovenská cesta v jižní stěně Mongejury v Romsdatu (Norsko). Klas. 6/6+ UIAA, OS, 30. 6. - 1. 7. 1986, Dušan Dinga, Ferdinand Hudek, prvovýstup.

Cestné uznání - Švedská cesta v severní stěně Trollrygen v Romsdatu (Norsko). Klas. 7+ UIAA, RP, 30. 6. - 2. 7. 1986, Rudolf Hajdučík, Tomáš Lazar, Ervin Velich, I. čs. přelezení.

Cestné uznání - cesta Velký travers v jižní stěně Marmolady v Dolomitech (Itálie). Klas. 7- UIAA, A2, 17. 22. 26. 7. 1986, Igor Koller, Andrej Belica, prvovýstup.

Cestné uznání - cesta Tentative de Coup d'Étate na Tour Rouge v Západních Alpách (Francie). Klas. 8+ UIAA, OS, 26. 7. 1986, Rudolf Miňal, Alan Formánek.

E. LEDVOVÉ VELEHORY DO 6000 M A NELEDOVÉ VELEHORY STŘEDNÍ VELEHORY ZIMNÍHO CHARAKTERU.

Výstup roku 1986 s hvězdičkou - cesta Kolomicva v severovýchodní stěně severního vrcholu Ušby na Kavkaze (SSSR). Klas. V+, 70°, 8-11. 3. 1986, František Piaček, Ladislav Makay, Juraj Čiernik, I. zimní přelezení.

Výstup roku 1986 - cesta No sista v severní stěně Grandes Jorasses v západních Alpách (Francie). Klas. 7- UIAA, A2, 90°, 22-23. 7. 1986, Stanislav Glejdura, Ján Porvazník, prvovýstup.

Výstup roku 1986 - cesta Rekviem ve východní stěně Piku Energie ve Franských horách (SSSR). Klas. 8+ UIAA, 65°, 16. 8. 1986, Jindřich Šustr, Aleš Morávek, prvovýstup.

Cestné uznání - Česká cesta v jižní stěně Schary na Kavkaze (SSSR). Klas. V+, 75°, 18-21. 7. 1986, Jiří Pelikán, Stanislav Sílhan, Miroslav Michalík, Jindřich Zacharias, prvovýstup.

Cestné uznání - cesta Kuloar snů v severní stěně Triglavu v Jujských Alpách (Jugoslavie). Klas. VI, 90°, 110°, 5-8. 1986, Jindřich Hudeček, Stanislav Sílhan, I. zimní opakování.

Cestné uznání - cesta Szalay-Prusík v severní stěně Triglavu v Jujských Alpách (Jugoslavie). Klas. III, IV-V, 65° 7-13. 2. 1986, Karel Jakš, Jaroslav Zábójník, Bohuslav Mrozek, I. (2) zimní přelezení.

Cestné uznání - stará Diréttissima v severní stěně Špičky v Jujských Alpách (Jugoslavie). Klas. V, 70°, 30. 1. 7-10. 2. 1986, František Čepelka, Roman Kamler, Radomír Voseček, 2. zimní přelezení.

Cestné uznání, ženy - cesta Bonningtona v pilířích Freney na Mont Blanc v Západních Alpách (Francie). Klas. VI, A1, 15-17. 7. 1986, Zuzana Hofmannová, Blanka Nedvědícká, 1. ženská přelezení.

Cestné uznání, ženy - hřebeň Hironelles na Grandes Jorasses v Západních Alpách (Francie). Klas. V+, 21-22. 7. 1986, Jana Lihocká, Anna Zuštinová, 1. ženská přelezení.

F. VELEHORY NAD 6000 M
Výstup roku 1986 s hvězdičkou - jižní pilíř na K2 (8611 m) v Karakoram (Pakistán).

V. Beránka zkoušela severojižní přechod Špicberk.

V. Tatarka, P. Lichý, M. Blahout, P. Baláž a R. Gálfy využili dobrých snehových podmínek v závěru loňské zimy a v rámci vzájemného neoficiálního soužení posunuli opět o něco výš laťku nejhorolezečtější skialpinistické disciplíny extrémních sjezdů. Posudité sami: SV stěna Malého Ladového štítu po cestě Grosze, Vých. Kežmarská, Jordánova a Laštůvčí štrbina (všechny směrem do Medvědí doliny), východní stěna Končistéj, Javoron-vý štít JZ stěnou do Velké Sluďené doliny a Lomnický štít po Medvězích lávkách.

V Alpách, ve skupině Orteles, provedl dva hodnotné sjezdy L. Jón z Jablonce n. J. (severní stěna Montie Zeburu a JV stěna Orteles) a za snad nejdohodnější sjezd roku 1986 lze považovat sjezd z vrcholu Píku Komunizmu přes cestu Borotkina na Pámiru, který provedl R. Gálfy.

VÝSTUPY ROKU 1986 VHS ÚV ČSTV (FEDERÁLNÍ)

A. NEPÍSKOVCOVÉ OBLASTI
Výstup roku 1986 - cesta Nienasyencie na Dupa slona v Bedkowské dolině (Polsko). Klas. 9 UIAA, OS, 16. 8. 1986, Tomáš Čada (Jišten).

B. PÍSKOVCOVÉ OBLASTI
Výstup roku 1986 - cesta Konec jedné le- sendy na Rauschenstein v oblasti Schmilka (NDR). Klas. Xb-c, AF, 8. 11. 1986, Jindřich Hudeček (S. Sílhan), prvovýstup.

Cestné uznání - cesta Videodisco na Leopoldovu věž na Křížovém vrchu (Adršpach). Klas. Xb, RP, 8. 9. 1986, Tomáš Čada (Jišten).

C. VYSOKÉ TATRY
Výstup roku 1986 - kombinace Drlíkovy a Gálfyho cesty v severní stěně Zlobivé. Klas. VI+, IXa, jinnak RP, 23. 2. 1986, Stanislav Glejdura (J. Lihocká).

Výstup roku 1986 - cesta Maraton v severní stěně Malého Kežmarského štítu. Klas. 7+ UIAA, RP, 29-30. 9. 1986, Miroslav a Michal Coubalové, prvovýstup.

D. NELEDOVÉ VELEHORY
Výstup roku 1986 - Norská cesta v severní stěně Trollrygen v Romsdatu (Norsko). Klas. 7 UIAA, AF, 30. 6. - 3. 7. 1986, Brian Janečka, Josef Just, Michal Křížan, Ondřej Pochylý, 1. opakování a 1. volné přelezení.

(IV 27)

Jak jsem již uvedl na začátku tohoto roboru, za vrchol sezony se dají počítat některé výkony v kategorii velmi vysokých velehor. Absolutně nejlepším je výkon P. Božika, který spolu s polskými horolezci (Piasecki, Wrozi) vylezl jeden z velkých problémů Himalájí a Karakoram - jižní, tzv. Magický pilíř K2. Sestupem hřebelem Abruzi, při kterém nešťastně zahynul W. Wrozi, vlastně neuskutečnil ještě první travers této druhé nejvyšší hory světa.

V Karakoramské oblasti působil také v rámci italské expedice další náš horolezec J. Rakoncaj, kterému se během necelých čtrnácti dnů podařilo uskutečnit dva výstupy na osmitisícovku, a to na Broad Peak a na K2. Kousek od Everestu stojí jedna z nejkrásnějších hor světa Ama Dablam. I když svoji výšku nedosahuje ani hranice sedmitisíc metrů, patří k nejobtížnějším z obtížných. Solový prvovýstup M. Smida v jeho západní stěně, provedený v poměrně novém období, snese srovnání s tím největším co kdy bylo v Himalájích vylezeno.

Obdobně lze pohlížet i na výkony dvojice P. Hapala a B. Husička (†) v Peru. Je smutnou skutečností, že se jeden z nich již nikdy nedoví slova uznání odborné veřejnosti o prvovýstupu severní stěnou Nevado Chactaraju. Posledním významným působením našich horolezců v uplynulém roce byla Aljaška. Cesta JAMES BRATISLAVA je nazev prvovýstupu D. Bělčika a J. Jaška v SV stěně Mount Foraker. Tento sice nedosahuje hranice šestitisíc metrů, ale pro značnou odlehlost a arktické klima patří do hodnocení v této kategorii. Druhým dobrým podnikem bylo velmi rychlé přelezení Cassinova pilíře v jižní stěně Mount Mc Kinley (Z. Demján, E. Hašík).

Nedlouhou součástí našeho horolezečtví je již několik let skialpinismus. Stejně jako vlastní horolezečtví má i skialpinismus své rozličné formy a kategorie. Dominantní postavení si stále udržují slovenští skialpinisté. Mezi nimi je třeba hledat i autority nejlepších výkonů. V závodech majících charakter mistrovství Evropy zvítězil na Rallye Pizzola- da dvojice bratrů Filipůškových a na Rally Gran Paradiso R. Gálfy a E. Dzurakova. V kategorii přechodů došlo po mnoha letech k určité renezacii a hned i k několika dobrým výkonům. V. Beránek přelétl během devíti dnů pět nejvyšších pohoří Slovenska (vid Krásy Slovenska č. 12/1986, s 14-17) a V. Tatarka zvrátil svoji perťeční horolezeckou a lyžařskou minulost novým netradičním přelěhem Vysokých Tater. Jen s poivčtím úspěchem (z důvodů špatného počasí) se vrátila čtyřlidská skupina, která pod vedením

C. VYSOKÉ TATRY

Výstup roku 1986 — cesta Maraton na Malý Kežmarský, bratři Coubalové, viz federální VR.

Výstup roku 1986 — cesta severských stěn Zadné Bedňarovy veže v hřebeni Hrubá, Klas. V-1, AO, 6-7, 3. 1986, Aleš Morávek, Miroslav Ondra, prvovýstup.

Cestné uznání — cesta Prokeš v severní stěně ramene Kriváně, Klas. VI-1, AI, 16-17, 3. 1986, Jiří Harna, Jiří Janiš, I. zimní přelezení.

Cestné uznání — cesta Neklidné duše na Usatou vežu v severní stěně Malého Kežmarského štítu, Klas. 7-4, UIAA, 12-13, 3. 1986, Petr Čermák, Zdeněk Patzelt, I. zimní přelezení.

D. NELEDOVCOVÉ VELEHORY

Cestné uznání — cesta Rybí šupiny na Mount Kenya (Keňa), Klas. 7-1, 21. 1. 1986, Miroslav Smid (F. Roth — Svycarsko), prvovýstup.

E. LEDOVCOVÉ VELEHORY NAD 6000 M A NELEDOVCOVÉ VELEHORY ZIM- NIHO CHARAKTERU

Výstup roku 1986 — cesta Kuloar snů na Triglav, J. Hudeček, S. Silhán, viz federální VR. Česká cesta na Scharu, J. Pelikan, S. Silhan, M. Michalík, J. Zachariáš, viz federální VR. Cesta Szalay-Prusik na Triglav, B. Mrozek (J. Zabožník, K. Jakš), viz federální VR. Stará Direktissima na Spik, F. Cepelka, R. Kämler, R. Vosecký, viz federální VR. Cesta Rekviem na Pik Energie, J. Sustar, A. Morávek, viz federální VR.

Výstup roku 1986, ženy — cesta Bonningtona ve Frenyevském piliři na Mt Blanc, Z. Hofmannová, B. Nedvědička, viz federální VR.

Výstup roku 1986, ženy — cesta Crnok — Penning ve východní stěně Aig. de Blaitiere v Západních Alpách (Francie), Klas. 7 UIAA, 8. 7. 1986, Zuzana Hofmannová, Blanka Nedvědička.

VELEHORY NAD 6000 M

Výstup roku 1986 — severní stěna Nevado Chacraraju, P. Hapala, B. Husička, viz federální VR. Západní stěna Nevado Cayesh, P. Hapala, B. Husička, viz federální VR. K2 a Broak Peak, J. Rakoncaj, viz federální VR.

Výstup roku 1986, ženy — cesta Romanova na štít Korženěvské (7105 m) na Pamiru (SSSR), Klas. 5b, 26-31. 7. 1986, Jaromila Cuberková (Helena Semanová), (J. Svejda, M. Brunner).

VÝSTUPY ROKU 1986 VHZ SÚV ČSTV

A. NEPÍSKOVCOVÉ OBLASTI

Výstup roku nebyl vyhlášen.

B. PÍSKOVCOVÉ OBLASTI

Cestné uznání — cesta Fegeteuer na Wilde Zinne v Aifensteinech (NDR), Klas. Xa, Rp, léto 1986, Vladimír Valach (jištěn).

C. VYSOKÉ TATRY

Výstup roku 1986 — kombinace cest Drlička a Gálfyho na Zlobivou, S. Glejdura, viz federální VR.

Výstup roku 1986 — Superdirtissima a Cesta zářezem v severní stěně Veže Železný brány, Klas. V-1, A2, 19. 3. 1986, Stanislav Glejdura, Juraj Krnáč, I. souvislé přelezení.

Cestné uznání — levá část severní stěny Javorového štítu, Klas. VI, AI, 80, 28-29. 1. 1986, Brian Janečka, Ján Škrabák, prvovýstup.

Cestné uznání — Velká stěcha ve východní stěně Rysů, Klas. VI-1, A2, 17. 3. 1986, Miroslav Belica, Ján Porvazník.

Cestné uznání — cesta Belica — Orolin v severní stěně Kupoly, Klas. V-1, A2, 17-18. 3. 1986, Pavol Jackovič, Miroslav Pšenek, I. zimní přelezení.

Cestné uznání — kombinace cest Polské v severní stěně Kačacích Mníchů a cesta Be-

lica—Porvazník v severní stěně Veže Železný brány, Klas. V, A2, 8-10, 3. 1986, Jozef Santus, Juraj Jakubčík, I. zimní přelezení.

D. NELEDOVCOVÉ VELEHORY

Výstup roku 1986 — Norská cesta na Trollrygen, B. Janečka, J. Just, O. Pochýlý, M. Krizan, viz federální VR.

Prvovýstup v již. stěně Mongejury, D. Dinga, F. Hudek, viz federální VR.

Tentative de Coup d'Etique, A. Formánek, R. Mihal, viz federální VR.

Cestné uznání — Norská cesta v jižní stěně Mongejury v Romsdalu (Norsko), Klas. VI, AI, 30. 6. 1988, František Compel, Robert Kukučka, I. čs. přelezení.

Cestné uznání — Svědská cesta, R. Hajdudík, E. Velič, T. Lazar, viz federální VR. Velký traverz na Marmoladu, I. Koller, A. Belica, viz federální VR.

E. LEDOVCOVÉ VELEHORY DO 6000 M A NELEDOVCOVÉ VELEHORY ZIM- NIHO CHARAKTERU

Výstup roku 1986 — Kolomnice na Ušbu, F. Piatek, J. Ciernik, L. Makaj, viz federální VR.

Szalay-Prusik na Triglav, K. Jakš, J. Zabožník (B. Mrozek) viz federální VR.

No siesta na Gr. Jorasses, S. Glejdura, J. Porvazník, viz federální VR.

Cestné uznání, ženy — hřeben Hironnelles, J. Lhočka, A. Zuštinová, viz federální VR.

Cestné uznání — Direktissima severní stěnou Aig. Sans Norm v Západních Alpách (Francie), Klas. VI-1, 16-17. 7. 1987, J. Jakubčík, J. Santus.

Cestné uznání — kombinace cest Cechinel a Bolvin v piliři d'Angel na Mont Blanc v Západních Alpách (Francie), Klas. V-1, A2, 80, 16. 7. 1986, Tibor János, Pavol Lazar.

Cestné uznání — cesta Stadnik — Cegel v severní stěně Donguz Orun na Kavkaze (SSSR), Klas. V-VI, 70, 8. 7. 1986, Jozef Zilgo, Ján Muraň, Jaroslav Zabožník.

F. VELEHORY NAD 6000 M

Výstup roku 1986 — jižní piliř K2, P. Božík, viz federální VR.

JAMES Bratislava na Mt. Foraker, D. Beck, J. Jaško, viz federální VR.

Cassiniv piliř na Mt. McKinley, Z. Demján, E. Hasik, viz federální VR.

Cestné uznání, ženy — cesta Romanova na Pik Korženěvskou (7105 m) na Pamiru (SSSR), Klas. 5b, 26-31. 7. 1986, Helena Semanová (J. Cuberková, J. Svejda, M. Brunner).

VÝSLEDKY LETOŠNÍ ANKETY O HO- ROLEZCE ROKU 1986. KTEROU VYHLA- SILO P — VHS ČV ČSTV NA SVEM ZASEDÁNÍ:

1. Peter Božík
2. Jindřich Hudeček
3. Josef Rakoncaj
4. Břetislav Husička (†) a Petr Hapala
5. Miroslav Smid.

(IV 30)

(IV 29)

FOTO JOZEF VRÍČAN

PROČ NÁS V SSSR NECHTĚJÍ POUŠTĚT DO HOR

Kavkaz, Ťan-Šan, Pamír. Hory, které nás lákají, hory, které neleží v devizové oblasti, tím pádem by pro nás měly být lehce a lacino přístupné. Hory, kam se můžeme vypravit se Sportturistem nebo na horolezecký tábor, na které si mnozí dělají zásluku přes výměnu turistických a horolezeckých oddílů. A se kterými má většina lidí tutéž zkušenost. NIKAM NÁS NEPUŠTILI!!! PROČ???

Od přechodu Pirinu je k plnohodnotné vysokohorské turistice spojené s lezením v sovětských velehorách asi tak daleko jako od výletu do Posázaví k přechodu Pirinu. Z těch, kdo jezdí jen do Posázaví, si tu vzdálenost uvědomují všichni. Z těch, kdo přešli Pirin, nebo lezou v Tatrách, naopak většina pošilhává po velehorách; na tom by nebylo nic špatného, horší je, že si myslí, že na ně mají.

Srovnejme si to, na co je zvyklý běžný československý horolezec či turista s tím, co ho bude čekat v sovětských velehorách.

Lezení v Tatrách: Bydlíme na Popradském plese, ráno se vykulíme z peřin, hodinka dvě nástupu po značených a mužifikovaných cestách, čtyři hodinky hezkého lezení, návrat, horká spreha, plná penze, pár pivek, trochu řeči o našem „prásku“ a šup do peřin. V zimě přidáme něco zájmu o lavinové nebezpečí.

Přechod Pirinu: Autobusem, jak to nejdál jde, pak se rozdělíme na půlku, co to půjde celé, a druhou, která si bude dělat jednodenní výlety, víme, že jdeme po červené, a podle průvodce si každou hodinu zkontrolujeme, jak jdeme. Každý ví, kam má jít, jde po značce a večer je někde sraz. Když začne pršet, mrznout nebo padat sníh, půlka musí sestoupit, protože se nemá do čeho převléci, psychicky je to zdeptalo ap. Po pěti dnech jsme v autobusu, nákup ovoce, oddech. Déle než deset dní v horách v kuse dělá málokdo. A udělali jsme Pirin.

Sovětské velehory: Plánujeme 10 dní v horách, od posledního místa, kam se dá dojet, pět dní nástupu tam, pět dní zpět. Všechno jídlo s sebou, tzn. bágl 30 kg, když chceme lézt, pod 35 se nedostaneme, spíš na 40. Pět dní nastupujeme, cestou máme možnost všechno naložit na koně a kus provést za nekřesťanský peníz. Ať se rozhodneme jakkoli, budou nás mrzet buď ty peníze, nebo to, že se s tím musíme vliáčet. S velikou pravděpodobností zabloudíme a den se budeme s tím báglem vracet. Pak se dostaneme na suťové kůzle a morény, které ujíždějí při každém kroku, skončí mosty přes řeky, začne ledovec, nebezpečí lavin, táboření na ledu, výšková nemoc. Před vlastním lezením aklimatizační túra. Při sestupu už jíme jen nesolená kolínka, poslední den či dva nic. To je ještě optimistický průběh výletu, nikdo se nezranil ani neomrznul, nebylo zemětřesení ani záplavy.

Z měsíčního výletu týden potřebujeme technické lezení, celou ostatní dobu něco úplně jiného.

Než se budu podrobněji zabývat jednotlivými problémy pobytu v sovětských velehorách, stručně nástin systému sovětské organizované vysokohorské turistiky. Obdoba našich zápočtových cest má 5 stupňů. Pětka je nejtěžší, šestka byla nedávno zrušena. Skupina, která chce jít nějakou cestu, udělá návrh a dá jej schválit komisi podle místa bydliště. Komise zjistí zkušenosti účastníků. K tomu, aby mohla skupina cestu jít, všichni účastníci musí mít za sebou cestu o kategorii nižší, vedoucí skupiny a jeho zástupce absolvování téže kategorie a vedení cesty o kategorii nižší. To je zhruba, směrem k vyšším kategoriím se podmínky zpřísňují, směrem dolů se povolují výjimky. Po schválení komisí se zašle návrh na stanici kontrolno-spasatělnoj služby, příslušné podle místa konání pochodu. Ta pochod buď povolí, či ne. V žádném případě, s výjimkou nejfrekventovanějších částí Kavkazu a Pamíru, nefunguje jako naše horská služba. Pouze koordinuje skupiny, dbá na to, aby se v oblasti vždy vyskytovalo více skupin, které si mohou v případě neštěstí přijít na pomoc a zakazuje v případě, že by někde byla malá skupina sama. Dává informace o průchodnosti navrhované trasy, informuje o nedávných zemětřeseních, skupina s ní udržuje rádiové spojení. Po skončení pochodu vyrobí vedoucí zápočtovou knížku, která se uloží v oddíle, v knihovně komise, a navíc v centrální všesvazové knihovně, je-li pochod v málo navštěvované oblasti či jinak významný. Slouží jako zdroj informací pro ostatní. Samozřejmě i zde se chodí na černo, ale je to o hubu, hlavně v neosídlených oblastech.

Na sovětské kategorizaci cest se podílí kilometrůž, převýšení, nadmořská výška, lezecká obtížnost nejobtížnějších úseků, obtížnost brodů a průchodů ledovcem. Pro představu nám nejznámějších přechodů, Pirin+Rila, Fagaraš+Piatra Craiului Roháče v dvojnásobné délce jsou asi dvojky s tím, že tam, kde jsou fixy by nebylo nic a skupina by si jištění buď dělala sama, nebyly by značky, nebyly by mosty ap.

Těm, které sovětské velehory lákají, položí pár otázek. Odpovědět umím byste měli pouze v případě, když jste to párkrát prakticky úspěšně vyzkoušeli, a ne, když jste o tom něco četli. Soustředím se podrobněji na jednotlivé problémy.

Mapy: Mapy v našem pojetí nejsou. Ne, že je neseženete, nejsou. Existují samodělné vyráběná schémata, často podle leteckých snímků, samodělně množené. Měřítka 1:100000, jsou na nich hřebyny, vrcholy, průsmyky, sedla, ledovce, řeky, obydlená sídla, cesty

a pěšiny. Jsou nepřesné. Jako doplněk slouží celosvazový seznam průsmyků a jejich kategorizace podle obtížnosti v jednotlivých ročních obdobích. V nejnávštěvovanějších oblastech jsou i průvodce, v nichž popis týdenní túry zabírá jednu stránku. Vrstevnice na mapách nejsou, jsou-li, pak po 250 či 500 metrech. Značené cesty nejsou, s výjimkou desetikilometrového okolí velkých měst. Orientace v takové mapě vyžaduje zkušenost, lze se jí přizpůsobit, umí-li člověk výborně chodit podle našich map a s kompasem. Umíte chodit podle mapy? Ne podle značek, podle mapy. Máte výškoměr a kompas? Umíte udělat přesný časový rozpočet túry v horách alespoň v našich podmínkách, aniž byste si časové odhady někde přečetli, jen podle mapy a zátěže?

Brody: Mosty dříve či později skončí. K překonání nejllehčích brodů stačí se přezout a jít, u těžších do půli stehů se chodí ve třech se vzájemnou oporou, na nejtěžších po břichu či po prsa se musí první přebrodit s jištěním, vybudovat lanovou lávku, přepravit bágly atd. atd. Brody se překonávají ráno, když má řeka nejnižší stav a 0 °C, vzduch dost pod nulou, první se pak hodinu rozmrazuje. Hrozí nebezpečí zranění kameny, které řeka valí po dně. Vyhledat brod vyžaduje zkušenost. Uměli byste v březnu přebrodit např. Vydrů u Antiglu, Labe pod Špindlem, Račkovou u vyústění Račkovy doliny?

Ledovce a laviny: Ty zprávy všichni známe. Skupina československých horolezců se vracela z túry, nechťelo se jim obcházet trhliny v ledovci, proto volili rychlejší cestu strmým svahem, nedodrželi bezpečnostní pravidla, všichni najednou vlezli na lavinězní pole, nebyli navázáni, urvali lavinu, čtyři mrtví, jeden se náhodou zachránil. Máte za sebou zimní přechod Roháčů, Pirinu, Fagaraš? Je pro vás samozřejmě navázání na sněhovém svahu? Rozeznáte nebezpečí laviny? Cvičíte se v rozeznávání lavinového nebezpečí? Je pro vás samozřejmě navázání na ledovci? Rozeznáte ledovcovou trhlinu? Nemusí to umět všichni, ale půlka by měla. A v okamžiku provalení do trhliny by měla následovat blesková akce, nikoliv dohadování.

Jištění: Fixy, řetězy nejsou. Naši vysokohorští turisté se neumí jistit. Učili se to jedno odpoledne, bylo jich deset na jednoho cvičitele. Takže to neumí. A zmatkují, když na to přijde. Ovládáte základy horolezecké techniky? Umíte budovat fixní jištění a lanové lávky? Skobovat? Prusíkovat? Přelezou všichni trojkový úsek? Vědí, co po pádu? Mají to v krvi?

Zemětřesení: Je časté, slabé během měsíčního pobytu ve Střední Asii nejspíš zažijete. Silnější roztrhá ledovec, těžce schůdné

sutě a morény ještě zhorší, vytvoří hráze a záplavy. Když se semele tam, kde jsme, nepomůžeme si. Roztrhaný ledovec se zacelí po 3 až 15 letech, je tedy dobré vědět, kde se země zatřásla dřív, kde je to neschůdné, třeba o dva kilometry dál už se jít dá. A stavět stan tak, aby nám ho při sebemenším otřesu nezasykala hora kamení.

Vybavení: Československý turista a horolezec je zvyklý na vybavení, a přitom neumí využívat to, co dává příroda. Vede debaty o tom, o co je lepší západní karimatka než východní, a přitom si postaví stan tak diletantsky, že se tím připraví o pět či deset stupňů tepla. Testuje vařiče, ale o vaření na ohni četl jen v pubertě v indiánkách. O poražení stromu nemluví. Když se něco porouchá či zlomí, odchází na nejbližší autobusovou zastávku. A na druhé straně nám chybí vybavení, které by za cenu větší váhy, menšího komfortu a nedokonalého designu fungovalo za všech podmínek. Krosnu si musíme udělat či upravit. Neexistuje baterka s dynamem na ruční pohon, baterie se v chladu vybíjí, takže je musíme stále nosit na těle. Plynový vařič nefunguje, když nenosíme bombu na těle, zamrzá. Benzinový Juwel nemá pumpu na tlakování, tlakuje se automaticky, od 3000 m n. m. zlobí, od 4000 m n. m. vubuchuje. Nezbyvá, než něco přivést, něco vyrobit, hodně se naučit. Před odjezdem všechno prakticky odzkoušet. Umíte rozdělát oheň i za deště? Napadne vás nacytat ryby? Umíte postavit stan na sněhu, na ledu, zabezpečit proti větru? Máte vymyšlenou sadu věcí na všechny opravy? Má někdo zkušenosti s vysílačkou?

Zranění: Už jste někdy cvičně transportovali zraněného třeba dolů z Rysů? Zkuste si to, až na silnici. Přestane legrace. Víte bezpečně, co s omrzlinami? Měli byste. Jde o ruku, jde o nohu. Troufáte si zašít větší řeznou ránu? Měli byste mít doktora. Měli byste být očkovaní. Víte proti čemu?

Jídlo a pití: Pomínu kalorie, pomínu vitamíny, každý tuší, že by se tím měl zabývat. Na fyzickou připravenost se u nás klade velký důraz. Soustředím se na dietetické chyby, které mohou připravit člověka o většinu až všechny síly. Nedostatek tekutin je podle nejnovějších výzkumů příčinou spousty smrtí vyčerpáním. Mám vlastní recept na spotřebování 4-5 litrů tekutiny denně. Člověk nemá žízeň! Musí na to pamatovat a při každé přestávce si dát pár loků. Voda + cukr + sůl. A večer se po večeri vysloveně násilím přepít. Raději bujón z kostky, než čaj. Argumentace „budu se potit“ a „budu pořád běhat“ není na místě. Organismus je přetěžován a metabolické zplodiny musí ven. A kudy, když se nepotím a neběhám? Druhé nebezpečí ..

zácpa. Následek přemíry koncentrované a sušené potravy. Proti tomu jsou ovesné vločky k nezaplacení, těm obzvláště náchylným doporučuji pšeničný šrot semlít na strojkou na kávu, příprava jako ovesné vločky, dokonce je to chutnější. Pak celozrnný chléb, nakrájíme na krajíčky a usušíme, tak nám vydrží. Před konzumací namočíme a necháme provlhnout. Solíme karlovarskou solí. A když je nejhůř, tak klystýr, neotálet, organismus se otravuje vlsatními zplodinami.

Domorodci: Je dobře se seznámit se zvyklostmi. Většina horských oblastí SSSR byla pod vlivem islámu, doporučuji dlouhé kalhoty, dlouhý rukáv, v některých odlehlých oblastech jsou šortky urážkou, u dívek tak nehoráznou, jako naháč na Václaváku. Běžné chování Evropanky je v rámci místních zvyklostí odlehlých krajů tak nehorázné, že by se dívka vůbec neměla vyskytovat sama bez mužského doprovodu. Hrozí jí značné nepříjemnosti. Víte, jak se chovat, jste-li pozváni do muslimského domu? Co smíte, co nesmíte, čím urazíte? Víte, že před každým fotografováním se máte zeptat, jestli můžete?

Osobně považuji za ideální cestovat společně se skupinou sovětů se zkušeným vedoucím. I když to přináší obtíže, o kterých ještě bude řeč, odpadá shánění map, informací, kontakt s kontrolno-spisatelňou službou. Domluvíte se bez problémů? Ovládáte terminologii? Slova jako jistění, slanění ap. v příručním slovníku nejsou.

Opravdoví turisté jsou zkušení a v obraze. Na argumenty našich, kteří mají neblahé zkušenosti s průvodci zájezdů Sportturistu mohou říci jen to, že jejich úroveň odpovídá úrovni našich průvodců z řad studentů, nabraných v březnovém náboru pro letní sezónu. Aby nic nezkazili, nic nedovolf. A běžný turista pod Fibrusem odpovídá běžnému turistovi na Tatranské magistrále, který je tu na rekreaci ROH.

Psychično a demokracie: Nakonec se dostávám k tomu, co považuji při cestě do SSSR za největší kámen úrazu. Už několik roků chodím přechody v Bulharsku a Rumunsku, vyprávím o tom děvčatům a těm září oči, lezu sedmy, jsem obdivován a poplácáván a teď buch, zase mám být začátečník a blbec. I když překousnu vlastní pocit zkušenosti a zdatnosti, přetavit se do začátečníka chováním snad vůbec nelze. Mé dosavadní zkušenosti jsou mi většinou nanic. A přibudou věci, na které vůbec nejsem zvyklý. Hrozí nebezpečí zabloučení každého, kdo se opozdí, chodí všichni najednou. Žádné individuální tempo a sraz někde. Mám-li delší focení, všichni na mne čekají. V přestávkách musím myslet na to, abych udělal vše, co je třeba, abych pak nezdržoval. A k tomu se přidá

nedemokracie. Žádné dvě možnosti, o kterých se hlasuje. Vedoucí vyslechne a rozhodne. Může se mylit, ale u něj je pravděpodobnost omylu nejmenší. Když to sečtu, nejspíše po pěti dnech mne to pěkně s..... Nedá se to zlomit, zvyknout si trvá dlouho. Proto zásadně nedoporučuji brát víc než třetinu nováčků. Dříve nebo později se pokusí nastolit demokracii. A průser je na cestě. Mizí psychická pohoda, lidé jsou našťvaní, zhoršuje se pozornost. Pravděpodobnost nehody se zvyšuje a i když se nic nestane, končí to rozkolem party, která se nesmí rozjet, a z pěkné výpravy se vracíme z duše otrávení a s pocity křivdy. A sověti, co jsou s námi, se dívají, jak jsme nedisciplinovaní a vedoucí tiše, či hlasitě zuří.

Nakonec jak na to, abychom ve velehorách selhali co nejméně? Co nejvíce těch činností, na které byly vzneseny dotazy by se vám mělo stát samozřejmostí. Se vším najednou se nesetkáte, ale se vším se setkat můžete. Dobré jídlo a umět vařit. Studovat zákonitosti dlouhodobé zátěže a odpočinku – člověk kouká, jaké prkotiny dělají divy. Turisté osvojit si horolezeckou techniku. Horolezci zvykat si na dlouhodobou zátěž a nepohodlí, trénovat těžké podmínky, těžký baغل, nepřetržitý tří-týdenní pochod.

Snad není pro nás běžně dostupná oblast, kde bychom se postupně logicky mohli připravit na pusté velehory. V Evropě všude značené cesty, mapy, horská služba. Jediné, co můžeme udělat pro svoji bezpečnost, je to, že tam půjdeme se zkušenějšími. V Himalájích to každý považuje za samozřejmost, u sovětských velehor už mň. V našem obecném povědomí se sovětské velehory považují za lehčí, než ostatní. Vhodné pro ty, kdo ještě nemají na Himaláje či Ameriku. Za „cvičný terén“ téměř pro každého. A doplácí se na to. A protože tam od nás jezdí lidé, kteří na to ne vždy mají, tak tam pak ti ostatní nesmí.

Překážkou není fyzická nepřipravenost, překážkou je nedostatek zkušeností, a to, že jsme si zvykli při turistice na velký komfort, a že jsme plní místního sebevědomí. V Evropě doba objevování neznámých končin dávno skončila. A při naší úrovni informovanosti je pro nás výprava do sovětských velehor v podstatě výpravou objevnou, i když tam před námi už byly kvanta lidí. A k objevování se nehodí horolezečtí eskamotéři, ale psychicky odolní lidé, kteří si ví rady za každé situace, hodně umí, hodně znají a dokáží vidět víc, než jen to, že támhle ta špička je nejvyšší kopec v okolí.

Marie Divišová
Foto ing. Jiří Novák / Pamír

ALL STARS OF THE ALPINISM MODERN

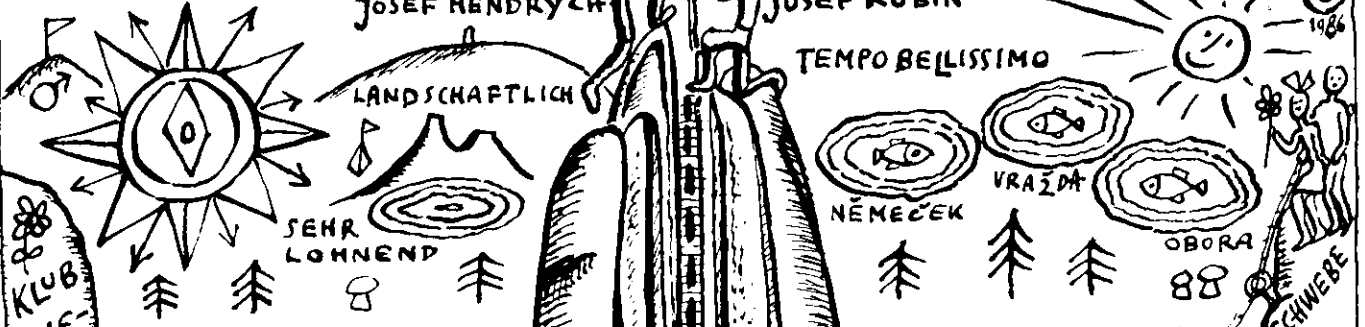
A PARADISE TCHÉQUE & ENVIRONS PAR E. BOSÁK

JOSEF HENDRYCH

JOSEF KUBÍN

TEMPO BELLISSIMO

© 1986

KLUB AME-
 RIC-
 KYCH
 DAM
 1-6
 1879
 V. NĀPĀSTĚK
 J. VĀCHLICKÝ
 JAMES
 1921
 SVAZ
 ĚS.
 HORO-
 LEZCŮ
 1946
 HRUBĀ
 SKĀLA

- SIR E.P. HILLARY
 J. PSOTKA
 G.M. MALORY
 R. MESSNER
 JUNKO-TABEI
 J. KUGY
 K. CHODOUNSKÝ
 J. ČERMAK
 L. TRENKER
 J. JANEBA
 J. DOSTAL
 FR. KROUTIL
 A.M. ABALAKOV
 J. SMÍTKA
 R. & T. KUCHAROVI
 ZDISLAV MAZÁČEK & ROD
 B. SVATOŠ
 J. MAŽEK
 V. KAROUŠEK
 FR. KROUPA & DRUHOVÉ
 J. RAKONCĀJ
 V.G. KRUPIČKA
 J. HAVLÍK & DRUHOVÉ
 J. VŠETEČKA & DR.
 J. CHAROUSEK
 J. OBROČNÍK
 ETC.

MODĚIT. BA SKAL
 ALIAS RUKA RYTÍŘ
 MNICH
 SEZECKÝ
 KROUŽEK
 PRACHOV

- TENZING-NORGGAY
 Z. DEMJAN
 A. IRVINE
 J. STEJSKAL
 LUNCHEON - M. ŠMÍD
 A. RATTI
 J. PEČÍRKA
 V. DVORSKÝ
 R. O. BAUŠE
 J. & D. JEDLČKOVÍ
 O. JELÍNEK
 M. HERZOG
 MJI. A. ČEREPOV
 VL. PROCHÁZKA
 J. WOLF
 I. GALFY & DRUHOVÉ
 K. ČERMAN
 O. KOPAL
 BL. KARASOVÁ
 SL. BROŽEK
 J. DOUBAL
 ZD. NOVOTNÝ & DRUHOVÉ
 J. FLAMBERG
 R. KAUSCHKA & A.
 FR. URBANEC
 P. BLAHOŠ
 ETC.

SCHNEBE
 MELO-
 LONTHA
 MELOLONTHA
 VICE-
 PRESIDENTE
 U.I.I.A.

PER ASPERA AD ASTRA

Dvoji zatčení

V ČESKÉM RÁJI

/poznámky pamětníka k 90 letům českého horolezectví/

MUDr. JAROMÍR WOLF

kresba prof. Emanuel Bosák

Z titulu by mohl vzniknout dojem, že jsem pamětníkem událostí před 90 léty. Přes pokročilý věk však tu dobu nemohu pamatovat. Pouze pamatuji některé horolezce, kteří pamatovali ty, kteří zase pamatovali onu dobu. Čili jde o kontinuální generační paměť, která se poznenáhlu stává pamětí genetickou, a nikoli o paměť individuální.

V roce 1987 uplyne úctyhodný počet 90 let od roku 1897 a 80 let od roku 1907. To je matematicky zcela jednoduché, stejně jako skutečnost, že oba letopočty v historii lidstva nejsou nijak zvlášť významné. Avšak váže se k nim počátek horolezectví v Čechách. Než se však vydáme na nesnadné stezky historického bádání, vzpomeňme příběhu téměř zapomenutého, který se udál kdysi v klínu Prachovských skal.

Jméno jičínských Bosáků proslavily dvě pozoruhodnosti. První důležitější je Eva Bosáková, která na kladině, bradlech, při přeskoku koně a v prostných se stala vítězkou a ozdobou několika Olympijských her. Ta druhá těsně souvisí s horolezectvím. Bratři Bosákové totiž spolu s dalšími jičínskými rodáky prováděli lezecké exhibice na věžích Císařské chodby. Dech se tajil při pohledu na jejich mistrovský kousek, jímž bylo přemostění z věže Americké na Dražďanskou nad propastí a nad žasnoucími zraky členů Klubu československých turistů a dítek na školním výletě. Na tomto počínání by nebylo nic hodného odsouzení. I dnes přihlížejí rekreační ROH mistrovským lezeckým výkonům na Dražďanských skalách čili Dračkách. To i ono je propagace krásného horolezeckého sportu až na to, že ti nevinní hoši z Jičína po slanění z nebetyčných prachovských vrcholů chodili s kloboukem a čepicí a vybírali peněžitou odměnu za vzrušující podívanou. Lidé dávali po koruně, která byla bezprostředně proměněna ve vynikající regenerační přípravky, jež tehdy vařil a dosud vaří novopacký pivovar.

Ale stalo se, že R. O. Bauše /který se tolik podobal horolezeckému idolu těch dob Louisi Trenkerovi/, člen cvičitelského sboru KAČ – Klubu alpistů českých, přistihl horolezecké profesionály v okamžiku, kdy inkasovali zpropitné. Aniž by vyňal svoji dýmku z úst /měla kratičkou troubel uzpůsobenou pro stěnové lezení/, procedil skrze zuby úsečná slova, čepici se strženými mincemi zabavil a bratry Bosáky zatkl.

Těžko dnes říci, zda měl k tomu právo, ale tehdy ještě horolezecký instruktor něco znamenal, zvlášť když na klopě měl připjatý slavný odznak KAČ. Ovšem co se zadrženými profesionály? Český Trenker se ocitá v rozpacích a zadržené lezce, kteří ho následují bez jakéhokoli odporu, chvíli vodí skalním bludištěm a pronášejí slova o horolezecké etice. Za tohoto didaktického působení stanou před známou chatou KČST čili před hospodou. Čtvrtku portského a pánům sodovku, objednal cvičitel nápoje u číšníka, který se uctivě klaní. Tehdy se totiž horolezci oslovovali pane a nikoli oním dnes běžným bezpohlavním označením kastrovaného samec skotu domácího. Řeč plynula v útulné místnosti, kde měl Trenker své nezadatelné místo v rohu u zdi šalované modřínem. A částka, stržená za profesionální lezeckou činnost, byla záhy proměněna v uvedené přípravky, jejichž diferenciaci měla zřejmě pedagogické

poslání. A tak vzniklo mezi profesionály a pedagogem přátelství, i když jejich cesty se rozešly. R. O. Bauše, později předseda Československého horolezeckého svazu, už dávno nežije a Bosák starší se stal řádným profesorem vysokého učení Karlova v oboru fyzikální kultury a jeho mladší bratr váženým jičínským lékařem. Druhým, vlastně třetím profesorem Bosáka, tentokrát zaručeně amatérskou, je výtvarné umění a grafika. Tak vznikl obrázek, který doprovází toto sdělení. Je na něm – možná ne zcela podle přísných pravidel historických věd – vyobrazen sled osob a činů, které vedly lid této země nikoli od příchodu praotce Čecha na horu Říp, ale od příchodu Čechů do hor, kam se jim ostatně nikdy moc nechtělo a neradi opouštěli žirné roviny, oplývající ječmenem a chmelem. Vždyť zprvu osídlili pouze střed Čech a úrodné nížiny Moravy, nechávající pohraniční hory zcela pustými.

O horách však věděli. Například vůbec první písemnou zprávu o Tatrách najdeme v Kosmově kronice /asi z r. 1120/: české kníže Boleslav II. rozšířil hranice země „až k horám za Krakovem, jež slovou Tritri. . .“. A jak v kapitole o tatranských zlatokopech uvádí v r. 1719 spišský J. Buchholz st., „cizozemci, jak Italové, Švýcaři, dále Češi, Slezáci i Poláci . . . pracují pilně v dolech“. Za prvního českého horolezce však Witold H. Paryski /Encyklopedia tatrzańska/ označuje Viktora Lorence z Kroměříže, který jako inženýr pracoval v Krompachách. V roce 1875 s vůdcem Janem Driečným Rumanem ml. provedl prvovýstup na Žabie sedlo z Mengusovské doliny a v r. 1877 s týž vůdcem nalezl v té době nejkratší výstupovou cestu na Gerlach – Batizovskou průbou. A v r. 1897 další Čech Karel Drož vydává v Ružomberoku prvního českého průvodce: Tatry.

Ve stejné době rozvíjejícího se zájmu o přírodní krásy a o turistiku, dne 1. června 1879, patriarcha české poesie Jaroslav Vrchlický a Vojsa Náprstek, propagátor severoamerických Indiánů a zastánce ženských práv, organizují s Americkým dámským klubem první expedici do Prachovských skal. Byla to první česká turistická výprava do skalních útvarů Českého ráje, žel, chybějí údaje, zda byly též – při té příležitosti – zdolány některé skalní věže.

V roce 1893 zakládají Slovinci, bratrský slovanský národ, v Lublani Slovensko planinsko družstvo – dnes Planinska zveza Slovenije. Jak podivuhodná je slovanská srovnávací filologie. Slovinsky je planina hora a v češtině pláň anebo planina, zatímco v slovenštině hora je les. Slovince vedlo k založení družstva vzápětí se národní vědomí i odvaha čelit germanizaci Slovinska a slovinských hor. I začínající čeští horolezci cítili s utlačovanými slovanskými bratry a začali navštěvovat Julské Alpy, jediné slovanské velehory v té části tehdejšího Rakousko-Uherska, kam po vyhlášení dualismu v roce 1867 patřily i Čechy, Morava a Slezsko. Vysoké Tatry tehdy byly – žel – v druhé a maďarské části rakousko-uherské monarchie.

V roce 1897, tedy hned za čtyři roky, zakládají Český odbor Slovinského planinského družstva se sídlem v Praze, a v roce 1902 při tomto odboru Československý akademický kroužek. Český odbor měl v roce 1899 již 180 členů a vyvíjel bohatou společenskou

a publikační činnost. Vydává časopis Alpský věstník, tvoří české alpinistické názvosloví a pořádá sbírku na postavení české chaty na výšině Ravní /1842 m/ pod nejvyšším vrcholem Saviňských Alp Grintavcem. Do října 1899 se sešla nemalá částka 1371 zlatých 7 krejcarů, v roce 1900 je chata již otevřena – a slouží dodnes. A v roce 1907 je postavena další česká chata Koritnicka Koča.

Prvním předsedou českého odboru byl zvolen profesor MUDr. Karel Chodounský, jež slovinské městečko Jezersko za jeho zásluhy jmenovalo čestným občanem. Profesor psychiatrie, MUDr. Vladimír Vondráček o tomto muži ve svých pamětech říká: „Nelítostně vláдел své společníky hodiny a hodiny v dešti po horách a liboval si, jaká je to krása“. Sám si ověřoval některé léčebné metody a utužoval svoji odolnost pro pobyt v horách. Vykoupal se na klinice v horké lázni a potom si nahý lehl u otevřeného okna v zimě a mrazu. Nohy přitom vystrčil z okna. Zakročila však c. k. policie s tím, „aby ta mrtvola byla z okna okamžitě odklizená“. Předešel tak mnohé horolezce, kteří spávají v zimě na balkónech paneláků, i Radana Kuchaře, který za chladných podzimních nocí spal – rovněž nahý a zajištěn smyčkou – v koruně suché borovice na skalním masivu Cikánu na Hruboskalsku.

Sklon některých profesí jako je psychiatrie a patologická anatomie k horolezectví je hodný pozornosti. Navštívenku profesora Myslivečka, přednosty psychiatrické kliniky v Bratislavě a později v Praze, jsem v roce 1946 objevil ve vrcholové krabici na Žabím koni. U Zeleného plesa jsem jednou potkal člena K. A. Č. profesora Šikla, přednostu patologicko-anatomického ústavu v Praze, spolu se svojí asistentkou, pozdější rovněž profesorkou tohoto nepřilíš povzbuzujícího oboru, MUDr. Dagmar Benešovou. Hluboce jsem se uklonil vědcům, protože jsem měl zrovna před rigorózem z patologické anatomie. Ale oba mě sotva vnímali. Zda zaujati krásami doliny Zeleného plesa anebo vědeckou diskusí, se mi nepodařilo zjistit, protože při rigorózu jsme mluvili o všem jiném, než o horolezectví. Z lékařů je ještě třeba uvést bývalého přednostu radiologické kliniky v Brně, prof. MUDr. Jiřího Holého, DrSc., který je spolu s JUDr. Vladimírem Baronem autorem proslulé Baronky v jihozápadní stěně Východního štítu nad Železnou branou /1937/.

Když listujeme v knížkách, které napsali naši první horolezci o svých výstupech a o svém vztahu k horám, cítíme tehdejší český realismus:

„Sport horolezecký klade těžké požadavky na výkonnost tělesnou, ale jisté plus jeví, jímž vyniká nad ostatní sporty, a to svým momentem výchovným; člověk v boji s neúprosnou přírodou, jež nezná žertu, přivykne si správně odhadovat svoje síly, přivykne i disciplinovanosti. Přítomnost druhů v nebezpečí naučí je zodpovědnosti i sebeobětování“. /Dr. J. Čermák/.

Cítíme však i únik ze společnosti k pocitu vlastní výlučnosti a nesporný vliv Achille Rattiho, který mimo jiné provedl prvovýstup jižní stěnou Monte Rosy /1889/, stal se papežem Piem XI. a nakonec neblaze proslul sympatiemi k vůdci italského fašismu Benitu Mussolinimu. Ve své stati K výšinám o smyslu horolezec-

tví napsal: „Snad to je žádost, pocitovaná vládcem zeměkoule, aby tam nahoře, na posléze ztečeném vrcholu přehlédl jedním pohledem svět..., a zpečetil silným úkonem svobodné vůle své vlastní příbuzenství s Nekonečnem“. I když v tom slyšíme některé výroky Rheinholda Messnera, odpovídalo to době na zlomku století, kdy vrcholila secese a romantismu ještě zdaleka nebylo odzvoněno. „...jeden den jsme si zahýřili pod smavým nebem italským uprostřed dráždivé vůně starého chianti a líbezných zjevů mladické dívčí generace z Terstu. Když jsme však po table d'hôte spatřili, jak rozkošné římské profily 15–16 letých děvčátek se skrcovaly ve špatně tajeném vzteku nad nezdařením u hracího stolku, hned zmizel přelud a cítili jsme, že ve vzduchu se tu vznášá cosi, před čím utíkáme do horských výšin, onen čoud nejnižších vášní“. /Dr. V. Dvorský po návratu z Malého Razoru./

Turisté a horolezci se přes únikovou a téměř asketickou ideologii však nezříkají světských požitků. Při valné hromadě v Měšťanské besedě pražské dne 4. března 1899 se podává: polévka mozečková, vltavský kapr na modro, svíčková pečená se smetanovou omáčkou a knedlíkem, kapouni se smíšeným salátem, sýr. Pije se plezně a vybrané značky vín. K tomu hraje elitní kapela pana Reichla pořad: Vlastenka, pochod, fantasie z opery Evgenij Oněgin, Bruslaři, valčík, Něžná fialinka, mazurka.

Jak to odpovídalo sociálně třídnímu charakteru rozvíjejícího se moderního sportu – první novodobé Olympijské hry se konají v Athénách v roce 1896! – mezi 180 členy Českého odboru mamě hledáme v rubrice zaměstnání slovo dělník. Dělnická třída v těch dobách měla zcela jiné starosti, než zlézat vrcholy hor. V r. 1896 se koná v Praze na Střeleckém ostrově V. sjezd sociálních demokratů, dělníci v Libni stávkují a jejich rodiny jsou násilně vystěhovány. Při demonstracích se zpívá Píseň práce. Lze se divit, že dělníkům bylo zlézání hor zcela lhostejné a nadto samoúčelným přeplechem? Obyvatelé hor – pochopitelně za mzdu – však zlézali štíty hor jako námezdní průvodci a nosiči.

Julius Kugy, podnikatel z Terstu, tehdy rakouského, a významný horolezec té doby, se o činnosti pražských horolezců v Julských Alpách vyjadřuje velmi uznale:

„Hory pod Martulkem se v letech 1904–1910 staly pracovním polem pražských horolezců. Pánové Dr. Čermák a Dr. Dvorský a řada zdatných společníků, zčásti bez vedoucích, zčásti s trentským Jožem Komacem, vykonali ve skupině Suhého Plazu opravdu systematickou objevitelskou práci“.

Zatím v krásném městě Jičíně, proslulém úrodnou rovinou, čtvercovým náměstím se zámkem Albrechta z Valdštejna a v poslední době loupežníkem Rumcajsem, se scházejí studenti a pod vedením J. Hendrycha zakládají Lezecký kroužek Prachov. Na skalkách v Babinci cvičí pilně lezeckou techniku a dne 4. října 1907 se odváží v blízkých Prachovských skalách prvovýstup na převysokou skalní věž, která má několik jmen: Mnich, Rytíř, Modlitba skal a Ruka, podle toho, odkud se na ni díváme. Na jejím vrcholu toho dne stanuli J. Hendrych a J. Kubín, když vystoupili

systémem komínů a spár východní stěny cestou, jíž se později dostane klasifikace II. a názvu Normální.

Tak se začalo horolezecké objevování Prachovských skal, jednoho z turistických divů české země. Ovšem němečtí lezci z Drážďan nelenili a 10. dubna 1909 přijeli, aby podnikli „Erstbesteigung“ na osamělé Krkavčí skály. Josef Janeba, autor zatím nepřebrané monografie Horolezecká cvičení v Prachovských skalách 1930-1934, o této saské expedici říká: Výstup se jim zdařil, ale Erstbesteigung nikoli. Byli asi překvapeni, když na vrcholu našli vlajku v českých barvách.

Tak byly počaty v slovinských horách a v českém křídovém útvaru generace horolezců, jejichž genetickým kódem se stal fixní sen, provozním motorem neúprosná touha a jednou z konečných realizací příkladně tři osmitisícovky Jaromíra Stejskala, rodáka z východních Čech a aklimatizovaného Bratislavčana – nebo Himalájce, těžko říci. Je to dlouhá doba devadesát let a ještě delší řada horolezců. Vždyť jméno generála zdravotnické služby MUDr. Jaromíra Pečírky, prvního předsedy mnohem později /1924/ založeného Klubu alpinistů českých /později československých/, který ve službách v c. a k. rakousko-uherském námořním loďstvu dvakrát obeplul zeměkouli a poznal horstva všech světadílů, dosud žije v Pečírkově věži v Prachovských skalách. A horolezci po slavnění ze slavného Kapelníka rádi svažují vyprahlé sliznice vodou z pramene Kořenského, slavného cestovatele, jehož „přednáška na společenském večeru v roce 1899 o Himalájích byla pravou pochoutkou pro kruhy alpinistů“.

Úplný výčet všech jmen, která se v těch devadesát letech zapísala do spár, stěn, hran, komínů, zářezů, převisů, voštín a koutů nejen pískovcových skal a žulových štítů Tater, by zabral všechny stránky přinejmenším jednoho čísla Hor. Za všechny opakují jméno zmíněné v příhodě o zatčení v Prachovských skalách, jméno Rudolfa Oty Bauše.

Tento tvrdošjný technický lezec, vynikající sjezdař, hráč a trenér rugby, publicista a redaktor, neúnavný učitel adeptů horolezectví, vynálezce lyžařských vosků VELOX /což je česky RYCHLÝ/, jeden z předsedů našeho horolezectví, kuřák dýmky s krátkou troubelí, zanícený propagátor horolezectví, vždy elegantní sportovec-gentleman s červeným šátkem kolem krku podle vzoru Louise Trenkera, neváhal zatknout naše první horolezecké profesionály a popíjet své oblíbená portské, zatímco zatčení popíjeli sodovku. Jeho jméno znají starší i staří a z mladých a nejmladších ti, kteří si někdy zalistují v jeho horolezeckém průvodci Skalní věže na Mužském. Je to – po mém soudu – jedna z nejpůvabnějších knížek horolezecké literatury faktu. Oplývá rázovitými termíny jako „sporé chyty, kruchá skála a ošemetný krok“. Je v ní popisován i výstup na Věž Vlasty Štáflové.

Tato vynikající horolezkyně – v některých průvodcích je po ní nazývána Ihla v Patrii Věž Vlasty – a spisovatelka, byla manželkou Otakara Štáfla, malíře, který tak impresivně maloval Vysoké Tatry, a z jehož podnětu byl zbudován symbolický cintorín pod Ostervou. 14. února 1945 byla Praha těžce bombardována

americkými letadly, startujícími z Itálie. Piloti si prý spletli Prahu a Drážďany, jimž byly svržené bomby určeny. Dům v Mánesově ulici, v němž Štáflovi bydleli, dostal plný zásah. Horolezci dnem i nocí neúnavně odstraňovali trosky a sutiny, až oba našli mrtvé. I to je kus historie našeho horolezectví. Stejně jako jméno Josky Smítky, objevitele nových těžkých cest v hruboskalském Skaláku, který byl spolu s dalšími zastřelen v Terezíně několik dnů před osvobozením. Protože miloval svobodu a skály, v nichž unikal gestapu.

Jméno R. O. Baušeho se stalo spojnicí mezi generacemi „pánů“ z Českého odboru Slovinského planinského družstva z konce devatenáctého století a mezi novou nastupující generací století dvacátého, zejména jeho druhé poloviny. Generací, která vynesla československou vlajku na vrcholy světa. Asi už to jméno nezná generace, která spíše než o sporých chytech a ošemetném kroku mluví o spárovkách, hexentrech a prásku. I když i tato generace vyrůstá na pískovcových věžích kraje, který jsme si zvykli nazývat Český ráj.

V tom biblickém ráji jedli Adam s Evou jablka ze zakázaného stromu a byli z něho navždy vyhnáni. Stalo se mně, že jsem byl i já zatčen orgány přírody, když jsme před časem slanili z Dvanácti apoštolů na Hruboskalsku. Nemohl jsem se totiž prokázat průkazem ČSTV, opatřeným nalepenými známkami a razítkem o platné lékařské prohlídce, protože tento dokument nenosím obvykle v kapse horolezeckých kalhot. Jen díky svému spolulezci, zasloužilému mistru sportu Radanu Kuchařovi, který se za mne zaručil přísným orgánům, se neopakovala ona dávná příhoda z Prachovských skal. Pochybuji, že bych byl velkoryse pozván do Zámecké vinárny na Hrubé skále, kde by mi byla podána sodovka. Asi bych byl z ráje navždy vykázan.

Prameny:

- Bauše R. O.: Skalní věže na Mužském, 1948,
- Baron VI.: ústní sdělení,
- Bosák E.: ústní sdělení,
- Časopis turistů, vyd. „Klubem českých turistů“ roč. XI., 1899,
- Čermák J.: Člověk a hory, 1923,
- Dvorský V.: V Julských Alpách, datum není uvedeno,
- Houdek I.: Osudy Vysokých Tater, 1951,
- Janeba J.: Horolezecká cvičení v Prachovských skalách, 1934,
- Kroutil, F. V., Veverka A.: Základy horolezectví, 1948,
- Kugy J.: Ze života horolezce, 1943,
- Pilát R.: Cvičné skály a horolezectví v Československu, 1938,
- Procházka VI.: Základy horolezectví, 1975,
- Ratti A.: K výšinám, 1927,
- Vondráček VI.: Lékař vzpomíná, 1978.

Joska Smítka

Opět zní ve skalách smích. Opět zvoní karabina o kruh.

Postůj a zavzpomínej, neboť to největší v horolezectví je přátelství.

To je úvodní slovo horolezeckého památníku ve Skaláku, kde je na deskách zapsáno mnoho jmen našich mrtvých. První, kterého si tam připomínáme, je JOSEF SMÍTKA /21. 12. 1919 – 27. 3. 1945/.

Koncem března 1945 ho popravili nacisti spolu s dalšími kamarády – Václavem a Karlem Chlumovými a s Ericchem Schwarzbachem. Dodnes nás dojíímá jejich osud a se smutkem na ně vzpomínáme.

Chceme si však také připomenout jejich život a ten nebyl jenom smutný.

A tak nyní o mém kamarádu Joskovi Smítkovi.

Kdo to byl? Říkalo se o něm, že je nejlepší lezec Skaláku. Že je nenapravitelný rváč. Že ve skalách vládne tvrdou rukou. Že provokuje gestapo a přehnaně riskuje...

To všechno je pravda. Joska měl hazard ve své povaze. K tomu však vždy přidával smích a poctivé kamarádství. Miloval pohodu v partě a vždy k ní svým dílem přispěl...

Ale ukažme si Josku na některých příhodách z jeho života.

JOSKA – AVIATIK. Po ukončení turnovské měřanky šel Joska do učení na telegrafního mechanika do Pardubic. Tam pro sebe objevil hned dva sporty, které se v malém Turnově nepěstovaly: boxování a motorové létání. K prvnímu ho přivedla jeho výbušná povaha a plochý nos, kterému nevdala nějaká ta rána rukavici. K druhému pak státní zájem. Masarykova letecká liga vyhlásila akci „Tisíc nových pilotů“. Bylo to v době, kdy jsme si ještě mysleli, že se budeme bránit Hitlerovi, když nás napadne.

Boxování Joska brzy zanechal. Nemohl přece jezdit v neděli s klubem na utkání, když musel být s námi ve Skaláku! Zato v letectví

byl Joska vzorným žákem a s nadšením nám vyprávěl o kráse létání a o svých pokrocích.

Jednou přišel slavnostní den. Joska měl poprvé letět sám, bez instruktora. Bylo mu sedmnáct. Pozval k té události svého tátu a mne.

Stáli jsme s otcem Smítkou na trávníku letiště a pozorovali, jak Joskův dvojplošník naroloval do směru, vzorně odstartoval a ladně se vznesl do oblak. Přistoupil k nám instruktor, který Joskovi před odletem dával ještě poslední pokyny a byl trochu nervózní: „Snad to ten kluk zvládne! Má přesné pokyny, jaké oblouky má udělat, než si sedne“. Pak se zdálo, že je spokojen. „Zatím to dělá dobře!“ Jenže Joska mezitím již ve vzduchu vymyslel lumpárnu. Letadlo nám na chvíli zmizelo z očí a pak se přihlítilo nízkou nad zemí. Stále klesalo a mířilo přímo na nás. Instruktor zbledl a zařval: „K zemi!“ Praštili jsme sebou na trávu, podvozek se nám mihnul nad hlavami a pak letadlo hned začalo na plný plyn prudce stoupat. „Ten idiot, to zvíře! Kdyby byl na vojně, bude zavřenej, až bude černej! Ale ať si nemyslí, že mu podepíšu diplom!“, rozčiloval se instruktor.

Když Joska přistál, seběhlo se a nadávalo mu snad celé letiště včetně hangáru. Joska však nevypadal nijak ztrápený – smál se. Provedl svůj odvážný kousek. Dnes už ani nevím, jestli ho nakonec pasovali na letce, nebo ne. Ono to totiž bylo jedno – všechna letadla nám sebrali Němci, jen málo našich letců odhadlo včas situaci a odletělo z dosahu Říše.

JOSKA – CYKLISTA. Do skal jsme chodili pěšky, nebo jezdili na kolech. Byly to hrozné plečky, staroby po předcích. Postupně z nich odesly všem všechny blatníky a jiné zbytečnosti, také brzdy – zbylo jen to nutné k jízdě. Brzdilo se patou o gumu, do zatáček se jezdilo smykem s oporou vnitřní nohy o zem.

Byl to další sport. Joska, Fifan /L. Vodhá-

ně/ a já jsme se povýšili na cirkusové akrobaty – tři Codonas. Na Kamenci jsme za jízdy vyndali z bafohů kladiva, sedli si bokem na rám a jak jsme jeli s kopce k Libuňce, „centrovali“ kladivem přední kolo. Když přišla rovina, šlapali jsme vedle sebe /auta se vyskytovala méně než bílé vrány/, drželi jsme se za ramena a říditka kývala podle pokynů bez pomoci rukou: „Připravit – vlevo, vpravo, vlevo, vpravo!“. Pak jsme soutěžili, kdo dojede až na dvůr lázní Sedmihorek bez držení. Nejtěžší bylo přejet přes koleje u zastávky Sedmihorky. Jednou tam Fifan pěkně spadnul do šterku kolejiště.

Silnice z Prachova do Jinolic byla prašná – žádný asfalt nebo beton. S kopce to bez brzd pěkně frčelo. Jel jsem poslední. První Fifan. Projížděl smykem perfektně všechny zatáčky. Jel jsem těsně za Joskou. A tak jsem mohl vidět, jak nezvládl sklon smyku, vjel na krajnici na hromádku šterku a z něj vyletěl jako z lyžařského můstku do mladého hustého smrčí. Než jsem patou ubrzdl, trvalo to ještě pěkný kus. A pak jsem utíkal nahoru, hledat Josku. Seděl pod smrčkem, držel se za hlavu. Měl vyražený dech. Teprve po chvíli se z něj vydrala slova: „Je – to – dobrý.“ – I kolo zůstalo kupodivu v dobrém stavu – až na říditka. Ta byla jako by je někdo zmačkal. Tak jsme je vyšroubovali, nacpali do vidlice příhodnou větev a napříč přivázali druhou pro úchop rukama. Joska s námi do Turnova i tak dojel.

Jednou jsme šli do Skaláku pěšky. Do Výšinky supěl pomalu nakládač. Mrkli jsme na sebe a už jsme byli za ním – a hup na korbu. Šofer o nás nevěděl. Za chvíli jsme byli u nádraží Sedmihorky a chtěli jsme dojí. Ale to už auták pěkně frčel. Vysvětlil jsem klukům, že se musíme chytit zadních částí bočnic, srovnat krok s rychlostí auta a pak se pustit. Protože bočnice jsou jen dvě, musil jsem počkat, až odskočí moji kamarádi a pak jít za nimi.

Ale naskytl se mi příšerný pohled. Když se hoši pustili okraje auta, dělali stále delší

PŘÍHODY ZE ŽIVOTA JOSEFA SMÍTKY

Vladimír Procházka

Historické fotografie z archivu autora.

Na snímku na této straně Joska Smítka na česko-německých hranicích v Krkonoších v roce 1936, těsně před „dívčí válkou“.

skoky, hlava se jim nakláněla čím dál víc k zemi, až se rozplácli na betonu silnice. Ještě je přikleply těžké batohy. A tak jsem neleňoval a zabouchal pěstí na střechu řidičovy kabiny. Ten se lekl, zastavil, já seskočil a utekl do luk k Libuňce. Myslím, že hoši mne tak dva týdny nenáviděli – než se jim zahojily odřeniny na obličejích a na dlaních.

JOSKA – RVÁČ. „Hele, necpí se, já ti dám do huby!“ – řekl Joskovi mladý turnovský řezník po skončení tancovačky „U Karla IV“ jedné zimní noci. „Tak dej!“ – zbledl Joska vztekem. „Ty nedáš“, když řezník váhal, „tak ti ji dám já“. A – bum! Řezník úder vrátil a šatna vřela. Porážení pult s kabáty, ženské ječí. – Zkušená autorita hospodského vyhnala nakonec rváče ven. Tam, za čiré tmy válečného zatemnění, kde lze spíš jen tušit než vidět bílý sníh pod nohama, rváčka pokračovala. V kruhu stáli horolezci a řezníci. Rváči už byli na zemi a zdálo se, že Joska má navrch. To nevydrželi okolostojící řezníci a vrhli se kamarádovi na pomoc. To jsme nevydrželi zase my – horolezci a napadli jsme řezníky. Byl to hrozný maglajz v té tmě. Jednu chvíli klečím na chlapovi, buším do něj pěstí: „Na, já ti dám!“ – a zpozdě mne se ozve: „Chrouste, neblbni, to jsem já, Fifan!“ Nakonec boj rozhodli hlavní aktéři. Řezník řval: „Policie! On mne praštil železem!“ A Joska na to: „Železem? Podívej se na mou pěst – to je to železo!“ Řezníky jsme provázeli ještě kus cesty, aby jim bylo jasné, kdo zvítězil.

Takových rváček jsme zažili mnoho. Jednou v Klokočí v hospodě se Joska pověsil na skříň s nádobím, aby uhnul hozenému půllitru. Skříň se zvrátila, talíře a sklenice se rozbily. Dlouho jsme se té hospodě vyhýbali, měli jsme výčitky svědomí. Ale snad byli pojištěni.

K osudovému utkání došlo v roce 1936. Byla to „Dívčí válka“. Ale musím předeslat: Za první republiky byla taková zvláštní de-

mokracie. Asi patnáct politických stran se hádalo mezi sebou, Skauti nadávali Sokolům a naopak, v tehdejších „Dikobrazech“ byl prezident nazýván Ben Ešeda /Beneš Eduard/. V tom jsme vyrůstali a ani nás nenapadlo, že projev vlastního smýšlení je v Německu trestný.

Joska, Fifan, Chroust a Jirka Šíp kráčeli po německé straně pohraniční cesty, od nepaměti používané i Čechy, ze Sněžky k budoucímu prince Jindřichu. Na jednom místě odpočívalo asi čtyřicet děvčat v krojích Hitlerovy mládeže a nad nimi vládl hákový kříž na vlně. „Kluci, fotku!“ řekl Joska. Tři si stoupli před dívčí ležení, ruku v pěst – vždyť byli mladí komunisté – jeden to zmáčkl. A pochodovali dál. Za chvíli je dvě dívky během předhony a za další chvíli je dohnal celý houf děvčat. Holky se pletly pod nohy. „Počkejme chvíli, až se ten tajfún přežene!“ A zastavili se. Vtom se na ně Němky vrhly. Nic netušíce, zcela překvapení, nechali se porazit. Deset na jednoho! Teprve pak začali kolem sebe mlátit, ale bůh ví, jak by to dopadlo, kdyby Joska, bílý vztekem, nevytáhl z opasku nůž. Toho se zalekla i pihovatá vůdkyně a hoši mohli utíkat k naší hranici. Byli již kus za ní v Čechách, když se objevila skupina SA-manů v hnědých košilích.

Zachráněni v poslední chvíli. Už v roce 1936 mohli být v koncentračním táboře. . .

JOSKA – LYŽAŘ. V jedné knize radí Adolf Hoffmeister svému synovi: „Vyhýbej se abstinencím a chlapům, kteří nemají rádi mladé holky. To bývají zlí lidé“. Joska nebyl abstinent, o čemž by mohli svědčit hostinští Čihulka z Valdštejna, Kolomazník z Příhráz, paní Boudová ze Suchých skal a další. S dívkami navazoval známost neuvěřitelně rychle a odvážně. Ne, Joska nebyl ani podle Hoffmeistera zlý člověk a byla radost s ním pobývat ve skalách i v hospůdce.

Při běhu na lyžích to však mělo háček. Při jedné závodech na 18 km v Semilech jsem

startoval asi čtvrt hodiny za Joskou a ani mne nenapadlo, že bych ho mohl dojet. Ale stalo se. „Josko, co je?“ ptal jsem se udiveně. Jak prudce dýchal, odpověděl přerývané: „Chlast – ženský – a běhání – to nejde – dohromady“. Já jsem v prvních válečných letech závodil i ve skoku a jednou jsem Joskovi na velkém kopaninském můstku žertem nabídl, že mu půjčím skokačky, ať si u pořadatelů vyzvedne číslu. Joska přijal – ó ta kuráž – a poprvé v životě skočil. Vypadlo to hrozně. Jenže můstek každého hodí nějakých pětadvacet metrů přes buben a pak na předkem dopadu už je nebezpečí úrazu malé. Díry po Joskově pádu se musely upravovat asi půl hodiny a do druhého kola už ho nepustili.

A tak jsme nejraději jezdili na Suché skály, kde v sobotu večer v hospůdce paní Boudové vládla pohoda při zpěvu národních písní a při dobrých bramboráčích, které jsme pomáhali péct. Turnováci, Pražáci, Broďáci, samí horolezci, jedna rodina. V neděli jsme vyrazili na sjezdovky. Joska a Fifan jezdili odvážně, nikdo si před nimi na svahu nebyl jist. Brzy se ujal zvyk, varovat před nebezpečím: „Pozor, Turnováci jedou!“ A všichni uhýbali z cesty. Senior pražských horolezců, výborný lyžař R. O. Bauše, vždycky říkal: „Kluci, vy jezdíte sedmkrát rychleji, než umíte!“ Ale nechte si vzít radost z riskování!

Jednou jsem na to doplatil já. Někjaká nerovnost mne otočila, vletěl jsem zády do stromu, nemohl se hnout. Ledviny? Odvezli mne do turnovské nemocnice a oblekli na mne ústavní košili. Lyžařský oděv měli moji průvodci odevzdat u nás doma. Byli to Fifan a Joska. „Musíme to sdělit nějak šetrně!“, radili se. A zavzvonili. „Dobrý den. My tadyhle neseme Vládovy šaty“, řekl Joska. „Pane bože, Kriste pane!“ – Fifan Josku odstrčil a zmínil dojem: „Nebojte se, paní Procházková, on není mrtvý, jen těžce raněný!“. To se tedy hochům povedlo. Dlouho jsem jim vyčítal, že vystrašili mou rodinu. Zbytečně.

Na fotografii na této straně jsou zachyceni ve Skaláku roku 1941 /zleva doprava/ Vladimír Procházka, Ladislav Vodháněl - „Fifan“, Vlasta Štáflová, Joska Smítka a Dalík Tomáš /vepředu/.

Na snímku na protější straně prvo-výstup Kouřovkou na Daliborku ve Skaláku, 1942. Joska Smítka jistí u prvního kruhu, „Fifan“ Ladislav Vodháněl v traverzu.

JOSKA – LEZEC A HOSPODÁŘ SKALÁKU. Zprvu to Joskovi na skalách moc nešlo. Sápál se po chyttech a zapomínal na nohy. Ale učil se tak rychle, že v roce 1939 mohl uskutečnit – spolu s Fifanem a se mnou – první český výstup na Kobyla v Příhrazích. Dodnes s dojetím vzpomínám na kamarádství těch dvou kluků, které při tom výstupu prokázali. Tu neděli, kdy se „šlo na to“, jsem musel odjet za nemocnou matkou do Poděbrad. Joska zdolal travers, Fifan vylezl k třetímu kruhu a pak slánili. Abych příští týden mohl vyvést zbytek, ostatně už lehčí, té pověstné skály.

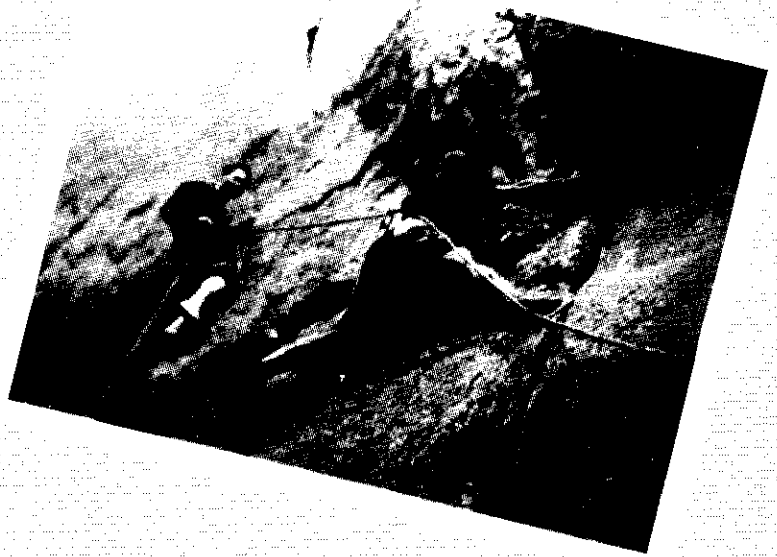
Po Kobyle si Joska myslel, že už všechno umíme, že nastal čas prvo-výstupů. V nožířské dílně našeho kamaráda a ideologického vedoucího naší party Jarky Volejníka se kovaly kruhy ze železných prutů, přisvojených na stavbách. První pokus lze označit slovem KIKS. Vedle Kobyle stojí skála jménem František, v roce 1939 ještě nezlezená. Bylo to jednoduché. Z náhorní strany se vystoupilo na předskali, kam se dosáhlo dal se kruh, pak se vystoupalo na ramena kamaráda a po třech

krocích byl člověk na vršku. Hrdý prvo-výstupce. Jenže – jak to viděl R. O. Bauše, který už tehdy začal psát svého do dnešních dnů nejpůsobivějšího průvodce po skalách pod Mužským, strašně se rozčlil: „Taková krásná skála a vy ji zprzníte horolezecky zcela bezcennou cestou!“. Joska, jako vždy, zblednul, hádal se – proč ne tahle cesta, když není jiná – ale v duchu už viděl, že má Ofas pravdu. „Kluci, v neděli jdem na Františka znovu údolní stěnou!“. A vylezl ji. To byl jeho první kvalitní prvo-výstup, který pražský alpista a největší znalec Příhraz R. O. Bauše také náležitě ocenil. O něm ještě alespoň pár slov. Byl to chemik, výrobce lyžařských vosků zn. Velox. V září každého roku vosky navařil, v říjnu rozeslal sportovním obchodům, v listopadu inkasoval peníze. Ty mu stačily, aby zbytek roku trávil v Sedmihorkách, v Příhrazích a na Suchých skalách. Uměl žít a znal skály.

Brzy si Joska osvožil poznatek, že cesta je tím cennější, čím méně je na ní umělých pomůcek, tedy kruhů „Šetři železem!“, říkal si při každém prvo-výstupu. A tak se naučil používat k zajištění více smyček, než to bylo dosud obvyklé. Opatřil si smyčky různé síly a dával je nejen do hodin, ale i na cokny a první použil u nás také uzly do spár. Pověstné byly jeho tkaničky do bot, které vázal na docela malé voštiny.

Jednou k nám propadl Bauše zase jednou ze svých učitelských řečí: „Hoši, stávají se z vás machři, ale tak se mi zdá, že se vyhýbáte spáram!“. Musili jsme přiznat, že má pravdu. A tak nás zavedl ke spárce na předskali u Aneba a řekl: „Tady si to cvičně zkoušejte“. Joska tam cvičil celé týdny. Bose nohy měl zkrvavělé, každou chvíli spadl. Až se ten spárařský, píďalkovitý pohyb vzhůru dokonale naučil. Mohl pak uskutečnit i tak náročný prvo-výstup, jakým je spára na Rakev v Příhrazích. Dodnes jej přeलेze málokdo. Stále je výzvou těm, kteří si myslí, že už ve skalách všechno dokáží.

Největším Joskovým konkurentem v prvovýstupu se za války stal pražský horolezec Dr. Zdeněk Mězl, neobvyklý svalovec. Některé jeho cesty Joska neschválil. Nadával, vytýkal nedostatek horolezecké etiky. Tak třeba obtížnou spáru na Otovu věž vylezl Mězl se „Schwebe“, t. j. s horním jištěním z protilehlého předskalí. Joska ji přešel čistě a proto je prvovýstup přiznán jemu. V průvodcích je uvedena jako Smítkova spára. Něco jiného je Mězlova hrana na Maják. Kdo by ji neznal? Kdo by ji rád nelezl? Přiznejme Mězlovi, že vymyslel jednu z nejkrásnějších cest ve Skaláku. Hned po prvovýstupu ji vylezl Joska bez použití jediného Mězlova kruhu. Vytloukl je. Vždyť celou cestu lze vylézt jen se zajištěním smyčkami! Tenkrát však narazil i u nás, ve své partě. „Chceš zbavit další lezce možnosti tak krásného výstupu? Vždyť každý nemusí umět tak dobře zacházet se smyčkami, jako ty! A někdo věří více kruhům!“ Zase Joska v hádce bledl, zase se vzpíral, ale jako už často dříve uznal svou chybu. Další týden poslušně zasadil kruhy na jejich místa.

Něco podobného se vyskytlo i při sporu o slaňování. Při prvovýstupu potřebuje lezec kruhy, olovo, klínky, cement. K tomu vrták a kladivo. Když už to všechno Joska měl, opravoval i staré německé cesty, jejich jištění. A dával nové vrcholové kruhy. Jednou si nechal přišít na kalhoty krásný kožený „flek“ a slaňování se mu zdálo rozkoší. A proto slaňovací kruh umísťoval nad nejvyšší sráz. A až na samý vrchol skály. Pustili jsme se do něj: „Josko, ty mlúješ skály a ošetřuješ je. Víš, jaké rýhy udělá lano od tvých kruhů? A je válka. Sehnat lano je kumšt. Proč chceš, aby se tak dřelo?“ A zase se Joska hádal. Ale hned druhý den příběh: „Kluci, celou noc jsem nespál a přemýšlel o tom slaňování. Byl jsem pitoma, vy máte pravdu! Ale už vím, jak na to. Kruhy budeme dávat ne na vrchol, ale do stěny pod něj!“ A začal to dělat a po něm i jiní. A tak vy všichni, kteří máte stažený zadek, když se

plížíte ke slaňáku ve stěně, vzpomeňte si, kdo je toho původcem.

Když Joska vylezl Kouřovou cestu na Daliborku, zdálo se mu těžší, než ostatní cesty. A tak vymyslel poprvé označení VII B. Cestu na Dominstein, nyní Smítkovu skálu, pak už logicky označil na VII C. Mrzí mne, že tvůrci nových průvodců devalvovali hodnoty ve Skaláku, že nerespektovali staré tradice. Vždyť nové výstupy, které mají vyšší hodnotu, mohly být, tak jako v Sasku, označeny číslem osm nebo až deset. My, starší lezci, si nemyslíme, když lezeme na Kapelníka, že je to šestka, ale víme, že to je od nepaměti – vždycky – sedmička.

Proč byl Joska hospodářem Skaláku? Protože zastupoval dnešní vrcholové komise, měnil všechny vadné kruhy, psal vrcholové knížky a ukládal je. Protože proěřoval všechny mladíky, kteří nově přicházeli do skal a přijímal je do cechu lezců, nebo je odmítal. Koho přijal, tomu věnoval největší péči a udělal z něj dobrého horolezce. Hospodářem byl i proto, že nenechal nikde po lese povalovat papíry a jiné odpadky po horolezcích a turistech.

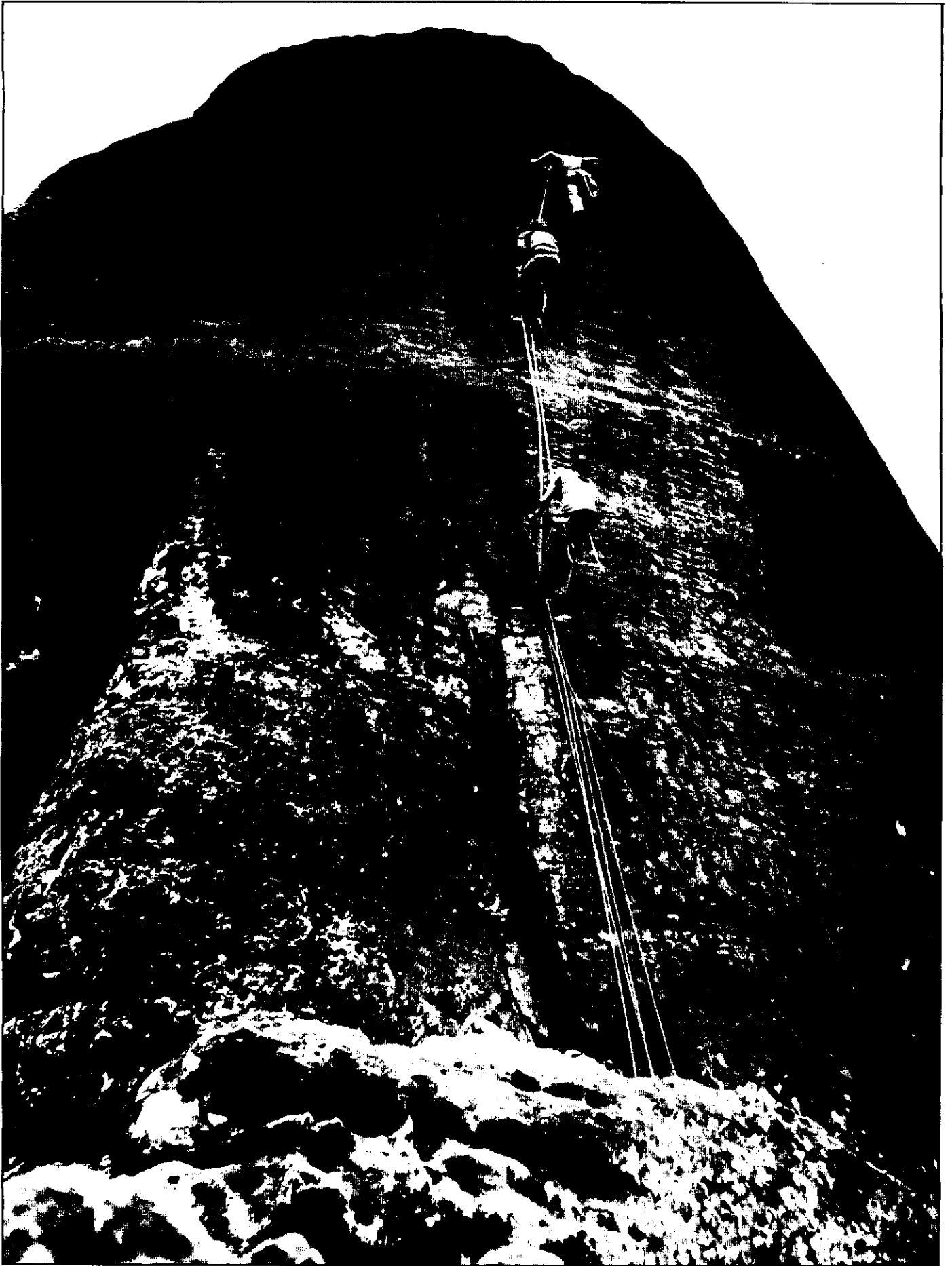
JOSKA – PSANEC. „Pro Němce pracovat nebudu“, říkal Joska. A tak, když ho poslali na práci do Říše, byl za týden zpátky. Utekl. Nějaký čas trvalo, než na to Němci přišli, ale pak už ho vezli na pražský pracovní úřad gestapáci. V Praze se mělo rozhodnout, do kterého pracovního tábora ho pošlou. Jenže Joska znovu utekl. V budově pracovního úřadu šel na záchod. Gestapák stál před zavřenými dveřmi. Joska vlezl do světlíku a ze třetího patra slezl komínovým způsobem do přízemí. Očistil kabát a vyšel ven. Opět slobodný! Problém byl, dostat se z Prahy do Skaláku. Vymyslela to jedna horolezkyně. Zavolala mne telefonem: „Přivez Joskovi do Kbel jízdní kolo!“ Na kole se Joska dostal za noc do skal – a už v nich žil. Střídal jeskyne, ale nejraději měl tu na Sluneční skále.

V neděli jsme mu vozili jídlo. Ve všední den za ním chodili jeho „žáci“, kluci z osmých tříd, bydliční ve vesnicích kolem Skaláku, a on je vodil po skalách v údolčkách i jinde. Domníval se, že je nepolapitelný. Cožpak někdo zná tak Skalák, jako on? Objevíli ho v jeskyni pod Janovou vyhlídkou. Nebyl sám. Další utečence před prací v Německu – K. Chluma a B. Habra samopalníci zatkli, Joska však vyskočil ze skalního okna do hloubky asi šesti metrů a celkem neporaněn opět unikl. To bylo v prosinci 1944. Na Joskovi se podepsala zima, trápil ho zánět středního ucha a tak vyhledával pomoc i u svého otce. V jeho domku ho nakonec zatkli a už neutekl. S rukama v železech se špatně utíká.

Brzy nato zatkli i mne, Vaška Chluma a Ericha Schwarzbacha pro přípravu železniční sabotáže. Všichni jsme byli uvězněni v Kartouzích u Jičína a po výsleších odtransportováni do koncentračního tábora Terezín. Ve vlaku, který nás vezl známou krajinou podél Prachovských skal, jsem se znovu setkal s Josefem Smítkou. Domlouvali jsme se, že se zase pokusíme o útek. Bachaři otupěli rumem, okna byla otevřena. „Vyskočíme, Josko, a kdyby jeden z nás utrpěl úraz, musí ho ten druhý dobít kamenem“. Bohužel jsme s činem dlouho váhali. Když jsme přijížděli k místu určení, zavřeli bachaři okna a nám nasadili pouta na ruce. Tak jsme zmeškali poslední šanci.

Dne 27. března 1945 moje kamarády Josku Smítku, Vaška a Karla Chluma a také německého antifašistu Ericha Schwarzbacha bez soudu popravili. Když jsem se to na čtvrtém dvoře terezínského koncentráku dozvěděl, prožíval jsem nejhorší chvíle svého života. Proč ne já? Prý někdo v kanceláři tábora u mne stihl vymazat značku „Rückkehr unerwünscht“ – návrat nežádoucí. Ale nevim.

A tak jsem vám mohl vyprávět příběh o nejlepším horolezci válečných let, Joskovi Smítkovi.

SASKÉ DESÍTKY

Na fotografii na protější straně věž Püschenturm v oblasti Schmilka, cesta Dicker Hund Xa od Thomase Rudolfa. Třetí kruh oblézá Robert Machovský při pokusu o čtvrté zopakování cesty. Klíčový desítkový úsek je nad druhým kruhem. Foto Petr Jandík.

DESÍTKY

Desítky se poprvé objevily v roce 1982. Výstupy, klasifikované IXc, blíží se svou obtížností nynějším desítkám, byly již dříve, například cestu „Buntschillernde Seifenblase“ chtěl Arnold původně oklasifikovat desítkou, ale nakonec zůstal u IXc. Vodičkova „Utopie“ byla lezena v době, kdy desítky ještě nebyly a tak musela být oklasifikována IXc, i když by si možná desítku také zasloužila. Jediný Arnold má dostatečnou autoritu, aby mohl prosadit nový stupeň obtížnosti, a proto nepřekvapí, že byl první, kdo použil klasifikaci Xa. Bylo to na cestě „Schallmauer“ na Amselspitze v Rathenu. Druhý výstup vykonali bratři Weingartelové s Turkem, Vyvadilem a Komrskou, třetí W. Güllich, čtvrtý Hudeček, pátý Falk Schelzel. Güllich ovšem tvrdí, že měl druhý výstup, Turek naopak, že tam Güllich pověsil pytel.

Také většina dalších desítek z r. 1982 dostala brzy první přelezy, nezopakované zůstaly jen „Forsáž“, „Tornado“ a „1000 + 1“. Další rozmach desítek nastal v roce 1983 a k dosavadním autorům Arnoldovi a Hudečkovi přibyl i Thomas Rudolf a W. Schönlebe.

NOVÁ VLNA V SASKU

Po dlouhé době ze sebe začali domácí lezci setřásat Arnoldovu kletbu a saská spíčka se začala rozšiřovat a vyrovnávat. Dnes již není výjimkou vidět domácí lezce na špičkových cestách. Už v r. 1982 měli přes 20 vyvedených devítek Falk Schelzel, Thomas Rudolf, Mario Weipert, Matthias Gäbler, Michael Urbzat a Holger Kraeft a další se této hranici blíží. A to si musíme uvědomit, že Sasům se při jejich systému výkonnostního hodnocení započítávají jen ty cesty, které vyvedli celé, zatímco u nás je zvykem se ve vedení střídát, čímž se zátěž výstupu rozloží.

Matthias Gäbler /35/ nazval svou první devítku na Teichsteinwächtera „Hodina síly“ /IXa/. Mario Weipert /23/ začal kariéru extrémisty 14. výstupem

Přímých superlativů /IXc/ na Grosser Wehlturm, a to originálním způsobem: Přímou pod stěnou je známé skalní divadlo Rathen a během představení se nesmí lézt. Sasci, na rozdíl od našich pískařů, to respektují. Parta se dostala do časové tísně a Mario musel lézt stále dál, jistě od úpatí stěny. Pak museli navázat další lano a Mario si díky spěchu a nervozitě v obvyklém místě nad pátým kruhem dvakrát zalítal. Přece jen ale stihl dolézt cestu dřív, než dole v divadle padly první výstřely indiánů, bránčích Dakotovu dceru.

Materiál, zanechaný ve stěně, posbíral o 14 dní později, při 16. přelezu původních Superlativů /IXc/ už normálním způsobem. Dobře leze i Falk Büttner /22/, který opakoval v Adršpachu Arnoldovy cesty Nežnost na Pilíř a Starou na Holoubka – obě IXb.

Zajímavou postavou je „Tom“ Thomas Rudolf /19/, kterého touha po Alpách přivedla v předpubertálních letech až ke konfliktu se zákonem. Po více než ročním nuceném odpočinku nejprve dokončil dřívě rozdělané cesty „Comeback“ na Peterskirche /VIIIc/ a „Bizepsakt“ /VIIIb/ na Affenhorn. Poté se vrhl na devítku /Seifenblase/ a začal tvořit i nové, např. „Manige Depression“ /IXa/ na Hoher Torstein s Weipertem, s nímž vytvořil i vrchol své dosavadní kariéry „Tlustého psa“ na Püschenturm ve Schmilce /Xa/.

Po dvou letech práce na Severozápadním Zwillingu došel k úspěchu W. Schönlebe. Jeho „Trilogie“ je řetěz tří boulderingových problémů nad sebou a fáma pravila, že má hodnotu Xc!

Velkou postavou je rovněž sympatický vousatý hrobník Falk Schelzel /25/, zvaný Yeti. Patří k prvním desítkářům po Arnoldovi.

V posledních letech se blýskl na cestě „6. pokus“, kterou udělal Arnold se čtyřnásobným odsednutím do smýček v převislé spáře. Podle saských pravidel je to povoleno při prvovýstupu, ne však při opakování cesty, takže dosud nebyl žádný přelez uznán. Zaznamenejme však, že

se o to pokoušel Güllich – seděl třikrát – a Falk Schelzel jen dvakrát.

Pěkné cesty dělá i příslušník střední generace Michel Techel, jehož krásná „Attika“ na Hoher Torstein /IXb/ dá leckomu zabrat. I takový Tomáš Čada tam nalétal dolhromady přes třicet metrů. Neextrémista si od něj může vychutnat „Direkte Südwand“ na Goldstein /VIIIc/.

NÁVŠTĚVY

dělají ze Saského Švýcarska evropský terén, kde můžeme trochu porovnat, jak jsme na tom oproti zbytku světa. Už z dřívější je známa návštěva Henryho Barbera, který po sobě zanechal dvě cesty napul s Arnoldem – „Harte Route“ /VIIIc/ na Gansriff a „Nordamerikawand“ /VIIIc/ na věž Saurier ve Schrammsteinech. Kromě toho přelezl poprvé bez stavění největší spárovou rasovinu Saska, údolku na Švagra /IXa/ a pověstný Lineál na Meurerturm /IXa/. Tvrdí se, že se nechtěl zdržovat hledáním slaňáku a slezl dolů „Route Zehn“ /VIIIc/.

K poměrně pravidelným návštěvníkům Labských písčinců patří Wolfgang Güllich, kterých oznáme nejspíš jako poradce a manekýna z katalogů obchodního domu Scheck v Mnichově, ale možná také jako autora jedné ze tří cest IX+ UIAA v oblasti Frankenjura. Na podzim 1982 lezl Schallmauer /Xa, 3. výstup/, „Ausflug ins Nirvana“ /Xa, 3. výstup/. Zapytlil „Direkte Nordwestwand“ /IXc/ na předvrchol Kansteinu, vylezl „Hohlspiegel“ na „Po-

lenztalwächter“ /IXc, 4. výstup/ a „Utopie“ na Peterskirche /IXc, 4. výstup/. V roce 1983 lezl „Der 6. Versuch“ s trojím odsednutím.

Další extrémista, vydělávající si na lezení jako poradce a manekýn, je Sepp Gschwendtner, připomínající vizáží poněkud opičáka /mimochodem ročník 1944/. Při své návštěvě měl kvalifikovaného průvodce v osobě Bernda Arnolda. Mezi nejlepší cesty, které vylezl, patří „Spinne“ na Lärmchenturm bez stavění

/IXc, 8. výstup/, „Westwand“ na Vorderer Torstein /IXa, 16./, „Turnbung“ na Ostervorturm /IXc, 4./ a „Brennpunkt“ na Jortanshorn /IXc, 4./ . Posledně jmenovanou cestu ohodnotil Gschwendtner při RP výstupu na IX+ UIAA. Že je to hodnocení kvalifikované, zaručují dvě cesty IX+ v oblasti Frankenjura, jejichž je autorem.

Az z daleké Austrálie si přijel zalézt Kim Carrigan a dělal v Sasku „strašný věci“. Pro ilustraci například „Vacuum“ na Frankenstein /Xa/ stylem RP a „Buntschillerne Seifenblase“ stejným způsobem. Na Seifenblase měl prý přece jen trochu potíže, ale nakonec to bylo taky RP.

Jean-Claude Droyer byl v Sasku již třikrát. V roce 1981 vylezl „1000-Jark-Wand“ /IXc/, o rok později „Nordpfeiler“ na Rokokoturm poprvé bez stavění /IXb/ a Direkte Superlative /IXc/. Hrozně se mu v Sasku líbilo, a protože každý Francouz je tak trochu básníkem, nazval Saské Švýcarsko nejkrásnějším koutem naší Země.

Naši pískaři mají Sasko v oblibě a málokterá cesta jich zůstane ušetřena. Při porovnání jejich soutěže s ostatními návštěvníky by se zdálo, že vycházíme se štítem. Je ale třeba si uvědomit podstatnou věc: Güllich, Gschwendtner, Carrigan a další lezou většinou na vápně a podobném kamení, i písek má v NSR jiný charakter. Do Saska jezdí nanejvýše jednou, dvakrát za rok. Přesto jsou bez dlouhého přizpůsobování schopni lézt na nezvykle materiálu špičkové věci, zatímco naše špička se při zájezdu do oblasti Frankenjura nedostala příliš nad průměr. Musíme si tedy dát pozor, aby vlak, který nám v Evropě již ujel, nezačínal ujíždět i v Sasku.

PŘÍKOVCE NDR Xa - Xc *

Stav k 31. 12. 1985

Přehled je výňatkem ze seznamu, který vydala vrcholová komise pro Felsandsteingebirge se sídlem v Drážďanech k 31. 12. 1985. Seznam je spolehlivý a prověřený, na druhou stranu však nemůže obsahovat poslední hity, protože údaje o nových cestách se ke komisi dostávají se zpožděním.

Některé nejnovější cesty v seznamu nebyly dosud komisí prověřeny a jsou uznány jen prozatímně. Týká se to až na malé výjimky všech desítek. Problém je v tom, že již více než rok probíhá diskuse o povolené vzdálenosti kruhů, která dosud nebyla uzavřena. Protože většina desítek nespĺňuje dřívější pravidla o vzdálenostech kruhů, jsou uznány jen prozatímně. Až se dospěje k dohodě o novém znění pravidla, budou podmíněně uznané cesty uznány definitivně, nebo zrušeny. Zatím je nejčastěji slyšet názor, že by vždy mezi dvěma krajními z každé trojice kruhů nemělo být méně, než 7 metrů. Zrušené cesty z nového seznamu samozřejmě vypadnou.

Odborníkově neunikne, že zde scházejí některé cesty našich i místních boreů, zejména Hudečkova Forsaž, Gradace, Vodíčková Utopie, ale i Rudolfův Dicker Hund.

PŘEHLED SASKÝCH DESÍTEK ke dni 9. 4. 1987 *

RATHEN

36	Gr. Wehlturm	Separater Einstieg	B. Arnold	Xa
78	Gansturm	In guter Gesellschaft	B. Arnold	Xa
89	Eule	Fata Morgana	J. Hudeček	Xa
107	Amselspitze	Schallmauer	B. Arnold	Xa
		Schalldämpfer	J. Beilke	Xa
116	Schwendenturm	6. Versuch	B. Arnold	Xb

BRAND

5	Grosser Halben	Blutige Spur	B. Arnold	Xa
6	Kleiner Halben	Sportplatz	B. Arnold	Xa
29	Neuwegkancel	Pandora	C. Günther	Xa
34	Schwarzwildturm	Treib Jagd	B. Arnold	Xb
63	Tiefer-Grund Turm	Rock' N Roll	C. Günther	Xa
77	Schinderkopf	Gleichgewicht der Seele	B. Arnold	Xa

SCHRAMMSTEINE

9	Steinsluchwand	TNT	C. Günther	Xa
		Know-How	C. Günther	Xa
11	Obrigenwand	Krakatoa	C. Günther	Xa
25	Ostervorturm	Sportfest	J. Höfer	Xb
33	Dreifingerturm	Tetschener Variante	B. Arnold	Xa
		Eiszeit	B. Arnold	Xa
68	Drohne	Spirale	B. Arnold	Xa
69	Mitlerer Torstein	Ringparabel	B. Arnold	Xa
70	Hoher Torstein	Zerbrochener Spiegel	B. Arnold	Xa
		Grosse Welle	C. Günther	Xb
71	Falkenstein	Vakuum	B. Arnold	Xa

SCHMILKA

5	Teufelsturm	Pferdefuss	W. Schönlebe	Xa
		Zwischen Himmel und Holle	B. Arnold	Xa
		Teufelei	B. Arnold	Xa
6	Hohe Wand	Ohne Angst	J. Hudeček	Xb
7	Breite-Kluft-Wand	Honky-Tonky	C. Günther	Xb
11	Westl. Rauschenturm	Spagat	J. Friedrich	Xa
		Abenteurer des Tugend	B. Arnold	Xa
		Alltag im Westen	B. Arnold	Xa
20	Rauschenstein	Ende einer Legende	J. Hudeček	Xb-c
		Hexentanz	B. Arnold	Xa
22	Rauschengrundkegel	Alaunstrasse	B. Arnold	Xa
33	Nebelturm	Sternschnuppe	C. Günther	Xb-c
52	Flüchtling	Fluchtweg	Höfer/Friedrich	Xa
		Verfolgungsjagd	J. Höfer	Xa
61	Puschnerturm	Dicker Hund	Weippert/Rudolf	Xa
81	Lehnriff	Toleranzbereich	B. Arnold	Xa

AFFENSTEINE

12	Spieß	4. Dimension	C. Günther	Xa
23	Dompfeiler	Du hast es so gewolt	Beilke/Hudeček	Xa
54	Wilder Kopf	Dauerbrenner	B. Arnold	Xa
		Epilog	C. Günther	Xc
55	Rokokoturm	Millimetervariante	B. Arnold	Xa
60	Freier Turm	Spiel mit dem Feuer	B. Arnold	Xa
61	Freie Wand	Sibirischer Sommer	B. Arnold	Xb
62	Flachköpfe	Etappenrennen	B. Arnold	Xa
		Kompromiss	C. Günther	Xa
63	Brosinnadel	Ikarus	C. Günther	Xc
		Unterholz	B. Arnold	Xa
65	Teufelsspitze	Höllengefeuer	C. Günther	Xa
69	Vord. Leuchterweibchen	Schattenkämpfer	C. Günther	Xa
75	Nonnengärtner	Superdir. Wand D. Abendröte	Hudeček/Šilhán	Xa
82	Knochenturm	Procul Harunc	C. Günther	Xa
85	Backzahn	Goldkrone	J. Höfer	Xa
98	Frienstein	Hypnose	T. Rudolf	Xa
101	Friensteinwarte	Ausflug ins Nirvana	B. Arnold	Xa
		Wiedergeburt	C. Günther	Xc
107	Bergfried	Primaballerina	Coubal/Coubal	Xa

Věž Schwarzes Horn v oblasti Schmilka, cesta Gedenweg 67, IXa. Jan Polák nad druhým kruhem; vpravo ve chvíli, kdy se právě pustil. . . Foto Petr Jandík.

KLEINER ZSCHAND				
14	Heringstein	1000 Torr Barometer für Stimmungen Traum und Wirklichkeit	C. Günther B. Arnold B. Arnold	Xl Xc Xb Xa
24	Elfitum	Lustgarten	B. Arnold	Xa
GROSSER ZSCHAND				
1	Goldstein	Du hast es so gewollt	C. Günther	Xa
WILDENSTEIN				
23	Kl. Lorenzstein	Kanadischer Frühling	C. Günther	Xa
STEINE				
20	Rauensteinturm	Science Fiction Kamikaze Harakiri	C. Günther J. Hudeček J. Friedrich	Xa Xb Xa
54	Südl. Pfaffenschl.sp.	Inflation	M. Weippert	Xb
59	Peterskirche	Feuerball	Hudeček/Günther	Xb
72	Abgetrennte Wand	Aufstand der Zwerge Wand der Toten Bäume	Höfer/Friedrich B. Arnold	Xb Xa
BIFLATAL				
191	Glasergrundnadel	Eisblumen	C. Günther	Xa
217	Hauptwiesenstein	Zeitschleife	C. Rusch	Xa
ERZGEBIRGS GRENZGEBIET				
14	Giesensteinwand	Sportkletterroute	T. Knoof	Xa

Seznam je opsán z originálu, který jsem dostal od předsedy Vrcholové komise v Drážďanech. Oproti minule některé cesty vypadly /Pulsader, Grand Ouvert/, přibýly nové a některé starší byly povýšeny /Blutige Spur, Superdirekte Wand der Abendröte/. Okolo cest klasifikace Xc se povídá, že nebyly dělány čistým stylem, někde je dokonce podezření, že cesta nebyla vylezlena celá. Co je na tom pravdy, ukáže asi čas. Je potřeba tyto cesty zkusit a uvidí se. Takže vzhůru do říše desítek!

Ahoj! Petr Jandík

U Tlustého psa a Utopie má komise pochybnosti o provedení podle pravidel, a protože oba autoři jsou v nedosažitelnu, jsou cesty „u ledu“ ani uznané, ani zrušené. Cesty Forsáz a Gradace jsou v seznamu uvedeny pod původně navrženou klasifikací IXc. I když byl vrcholové komisi tlumočen opravený názor autora na klasifikaci, komise nechce brát v úvahu tlumočené názory a trvá na osobním dopisu Hudečka. Mám však obavu, že kombinace bohémské špičkové lezečské a vysoce vyvinutého smyslu pro byrokracii u našich severozápadních sousedů je téměř neprůstředná. Jako novinka se v letošním seznamu objevily i klasifikace některých cest, při přečtení stylem RP. Je jich podstatně méně, než uvádějí naši borci. Zde bude opět problém v informovanosti. Asi by v zájmu správnosti oficiálních dokumentů stálo za to, aby někdo přemluvil Hudečka k napsání osobního dopisu šéfovi vrcholové komise NDR, ve kterém by se vše uvedlo na pravou míru.

Pravda, mohli bychom se na to vykašlat a hrát si na svém písčátku, ale je třeba si uvědomit, že tak, jak je seznam uveden, tak platí, i kdyby byl sebeblbější. A tak také budou cesty publikovány i v průvodcích a presentovány do světa. A jestliže se naše horolezectví pyšní špičkovým postavením v pískolezectví, musíme se postarat i o to, aby byly naše výkony správně zaznamenány. Jinak si tuto hru budeme hrát jen sami pro sebe. Takže v zájmu souladu se správci Saských písků ohlašte své nové cesty, nebo změny navržené klasifikace Vašich starších cest, klasifikace RP výstupů, stejně tak, jako mínění o jiných cestách, na adresu: Dietmar Heinicke, Stuebelallee 12, DRESDEN, DDR.

Pak se snad nestane, aby se naše oslavované výstupy roku objevily v seznamech NDR za IXc, nebo naopak v desítkách figurovaly cesty jako Zerbrochener Spiegel, která je podle mínění většiny lezců tak nejvyšší IXc. Musíme si totiž uvědomit, že komisi nikdy netvoří ti, kteří špičkové cesty lezou, nanejvýše ti, kteří je lezli před léty a nemohou na ně mít vlastní názor. Proto by mělo být samozřejmou povinností lezecké špičky „bafuňáře“ informovat, aby nevznikaly takovéhle „boty“.

P. S.: Pokud neumíte německy, napište do Hor, necháme Váš dopis přeložit a pošleme ho i s originálem na příslušná místa.

* Pozn. red.: Vzhledem k velkému zpoždění ve vydání tohoto čísla Hor, zařadili jsme na poslední chvíli k původnímu článku Petra Jandíka nový, aktualizovaný seznam saských desítek. Proto zde najdete určitě nesrovnalosti mezi textem a tabulkou. Věříme, že nám to autor i čtenáři prominou. Děkujeme za pochopení.

NĚKOLIK ÚVAH O ODPORU

JIM COLLINS

Jedna podivná vlastnost lezecké společnosti je rozmrzelost až odpor, který cítí lezci stejně úrovně vůči lezcům, posunující úroveň lezení na úroveň doby. Tento odpor má nejobecněji formu nadávek a pomluv za zády lezce a rozhodně není nový. Můžeme najít početné příklady lezců, kteří měli tento problém: Reinhold Messner, Royal Robbins, Henry Barber a Warren Harding, když máme jmenovat jen několik z nich.

Samozřejmě, tento jev není omezen výhradně na lezení. Snadno můžeme najít příklady z jiných sportů, jako jsou běhy, cyklistika, karate, a právě tak všechny kolektivní sporty. Mezi lezením a jinými sporty je však, jak se zdá, ten rozdíl, že lezcům trvá déle uznat pokrok a učit se od tvořivých jedinců. Pro horolezce je téměř tabu připustit, že se natolik věnoval stupňování svých schopností, že je ochotný trénovat téměř až fanaticky, aby dosáhl cíle. V jiných sportech, takových jako běhy, leží důraz tvrdě na tréninku a nové techniky, vyvinuté úspěšnými jednotlivci, se vžívají mnohem rychleji a jsou ctížádostivými atlety uváděny do praxe.

Účelem této práce je prozkoumat tento jev na příkladu jednotlivce, který dělá tvořivé pokroky, vyvíjí nové techniky a myšlenky, což často nelibě nesou ostatní členové lezecké společnosti. Druhým účelem je vyslovit názor, proč se toto děje. Lezec, kterého jsem vybral, je jeden z nejlepších spárových lezců na světě: Tony Yaniro.

Poprvé jsem se dozvěděl o Tonyho v rozhovoru s lezcem, kterého jsem potkal v Yosemite a který mluvil o prvním Tonyho volném přeletu Piráta /The Pirate/ jako ještě neopakovaná cesta klasifikace 5.12d v Jižní Kalifornii: „To nemohl udělat! Viděl jsem to a je to děsný. A víš, co jsem ještě slyšel? Dělá si v průměru přes 200 shybů denně, takže i když to udělal, nepočítá se to, póněvadž /jak je zjevné/, nikdo jiný nemaká tak tvrdě“. O rok později jsem slyšel podobné poznámky o Velké iluzi /The Grand Illusion/, v současné době jedné z nejtěžších kalifornských volně přeletených cest a snad nejnamáhavější jednotlivé délce na světě.

Byl jsem velmi zvědavý na Tonyho, když jsem přišel do Yosemite učit se spárovou lezeckou techniku. John Long, místní z Yosemite, byl dost laskavý a představil mne „tomuto chlapíkovi, který řeší boulderové problémy B-2 v tenis-kách“ B-2 je obtížnost vyšší než 5.10, t. j. saských 8b/.

Rychle jsem zjistil, že Tony udělal všechny cesty podle své cti – o tom není žádných pochybností. Je to nejzapálenější a jeden z nejpožitkovějších lezců, které znám. Je taky zdaleka nejlepší, koho jsem kdy viděl. Nikdy nezapomenu na Tonyho vyvedení cesty Tales of Power /Báchorky o síle, 5.12c/, jak říká: „Ta bolest! Ta bolest! Bolí to tak báječně!“ přímo uprostřed problému, nebo jak běžel po sobě jdoucím úseky na cestách Butterballs a Short Circuit /obě 5.11+/, aby se řídil podle svých zásad: „Nikdy, za žádných okolností, se nezdíkej příležitosti „to get pumped“.

Tony je také průkopník ve vyvíjení tréninkových technik. Má nadbytek dobře promyšlených nápadů i obvyklých postupů, včetně svého „spárového“ stroje a stroje „smrti“. Tony na sobě pracuje svědomitě, soustavně zlepšuje způsob spárového lezení. Co já vím, neexistuje spára jakýchkoliv rozměrů, pro kterou by Tony neměl optimální techniku lezení. Jeho výkony se doplňují s jeho životním stylem, který z valné části pamatuje na lezení, studium /studuje posledním rokem na univerzitě/, tráví čas se svou přítelkyní a dopřává si dostatek spánku. Jedinou věcí, kterou jsem nevěděl, je jeho strava /Cheetos, čokoládové mléko, sladové kuličky a grapefruitový limonáda/.

Tonyho fanatický trénink se vyplatil v početných prvovýstupech, z nichž mnohé nebyly vyvedeny nikým jiným /viz seznam/. Mimoto Tony volně přešel vynikajícím způsobem skoro všechny již udělané těžké volně lezené cesty v Kalifornii. Ale snad ještě působivější je, že přes to všechno jsem nikdy neviděl Tonyho dívat se spatra na lezce menších schopností – je obvykle přátelský, nearogantní a povzbuzující jak přátele, tak i známé.

Známe-li pozadí, mohl by být čtenář překvapen zjištěním, že dokonce s tímhle vším můžeme slyšet lidi, jak shazují Tonyho schopnosti kritikami, jako: „Ve skutečnosti to neudělal.“ „Pracuje na sobě tak tvrdě, že se to nepočítá.“ „Jeho ruce jsou příliš malé.“ „Jeho ruce jsou příliš velké.“ „Je moc silnej.“ „Udělal tu cestu předem.“ „Používá Frendy.“ „Je příliš jistý.“ „Je maniak.“ „Je Ital.“

Podle toho, co je o Tonyho známo /to

podstatné bylo načrtnuto výše/, shledávám tento jev velmi podivným a těžko pochopitelným. Významně přispěl /stejně jako další lezci/ lezeckému společenství, ale ukazuje se, že si toho málokdo váží. Zdá se podivné, že pokroky dělané někým tak tvořivým a energickým jako Tony, nejsou více využívány jinými lezci ke zvyšování vlastních schopností. – Samozřejmě ne všichni z nás mají touhu nebo schopnosti lézt extrémně, ale lezci všech úrovní se mohou učit z pokroku jiných lezců. Shledal jsem, že začátek průměrných lezců, kteří využívají „spárový“ stroj před zkoušením spár v Yosemite, mají rozhodně úspěšnější a radostnější první zážitky a zkušenosti se spárovým lezením. Přece však stále zřídka vidím jiné lezce využívající tréninkové postupy vyvinuté jinými /takovými jako je Tony/, mnohem méně dělají výstupy jejich cest. /Jedna pozoruhodná výjimka je Bachar Ladder – Bacharův žebřík – navržená Johnem Bacharem k rozvíjení potřebné síly paží a zad, vyžadované v mnoha tvrdých spárách/.

Tony je výborný příklad toho, jak je lezecká společnost často pomalá v učení od průkopníků nových směrů a myšlenek a toho, jak je někteří lezci nesnášejí v takovém rozsahu, že se uchylují k laciným útokům. Dokazuje také, jak nadávky a odpor mohou být zcela neoprávněné. Proč k tomu dochází?

Domnívám se, že jsou dva hlavní důvody pro výskyt tohoto jevu: Jeden je racionální a jeden iracionální.

Co se týče racionální stránky věci, je možné o tom diskutovat, protože lezení je individuální sport a tak zkušenosti a motivace lezce jsou jeho soukromou záležitostí, je zde malá příležitost pro otevřenou výměnu nápadů a technik. Na rozdíl od jiných činností a profesí, nejsou organizována žádná pravidelná shromáždění lezců. Bez tohoto druhu výměny informací jsou vyvinuté techniky a vykonané věci buď

- 1/ nepovšimnuty, nebo
- 2/ /častěji/ překrouceny a špatně pochopeny, protože zprávy a informace cestují jen ústně.

Navíc je málo organizovaných, přímých týmových nebo individuálních lezeckých soutěží, a tak se podceňuje potřeba lezců učit se jeden od druhého. Na rozdíl od toho v jiných sportech, se atleti musí udržovat na výši umem, tréninkovými technikami a provedením, jestliže mají zůstat schopni soutěžení. /Poznámka: Ne-

PRVOVÝSTUPY NEBO PRVNÍ PŘELEZY PŘIPISOVANÉ TONY YANIROVI

N Á Z E V	D R U H Ý V Ý S T U P ?	POKUS?	STUPEŇ
1 Grand Illusion	Ne	Ano	5.13
2 God of Thunder /Bůh hromu/	Ne	Ano	5.11+
3 Stone Cold Crazy /Bláznivě studený kámen/	Ne	Ano	5.12+
4 The Alien /Cizinec/	Ne	Ano	5.12+
5 Pirate /Pirát/	Ne	Ano	5.12+
6 Race With The Devil /Dostih s ďáblem/	Darell Hensel		5.11+
7 Double exposure /Dvojitá expozice/	John Long		5.12
8 Gates of delirium /Brány delíria/	Matt Cox		5.11/5.12
9 Atlantis	Randy Leavitt		5.12
10 Davy Jones Locker	Randy Leavitt /lano shora/		5.12
11 Nautilus	Randy Leavitt /lano shora/		5.12
12 Waltzing Worm /Tančící žízala/	Randy Leavitt /lano shora/		5.12
13 Scary Monsters /Příšery/	Randy Leavitt /lano shora/		5.12
14 Dynamic Panic /Dynamická panika/	Mike Lechlinski, John Bachar /lano shora/		5.12
15 Rockwork Orange /Skalní oranž/	Randy Leavitt		5.11+
16 Transfusion	Vaino Kodas, Lechlinski /lano shora/		5.12
17 Dawn Yawn /Ranní zívnutí/	Vaino Kodas /lano shora/		5.11/5.12
18 Warrior Eagle /Orel bojovník/	Vaino Kodas		5.12
19 Riddles in the Dark /Hádanky ve tmě/	Více výstupů s horním jištěním, ale žádné známé vyvedení		5.11+
20 Equinox /Rovnodennost/	John Bachar to vylezl s lanem dřívě, ale nikdo jiný to nevyvedl		5.13
21 Lost at Sea	Ne	Ne	5.12
22 Shiver Me Timbers /Ať mě řas!/	Ne	Ano	5.12+
23 Spinx Crack /Na jeden zátah/	Steve Hong to vyvedl s několikanásobným přerušením		5.12
24 Peg Leg /Stehno jako kolík/	Vaino Kodas /lano shora/		5.11+

 SOME THOUGHTS ON RESENTMENT
 Jim Collins

NĚKOLIK ÚVAH O ODPORU
 Z MOUNTAIN 84 /březen/duben 1984/
 přeložil Richard Pažout

myslím si, že by se proto mělo začít s lezeckými soutěžemi a shromážděními.
 Ačkoliv racionální zdůvodnění částečně vysvětluje tento jev, ukazuje se, že hlavní vysvětlení musí přijít z iracionální stránky. Vrátime-li se k našemu příkladu s Tonym, můžeme zjistit, že výkony na této úrovni značně pošramotily ego některých lezců. Lezci mají sklon býti samolibí /mít velké ego/ a když se dělají výkony, které vyžadují nebo překračují obecně uznávanou úroveň doby, je lidský a předpověditelný důsledek, že se někteří lezci budou cítit dotčeni. V Tonyho případě se toto objevilo v roce 1979, když udělal skok z všeobecně uznávaného nejvyššího stupně 5.12d na nový stupeň 5.13 na The Grand Illusion. Lezci, který je svědkem takové události, zbývají tři možnosti:
 1/ Prostě se smířit s tím, že výkon je nad jeho možnosti a proto zůstat spokojen se svou dosavadní lezeckou úrovní /to platí pro všechny úrovně od 5.0 do 5.13/,
 2/ tvrději trénovat /nebo vyvinout novou a lepší techniku/ a tak dohonit novou úroveň;
 3/ zkusit snížit význam tohoto výkonu pomluvami – zkrátka klamat sebe i jiné. A tak se pomlouvání objevuje všude tam, kde si jednotlivec není jistý sám sebou, aby si zvolil možnost ad 1/ nebo 2/ a je proto přinucen k volbě ad 3/.

Iracionální reakce na pokrok je obecným aspektem lidské povahy a není proto omezena jen na lezení. Můžeme najít řadu příkladů této reakce ve všech sportech, právě tak, jako v každodenním životě. Profesionální žárlivost mezi akademiky, spisovateli, doktory, umělci, byznysmeny atd. je obvyklá a často méně lstivá a malichernější než ve společenství lezců. Stručně řečeno, tento jev je, myslím, přítomen v jakékoli činnosti, kde jsou lidé pyšní na svoji práci a kde jsou nejistí lidé – a lezení zajisté taková činnost je.

V konečném rozboru však činy mluví hlasitěji než slova. Významné lezecké výkony takových individualit jako Tony Yanire, Royal Robbins a Reinhold Messner přetrvávají podstatně déle, než kritiky diváků. V Tonyho případě, stejně jako u minulých horolezeckých superhvězd, bude jen otázkou času, než budou Tonyho výstupy plně respektovány a pochopeny – až zbytek lezců uzná a odevzdá se duševním a tělesným úrovním a cílům, představeným jeho výstupy.

Eric Escoffier

PORTRÉT

rozhovor zaznamenal Christian Grosjean

Leze v šortkách a bez batohu. Postupuje velmi rychle a září zdravím. Káci tradice a vnucuje svůj styl. Je to nezadržitelný vzestup sportovního lezce. Jeden mladý muž, který stoupá.

Kdybychom měli otevřít rubriku „Pěkné dítě“, rozhodně Eric Escoffier by byl na prvním místě. Postava atleta, která by naháněla zimmici i Praxitelovi, ale hlavně mistrovské ovládní se v pohybech mu zajišťují důvěru v sebe samého. Uf, to se to čistí na alpinistickém Olympu! Mladí udělali pořádek, bez komplexů a bez hořkosti vytyčili nové ideály a hlavně s jásotem je klidně dosahují. Tradice heroicko-pompézní byly překonány, zesměšněn byl styl sado-masochistický „ani prase by to nebylo přelezlo“, utlumen byl nabubřelý lyrismus Kde-je-vůle-tam-je-cesta. Předposlední klamná móda, móda radostí bohatého krajice za cenu patnáctikilového báglu, zdá se být jen klam, i když skrze ni byl připraven terén pro současnost.

Eldinger, Bérhault, Escoffier přešli k činům: lezou tak, jak to říkají, jak o tom mluví, a jejich jednoduchá pojmenování prakticky obnovují platnost a hodnoty, které mnohohlavně zvyky zastřely. Po alpinismu diletantském, po alpinismu profesionálním vcházíme do éry alpinismu skutečně sportovního. Začíná to skalním lezením, gestem, které se nabízí nejsnadněji k tomuto vývoji, ale alpinismus ve vlastním slova smyslu, i himalayismus, budou taky zasaženy tímto „new-look“, kde výkonnost a její obrazy platí více, než co se o tom dá vykládat. Alpinismus zde ztratí jistě svou filozofickou svatozář /abychom neřekli přímo pathos/, ale získá na modernosti. Escoffier je jasný, protože nehodlá nechat se poznamenat elitistickými fantasiemi, ani se nechat označit jako triumfující Sisyfos. Současník Noaha /nejlepší francouzský tenista v současnosti/, Platiniho /totéž ve fotbale/ či Pironiho /Formule 1/, ale také, a zde je ten prokletý rozdíl, nemá jmění na svých prstech, jako oni.

A+R: Tvoje poslední výkony, hlavně Fou-pointe Lépiney-Aiguille de Roc, to vše na jeden záťah, tě řadí do peletonu špičkových lezců. 23 let, svůj styl, a teď Everest. To jsi byl vždycky tak rychlý?

EE: Spojení /doslova: seřetězení/, o kterém jsi mluvil, nebylo mým hlavním cílem, ale postupem času jsem se tím musel prohrabat nahoru, byl jsem nucen. Ale přesto jsem velmi spokojen.

Vlastně nejsem ani horal původem. Narodil jsem se 25 km od Lyonu, moji rodiče taky. Prostředí napůl město, napůl venkov. Moji rodiče byli učitelé, měli nemálo prázdnin a brávali nás s sebou, mne a mého bratra. Už jako malý jsem lyžoval, hlavně dlouhé toulky na běžkách v horách. Nepozorovaně se to měnilo a dostal jsem se až k alpinismu. Trávil jsem měsíc v horách a tím se to končilo pro zbytek roku. Naproti tomu jsem dělal spoustu sportu, gymnastiku na soutěžní úrovni. Potom jsem měl potíže se zápěstím, které mi zabránily dělat gymnastiku dále na úrovni, které jsem dosáhnul. Protože mě to rozčilovalo, dělat tento sport jen tak napůl, začal jsem se obracet k lezení. Byl jsem tehdy na Fakultě tělesné výchovy a sportu a žádal jsem o převedení do UREPS v Grenoble. Teprve tady jsem začal vážně trénovat a bylo to za dva roky dobře vidět. Teď končím třetí rok mého opravdu vážného lezení.

A+R: Co rozumíš přesně pojmem vážný trénink?

EE: Především něco z klasiky, to co nacházíme u všech lezců. Zpočátku intenzivní trénink a co možná nejčastější na skalních blocích, potom silové cvičení, cviky pro získání pružnosti, běhání pro získání fyzické kondice. V podstatě základní trénink, nic speciálního.

A+R: Za tři roky dojít tam, kde jsi dnes, to je rychlé. Jestlipak tvůj gymnastický trénink v minulosti ti byl k něčemu dobrý?

EE: Ten hrál obrovskou roli. Byly zde návyky, které se daly perfektně přenést, a které mi umožnily rychlý postup, daleko rychlejší, než kdybych třeba s ping-pongem začal. Tím ale nechci říct, že se jedná o dva srovnatelné sporty. Nelituji toho, co jsem dělal v gymnastice, ale v lezení mám více radosti. Je to rozměr navíc, jiná dimenze. Nevím, k čemu lezení spěje, v gymnastice je vše přesně určeno, zakódováno v pravidlech, zatímco lezení je ještě ponecháno individuální aktivitě – to je to, co na něm cením.

A+R: Chápaje lezení jako plody tréninku, nemyslíš, že bude taky znormováno?

EE: Ale ano, trochu. Od okamžiku, kdy se mluví o sportovním lezení, tak to přiná-

ší sebou jakási pravidla tréninku, předpisy, donucení. Ale zatím existuje ještě úplná svoboda pro to, aby každý dělal, co se mu líbí. Nikdo nikomu nebrání, aby dělal turistické lezení. Ale ze sportovního pohledu je potřeba pravidel, aby bylo možno hodnotit výkonnost ve vztahu k ostatním a především u sebe samého. Sportovní lezení, to znamená úroveň postupu a orientační body výkonnosti.

A+R: A výkonnost?

EE: Ale samozřejmě. Ta je nezbytná, aby byl zajištěn vývoj činnosti. Ostatně v horách je možno přemístít pravidla výkonnosti. Pro každý typ alpinismu je možno hledat nejvyšší účinnost. Tuto zimu například jsem téměř nelezl nic jiného, než cesty v ledu. Vylezl jsem jich hromadu a šlo to velmi dobře. V Himalájích je to totéž, musí být možnost obnovování měněním pravidel.

A+R: Nuže, proč zrovna Everest?

EE: Yannick Seigneur mi ho nabídl a já neváhal ani chvíli. Taková zkušenost se nenechává uniknout. Určitě je tam nějaká věc k odhalení, v závislosti na mně zatím neznámých faktorech, která mi posadí hlavu zase mezi ramena. Budu se moci nově ocenit ve vztahu k tomuto novému terénu. A navíc, jsem přesvědčen, že existují prostředky k tomu, aby bylo možno dělat tam o co se pokoušíme zde, buď seřetězení výstupů, nebo rychlé časy pro výstup lanového družstva v alpském stylu, či další možnosti. To všechno ještě zůstává k udělení v Himalájích.

A+R: Vzhledem k tvým ambicím, Everest, je to dobrý výběr?

EE: Já jsem nevybíral, Yannick mi ho nabídl a já po něm skočil. Dává mi to ohromnou motivaci. Jestli ale zjistím, že nemohu dělat těžké věci na velké 8000, spokojím se se 7000. Nevím, jak budu reagovat na výšku. Bérhault měl potíže dvakrát. Já nikdy nepřekročil výšku Mont Blancu, bude to nové, bude to neznámé. Bude se třeba uklidňovat zpočátku, abych se šetřil.

A+R: Nepokoušel ses o speciální trénink před odjezdem?

EE: Ne, stačí být v dobré fyzické kondici, nechci být nasycen. Upřednostňuju se trénovat v tom, co se mi právě líbí, a to je co nejrychlejší lezení v této chvíli. Cítím se v plné formě a to mi stačí.

A+R: Po téměř jednom roce vojenského

života ve Vysokohorské Vojenské Skupině odjíždíš znovu na dva měsíce života ve skupině – nerukuješ tím, že to bude mít vliv?

EE: Moje vojenská služba, spíše jsem se s ní dobře vyrovnal. Armáda mě – ale za to být tolik v horách! Ve VVS byli spíše sympatičtí, ale nacházím být sporné určité současné praktiky s helikoptéry. Co se týká délky expedice, jako je naše, je jisté, že to musí způsobit stísněnost, napětí, a to mě právě zajímá, vidět, jak budu reagovat.

A + R: Z čeho žiješ?

EE: Mám kontrakt /smlouvu/ s Národní Výchovou. Jsem schválený profesor Tělesné výchovy. Mám místo na severu, blízko Meaux, už jsem měl nastoupit, ale schválili mi volno na tři měsíce, abych mohl odjet s expedicí. Od ledna budu Pařížan...

A + R: To se ti líbí?

EE: Na krátkou dobu akceptuju, protože budu mít možnost lezení na skalních blocích ve Fontainebleau. Myslím, že to je to, co potřebuju pro můj další vývoj v lezení a co mi nejvíce chybí, Bleau je to nejlepší, co může být a já budu nedaleko. Saussoise nejsou daleko a dá se rychle se-stoupit. Ale do budoucna nechci zůstat učitelem, to si nechám na pozdější dobu. V blízké budoucnosti to co chci, je získat smlouvu s nějakými firmami a být volný v podnikání. Povolání profáka by bylo příliš omezující.

A + R: A co povolání horského vůdce?

EE: S tím počítám později. Ale je třeba se do toho dostat už teď, abych ho dosáhnul v několika letech... Nechal jsem se přemluvit na průvodce už před čtyřmi lety! Byl jsem příliš mladý na vůdce-aspiranta a tudíž jsem byl nucen začít od píky. Pro-padnul jsem už při pohovoru, při výběrovém řízení... Byl jsem dotazován dvěma vůdci ze Chamonix a skutečnost, že jsem přicházel z Lyonu a byl zapsán v Chamo-nix, byla špatným znamením pro mne.

A + R: Stará rivalita horal – obyvatel města?

EE: Možná, že dnes už toho není tolik, jako dříve, ale pořád existují „kamarádské spolky“.

A + R: Když vezmem v úvahu ekonomický kontext, musí to být obtížné získat smlouvu se značkou. Hodně fabrikantů utahuje svoje rozpočty?

EE: Problém je v tom, že je čím dál tím více lidí v lezení. Všichni staří zůstávají a jsou dobře usazení, a my jsme mladí, kteří rosteme za nimi. Jestli uspějeme na Everestu, doufám, že mi to pomůže. Nejen že mě zajímá pracovat s nějakým fabrikantem a udělat dobrý výrobek, ale to může také vylepšit můj „obraz firmy“. V současnosti, z nedostatku jiného řešení, statut technického poradce se mi jeví jako dobrá věc, všichni na tom získávají.

A + R: To v sobě zahrnuje taky otevřít dveře k médiím /noviny, časopisy/, k televizi?

EE: To je velmi důležité. Lezení se velmi vyvinulo, je třeba, aby to vše taky pro-niklo k publiku. V tom smyslu film Patrika Edlingera byl významnou událostí, která umožnila publiku vzít v úvahu i hle-diska sportovní a gymnastická. Předtím lidé neviděli než smrt, teď vidí lidi mladé, poprsí /hrud vlastně, ale holky ve Francii taky lezou po skalách „nahofe bez“, divím se, že si to přitom neodfou/ odhalené, plně kypícího zdraví.

A + R: Kdo říká sport, říká taky učení a pedagogika. Co si myslíš ty o případ-ných instruktorech lezení?

EE: Proč ne? Skutečně v lezení zůstá-vá k založení ještě pedagogika se školami hodně lépe organizovanými. Jsou to zají-mavé myšlenky a v UREPS v Grenoblu se na tom pracuje. Ale to není nic pro mne v dané době. Mým cílem je jednoduše lézt, dosáhnout své nejlepší možné úrov-ně na skále, v horách, v Himalájích nebo jinde. Lezu pro sebe!

A + R: Ještě jsi tedy nedosáhnul své nej-llepší úrovně?

EE: Ne. Myslím, že se ještě mohu hodně zlepšit, hlavně s dobrým tréninkem na Bleau. Problémem zůstává, že to vše se zastaví na tři měsíce, a to je pro skalního lezce ohromná ztráta. Bude třeba začít po-tom od nuly. Pořád se ujišťuju, že po pře-stávce se objeví fenomén superkompen-zace a doufám toho využít. Ostatně Eve-rest mě nutí změnit motivaci a pomůže mi tím být víc nabroušený potom, po ná-vratu.

A + R: Jak tě člověk poslouchá, nabývá do-jem, že jenom sportovní výkon má hodno-tu a ne vrchol, tak jak tomu tradičně bývalo.

EE: V Alpách už vrchol nemá mnoho co říct. Mluví se o cestách, o pasážích v nich. Jestli nějaká cesta vyústí 100 metrů pod vrcholem, to mě nijak neodradí, abych do ní nešel. Jít nahoru v horách, to mi nic neříká, to se dá dělat hromadou různých cest. To, co má význam, je způsob, seře-těžení cest a čas potřebný k přeлезení.

A + R: Jak vysvětlíš tento vývoj?

EE: Z počátku bylo velmi málo lidí, kteří praktikovali lezení na skalách /zde ve významu výrazu cvičné skály v Česku/ a dělávali to jen v uzavřeném okruhu a jen pro radost ve ztraceném čase. Pak se to rozhlásilo a vyvíjelo paralelně vedle alpinismu, tedy nezbytnost tréninku se ob-jevila u těch, kteří chtěli obě věci. Já uznávám lezení na skalách absolutně, jako kte-rýkoli jiný sport. Neexistují oficiální sou-těže, ale metody tréninku jsou tytéž, jako v jiných sportech. Zatím nejde o skutečný pokrok ve smyslu toho slova, bylo pouze vyrovnáno zpoždění. Nepopíratelně tím, že se lezení po skále prosadilo jako spor-

ovní praktika, udělalo velký skok, teď to už půjde pomaleji. Až kam? To je těžké si představit. Bude třeba překonat obyčej-né stopky, které slouží nyní ke srovnání. Bude třeba inovovat, hrát na rychlost a na styl.

A + R: A přechod k osmému stupni?

EE: Mezi jiným. Ve skutečnosti, osmý stupeň, já u něj ještě nejsem. Přelezl jsem Chrysalis ve Verdonu, když to bylo za 8a, dnes je to 7c. Co se týká jiných 8, pokoušel jsem se o Fen-Rir, ale neuspěl jsem. Na Saussois jsem zkusil Šimpanzodrom, ale bez úspěchu, ale dva dny nestačí k tomu, abych se do toho dostal pořádně. V čistém skalním lezení si myslím, že Edlinger a Bérhault jsou pořád špička.

A + R: Atmosféra mezi čistě skalními lezci je více sportovníjší?

EE: Řekl bych, že současné klima se dá spíše označit jako zdravé. Známe se dobře, vídáme se ve Verdonu či jinde a setkání jsou často vřelá. Jistě že je rivalita, ale to je nezbytné.

A + R: A budoucnost?

EE: Co je pro mne důležité, je dojít uznání jako sportovec vysoké úrovně, abych z toho mohl vytěžit v práci zvláštní postavení. Protože neexistuje soutěž v pravém slova smyslu, je třeba hledat jiná kritéria, je to třeba promyslet, ale bude to obtížné.

A + R: Jestlipak ti organizovaná soutěž, tak jak jsi ji dělal v gymnastice, nechy-bí?

EE: Ne, nikdy jsem nevydal to nejlepší ze sebe v soutěži, byl jsem příliš emotivní. V lezení by to nebylo možné, pouze kdy-by byl pokaždé nový trén. Dotaženo do konce: bylo by potřeba postavit gigantic-kou stěnu, která by postavila každého do naprosto stejné situace. Obtížné k tomu, aby se to kdy realizovalo! Otázka rychlosti mě nezajímá úplně na 100 %. Jsou i jiná kritéria k hodnocení: estetika, styl. Byly zakódovány třeba pro krasobruslení, proč s tím neuspěl i v lezení? Způsob, jakým to pěstují Sověti, mě nezískal vůbec. Viděli jsme je na soustředění FFM, mají nemalé zpoždění. V současnosti každý kuchtí svoje ve svém koutě. S pomocí techniky, jako video, bylo by třeba ob-nažit lezení až na svalovou úroveň, úro-veň mechaniky, aby bylo možno vypracovat speciální trénink a výchovu. Ještě ne-jsem tak daleko, není rozdíl ve vývoji různých skupin lezců. Se stejným zauje-tím se všichni trénují do krajnosti pro to, aby šli dopředu.

A + R: Nejseš někdy přesycen?

EE: Výjimečně, ale stává se mi to. Ale uvolním se velmi rychle, po několikadenní přestávce mám chuť začít znovu. S vojáky jsem odjel na šest týdnů na severní pól /lépe česky: Když jsem byl na vojně.../. Poslední dva týdny byly velmi tvrdé, měl

jsem nepřekonatelnou touhu lézt! Jinak mi nikdy nepřišlo na mysl toho nechat, se zastavit. Když přší, tak chodím běhat. Nemohu zůstat dlouho v klidu, mám potřebu se trénovat, neustále. Je to spíše určitý způsob života, než nutnost.

A+R: Radost být ve formě?

EE: Ah ano, absolutně!

A+R: S nějakým rizikem navíc?

EE: Nikdy jsem neměl nehodu, nepočítám-li několik pádů a jedno podvrtnutí. Strach, smrt, neznám, nemyslím na to. Možná, že je to v podvědomí. Zkouším si lézt pro radost, aniž bych myslel na cokoli dalšího. V horách prakticky nikdy nepoužívám přílbu z jednoduchého důvodu, že vždy zapomenou.

A+R: Ve vyprávěních je činnost alpinisty téměř stále dramatizována, zdá se, že rozbíjíš toto schéma.

EE: Ano, myslím, tak jako všichni z mé generace. Je to výlučně radost a sportovní výkon, který hledám. Proč trávit pět dnů v jedné cestě, když to mohu udělat za jedenáct hodin! Je jistota s počasím, leze se v nejrozmumnější hodiny dne, o hodně se zmenšuje objektivní nebezpečí.

A+R: Styl „hrdina-dobyvatel“, to se ti nelíbí?

EE: Zdá se mi to idiotské a překonané. Kdysi byly hory poznamenány mým nadčlověkem. Toto se úplně vytratilo, aspoň v minulé formě. Desmaisonův styl je dnes úplně vyšší z módy. Je jakési přenesení skal do hor dnes, které zdůrazňuje tuto změnu mentality /je to těžké přeložit tak, aby byl zachován smysl, ta obtíž tkví v tom, že Franckové mají jiné dělení, nejpřesnější by bylo, kdybychom řekli, že se jedná o přenesení pískariny a mentality pískáře do alpských podmínek/. Dnešní styl je spíše střízlivost a účinnost.

A+R: Objevit se třeba v krátkých kalhotách ve velké cestě, například?

EE: Podmínky tohoto léta mi pomohly pokusit se lézt téměř celou dobu jen v šortkách. Bylo to na Fou, na Grand Capucin, v lezečkách a kraťasech, bez věci na převlečení, protože my lezeme bez kletru. Vyrazí se jako na cvičných skalách /česky řečeno/, batoh se nechá u nástupu a sestupuje se slaňováním. Pro mne alpinismus nesmí být namáhavá práce.

A+R: Lezení naplňuje kompletně tvůj život, jak se zdá?

EE: Velkou část. Jediné chvíle, kdy nic nedělám, je doba odpočinku, a to tedy raději spím, v nehorším případě poslouchám hudbu.

A+R: Máš nějakou hygienu života?

EE: Ano. Jako všichni sportovci. Nepiju, nekouřím a protože jsem klidas, tak mi to nechybí. Dávám pozor na to, co jím, abych se držel ve formě, v podstatě jsem spíše vegetarián.

A+R: Vzbuzuješ ohromný dojem vyrovnanosti.

EE: Nemám problémy. Cítím se dobře v tom, co právě dělám. Lezení mi pomohlo najít životní rovnováhu.

V I Z I T K A :

Léto 1982:

– seřetězení na Dru – Americká přímá cesta a Bonattiho pilřf, to vše za 10 hodin 30 minut s Danielem Lacroix /přezdívka „Javel“ – čti Žavel – je pozoruhodná, Javel je totiž koncentrovaný chlórový preparát na dezinfekci záchodů, pan Lacroix musí být pěkný konoupek!/.
– zimní prvovýstup Superkuloár du Brouillard, s Christoph Profit a Pierre Royer.
– zimní prvovýstup na Pilřf de Fréney, s Pierre Royer a Alain Estelle
– Le Linceul na Grandes Jorasses, za dvě hodiny – sólo!
– seřetězení: pilřf d' Angle /nástup cestou

Zima 1982–1983:

– zimní prvovýstup Superkuloár du Brouillard, s Christoph Profit a Pierre Royer.
– zimní prvovýstup na Pilřf de Fréney, s Pierre Royer a Alain Estelle
– Le Linceul na Grandes Jorasses, za dvě hodiny – sólo!
– seřetězení: pilřf d' Angle /nástup cestou

Dufour, dolezení cestou Boivin-Vallencant/ dále centrální pilřf Fréney /klasickou cestou/ dále na vrchol Mont Blancu a sestup Pilřfem Brenvy. Z chaty Ghiglionia zpět na tutéž chatu, to vše za 21 hodin – sólo!!!

Léto 1983:

– Americká diretissima na Fou. Lezeno volně, za 11 hodin, s Christophem Profitem.
– Jižní stěna Fou. Vše lezeno volně, za 6 hodin, s Pierre Maily.
– seřetězení: Fou /3 h. 30/ dále „Bezpečnost a volnost“ na vrchol Lépiney /3 h./ dále pilřf Cordier na l' Aiguille de Roc /2 h. 45/: celkem 18 hodin total pro 1400 metrů čistého lezení. S Ericem Gramondem.
– Grand Capucin, Bonattiho cesta, lezená volně, totéž pro cestu „Gulliverova cesta“.

Současnost:

Eric Escoffier byl možná na vrcholku Everestu, Quomolangmy, Bohyně matky světa.

ROZČAROVÁNÍ

ING. JAN KRCH

Končí druhý den našeho pobytu v Německu. Všechna esa, včetně ideologického vedení, sedí s hlavami v rukou a těší se, že večer to konečně našim přátelům „po společenské stránce“ ukážeme. Máme taky co dokazovat.

První lekce jsme pocítili v Alpin sportu v Norimberku. Majitel, přítel přítele, dlouhé vlasy, v uších náušnice. Našinec by jej odhadl za člena „PUNK“. Jaké však bylo naše překvapení. Namísto Hard rocku a marihuany předvedl 11 shybů na jedné ruce. „Je to jeden z našich nejlepších bouldererů“. Když nám potom dal 15% slevu, odpustil řadu nákupů a věnoval zdarma jedno lano, věděli jsme, že je také horolezec.

Horolezec? Slovo, o kterém se dá do nekonečna diskutovat.

Hned druhý den jsme pochopili, že jsme skutečně „velká rodina“. Jeden pán leze na ty nejvyšší hory a na televizní obrazovce je pronásledován davem rozjásaných slečen za to, že na kameramana stříká pánský dezodorant. Druhý zase toto setkání chystá a zkouší, co lidi vydrží. Další dělá to, a ti zas tohle.

My jsme tady kvůli něčemu jinému. Po mnoha měsících korespondence, hltnání neuvěřitelně vertikálních příběhů a prohlížení křídových obrázků v ještě křídovějších časopisech jsme v srdci „opravdového lezení“, které snad kdysi vzešlo z našeho písku, jsme ve Franken Jura.

Mezitím, co řidič autobusu jásá, že „ten dlouhý už trikrát spadol“ si uvědomujeme, že ty křídové obrázky nelhaly. Za-

tímco se zdejší špička pohybuje na úrovni 9 až 9+, což by na písku znamenalo astronomických IXc až XIa, zkoušíme s trémou zdejší šestky a sedm minus. Mezitím nám přítel vyvedl loňský hit, Chassin the Train, obtížnost 9, pochopitelně ve stylu RP a po našem obdivném výdechu to všechno zase slezl dolů.

A teď jsme se měli ukázat my. „Díhý“ už zase spadol a prominentní lezci zájezdu s výkřiky karate pokoufují první sedmu Krotenseerturmu.

Na nohách se střídavě objevují lbíčka a pískarské bačkůrky, ruce se otírají o kalhoty a máčejí se v magické mouce, známé pod jménem magnézium. Nic nepomáhá. Postupně si uvědomujeme, že pravda je tvrdá. Když pak lano shora dovede nejlepšího z nás – Tomase – těsně na začátek skutečných obtíží, odlétne do prostoru stejně tak, jako všichni ostatní o pár metrů níže. Důvod je jednoduchý – nebylo „máčo“!

A tak sedíme večer, všechna esa, včetně ideologického vedení, s hlavami v rukou, a doufáme, že nás Preck, Pepa Náčelník, Arnošt a Mžoura nezklamou. Jak se po čtrnáctidenním společném lezení ukázalo, nezklamali. Na německém písku v Süd Pfalzu jsme se na rozlúčkovém večírku zapsali do srdcí zdejších lezců stejně tak, jako jejich Wolfgang, Kurt a Milan.

Pokud to vezmete jako mravní naučení, pak vězte, že ti, co se chtějí prosadit, musejí makat, makat, makat. Ti naši kytařisté se to také nenaučili jen tak...

A JEŠTĚ JEDNOU KE KLASIFIKACI

Pavel Krupka

Smyslem klasifikace je poskytnout informaci o cestě. Mně osobně nejvíc vyhovuje stará známá klasifikace třístupňová: 1. jde to, 2. jde to špatně, 3. nejde to. Bohužel tutéž cestu označím já 3. stupněm a takový Hudeček, jako na potvoru, stupněm prvním. Jinou cestu označím na jaře jako „trojku“ a ejhle – na podzim je z ní „jednička“.

Přece jen tedy jsem odkázán na osvědčenou klasifikaci, označovanou na pískovci u nás zkratkou JPK. Je však v současné době o něco víc spolehlivější než stupnice jde to – nejde to? Je přece známo, že pokud jde o těžké cesty, je leckteré céčko céčkovatější než jiné, ba co víc, i běčka bývají céčkovatější než cesty označené VIIc.

Kde hledat východisko z této džungle? Jediné řešení spatřuji jednak v rozšíření stupnice a jednak v určitém přiblížení se k „tvrdosti“ či spíše k „měkkosti“ klasifikace, užívané u našich saských sousedů.

A že dosud k překlasifikaci nedošlo? Založením jsem optimista. Správná věc se prosadí sama, bez anebo proti vůli příslušných vrcholových orgánů. Alespoň, pokud vím, všechny stupnice vznikly samovolně z potřeby lezců. Nemá smyslu čekat na příslušné schválení. Iniciativa ať vyjde od nás. Weingartlové již použili osmého a devátého stupně v útlém průvoduči po těžkých cestách Labákem. P. Stříbrný se pokusil porovnat nejtěžší cesty Hruboskalska.

Proto i já bych rád přispěl s troškou do mlýna a pokusil se o ujasnění nejtěžších cest na Prachově. Vycházím ze stupnice užívané v Sasku, tedy ze stejných kritérií, jako P. Stříbrný při hodnocení Skaláku v 16. čísle HOR. Oproti Sasku jsou cesty hodnoceny asi o čtvrt až půl stupně tvrději /podobnou tendenci lze myslím spatřovat i u Stříbrňáka/, ovšem domnívám se, že to odpovídá českorajským podmínkám /výška věží/. Nakonec i v Bielatalu lze vidět s ohledem na výšku stěn a odlišnější materiál podobné „přitvzení“ oproti ostatnímu Sasku.

Předkládám tedy následující návrh ohodnocení cest VIIc a výše na Prachově. Podle některých je latka možná nasazena příliš nízko, oproti Sasku zase možná poněkud výše, ale pokud jde o rozdíly ve stupni obtížnosti mezi jednotlivými cestami, nelze se v tomto dostatečně velkém vzorku až na výjimky příliš mylit. Myslím, že zde hlavně jde o to, pomoci lezcům místních terénů neznalým orientovat se v těch „VIIb krajně namáhavých“, které sice mohou být sedmičkami bé, ale také

mohou být o 4–5 stupňů těžší. /I když při tvorbě průvodce Český ráj r. 1977 se

na Prachově „nebiblo“ tak, jako na „Hrubici“/.

Takže tedy:

Šikmá věž	Švagrův odkaz JZ cesta	VIIc ?
Mravenčí věž	Vzdušná cesta	VIIc
Kladivo	Mzda strachu	?
Májová	V levá spára	VIIc
Lavor	Údolní cesta	?
Květová věž	V spára Mrkačka Arboretum	VIIc VIIc ?
Babinský	Pěkný styl	?
Zdenina věž	Převislá /a včíl mudruj/ Křeč	?
Krkavčí věž severní	Stříbrný vltř	VIIc
Vyhlídková věž	Severní cesta	?
Obelisk	JV hrana J díretissima	VIIIa VIIc
Velbloud	S levá spára	VIIIa VIIc
Hláská	V pravá spára V rovná varianta Severní cesta	VIIc VIIc ?
Smítkova věž	Sobí varianta Zeď nářků Viktorie	VIIc VIIc VIIIb – VIIIc
Sluneční věž	Příjemné pády S stěna Tlustá cesta S levá cesta	VIIIb – VIIIc VIIc VIIIa VIIIa
Velký zbrojnoš	Údolní	VIIc
Císařská jižní	JZ hrana	?
Drážďanská věž	Šicí stroj Žluté sokolíky Zwinger	VIIIa VIIc ?
Americká věž	Údolní cesta Las Vegas Bílé dálavy	VIIc – VIIIa VIIIc ?
Hladová věž	Hladomorna	?
Orel	Cesta k slunci Science fictions	?
Mnich	Vzduchoplavci	VIIc
Čertova věž	S rovná varianta Z rovná varianta	VIIc ?
Šlikova věž	Letecká Mlékařská Škrovdská	VIIIa VIIc VIIIb – VIIIc
Hendrychova	5. 11 Pompeje přímé Podzimní Vějíř	?
Krakonoš	Údolní /Massachousets/	VIIIa ?
Malá věž	Západní	VIIc ?

Hradecká věž	Šibenice	VIIIc
	Pietní	VIIc
Rektorky	O nanuk	VIIIa
	Žížalí stezka	VIIc
	Valentina	VIIc
	El condor pasa	VIIIc
	Spartakiáda	?
Krákorka	Pšendův sen	VIIc
Jehla	Údolní	VIIIb
Čapka	Údolní /Kazalnice/	VIIc – VIIIa
	Var. střelců	VIIIc
	Sekyra	?
Bertova věž S	Západní	VIIc
Bertova věž Z	SZ cesta	VIIc
Zelená věž	Údolní	VIIc
Palcát	Kočičí	VIIIa
	Západní	VIIc
Pečírková věž	Pařba	VIIIa
Vrak	Karneval	VIIc
Kobyly	Ptačí	VIIc
	Severní	VIIIa

SPOR O PRVOVÝSTUP ?

Miroslav Kareš

Všiml jsem si, že je dnes módou, když se udělá prvovýstup v jiné oblasti, než kam lezec stále jezdí, místní lezci mu ho zruší, ale potom cestu udělají na stejném místě!!!

Když nechají jistější body na tom samém místě i s kruhem, jenom přepíšou jména a název, je to cesta ukradená.

Takoví lezci by se měli z každé skály skopnout dolů.

Nepochopím, jak je možné, že se jim uznává vrcholovou komisi. Nečestnost v horolezectví je už běžnou záležitostí. Jen aby bylo jméno. To by se nemělo trpět!!!

Takový lezec, když mu výkonnost klesne, tak toho nechává. Přece se neshodí, aby lezl něco lehčího. Lezením si léčí jenom mindráky, ale ve skutečnosti mu to nic neříká.

Nemělo by se to trpět, ale veřejně na ně poukazovat.

Já lezu už 20 let, a k takovéto věci bych se nesnížil. A zrovna mně to museli udělat.

Jedná se o cestu v Srbsku, na Blážínu stěnu, teď s novým názvem „Dokud dýchám, doufám“.

Tu cestu jsme dělali v roce 1983. Při děláním cesty nás viděl správce oblasti /v té době/ Kraft. Jemu se cesta líbila a právě jemu jsem poslal protokol o prvovýstupu.

Cesta je lezena čistě a není to žádná skobovačka.

Na stěně byly vápencové destičky a ty při dotyku odpadávaly. Byl to dost velký problém. Jištění bylo jen v zatlučených šroubech /místo nýtů/ a ty moc nedržely.

Od druhého šroubu bylo použito tahu za smyčku jako chyt, aby se opucovala stěna a přitom jsem odlezl dál. Tento krok jsem napsal jako AO.

Mohl jsem napsat čistý přelez. Dnes se to praktikuje běžně.

Dále mě zarazilo, že to nelezli dál, ale dali, jak jsem slyšel, knížku ke kruhu.

Já osobně považuji od kruhu dolez ke třetímu kruhu „Vypečené cesty“ za nejtěžší místo. Je dost cest, které mají stejný poslední kruh.

Na cestě to neubrало, ani na kráse, ani na obtížnosti.

„Pod převisem byla daná tutová skobá“. Asi na to neměli?

K tomu jsem slyšel, že čistý přelez byl trénován jištěním od kruhu. Na to už nemám slov.

O cestě jsem diskutoval s M. Petánkem. Má to tam na starosti. Ale hochy nepřesvědčil.

Proto napsal do průvodce „spor o prvovýstup“.

Teď ještě k cestě. Šrouby byly vyměněny za nýty, o to jsem žádal i Krafta. Kruh je taky náš a je taky na stejném místě.

My to pojmenovali „Liberecká proměnáda“ VI AO. Hoši to přejmenovali a dali za VII. My to lezli až na vrchol a oni jen k 1. kruhu, kde cestu ukončili.

Lehké získání cesty, co?

Jelikož už se název „Pokud dýchám, doufám“ vžil, souhlasíme, aby název zůstal. Ale cesty se nezřídíme. Cestu jsme udělali my, t. j. Miroslav Kareš a J. Hájek. Cesta by se měla ukončit na vrcholu, jak jsme to lezli my.

Oni mohou mít jenom první čistý přelez ke kruhu, ale s tím, že to dolezou až na vrchol.

Na víc nemají nárok. Věřím, že z vítězí zdravý rozum a v průvodci budou naše jména a ne nápis „Spor o prvovýstup“.

SLAVNOSTI

SE NEKONAJÍ? Jiří „Mrcha“ Blesk

Před časem jsme si udělali s Fifounem takovou nárazovou akci, tedy vyjeli jsme si všední den do Příhraz. Oba jsme byli unešení tím úžasným tichem ve skalách, kde bylo jen ptactvo nebeské a my – ptáci pozemští. Byl jsem v Příhrazech /bohužel/ poprvé, takže vše je jasné, hurá na Kobylu. Po staré české cestě jsme se rozhodli, že si zkusíme tu nejmladší, cestu „Slavnosti slunovratu“, kterou s klasifikací IXb stvořili bratři Coubalové. V knížce na vrcholu jsme si přečetli, že se v cestě nachází uměle vytvořená díra a pár „zdvořilostí“, takže jsme hořeli zvědavostí.

Až ke třetímu kruhu to šlo dobře, ke čtvrtému už hůř a ...no, zkuste si to sami. Klasifikace docela sedí, i když na dolní hranici. Hned jsme ohledali tu údajně umělou díru a zjistili, že k takovému dojmu může dojít. Vedle té „umělé“ je totiž tatáž díra, ale dost mělká, což svádí k úvaze, že byly obě stejné. Je to však přírodní výtvar. Dírka je „osahaná“ od mnoha pokusů až na žlutý písek, což nahrává „umělé“ teorii, ale kdo zná dobře materiál v Českém ráji, ten se nediví. Faktem zůstává, že jsou tyto chyty skoro „povinné“ při čistém dolezu ke kruhu, ale klíčem cesty určitě nejsou.

Jinak je to cesta velmi krásná a hodnotná. Obdivuji se prvovýstupcům a jejich odvaze při prvním nápadu překonat tuto stěnu. Jen tak dál! Celkem tedy nelze „Slavnostem“ nic závažného vytknout. A přeče! ... Dozvěděl jsem se, že tato cesta byla zrušena a kruhy mají být vyloučeny! PROČ?! Ptáme se my, co jsme cestu lezli a byli velmi spokojeni.

Důvodem ke zrušení prý jsou tyto argumentace:

1. na cestě jsou moc blízko u sebe kruhy,
2. cesta se dá jistit od kruhů vedlejších lehčích cest,
3. není logická.

K tomu se tedy dovolím vyjádřit:

1. cesta je odjištěna, vzhledem k úrazům za poslední roky, velmi dobře a účinně,
2. přemýšlet o tom, že by šla cesta jistit od jiné, lehčí, může jen ten, kdo takovéhle způsoby sám používá – zdržují se glosů,
3. nebyl vydán zákaz provádění výstupů /tedy nových/ na Kobylu, tak nechápu, proč by tam nemohla vést cesta v „prázdno“ stěně, středem, a nezasahující do jiných výstupů.

Proto chci závěrem provolat k vrcholovým komisím. Pojdte si zase zalézt, pánové, nechte mentorování a měření centimetrů mezi kruhama! Kdybyste radši na Kobyle vyměnili knížku, když už je tato věž takovou raritou, že se na ní skoro nesmí lézt.

JUDr. OTTO JELÍNEK

/1913 – 1986/

V posledních červencových dnech 1986 zemřel po krátké těžké nemoci JUDr. Otto Jelínek. Každý ze starší i střední horolezecké generace znal Otu, jak jsme mu říkali, jako neúnavného organizátora československého horolezečství stejně jako všestranného horolezce, kamaráda a přítele. Ať byl ve funkci předsedy Československého horolezeckého svazu a nebo navázán na společné lano.

Narodil se ve Vídni v r. 1913 a jeho mimořádný jazykový talent mu předurčoval mezinárodní uplatnění. Studoval v Praze, ve Francii a v Anglii. Život mu kladl překážky, které s úsměvem zdolával a bez trpkosti se vrhal do nových dobrodružství práce, činnosti a neutuňhající iniciativy.

Byl advokátem, pracovníkem odboru pro tělesnou výchovu a sport ministerstva školství, byl sekretářem československé výpravy na zimní olympijské hry ve Svatém Mořici v r. 1948, byl dělníkem v geologickém průzkumu a vrtmistrem. Organizační schopnosti ho přivedly do řídicí funkce v Ústředním geologickém ústavu, stal se pracovníkem výstavnictví, připravoval československou expozici na Světové výstavě v Bruselu, byl pracovníkem divadelní a literární agentury DILIA a vedl jednání v Moskvě, Paříži, Londýně, New Yorku. Stal se nakonec ředitelem Českého fondu výtvarných umění. Po odchodu do důchodu pracoval ještě v exportním podniku Ligna a ve sportturistu.

Jestliže jeho životopis nepostrádá pestrosti životních osudů, lze říci, že jeho činnost horolezecká, k níž ho přivedl jeho otec, měla od počátku jeden směr a konkrétní smysl. Před druhou světovou válkou byl funkcionářem KAČS Klubu alpinistů československých a členem instruktorského sboru Svazu lyžařů. V době okupace organizoval cvičitelské kurzy a připravoval rozvoj obou sportů v osvobozené vlasti. Byl zapojen do odbojové činnosti a v r. 1945 byl vyznamenán.

Po osvobození byl iniciátorem zásadních událostí. Z jeho podnětu byl spolu se slovenskými horolezci ustaven na Hrubé Skále Československý horolezecký svaz a to v době, kdy ostatní sporty rozvíjely svoji činnost ještě na úzké zájmové národní a klubové základně.

Ota to byl, který zorganizoval a vedl první cvičitelské kurzy ve Vysokých Tatrách, letní v r. 1945 a zimní v r. 1946. S jakými obtížemi se tehdy jelo do Vysokých Tater např. z Prahy! Vlakem celou noc do Vsetína horolezcům byl zapůjčen taneční vůz !!/ československých státních drah, v němž se mohlo na zemi spát. Dále se pokračovalo nákladními auty a autobusy do Žiliny a Vrútek a dál zase vlakem. Cesta trvala dva dny a dvě noci. Účastníci oněch kurzů dodnes vzpomínají na nezapomenutelné dny na Popradském a Zeleném plese a na instruktory, mezi nimiž byl i Slávo Čagašik. Výkonnostním vrcholem tehdy bylo vylezení normální cesty na Galerii Ganku a traverz Korunky Vysoké Ošarpance, Dračí štít, Vysoká, Český štít, sedlo Váhy.

Ota byl spolu s ing. Aloisem Krausem, pozdějším budovatelem Oravské přehrady spoluzakladatelem Československé himálajské společnosti v r. 1946, která si předsevzala uskutečnit expedici na Everest. Přes nezkusenosť iniciátorů je třeba ocenit nadšení, které například počítalo zcela nerealně s dopravou expedičního materiálu do výškových táborů letadlem. Tak byl proveden nácvik shozu zavazadel na Velkou Svišťovku při zimním kurzu. Kofistní letadlo německé Luft waffe typu Čáp /Storch/ startovalo z Popradu. Shoz byl proveden, ale atrapy materiálu snad dodnes nebyly nalezeny. Pod zorným úhlem poválečných možností to byl obdivuhodný příspěvek k realizaci snů, které se staly skutkem až za dlouhých téměř 40 let.

Ota Jelínek a Alois Kraus se narodili ve stejném roce. Svě šedesátiny oslavili svérázným způsobem. V sobotu ráno vyjeli autem z Prahy, večer byli na Popradském plese a vyšli do bivaku u Žabích ples, kde přespali. Ráno pršelo, nicméně vylezli hřebenem na Žabího koně, na vrcholu otevřeli láhev koňaku a připili si na zdraví, slavně sběhli na Popradské pleso a slavnostně povečeřeli. Potom sedli za volant a ráno byli opět každý na svém pracovišti.

Díky svým známostem ve Francii zorganizoval Ota ihned po válce účast našich předních horolezců z Čech a Slovenska ve světoznámé horolezecké škole FNSA v Chamoniix

A po sjednocení naší tělovýchovy v r. 1948 se zasadil o organické začlenění horolezečství mezi sporty v rámci tehdejšího Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport. Byla tak zajištěna podpora rozvoje horolezečství ve všech oblastech, zejména ekonomické, materiální a mezinárodní. Programovým cílem bylo dosažení evropské úrovně československého horolezečství a jeho zapojení do mezinárodního soutěžení ve světových velehorách. Po vzoru ostatních sportů bylo ustaveno československé reprezentační horolezecké družstvo, jemuž se dostávalo značných materiálních výhod. JUDr. Otto Jelínek se stal předsedou trenérské rady a vedoucím družstva, do něhož byli vybráni nejlepší čeští a slovenští horolezci. Většina z nich dodnes působí v našem horolezečství a mnozí z nich dosáhli vynikajících úspěchů sportovních, publikačních, vědeckých a jako organizátoři expedice. Dokladem toho jsou jména jako J. Andráši, K. Čerman, J. Červinka, I. Fábry, I. Gálffy, Fr. Kele, R. Kuchař, A. Mrkos, Vl. Procházka, J. Psotka, A. Puškáš, Vl. Šmída, I. Urbanovič, Fr. Závodský a Z. Zibrín. Všichni jsou aktivními svědky období, kdy československé horolezečství začalo opouštět pískovcové skály a Vysoké Tatry a začalo systematicky poznávat nejvážnější problémy Alp, Kavkazu a Pamíru a směřovalo k prvovýstupům v Hindúkuši a v Himálaji.

Ota byl dále spoluzakladatelem jednotné organizace Horské služby a jedním z jejích prvních členů. Vždy dovedl dokonale skloubit sportovní výkonnostní cíl s cílem politickým. Tak v zimních podmínkách jara 1955, v roce I. československé spartakiády, zorganizoval traverz hlavního hřebene Vysokých Tater a Kopského sedla na Kriváň, provedený reprezentačním družstvem. Akce měla vysloveně expediční charakter. Čtyřčlenná vrcholová skupina, v níž se horolezci střídali, postupovala přísně hřebenem, zatímco přes sedla početnější podpůrná skupina nesla veškerý expediční materiál, připravovala postupné tábory a všestranně vrcholové družstvo zajišťovala. Byl to výraz opravdu příkladné kolektivní spolupráce jako příprava pro expediční horolezečství.

Tato akce měla velký propagačně-politický význam. Následovaly výpravy do francouzských Alp a pouze existenční důvody Otovi zabránily, že nemohl připravit a vést I. československou expedici do Hindúkuše. Byl z oněch dnes už vzácných lidí, kteří vše pomohli připravit – včetně např. intervence za udělení francouzských viz a potom zamávali výpravě na ruzyňském letišti a přáli horolezcům šťastnou cestu.

Nebyl však pouze organizátorem, byl i vynikajícím technickým lezcem a v průvodcích po věžích Českého ráje najdeme jeho jméno u nejednoho těžkého prvovýstupu. Jeho vysoká lezecká technika mu umožňovala bezpečné zdolávání klasických tatranských i alpských cest. S velikou oblibou vyhledával a lezl cesty Stanislava Motyky. Tatry miloval ze všech hor nejvíce a byl vždy upřímným propagátorem česko-slovenských vztahů na pokrokových základech rovnosti a národního sebeurčení.

Stanul na vrcholech mnohých alpských čtyřtisícovek, zlezl pětitisícovky Kavkazu, s obdivuhodnou jistotou ještě ve zralém věku zlézal věže Dolomit, byl v Mongolském Altaji a zúčastnil se alpiniády pod Leninovým štítem.

Ještě v posledních dnech svého života se denně zajímal, co je nového v našem i mezinárodním horolezectví a měl radost z každého úspěchu československých horolezců. Jeho smrt každého překvapila, vždyť ještě v zimě lyžoval v Tatranské Lomnici a před rokem byl na setkání bývalých členů reprezentačního družstva, jehož byl kdysi vedoucím. S Radanem Kuchařem a Zdenem Zibrínem podnikl výstup na několik věží na Hrubé Skále.

Jeho pohřeb ve strašnickém krematoriu byl skromný a neokázalý. Jako byl on sám do poslední chvíle života. Přes neohroženost a odvahu kdykoliv se postavil na stranu dějinné pravdy, na stranu cti, kamarádství a přátelství. Nejen v milovaných horách, ale kdekoliv v každé chvíli svého čínorodého života.

MUDr. Jaromír Wolf
Kresba Arno Puškáš

ČTYŘI BLUDY O HOROLEZCÍCH

PETER DONNELLY

Blud 1: Horolezectví ve skutečnosti není nebezpečné
Blud 2: Horolezectví je nesoutěživý sport
Blud 3: Horolezectví posiluje charakter
Blud 4: Horolezectví umožňuje lidem uzavírat těsná přátelství

HOROLEZECTVÍ POSILUJE CHARAKTER

Třetí ze čtyř omylů – Mountain 82. Přeložila Dana Šimonová

PUVOD

Přesvědčení, že horolezectví utváří charakter, bývá obvykle spojováno s výchovným hnutím „Ven do přírody“ /Outward Bound/, avšak tato myšlenka je ve skutečnosti mnohem starší. Původ tohoto přesvědčení lze najít v pojetí „mens sana in corpore sano“ v zdravém těle zdravý duch. Toto pojetí pochází ze Starého Řecka a částečně z filozofie Platóna a Aristotela o „myslícím člověku“ a o dualismu ducha a těla. Tehdy se domnívali, že myšlení i tělo mají stejnou důležitost a aténská výchova kladla stejný důraz na intelektuální i fyzickou činnost. Platón k tomu říká: „Jakákoliv duševní nebo spánková porucha je příležitostí k velké disharmonii i v druhé oblasti“.

Jako ostatní řecké filozofie, bylo i pojetí dualismu oživeno v období renesance a našlo své nejlepší vyjádření v učení o „dokonalém gentlemanovi“. V 16. století rozvinul dualistické myšlení de Montaigne a v 17. století Descartes. Zvláště de Montaigne ovlivnil anglické spisovatele, zabývající se výchovou. Richard Mulcaster /první ředitel Taylorovy obchodní školy/ a Roger Ascham navrhovali pro mladé muže komplexní vzdělání a zdůrazňovali intelektuální, kulturní i fyzickou činnost.

Uskutečnění těchto myšlenek často mařilo církevní vedení výchovy a důraz na klasické disciplíny. Osvícenští filozofové, jako byl Locke a Rousseau, stále požadovali modernější a ucelnější učební osnovy a Locke začal svou esej „Některé myšlenky týkající se vzdělání“ slovy: „V zdravém těle zdravý duch – to je krátký, ale vyčerpávající popis štěstí na tomto světě“. Ale jako první vyjádřily moderní myšlenku sportu jako součásti utvářející charakter Rousseauovy výchovné teorie obsažené v jeho dílech *Emil* a *Úvahy o vládě v Polsku*.

Ačkoliv tyto teorie nebyly v Británii /kromě několika škol/ považovány za přijaté, jejich vliv napomohl v polovině 19. století růstu organizovaného sportu na britských středních školách. Jak si povšíml McIntosh, „třénování charakteru se stalo důvodem pro růst organizovaných her a kult atletiky na středních školách. Rozvoj organizovaných her ukázal, jak lze sportu využít k tomu, aby si chlapečtí zvykli na společné akce, aby bylo povzbuzeno soupeření a podpořena národní solidarita a vlastenectví“. Posilování charak-

teru dosáhlo v Británii, a zvláště v Americe a v anglických koloniích vrcholu v zásadách tzv. „sportovního muskulárního křesťanství“. Základem tohoto učení bylo, že fyzická činnost a sporty /zvláště kolektivní hry/ přispívají k rozvoji morálního charakteru, posilují žádnoucí vlastenectví a že účast v těchto sportech a získané činnosti lze převést na jiné situace i do dalšího života /jako např. z hřiště na bitevní pole/.

Vyložil jsem ve svém předchozím článku /Horolezectví je nesoutěživý sport/, že moderní horolezectví má své počátky v polovině 19. století a že se vyvíjelo na stejném sociálním pozadí, jež vedlo celkově k vzrůstu organizovaného sportu. Tehdy začalo být spojováno se stejnými morálními vlastnostmi jako ostatní sporty, ačkoliv pro tehdejší horolezce to mohlo platit dvojnásobně: za prvé se mohli opřít o tvrzení, že charakter se zpevňuje bojem, soutěžením, tvrdostí, společným úsilím a zdoláváním obtíží, z čehož horolezectví mělo všech těchto vlastností nadbytek. A za druhé, horolezectví mělo tu výhodu, že bylo spojováno s oblíbeným romantickým hnutím. A tak nejenom že horolezce získal dobré morální vlastnosti, ale byl rovněž spojen s přírodou, a to dodávalo horolezectví nové duchovní hodnoty.

Na konci 19. století bylo s rozvojem psychologie vypracováno několik teorií, které dominěle potvrzovaly to, v co chtěli všichni věřit, totiž že hra /a samozřejmě i kolektivní hry a sport/ je pro nás užitečná. Gulickova a Halkova „rekapitulační teorie“ předpokládala, že se každý jedinec narodil s řadou vad, které by mohly být vykořeněny hrou. Spencerova „teorie o nadbytku energie“ předpokládala hydraulické vlastnosti energie: energie, která nebyla vybita prací, se měla ukládat v člověku, dokud jí nebylo třeba uvolnit. I když se dnes těmto teoriím nevěří, staly se základem trvalé víry, že sport nebo hry lze využít ke kontrole trestné činnosti mládežtích. „Teorie o nadbytku energie“ v podstatě tvrdila, že energie, která se nevyčerpá hrou, mohla by být vyčerpána způsobem ohrožujícím společnost.

Tak se o sportu tvrdilo, že nejen tvoří, ale i ozdravuje charakter, dokud se nezačalo předpokládat, že má i schopnost vyvolat nežádoucí výchovné zvyky. Sport se stal podstatnou součástí osnov nápravných zařízení, polepšoven a podobných ústav, i když kromě různých pověstí nebylo důkazu, že sport může ovlivnit trestnou činnost. Zpráva Wolfendenovy komise později podpořila názor, že provozování sportovní činnosti může pomoci při snižování kriminality mládeže a zřízení Sportovní rady v roce 1965 bylo částečně ospravedlněno tím, že sport má schopnost snížit trestnou činnost mládeže. Do toho bylo zapojeno i horo-

lezectví, zvláště když hnutí „Ven do přírody“ a další výchovná zařízení začaly pořádat kurzy pro mladé přestupníky zákona.

Požadavky tohoto hnutí a jeho instruktorů na utváření charakteru při horolezectví zde byly nejdůležitější. Je známo, že nejvíce takových požadavků pochází od zakladatelů tohoto hnutí, ale je také známo, že Kurt Hahn a další vedoucí těchto kursů byli značně opatrní při vytyčování požadavků posilujících charakter. Hnutí vzniklo z pokusu pomoci při přežití mladým cestujícím obchodníkům, kteří ztroskotali na moři za 2. světové války. Fyzicky namáhavé metody hnutí „Ven do přírody“ mohou být nejlépe srovnávány se základním vojenským výcvikem. Vyrůstající podíl zachráněných mladých mořeplavců, kteří prošli tímto výcvikem, může být výsledkem jejich zdokonalené fyzické zdatnosti.

Avšak hnutí „Ven do přírody“ vycházelo z výchovných teorií Kurta Hahna a jeho kurzy měly podpořit jak duševní, tak fyzickou vytrvalost. Hahn se domníval, že fyzický rozvoj vede k objevování sebe sama. Mladí lidé, kteří byli vychováni v poměrně klidných podmínkách, zjistili, že jsou schopni podstoupit mnohem větší zatížení, než si představovali. Tyto názory měly pozvednout sebevědomí. Ale Hahn zašel málokdy dále za těchto několik tvrzení a zabýval se spíše hodnotami získanými v procesu sebeobjevování. „Tyto kurzy mohou zapálit to je vše záleží na ostatních, aby si oheň udržovali“.

Přes tyto poněkud omezené požadavky měli členové týmu instruktorů hnutí „Ven do přírody“ mnohem přehnanější názory, co se týká předmětu utváření charakteru v jejich kurzech, a administrativní pracovníci hnutí nebyli proti publicistickému rozšiřování výtažků stanov /i přetisků článků příznivých pro toto hnutí/, ve kterých bylo množství tvrzení o posilování charakteru. Např. „mladý muž zjistí, že jeho potenciální schopnosti jsou mnohem větší, než si představoval, a tento objev mu zase zpětně pomůže tím, že vzroste jeho sebedůvěra. A v dalším životě je už zřídka kdy spokojen s menšími nároky na sebe sama, „Hnutí Ven do přírody . . . učí vést pomocí zkušeností“, „Každá hodina . . . věnovaná učení, jak vést lidi . . . umožňuje většině chlapců odejít odtud se zvýšenou sebedůvěrou a zodpovědností“, „Věříme, že když se průměrný mladík dozví, jaký by mohl být výborný, nechce pak už být horší“, „ . . . chlapeč si vyvinou nový, odlišný postoj k překonávaným překážkám, postoj, který je provází celý další život“, „V hnutí „Ven do přírody“ vidíme nástroj, který by vstřípil našim budoucím vedoucím pracovníkům rysy, které jim nemůžeme poskytnout v povinném vzdělání zralost, charakter, důvěryhodnost, vůli k úspěchu a snahu po dokonalosti“.

Zadné studie o dlouhodobém vlivu těchto kursů na člověka nejsou k dosažení, a proto lze z toho vyvodit jen více méně osobní názory. Ale přesto jsou opakovány tak často a s takovým zdáním autority, že už získaly status dokázaného faktu. Nadto je přijali i mnozí napodobitelé tohoto hnutí, často ještě v přehnané míře. Např. „Programy typu „Ven do přírody“ . . . vytvářejí situace, při nichž mohou účastníci ve skupinách rozvíjet své síly, talent a sebepoznání, což jim pomáhá zařadit se efektivněji do společnosti“, „Snažte se o stupňovanou sérii činností, které zahrnují fyzické i emocionální nebezpečí, . . . mohou účastníci kursů rozvíjet opravdovou sebeúctu“. „OUTST umožňuje účastníkům: 1/ vyjádřit hodnoty a získat jednání vhodné pro zodpovědnost, vedení, sebedůvěru, důvěru, oddanost, poctivost, připravenost na iniciativu, sebedisciplínu a citlivost. 2/ zhodnotit životní cíle člověka a podle potřeby je předělat. 3- komunikovat, spolupracovat a být osobně v kontaktu s ostatními lidmi“.

I když tato prohlášení mají svůj původ v starofeckém pojetí dualismu a v jeho renesančním znovuzrození, v 19. století se stala myšlenka sportu utvářejícího charakter populární mezi sportovci a cvičiteli jako snaha racionalizovat základní triviální činnost sportu a her. Ideál „sportovního křesťanství“ se stal pro Británii

a Západ tak důležitý, že v polovině 19. století spojil atletiku, vlastenečství a náboženství v jednu stravitelnou filozofii, takže podle současných názorů hrála určující úlohu při rozkvětu britského impéria. Myšlenka posilování charakteru při sportu byla plně potvrzena, jakmile byla psychologie schopna „demonstrovat“ nutnost hry pro normální vývoj dítěte a jakmile se sport stal prostředkem ke kontrole trestné činnosti mládeže. A tato idea přetrvala dodnes, protože racionalizace je stále ještě hlavním problémem sportu. V dnešní době, kdy domněnky tolik neplatí a k prosazení školního řádu je třeba objektivních důvodů, nemůžeme nechat děti a mládež provozovat sport jen tak pro radost. Je třeba jim ukázat, že sport má dlouhodobě prospěšné účinky.

PLATNOST

Jestliže je utváření charakteru nutným důsledkem sportu, a zvláště horolezectví, potom by měla jít posoudit míra jeho kvality. Aby jej bylo možno změřit, je třeba nějakým způsobem definovat termíny a potom jich použít při dokazování daného tvrzení /sport charakter/. Kausální šipka naznačuje, že sport má určitý vliv na charakter, v tomto případě pozitivní, protože vycházíme z předpokladu, že posilování charakteru je prospěšné. Je třeba dokázat toto tvrzení, a proto „sport“ a „charakter“ musí být definovány v určité souvislosti. Sport může být definován jako sportovní účast, kterou lze změřit jako výdej energie nebo jako dobu účasti. S charakterem je to složitější. Máme založit naše měření na charakterových referencích od učitelů, kněží a zaměstnavatelů, nebo sem máme vnést objektivnější prvek jako je test osobnosti? Ten bývá obvykle upřednostněn.

Po provedení měření můžeme vyznačit naše výsledky takto:

	CHARAKTER	
	dobrý	špatný
SPORTOVNÍ ÚČAST	vysoká A	B
	nizká C	D

Sheridan/Mountain

Abychom mohli určit, kdo má být zařazen do jednoho z těchto pojmů, je třeba provést množství subjektivních rozhodnutí. Za prvé je třeba určit libovolný rozdělovací bod, abychom mohli rozhodnout, kde končí nízká a kde začíná vysoká sportovní účast. Potom je třeba vypracovat definici k zjištění toho, co je to „utváření charakteru“. Jinými slovy, badatel musí subjektivně rozhodovat mezi „dobrem“ neboli obecně uznávanými povahovými rysy a „zlem“ neboli negativními povahovými rysy. Když už jednou bylo provedeno toto rozhodnutí, vycházejí nám čtyři výsledky:

A - vysoká sportovní účast „dobrý“ charakter.

B - vysoká sportovní účast „špatný“ charakter.

C - nízká sportovní účast „dobrý“ charakter.

D - nízká sportovní účast „špatný“ charakter.

Jestliže je naše úvaha správná, potom všichni, nebo aspoň většina sportovců s vysokou sportovní účastí spadají do čtverce A, zatímco lidé s nízkou sportovní účastí spadají do čtverce D.

Je jasné, že takové výsledky by zjevně nemohly být pravdivé a že by bylo směšné něco takového předpokládat. S mnohem větší pravděpodobností bychom našli stejný počet jednočtverců v každém čtverci. Premisa takové studie je tedy nesprávná, protože obecně uznávané povahové rysy mohou pocházet z mnoha dalších pramenů. Ale tento poněkud zvláštní případ tu byl uveden ze dvou důvodů. Za prvé, nikdo, kdo vymýšlí požadavky na utváření charakteru při sportu nebo horolezectví, nikdy nepočítá s tím, že žádaný charakter může pocházet také z jiných pramenů. A za druhé, tento případ demonstruje množství problémů s definicemi, které vznikají v takovýchto typech výzkumů, zvláště když je k tomu třeba brát do úvahy subjektivní rozhodování.

Mnohem rozumnější způsob, jak určit dlouhodobý vliv sportu na charakter, je provádění dlouhodobých výzkumů dvou rozdílných skupin, při nichž jsou pozorování a měření prováděna v roz-

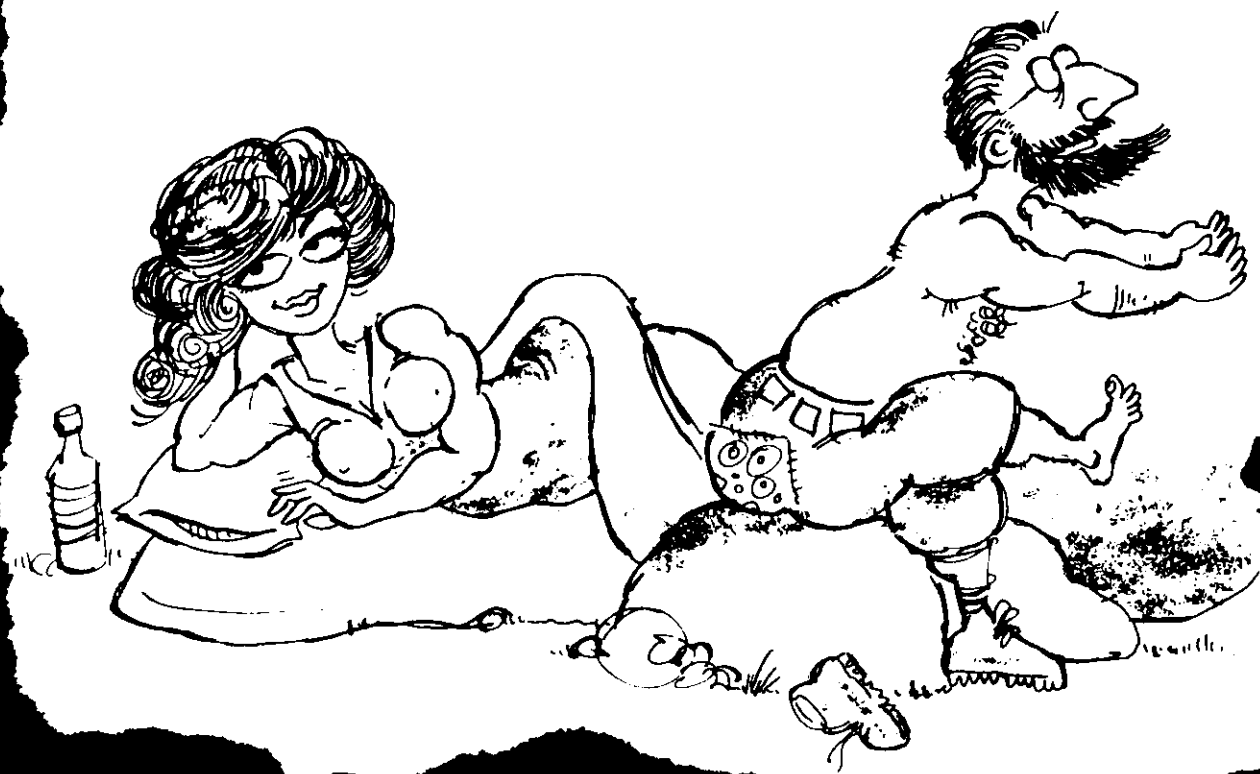
sáhlém časovém údobí — jednak lidí pěstujících sport a dráhařů, bez zájmu o aktivní sportování. V ideálním případě by tyto studie měly začít ještě předtím, než se jedinec začne zabírat o sport, a pokračovat ještě dlouho poté, až sportu zcela chybí, ale v to asi nebudeme doufat. Proto snad není překvapivím, že bylo vypracováno jen velice málo studií tohoto typu. Jejich výsledky by totiž mohly narušit hlavní logický podklad pro vedení organizovaných sportovních programů. Protože nemáme žádné příklady z horolezectví a jiných podobných sportovních odvětví, musíme namístit dva příklady z jiných sportů.

Seymour vybral vzorek deseti až dvanáctiletých chlapců, z nichž polovina hrála závodně baseball. Chlapci vyplňovali osobnostní test, jak před sezónou, tak i po ní. Ti, kteří hráli baseball, měli před sezónou o trochu více „žadoucí“ povahové rysy, ale na konci sezóny se ani v jedné skupině téměř nic nezměnilo.

V rozsáhlejší studii zkoumali Werner a Gottlieb velkou skupinu westpoinťských studentů americké vojenské akademie po dobu 4 let. Při vstupu do akademie vyplnili osobnostní test 456 chlapců. Byli rovněž oklasifikováni podle dřívějších sportovních zkušeností jako „atleti“ a „neatleti“. Všichni studenti byli povinni účastnit se sportovních her v rámci vyučování. Po 4 letech před maturitou dostali tentýž osobnostní test. Badatelé učinili závěr, že neatletická skupina „se nezměnila ve struktuře osobnosti ... více než atleti, ani že se u ní neprojevil jiné změny povahy než u atletů ... ani se nezačala více podobat skupině atletů“.

U když lze nalézt nějaké důkazy k podpoře myšlenky „atletické osobnosti“ a ještě silnější důkazy ukazují na to, že lidé zabývající se vysoce rizikovými sporty mohou mít podobný typ osobnosti, není žádného důkazu k potvrzení sporného předmětu, a sice, že samotný sport má hlavní vliv na osobnost jednoho člověka. Vyskytují se sice určité problémy s použitím testů osobnosti jako měřítka

„... a teď přijde třetí dílka, takovej širokej komín, kterej končí v ošemetným převisu! Potom ...“

Sheridan Mountain

charakteru, je však velmi pravděpodobné, že lidé, kteří začali pěstovat sport, už měli charakter „utvořen“. Ale jaký charakterový typ je tak obdivován a po jakém máme podle tvůrčí charakteru toužit? Jinými slovy, jak lze srovnat požadavky horolezeckých tvůrčí charakteru se „skutečností“? Jestliže horolezectví a ostatní vysoce rizikové sporty jsou schopny vyvolat tak značné pozitivní změny charakteru, potom vrcholová sportovní těchto odvětví musí být ukázkou a snůškou všech dobrých vlastností.

Bohužel, tak je tomu i v mnoha jiných případech, pravdivý obraz zůstává daleko za představami. První důkaz pochází od psychiatru, kteří často objevují patologické motivace u sportovců vysoce rizikových sportů. Ogilvie to shrnuje takto:

1. Profíbovské reakce, při nichž jednatel se stále vystavuje situacím, které u něj neuvědoměle vyvolávají největší psychologický nebo fyzický strach.
2. Potlačení strachu, kdy předmět nebo situace vyvolávající strach je potlačena nasměrováním chování na méně ohrožující předměty nebo situace.
3. Nebezpečné chování, které je manifestací neuvědomělých, citu nepřiměřenosti, ve vědomé formě zamaskovaných nebo flukováním od vědomí nějakým zjevně superstatečným jednáním.
4. Psychopatická osobnost vyvíjející nebezpečnou činnost. Je chápána jako odraz úplně nezralého, povrchového kontaktu se skutečností.
5. Snaha dokázat všemocnost, nadřazenost, sexuální adekvátnost nebo mužnost.
6. Neuvědomělá touha po smrti, snad nejčastěji probíraný příčinný faktor, v kterém je stále flirtování s nebezpečím vysvětlováno jako prostředek k hledání dočasného oddechu od stále dorážejících neuvědomělých impulzů umístit.

Tento autor ve svém pozdějším freudovském pohledu na horolezectví cítí, že hory symbolizují tak otcův penis, tak matčino tělo. Samotné lezení je vykresleno jako mistrovství nevyšetřitelné touhy vycházející z infantilního kastracního komplexu. Tyto názory reprezentují při nejlepší vůli jen trochu více než osobní názor, zaobalený do psychiatrické hantýrky. S horolezci to musí být nějaké divné, protože lezení je zřetelně nebezpečné, a horolezci přesto lezou dobrovolně. Ale podle mne na obrovské duševní zdraví většiny lezců ukazuje právě to, že tyto názory berou jako směšné.

Dvě studie o osobnosti horolezce, které podle mne podávají mnohem přesnější obraz lezce, jak ho znám, mají daleko do popisu povahy. Při popisu se uplatní pouze příslušný osobnostní test (Cattellův dotazník 16 osobnostních faktorů), ale v těchto studiích se ukazuje, že povahové rysy mohou být srovnávány a že lze s horolezci provést určitou generalizaci. Jackson vypracoval nejúplnější studii, v níž měl vzorek 28 tvrdých mužů, 30 instruktorů, 30 víkendových horolezců, 30 vysokohorských turistů a 30 nehorolezců. Jak bylo možno očekávat, tvrdí mužové měli nejvíce rozdílný povahový profil, který se rozbíhal s pomocí podskupin až k nehorolezcům.

Gray shrnul Jacksonovy výsledky takto: „Obraz vrcholového horolezce se jeví jako obraz člověka, který se vzdaluje společnosti, ustupuje ve všeobecných sporech, je opatrný a dává přednost jednomu nebo dvěma blízkým přátelům před velkou skupinou. Ve společnosti není odvážný, ani není příliš citově založený. Je velmi soběstačný, např. při samostatném rozhodování, je velmi soutěživý a agresivní ve vybrané oblasti své činnosti, rozhodný na tomto poli a vynalézavý. Mimo to se o horolezcích tvrdí, že neposlouchají pravidla ani autority, že jsou „účelní“, nebhájí, velmi inteligentní, kritičtí a chladní, poněkud nezodpovědní, co se týče jejich povinnosti, a často zoufali v úsilí o skupinovou práci a kulturní snahy“. Hardmannovy výsledky z jeho větší studie o osobnosti atletů a o 10 víkendových horolezcích podporují Jacksonovy poznatky

a ten fakt, že jejich povahové rysy nejsou příliš rozdílné od „rovné vrcholových lezců“ („tvrdých mužů“).

Ogilvie provedl v USA skupinu osobnostních testů včetně Cattellova, aby získal profil závodních lezců, sportovních parašutistů a pilotů akrobatů. Výsledky jeho práce se značně podobají Jacksonovým a utvrzují nás v přesvědčení, že ve „vysoce rizikových sportech existuje určitá forma osobnosti. Profil této osobnosti opět ukazuje na inteligenci, autonomii („málo dají na rady a názory druhých“), rozhodnost a duraznost, sociální a emocionální odloučenost a vědomý trend k desorganizaci, rostoucí potřebu nonkonformity, vzpouru proti rutíně a základní potřebu rozličných zkušeností. Sociální vzpoura i dost široké odmítnutí uznávaného standardu ukazují, že tyto mezi sebou soutěžící sportovci jsou ochotni uznávat jen málokteré ze sociálních zvyklostí. Ogilvie také píše o „schopnosti adaptace, vynalézavosti, o velmi nízkém stupni uzkořivosti, o silném smyslu pro realitu a o vysokém stupni emocionální kontroly“.

Omezené možnosti osobnostních testů lze sledovat na dvou velmi vzdálených povahových vlastnostech horolezců, které sami lezci uznávají a které v jejich profilech chybí. I když jejich profil potvrzuje sílu jejich „já“, ve skutečnosti nevyjadřuje právě sebevědomí horolezce. Lezec na sebe vždy pohlíží (zde nezáleží na tom, zda vědomě, či nevědomě) jako na elitu, na člověka vyřazeného z obvyčejného davu, na člověka s jinými, lepšími vlastnostmi než ti, kteří nikdy neslezi severní stěnu Egeru, nikdy nechtěli vylézt Annapurnu nebo aspoň „což je pro elitu nepřijatelné“ lehčí cesty na Mount Ramier nebo na vrchol Matterhornu...“.

Domyšlivost, nebo alespoň pocit nadřazenosti a sebejistoty mohou vznikat z mnoha příčin. Za prvé je to přirozená sebevědomí, která existuje nejspíš u všech sportovců a sportovkyň, kteří podávají dobré výkony a znají úspěch. Druhou příčinou může být symbolická nadřazenost u sportů, jako je parašutistika, závažné létání nebo lezení, kde jedinec může „shlížet dolů“ na neúčastné. Tento pocit může být zesílen racionalizací tzv. „absurdní“ činnosti, při které by potenciální ztráty o mnoho převýšily zjevný zisk. Třetí možností je pocit „odlišnosti“, protože člověk se tu zabývá činností, která může u průměrného jedince vyvolat hrůzu, pocit, který je zesílen nehorolezeckým přibuzenstvím a známými, kteří často pronášejí takováto prohlášení: „Nevím, jak to dělá!“ nebo „Opravdu jsi tam nahoře byl?“.

A nakonec, když se člověk stane aktivním lezcem, problémy denního života dostávají novou perspektivu. Jestliže je člověk vystaven riziku pokaždé, když leze, má to vliv na změnu chápání hodnot lezení, výzva, zkouška sebe sama a zjevné riziko – to vše dohromady dává člověku pocit, že opravdu žije. Pokud jsou horolezci na vrcholu svých sil, přijímají často hedonistický postoj tím, že užívají života co nejvíce a nemají trpělivost s každodenními starostmi, které se netýkají života a smrti. Pocit nadřazenosti vzrůstá, když vidí ostatní, jak utrácejí většinu času a energie v „zabovmyším zápase“, týkajícím se problémů naprosto nedůležitých pro lezce. Tato poslední příčina sebevědomí horolezců vede nakonec k dalšímu povahovému rysu, který se neobjevuje v testech osobnosti – k fatalismu.

I když základní soběstačnost horolezců zajišťuje, že se lezec chrání udělat chybu, že počítá s určitým rizikem a že má zajištěnou záchranu v případě potřeby, pokud je to možné, přece jen na sebe bere riziko náhody (např. pohybuje se v nebezpečných místech, dělá rizikové pohyby, používá vratkých chytů atd.). Frekvence, při níž dochází k takovému riziku, tvoří často rozdíl mezi tvrdými muži a ostatními lezci, a fatalismus je často prostředkem k racionalizaci tohoto rizika. Vojáci – vzhledem ke „kulce, která nese určité jméno“ a hdě s vysoce rizikovým povoláním nebo koníčkem jsou si vědomi, že každá jejich činnost může být poslední. Zatímco vlastní „já“ může přinést užitek v tomto zaměr-

ně podnikáním riziku, fatalismus se stává posledním útočištěm v nečekaném a nekontrolovatelném nebezpečí lezení.

I když tento osobní profil nepředstavuje přesně individuum, nazývané „asociální živel“, určitě nepředstavuje pro tvůrce charakteru ani „ideální typ“. Ale stejně tato idea přežívá, hlavně jako výsledek prohlášení typu „Je ze mne jiný člověk“, pronášených lidmi, kteří prošli kursy typu „Ven do přírody“. Tato prohlášení bývají zhuštěna do sloganů, lákajících do těchto kursů: „Přes 500 britských firem poslalo své zaměstnance do kursů ‚Ven do přírody‘ . . . Z nějakého důvodu si pracující po absolvování kursů zvýšili schopnost pozorování, lépe si vybírají známé, moudřeji využívají volného času a zjevně se jim zvedla sebedůvěra spojená s pokorou“.

Hlavní požadavky tvůrců charakteru mohou být shrnuty do tří bodů:

1. Lezení /i jiné sportovní činnosti/ rozvíjejí žádoucí povahové vlastnosti.
2. Tyto povahové rysy přetrvávají ještě velmi dlouho po skončení kursu.
3. Tyto povahové vlastnosti zasahují do všech aspektů života.

Jak vlastně vznikají tato tvrzení, když neexistuje žádný empirický důkaz, který by je podpořil? Nehledě na jejich hlavní původ, o kterém jsme již mluvili, podporuje tato tvrzení množství sociálních faktorů. Prvním z nich je pocit, že překonávání těžkostí, zkoušek, strachu, atd. je dobré. Dokonce nedobrovolné podmínky, jako je ztráta zaměstnání nebo rozvod nám mají v retrospektivě přinést další zkušenost růstu – dobrovolně podstupené těžkosti musí být prospěšné /proč bychom se však měli trápit?/.

Tento pocit je spojen s kulturními vyhlídkami, pokud se jedná o požadavky výstavby charakteru ve výchovných kurzech v přírodě. Publicita byla tak rozsáhlá, že každý, kdo vstoupil do kursu, věděl, že se od něho očekává, že odtud vyjde jako jiná osoba. Každý člověk má dobrý pocit, když po určité období žije zdravě v přírodě a když provádí věci, o kterých si dříve myslel, že je nedokáže. Když je k tomu všemu ještě připojen fakt, že lidé sami u sebe očekávají změnu charakteru, je možné se dostat až k typu člověka, který o tom sám sebe přesvědčí a odchází z kursu spokojen. V jedné studii byly zjištěny pozitivní změny v postoji skupiny lidí z kursu „Ven do přírody“ při srovnání s kontrolní skupinou. Avšak postoj lidí má většinou velmi malou souvislost s opravdovým chováním a získání pozitivního postoje není významnější, než získání přesvědčení o své důležitosti /např. salonní rasisté mohou mít pozitivní postoj k integraci/. Jiná studie ukázala, že v průběhu jednoho roku po absolvování kursu „Ven do přírody“ se snížila recidivita skupiny mladých provinilců, což může znamenat, že kursy mají přece jen jakýsi dopad, ovšem není známé, jestli jejich pozitivní vliv vydrží déle než jeden rok.

Dalším zdrojem těchto tvrzení může být fakt, že všechny prožité zkušenosti mají snahu nás měnit, nebo nám něco dodat. My si tyto zkušenosti uvědomujeme ještě nějaký čas, jestliže jsou značně koncentrovány nebo působí pod stresem jako ve válce, nebo při výchově ve volné přírodě. Je ale značně problematické, jestli po skončení dětství mohou tyto zkušenosti vést ke stálým změnám v základním vzorci osobnosti. Dalším zdrojem zkušeností jsou lidé, se kterými se setkáváme a s nimiž na sebe vzájemně působíme – což vede k mnohým šlápnutím vedle; jedná se o instruktory.

V Jacksonově studii o osobnosti lezců je prokázáno, že profesionální instruktoři jsou mnohem bližší nelezecské skupině, než komukoliv z lezců. Spolu s nehorolezci mají být adaptabilní, nesoutěživí, více se zajímají o ostatní, lépe se s nimi domluví než ostatní horolezci. . . . Horolezečtí instruktoři jsou také klidní, důvěryhodní a vyrovnaní, volně myslící, liberální a analytičtí.

Protože většina instruktorů pochází z řad horolezců a mnozí z nich byli docela dobří lezci, je těžké vysvětlit tak značně odlišný profil osobnosti. Nabízí se několik možností. Je možné, že povahové rysy stanovené pro lezce jsou nestálé, a poté, co se jedinec dostává do funkce instruktora, se do popředí dostává jiná skupina povahových rysů. Možná, že instruktoři nikdy neměli vlastnosti, typické pro ostatní horolezce. Nebo, nejpravděpodobněji, je možné, že tyto testy jsou podřízeny „sociálním požadavkům“. To znamená, že instruktoři jsou schopni odpovědět na otázky způsobem, který je ukáže v lepším světle. Možná je i kombinace všech tří možností. Jestliže instruktoři jsou modelem pro své posluchače a opravdu na sebe pohlížejí v tomto světle, je možné, že se sami do tohoto modelu vžívají. Ale opět je tu nezodpovězená otázka, jak jsou tyto změny stálé.

Platnost těchto požadavků na utváření charakteru pro horolezce je v podstatě shrnuta v názvu článku autorů Ogilvie a Tutko: „Chcete-li posílit svůj charakter sportem, zkuste raději něco jiného“. Autoři došli k závěru, že atleti jsou buď velmi podobní lidem úspěšným v jiných odvětvích, nebo to jsou psychicky poškození lidé. Tento druhý názor vychází z přesvědčení, že úspěch ve sportu může vést k „přeceňování vlastního já více, než kterákoli jiná reálná situace, a že celkově působí ničivě na rozvoj osobnosti“. Snad se hodí uzavřít tuto úvahu prohlášením Jacka Longlanda: „Schopnost hry nám nedokazuje víc, než určitou zručnost v koordinaci myšlení a svalů“.

DŮSLEDKY

Přesvědčení, že lezení zlepšuje charakter, může mít tři hlavní důsledky. Za prvé, horolezci ve skutečnosti klamou sami sebe a myslí si, že lezení z nich udělá lepší lidi. Může však dodat jen ještě více arogance jejich už tak přeceňovanému vlastnímu já. Horolezci mohou být odlišní, ale je těžké dokázat, že jsou „lepší“.

Vážnějším faktem je to, že posilování charakteru lze použít jako myšlenkového ospravedlnění pro rozvoj a rozmach výchovných programů v přírodě. Jestli by tyto programy musely být ospravedlnovány na základě takovýchto nevědeckých tvrzení, potom by celá jejich výchovná základna mohla být brána v potaz. Samozřejmě, že pro výchovné programy v přírodě existují i další logické podklady, ale požadavek utváření charakteru mezi nimi hraje důležitou roli. Dokud se nenalezne pevný důkaz pro tvrzení o posilování charakteru, mělo by se s tím přestat.

A nakonec je tu i vážnější problém; jestliže fyzikální změny získané v přírodním prostředí skutečně vedou k vytvoření určitého rozhledu a k určitému sebepoznání, potom by snad těmito účinkům neměli být vystaveni někteří mladí lidé ve spojení sportu a vzdělání. Přitom existují i nezdraví, i když se o nich na veřejnosti nikdy nemluví. Vyskytují se i jedinci, kteří zpanikaří na vrcholu útesu, nebo odmítají skákat po hlavě do vody, nehledě na povzbuzování, lichocení nebo protesty instruktorů a na velmi silný osobní nátlak.

I když mnoho jedinců dovede ve společenských podmínkách kursu překonat své strachy a zjistí, že jsou schopni věcí, o kterých se jim dříve ani nezdálo, jsou tu i další lidé, kteří opouštějí kursy stísnění a cítí se jako trosky, protože nebyli schopni uspokojit požadavky kursu.

Prežití těch nejzdatnějších je samozřejmě velmi důležité, ale můžeme s rozmyslem vytvořit podmínky, ve kterých je určitým jedincům násilně předvedeno, jak ztrácí odvahu, zručnost a vytrvalost, nebo jak je kontrolní systém svede ze správné cesty? Tito jedinci, kteří se odmítnou zapojit do určité činnosti i pod neobvyčejným sociálním tlakem, ve skutečnosti možná mají více odvahy než ti, kteří se tomu podrobí. Ale nejsou si toho nikdy vědomi. . .

DVĚ ČRTY

O LEZENÍ, POESII A VŮBEC... /Črta/

Potkal jsem kamaráda z našeho oddílu. Mohl bych být jeho tátou, ale my, horolezci, máme ještě ten haněbný zvyk, že si tykáme a navzájem spolu kamarádíme.

Vracel se ze skal stejně, jako já. Kletr měl nedbale přehozený přes rameno, ruce plné krvavých oděrek a v očích blahobytný výraz. Asi jako já, když mám to štěstí a manželka mi uvaří něco dobrého k obědu a já se potom spokojeně natáhnou na váleudu.

Tak jak se lezlo, zeptal jsem se s blahosklonností těch starších.

Prima, povídá, dali jsme si deset sedmiček na rozlezení a potom jsme teprve začali lézt. A co ty?, zahlaholil.

Deset sedmiček a jen na rozlezení, zrudnul jsem jak pláty od kamen.

No, co já, zakoktal jsem, nelezl jsem... Přece se mu nebudu chlubit těmi čtyřmi bídnými dvojkami a trojkami.

A proč jsi nelezl, vyzvídal.

Noha, zrozpačitěl jsem.

Aha, to je mi líto, řekl upřímně.

Nohu jsem měl v pořádku, ale doufal jsem, že mě ta nejapná výmluva spasí od jeho další zvidavosti. Stejně jako nejlepší obranou je útok a výsadou starších moudrost, zaútočil jsem.

A co ve skalách, rostou tam ještě ty krásné zvonky?

To nevím, řekl a zavětlil. Zato já věděl. Nerostou, smog je vyplnil.

A viděl jsi z věže aspoň nějakou útočil jsem dál.

Nevyšiml jsem si, řekl podezřívavě. Nemohl si všimnout. Návštěvníci a všichni cititelé úsluví pohybem ku zdraví je vyhnali.

A co takhle slunce, jak stříbrí hladinu jezera, dorážel jsem dál.

Díval se na mne jak na blázna. A měl proč. Jezerní vody už byly dávno plné splašek z nedalekého hotelu.

A co pstruzi v potoce, dotíral jsem.

A moc dobře jsem věděl, že už je dávno fenol z nedaleké továrny zahnal na ústup.

Zafukal mi prstem na hlavu a vyhrkl, já chodím do skal lézt a ne čučet.

A měl pravdu. Zanedlouho už nebude na co čučet. A tak jsme se rozloučili. S halasným Ahoj, neboť my, horolezci, jsme přece jen kamarádi.

Nu což, stáří se člověk stává moudřejším a opatrnějším. Ale co když ta moudrost a opatrnost je jenom omluvou naší pohodlnosti?

A co se týče poesie? Rychle ubývá. Cizopasí na ní lidská bezohlednost a civilizace.

A tak zbývá jen próza prstů, sedřených do krve, tvrdá próza vůle silnější strachu z těžkých a překrásných cest na vrcholy.

A málo platné, na to my, dříve narození, už nemáme.

Velice toho lituji a je mi líto i těch mladších, okradených a ochuzených právě o tu poesii, neboť přírodě neporučíš, jenom jí ublížíš. Stejně jako nám, co tu ještě jsme, i těm, co přijdou po nás.

JAK JSEM PŘIPRAVIL NAŠI KOPANOU O NOVOU HVĚZDU /Črta/

Byl bych moc rád, kdyby náš kluk taky lezl, povídám manželce jednoho večera.

Podívala se na mne, jako by právě spatřila dvouhlavé tele, nebo Marfana a lakonicky odpověděla, že jeden nenormální v naší rodině stačí. Ale nedal jsem se a když si syn zlomil při jednom utkání nohu, pochopil jsem, že štěstěna se přiklání na moji stranu. Navrhl jsem tedy synovi, aby to zkusil. Odpověděl mi, že zlomená noha je přece jen lepší, než sražený vaz. Můj syn totiž trpí obecnou mánií, že každý horolezec je tak trochu sebevrah. Dokonce mi oponoval tak silně, že navrhoval, aby se obnovily jisté středověké manýry a u vyhražené a všemi opovrhované hřbitovní zdi se pochovávali sebevrazi a horolezci společně. Na jeho mládí to bylo pro mne příliš silné kafe, ale nezoufal jsem. Nedlouho po sejmutí sádry z jeho nohy, o níž náš děda tajně doufal, že bude synovi vydělávat na živobytí a jemu na přilepšenou, vyrazili jsme do skal. Manželka mlčky přibalila do kletru o svačinu víc. Naše cesta ubíhala celkem pokojně, jenom já jsem si neodpusťil básnickou metaforu.

Skála je jako ženská, povídám, neboť jsem pevně věřil, že v šestnácti už syn nevěří na čápa, na vránu, ani na tvaroh za oknem. Přírovnání se mu nějak nezdálo. V té chvíli si asi myslel, že se mu táta zbláznil, nebo že chodím do skal za ženskými.

Je jako ženská, a ne lejaká, je to dáma a podle toho s ní musíš i jednat, povídám, abych ho přesvědčil.

Přeháníš, odpověděl, je to jenom kus studeného šutru, pískovce, vápence, žuly a čertví čeho ještě.

Mlčel jsem, nechtěl jsem mu teoreticky vysvětlovat, že každý dobrý lezec musí nejdříve poznat „duši“ cesty na vrchol, který si vybral, stejně jako slavný smilník Cassanova poznával duše nesčetných milenek, než na ně zaútočil. Jsou cesty na vrchol, v nichž se musíš chovat jemně a taktně, jsou zase jiné, kde musíš být výbojný a rvát, ale odvaha, statečnost a čestnost nesmí chybět nikdy, chtěl jsem mu říci, ale mlčel jsem; byli jsme ve skalách.

Syn bloudil vyděšenými očima po vrcholcích a sem tam mu uklouzlo, vejška to ale jo. Usídlili jsme se pod osamělou věží. Vedla na ní cesta hrubou spárou a byla za šest. Nedbal jsem rad manželky, ani přátel, abych zpočátku vybíral lehké

cesty, neboť se mi občas zdá, že svoje syny a deery příliš rozmazlujeme. Pomož mu s tou konví, slychám manželku, vidíš, jak je těžká, když společně zaléváme zahradu, nebo, ty bys ho nejradši sedřel, když má přinést kbelík uhlí. A utrousím-li poznámku, to já když byl mladej, hned je oheň na střeše.

Syn se před skálou hluboce uklonil.

Co blbneš, povídám.

Je to dáma a tak ji zdravím, povídá a poplácal skálu po pískových faldech.

Za chvíli té humor přejde, smýšlel jsem si a vybalil jsem z kletru lano, smyčky a karabiny. Názorně jsem synovi vysvětlil, jak se jistí. Byl jsem si dobře vědom, že taková výuka narychlo se přičítá všem horolezeckým pravidlům, ale utěšoval jsem se, cožpak syn nechtěl spadnout vlastního tátu? A nalezl jsem do spáry. Byla těžší, než jsem si myslel a když jsem pracně vybojoval vrchol, zajistil se a dobral syna, křikl jsem, tak pojď! Syn funěl, hekal, vzdychal, ale rval se a lezl a když byl vedle mne na vrcholu, podal jsem mu ruku. A když jsem stiskl jeho a řekl jsem Ahoj, všiml jsem si, že ji má pořádně odřenou a v oděrkách krev.

Tahle dáma byla hrozná, bránila se jako nějaká holka, zuby i nehty, povídá syn a v jeho očích jsem spatřil něco podobného jako dřív, když se mu podařilo dát gól.

Asi jsi na ní šel vyloženě špatně, povídám.

Tak to zkusíme s jinou, navrhl. Lezli jsme až do večera. A já nevěděl, jestli mám radost proto, že mu to tak jde a je to můj syn, nebo prostě proto, že je to kamarád na laně.

Tak co, zeptala se manželka po našem návratu, jak mu to šlo?

Dobře, povídám, a moje žena se usmála štěstím a pýchou.

Jenom děda řekl nespokojeně, připravil jsi svět o nového Pelého. To už se syn koupal a když zasedl za stůl, manželka nestála na stůl nosit, tvář se mu zčervenala od větru, slunce a zdravého vzduchu. Doklopýtal do svého pokoje a usnul.

Od té doby musí manželka připravovat o pořádný kus jídla víc. A my dva tajně doufáme, že ji zasvětime do tajů horolezeckví taky. Už jsme se domluvili jak na to. Vybereme lehkou cestu, syn ji dole naváže, já budu na vrcholu a potom už nebude úniku, aby celá naše rodina byla nenormální. Jenom doufáme, že to neposedne našeho dědu, to by potom slavný Reinhold Messner a Japonce Uemura našli zdatného konkurenta.

MILAN CHAROUST

KE KLASIFIKACI A PRAVIDLŮM LEZENÍ

NĚKOLIK POZNÁMEK KE KLASIFI-
KACI HOROLEZECKÝCH CEST NA
PÍSKOVÝCH KŘÍDOVÉ
TABULE A K PRAVIDLŮM LEZENÍ
NA PÍSKOVCI VŮBEC

Vrcholová komise VHS ČÚV ČSTV nás pověřila /a redakci tohoto bulletinu požádala o zveřejnění/ napsáním článku k problematice uvedené v záhlaví. Protože téma je stále aktuálnější, bylo by užitečné znát názory a náměty co nejširšího okruhu horolezců. Vrcholová komise veškeré připomínky zhodnotí tak, aby mohly být promítnuty do horolezecké činnosti. O výsledku budete samozřejmě informováni.

Horolezectví – jako hra moderní doby musí mít pochopitelně /právě tak, jako každá jiná hra/ svá pevná pravidla, vzniklá dohodou mezi záúčastněnými a měla by být zcela samozřejmá a dobrovolně respektována a plněna. Přitom tato pravidla nemusí být logicky zdůvodněna mimo hru a jinak než hrou samotnou. O tom by snad nemělo být pochyb. Pokud se pravidla skutečně dodržují, je to hra správná, poctivá a čestná. Nebo se pravidla nedodržují a pak se nabízí více alternativ hodnocení. Zvláštním případem je skryté porušování pravidel, čímž se hra stává nepoctivou, falešnou.

Dalším ze základních znaků hry je hodnocení, měření či srovnávání jejich výsledků. Aby takové srovnávání bylo vůbec možné a mělo smysl, musí být definovány podmínky hodnocení, musí být pravidly normován způsob měření. V horolezectví je jedním z měřítek výkonu klasifikace cest. Do důsledku domyšleno je na jednom konci celé škály možností poměrně pevná klasifikace v jedné pískovcové oblasti a na druhém konci téměř nestanovitelná klasifikace pro největší vrcholy světových velehor.

Pravidla a klasifikace by měly umožňovat srovnání výkonů v různých oblastech i v různé době, přičemž by měly respektovat i používanou výstroj a výzbroj, techniku lezení apod. Dá se proto říci, že klasifikace je neoddržitelnou součástí pravidel i když je napsána v samostatném dokumentu.

Říká se, že klasifikujeme obtížnost cesty. To není přesné tvrzení. Klasifikujeme výkon člověka za pravidly přesně stanovených podmínek. Příklad: Cesta je stejná, ať lezu v horku či zimě, čistě nebo se žebříčky, nebo když se na písku chytím kruhu – ale výkon lezce je různý. Z tohoto poznatku plyne i nutnost neměnných pravidel, alespoň po velmi dlouhou dobu. Dodejme ještě, že klasifikujeme srovnatelný výkon, t.j. výkon na hotové, popsané a zajištěné cestě a nikoli výkon prvolezců, i když i ten je přísně limitován pravidly. Často a právem se mluví o snaze po stálém zvyšování výkonů. Někteří lezci, především autoři nových cest, však tuto všeobecnou a přirozenou linii nesprávně chápou a zaměňují hru s činností podle hesla „účel světí prostředky“ tím, že hledají způsoby, jak nahradit lidskou /fyzickou nebo psychickou/ sílu umělými pomůckami nebo postupy odporujícími duchu /a často i liteře/ pravidel. Takový postup, oprávněný snad ve velehorách, nemá na písku místo, i když se bohužel dost často objevuje. /Nabízí se však i otázka, zda by některé ustanovení pravidel nemělo být novelizováno, protože bylo vývojem překonáno./

Nyní k systému jednotné pískovcové klasifikace, která platí u nás v současné době. JPK je založena na několika principech, o nichž se zmíníme podrobněji. Tak především důkladným obsahovým i formálním rozбором dřívější klasifikace jako systému bylo zjištěno, že slovní definování jednotlivých stupňů tak, aby bylo jednoznačné, není možné. Byl proto zvolen zcela nový, do té doby nikde v horolezectví nepoužitý princip klasifikace: obtížnost je určována srovnáním s vybranými cestami – standardy – stanovenými pro každou oblast nebo skupinu oblastí samostatně. Základem klasifikace je tedy jednoznačný soupis /stupnice/ vybraných srovnávacích cest. Dřívější slovní označení /těžký apod./ se sice používá i nadále, ale význam označení je pouze pomocný, orientační a nezávazný. Tento princip od nás přejali i v NDR do svých pravidel /Regelordnung Felsklettern/ platných od 1. 1. 1981. Pro hrubou orientaci jsou mimo to jednotlivé stupně této tzv. saské stupnice /čl. 4, 5/ charakterizovány 1–2 slovy, zřejmě též jen jako pomocné označení pro slovní popisy.

Další princip naší klasifikace říká, že jednotlivé oblasti lze mezi sebou srovnávat jen více nebo méně přibližně a že tedy je nutné stanovit standardy místních stupnic a respektovat místní podmínky a zvláštnosti.

Třetím principem, podle kterého byly zpracovány i nové pískovcové průvodce, bylo odvození místních stupnic srovnávacích cest tak, aby do té doby užívanou klasifikaci cest bylo nutno měnit /překlasifikovat/ jen výjimečně, avšak aby jednotlivé lokální stupnice standardů si byly co nejbližší. Tento princip se kategoricky uplatnil i v rozhodnutí předsednictva VHS ČÚV ČSTV ze 3. 6. 1982, kterým byla dosavadní klasifikace JPK otevřena bez omezení směrem k vyšším stupňům obtížnosti. Připomínáme jen dva body tohoto rozhodnutí, totiž že dosavadní zařazení cest podle JPK /rozumí se potvrzené vrcholovými komisemi podle pravidel/ zůstávají v platnosti a nemění se, a že vrcholové komise příslušných oblastí mají stanovit standardy pro vyšší stupně jakmile bude dostatek /minimálně 10/ cest odpovídající obtížnosti.

Vraťme se ještě na chvíli k historii, byť velmi mladé, vyvoje klasifikačních stupnic u nás a v blízkém Sasku. Dá se říci, že až do doby po 2. světové válce nebylo podstatného rozdílu v klasifikaci v Labských pískovcích /částečně i jinde/ v Čechách a v NDR. Pouze poznamená-li se klasifikace v NDR stávala měkčí. Změna německých pravidel k 1. 1. 1981 vyhlášená DWBO přinesla potvrzení výraznější devalvace německé klasifikace prakticky v celém rozsahu stupnice /snad mimo I – III/. Změnily se tedy „obtížnosti“ i některých cest klasifikace V., VI. a VII. Byly zavedeny stupně VIII a výše a písmeno a, b, c – k rozlišení jemností uvnitř jednoho obtížnostního stupně.

Naproti tomu u nás jsme nepovažovali /jak již řečeno dříve/ přehodnocování cest do VII. stupně za nutné a i nejnovější názory potvrzují platnost dosavadních stupňů téměř bez výhrad. Problémy hodnocení cest v Čechách ve srovnání s NDR tedy nastaly a trvají přibližně od stupně VII. Uvědomme si ale už tady zásadní rozdíl teoretický i praktický mezi naší a německou stupnicí: klasifikace VII event. VIIa se nekryjí přesně právě vzhledem ke změně změně v NDR 1. 1. 1981. A z toho

musíme chytě nechtě vycházet při hodnocení cest na našich skalách.

Při klasifikaci nových cest vyšších stupňů obtížnosti se tak u nás setkáváme s několika omyly, nedůslednostmi a mýty. Především prvolezci neznají často přesně JPK nebo nechápou její podstatu. Ale neznají ani saskou klasifikaci, ač se na ni odvolávají a podle ní chtějí klasifikovat i u nás. Dokazuje to např. dosti rozšířená pověst o maximálně přesném rozlišování cest v NDR na základě počtu a délky obtížných míst apod. To však v oficiální saské klasifikaci nikde není, ta určuje pouze standardy, tohle je soukromá představa a praxe lezců, kteří v NDR nové cesty dělají. Dále někteří naši lezci z různých příčin odmítají dodržovat JPK a tím vyvolávají určitý zmatek, zejména když se snaží přečíslovat podle NDR naše dosavadní cesty, jejichž klasifikace byla již potvrzena (tím není řečeno, že chyby nelze opravovat, anebo do oblasti, která má svou stupnici standardů obtížnosti, přenášet stupnici z jiné, zpravidla německé, oblasti. V tomto případě by ještě bylo přijatelné, kdyby ke svému návrhu doplnili, podle které stupnice jejich návrh je. Náštesti je tento zmatek přechodný a může být odstraněn jakmile příslušná vrcholová komise začne plnit jeden ze svých hlavních úkolů, tím, že podle usnesení předsednictva svazu ze 3. 6. 1982 doplní stupnici standardů a podle nich rozhodne o klasifikaci nových, podle pravidel dosud neprovedených a nepotvrzených cest.

Prvolezci svou povinnost splnili, ohodnocení obtížnosti své cesty navrhli a jejich návrh, pokud je ve shodě s JPK, může – ale nemusí – být přijat. Ovšem dokud nejsou určeny standardy, nelze definitivní klasifikaci provést.

A dokud nebudeme mít tyto standardy všude, kde to výkonnosti našich lezců umožňuje a vyžaduje, budou si i oni vypomáhat jak to půjde, třeba i přenášením cizí klasifikace. Nechme stranou, že motivace může být i jiná, např. že IX zní lépe než VIIc... A v tom tkví velký díl vrcholových komisí v pořádku a ve správném zájmu JPK.

Vladimír Slouka – Zdeněk Hokr
Foto Lubomír Immlauf / Hláška, Teplice

TRIKSTERI A KLASIKOVÉ

Pohled na protikladné lezecké styly.

TOM HIGGINS

Coloradský lezec Pat Ament nedávno pozoroval skupinu lidí, vlekoucích devítimetrový žebřík vzhůru suťovištěm Boulder Canyonu. Hodlali tady provozovat provazochodectví? Ne, nic takového. Jenom si předem potřebovali zajistit novou cestu nýtem v šestimetrové výšce.

Aby se v Yosemiteckém údolí umožnily pokusy o volné lezení na El Capitana, vysekávají se tu do skály chyty „modelují se“, jak říkají zastánci tohoto snažení. Na druhé straně údolí, na Glacier Point Apron, se do stěn osazují celé řady nýtů k zajištění výstupů na Hall of Mirrors. Jak se proslýchá, osazování jištění bez umělých pomůček bylo možné, ale linie by byla méně direkt. O cestě se potom mluví jako o jednom z největších volných počínání v Yosemite.

Na vysočině Yosemiteckého národního parku – v Tuolumne Meadows – se volně lezené cesty na každý větší kopec zajišťují se slanění a vznikají tu celé žebříky nýtů tím, jak se další nýt vrtá ze stěže v předešlém. Poslední zdejší inovace spočívá v tom, že prvolezec vrtá nýt ze sedu ve skyhooku. V té samé oblasti se dokonce oslabuje dlouho udržovaný zvyk, respektující způsob zajištění cesty prvovýstupci: nedávno byl na staré cestě na Half Dome přidán nýt.

V každé hlavní lezecké oblasti kraje je možné vidět lezce, kteří slaňují stěnami, aby si předem prohlédli, nacvičili a zajistili kroky v klíčových místech zamýšlených cest. Když se pak nakonec rozhodnou prvovýstup udělat, mnohokrát v těchto místech spadnou a odpovídají na jistících bodech. Nové jistící prostředky, Friendly, takové chování ještě podněcují, neboť čím spolehlivější je jištění, tím blíže může lezec jít k hranici pádu.

Zkrátka, styl skalního lezení se mění. „Trikeri“ si přizpůsobují a mění tradiční pravidla lezecké hry. Klasičtí lezci neupravují skálu, aby ji mohli zdolat volným lezením. Ani ji se snahou o pokus volného přečlenění nepohlížejí a nezajišťují ze slanění nebo z umělých pomůček. Lezení po skobách se provádí s úmyslem dostat se na vrchol a ne vytýčit cestu pro volné pokusy. Také při lezení klasicky člověk pravděpodobně několikrát spadne snaží-li se o volný přečlenění, ale neodpovídá během pokusů na jištění. Klasik ví, kdy a kde to vzdát.

Konflikt mezi trikeri a klasiky není žádný malý problém. Před rokem 1970 byla trikeri hrstka – jestliže vůbec nějak existovali, a téměř všechny cesty byly udělány klasicky. A teď svými diskutabilními metodami vytvářejí stále nové cesty. Dokonce i schopní a uznávaní lezci se k těmto způsobům hlásí. Vern Clevenger říká, kdy a kde si stoupl na nýt, aby zavrtal na druhý, kdy cestu předběž-

ně prostudoval a nacvičil ze slanění. Jim Bridwell skálu zevrubně prohlédne a aby zajistil volný výstup, rozmístí na ni žebříky nýtů. John Bachar si při vrtání díry pro nýt sedá do závěsného háčku. O Ray Jardinovi se proslýchá, že chyty na El Capitana „modeloval“. Samozřejmě, že tito kvalifikovaní lezci neuvítají takové metody vždy a všude. Každý z nich už má za sebou dábelkové cesty v klasickém stylu.

Nicméně nové metody jsou uznávanými lezci nejen užívány, ale i hájeny. V článku pojednávajícím o pravidlech a způsobech stěnového lezení v American Alpine Journal 1982, se Bruce Morris zmiňuje o tom, že se mnozí tuolumnětí lezci hlásí k „vybudování řady technických obtížů téměř za každou cenu“. Cituje proslulého rodáka Clauda Fiddle-ry, který se ptá: Jakou cenu může mít cesta, při jejím vzniku nebylo použito „diskutabilních postupů“? O Vernu Clevengerovi Morris píše: „Ukazuje se jako ochotný uchýlit se ke lsti, může-li výsledek posunout horní hranice spektra volného lezení“. Jeho postup je asi takový: co záleží na tom, zda bylo jištění dáno ze slanění nebo ze stěže na nýt, když výsledkem je dobrá cesta? Co na tom, když se trochu upraví nepatrný chyt nebo spára, když je tu nový volně lezitelný prask? Proč by lezci měli být svazováni starými – nebo vůbec nějakými – pravidly, když vytváří nové cesty, nebo se volně snaží přelést staré?

Konflikt mezi klasiky a trikeri se vztahuje i na způsob hlášení nových cest. Zatímco dříve byl způsob prvovýstupu dán otevřeně ve známost, dnes se s informací o stylu nespochybná. Někteří z trikeri o tom zkrátka odmítnou hovořit a možná si myslí, že do toho nikomu nic není. Nemusí zrovna lhát o tom, jak cestu dělali, ale často o způsobu jakým prvovýstup uskutečnili mlčí, dokud se jich někdo přímo nezeptá. A jejich mlčení navozuje trapné a matoucí situace. Jako příklad Morrisova poznámka o tuolumněckém prvovýstupu: „Nikdo se nikdy nedozví, zda prvovýstupce zavrtal na všechny nýty z čisté pozice“. A když se poukazuje na další výstup v této oblasti Piece Resistance, říká: „Jediný nýt – ale /lezci/ vám nikdy neřeknou jaký – byl zřejmě osazen z umělých pomůček“. Jiní se přiznají k žebříčkům nebo k tomu, že odpovídali v nýtech, ale jen okruhu nejbližších přátel. Zpráva o tom se uveřejní jen vzácně. Články v tisku se obírají vychloubáním a ne stylem, a dnešní průvodci, oplývající schémata-ty cest, ale postrádající ohlednutí za minulost, obsahují mizivé zmínky o způsobech výstupů. Lezci dožadující se zveřejnění zpráv o stylu v plném rozsahu, vycitují za jejich nedostatkem trapné nesrovnalosti. Proč jsou ti trikeri tak hlasní, když brání svoje

počínání, ale tak neochotní odhalit způsob jakým cestu lezou? Zdá se, jakoby chtěli tahat za nos lidi, lezoucí klasicky. Protože však tyto manýry jsou poměrně novým úkazem, nezasvěcenci, předpokládající obvyklý styl, tyto novátory obdivují.

Je načase se znova podívat na sporné otázky lezeckých stylů. První otázka je zřejmá: Proč by způsoby lezení měly být předmětem nějakých pravidel? Odpověď je jednoznačná: Protože tato pravidla zabezpečují radost z lezení pro druhé. Některá pravidla se snaží podpořit soutěžní stránku počínání, neboť navzdory hýčkaným představám, lezení JE soutěživý sport. Vylezení cesty volně, s omezeným jištěním a na první pokus znamená mnohem více, než když ji zdoláte po nacvičení jednotlivých kroků, nebo když ji nejprve zajistíte ze slanění. Z čehož vyplývá, že by lezci měli souhlasit s uvádním toho jak byl prvovýstup udělán – zvláště jednání se o těžkou cestu. Jen tak, že se cesty zkusí lézt shodně anebo lepším stylem, je možné se mezi sebou konfrontovat.

Ale nejen lezci si při svých soutěžích stanoví pravidla. Lovení zvěře lukem a šípem je daleko úchvatnější než s puškou a sjždění divoké vody na kajaku je větší výkon než s matyldou. Lidé, kteří se těmto sportům věnují, souhlasí s uvedením způsobu i použité techniky, neboť se podle toho určuje výkon a rozdíl mezi borci. Dosažené výkony se v každém sportu zaznamenávají a diskutuje se o nich po mnoho let. A aby takové diskuse měly nějaký smysl, souhlasí se obvykle s tím, aby se neřikalo, že bylo použito luku a šípu, když lovec střelil puškou, nebo, že byla feka zdolána na kajaku, když se borec vezl v matyldě.

Další pravidla bránící v podobném počínání považují lezci za ofenzivní. Pokud se například přistoupí na to, že se barvou nebo dou podepisovat na stěny, přestanou odšťelovat skalní římsy, renčovat nebo jinak násilně měnit povrch skály, bude to proto, že výsledkem takového jednání se cítí pohoršena většina z nich. Podobně se mnoho lezců cítí dotčeno, objeví-li na staré cestě dodatečně zatlučenou skobu nebo nýt. Objevení takového jištění pocítují podobně, jako nálezy jmen, nastříkaných sprayem na skále. Jistý nýt a skoba přidaná do cesty na Lover's Leap v Kalifornii kdysi způsobily rozsáhlé diskuse. Několik lezců stále cítí, že jištění by mělo být takové, jak ho zanechali prvolezci. Třicet podivných nýtů, natlučených v normálce na Shiprock v Novém Mexiku lezce tak rozzuřilo, že nějaký fanatik ztrávil půl dne jejich vytlučením.

Na cestě Johna Salathého na Yosemitecký Lost Arrow Tip přibývalo v padesátých letech

Vrcholové partie Bishop Jagers v Coloradu. Velice sporadicky zajištěná cesta klasifikace 5.9, lezec je sto metrů nad úpatím stěny. Foto z knihy *Climb!*, Bob Godfrey a Dudley Chelton, AAC

šest nýtů. Někteří tímto považovali Salathého úsilí na této cestě za zlehčované a nýty odstranili. Krátce – lezecká pravidla jsou užitečná a důležitá věc, neboť umožňují či chrání lezecký zážitek. V protikladu k tomu, co říkají triksteři: styl lezení není osobní záležitost.

Samozřejmě existují i výjimky z pravidla, týkající se změny zajištění na hotových cestách: prvovýstupce může doporučit lepší dodatečné zajištění. Snake Dike na Half Dome nám poskytuje dobrý příklad: zkušené lezce, kteří vylezli novou cestu s minimálním jističením, napadlo teprve na vrcholu, že bude tomuto nenáročnému výstupu souzeno stát se populární cestou. Dali tudíž skupině lezců, kteří se chystali výstup opakovat, svolení zajištit ji dodatečně, čímž umožnili začátečníkům i bezpečnou lezbu.

Že způsob lezení a jističení je něco více, než osobní záležitost, se nevztahuje jen na hotové cesty. To samé platí při prvovýstupech. Byly časy, kdy lezci mohli „uložit“ spousty nových cest, takže ani nevidilo, užíval-li někdo „luku“ nebo „pušky“, aby uskutečnil své vytoužené sny. Hřiště bylo dost velké pro každého. Dnes už tolik místa není a lezci užívající rozličné způsoby soupeří o místa na nové cesty daleko více než dříve. Prvovýstup, provedený tak, že se nýty nebo skoby rozmístí předem ze slanění nebo jeden z druhého, znemožní dalším, aby se o to pokoušeli bez užití stejných praktik. To samé platí pro prvovýstupy uskutečňované po předchozím nacvičování nebo odpočívání na jističích bodech.

Triksteři svoje počínání brání dvěma populárními, ale klamnými argumenty. Za prvé: nezáleží na tom, jak je prvovýstup udělaný, klasičtí si přece cestu může vylézt po svém. Nemusí procvaknout jističení davané ze slanění a může to zkusit, aniž by něco nacvičoval a odpočíval ve skobách. Poleze-li to takhle, může se cítit, jakoby prvovýstup dělal on. Problém tohoto tvrzení je ten, že podceňuje důležitost prvovýstupu pro druhé. Takhle se navždy odstraní jedinečná možnost udělat prvovýstup klasicky. Z uskutečnění prvovýstupu samozřejmě pramení zvláštní pocit uspokojení – z toho, že ho pojmenujete, vylíčíte ho ostatním, z toho, že se o vás mluví a zapíšete své jméno do historie lezení v té které oblasti.

Triksteři se ohání dalším argumentem: směla. – Říkají: prvovýstupci vždy upírali ostatním příležitost k prvovýstupu; na stylu nezáleží. Abych to upřesnil: lidé lezoucí klasicky opravdu upírají prvovýstupy ostatním, včetně lezců, kteří uplatňují svoje triky. Vyvrácení takového obvinění je však jednoduché: kulka zabíjí snadněji nežli luk. Když je hodně zvěře, nezáleží na tom, jakou volří

zbraň. Ale je-li jí málo, je to podstatné. A puška o ni spíše připraví luk, nežli naopak. A právě z tohoto důvodu je lidem užívajícím luk dovoleno lovit před zahájením sezóny. A také proto jsou určité zbraně při lovu a rybaření omezeny. Představte si oprávněnou zlost muškaře, pozorujícího někoho, kdo stráží past, nebo loví ryby dynamitem! Nejenže triky berou ostatním příležitosti, vytvářejí i jisté nebezpečí. Je-li kupříkladu prvovýstup nacvičen s horním lanem a předem zajištěn, může být ten, kdo leze klasicky následným výstupem ohrožen. Prvolezec nemusí být schopen se zajištit, a protože si kroky nenacvičil, může v nebezpečném místě spadnout.

A znovu: způsob lezení není záležitost jen čistě osobní. Různým způsobem ovlivňuje ostatní lezce. Některých se nedobře dotýká dodatečné zajišťování hotových cest, protože si je chtějí vylézt v původní podobě, nebo jak je prvovýstupci zamýšleli. Následkem toho mnoho lezců stále souhlasí s tím, aby se respektoval způsob jističení zanechaný prvolezci. A jelikož množství prvovýstupů stále ubývá, má na lezeckou veřejnost na nových cestách vliv jak styl lezení, tak způsob jističení. V tomto případě se lezcům, kteří cestu předzajistí, nacvičí a odpočívají na skobách či nýtech, podaří daleko snadněji udělat prvovýstup, než lezcům, kteří se k takovým metodám neuchylují. Ze všech těchto důvodů souhlasila většina lezců před rokem 1970 s tím, že určité způsoby prvovýstupů nebudou užívat. Jestliže nemohla být cesta udělána klasicky, převažoval názor nechat ji vylézt lepším lezcům nebo budoucím generacím.

Triksteři by si měli znovu uvědomit, co svým postojem způsobují druhým lezcům a své jednání by měli změnit. Za prvé by měli oznamovat, kde cestu zajistili předem, nacvičili ji nebo použili žebříčků. Průvodce a lezecké časopisy by měly psát o způsobu prvovýstupů. Bez takových informací nemohou ostatní lezci vědět před čím stojí. Důvěřiví lezci předpokládající klasiku by mohli být dokonce ohroženi, kdyby se určité úseky cesty pokoušeli zopakovat. Za druhé by triksteři měli přestat s užíváním svých technik v oblastech s malými možnostmi prvovýstupů a všude tam, kde ostatní lezci chtějí uplatňovat klasický způsob.

Za třetí a naposled by se měli se svými praktikami omezit na oblasti s hojnou možností prvovýstupů. V takových oblastech budou pravděpodobně méně pocítovat potřebu měnit staré cesty jak způsobem zajištění, tak i skálu samotnou. A budou-li chtít něco předzajistit, nacvičit nebo zatlouci řetězy nýtů k volnému lezení, jejich chování nebude ostatní příliš obtěžovat...

Poslední dva body jsou pro trikstery nejméně přijatelné. Konec konců, právě oni si myslí, že své metody užívají jenom tehdy, nejde-li to vylézt jinak. A protože umí lézt klasicky téměř dokonale, myslí si, že měřítkem jsou oni sami. Jsou přesvědčeni, že o možnost prvovýstupu připravují pouze několik jedinců – jsou-li vůbec nějakí.

Nedávným příkladem v tomto smyslu je cesta Bachar-Yerian na Medlicot Dome v Tuolumne Meadows. Tato úžasná cesta sleduje stok vody na naprosto kolmé zlaté stěně. Prvolezec při osazování jištění seděl ve skyhooku zaháknutém za krystalky. Výstup je nádherný, linie přímá, jištění sporé. Je těžké si představit, že by cesta mohla být zajištěna, aniž by se autor uchýlil k tomuto způsobu. Zde, říkají triksteri, nikdo nikoho o příležitost nepřipravil. Cesta Bachar-Yerian možná nemohla být udělána jinak, ledaže by se ještě na vrtání nýtů do stěny slanilo. Kdyby byly všechny cesty, které triksteri udělali tak působivé a tak těžké, bylo by z toho k diskutování daleko méně. Avšak mnohé příklady v okruhu několika mil od této cesty oplývají výstupy, kde triksteri klasiky připravili o velmi reálné možnosti. Cesta Handjive na Lambert Dome, původně zajištěná ze slaneň, byla při schopnostech dnešních lezců určitě uskutečnitelná zdola. Hoodwink na Harlequin Dome, byla poprvé zvládnuta z žebříčky, z nichž se zajišťovala. Dnes by ji klasikové udělali bez nich. Death Crack kdysi navicvičovaná s horním jištěním je dnes příležitostně lezena on sight. Blues Riff kdysi zajišťovaná uměle, se dnes leze volně. V posledních dvou případech byli dnešní lezci nebo i příští generace připraveni o možnosti prvovýstupu své doby. Ironie cesty Bachar-Yerian je ta, že John Bachar svým lezeckým stylem obvykle naznačuje, jak by taková cesta mohla být udělána, aniž by někdo něco namítal. Protože tento lezec free sóluje cesty nejvyšší lezecké obtížnosti, člověk získává dojem, že vrtá nýty pro lezce, kteří je polezou po něm. Předpokládejme, že by dal jen ty nýty, které by mohl zavrtat aniž by si sedl do skyhooku a nechal lezeckou veřejnost, aby si po příštích roky drbala hlavu. Ani klasici, ani triksteri by potom nemohli nic namítat proti tomu, že by je připravil o příležitost prvovýstupu tak čistým stylem.

Ať už byla cestou Bachar-Yerian odstraněna jakákoli předpokládaná nebo skutečná příležitost, způsob výstupu přesto znevýhodňuje lezce dávající přednost klasice. „Hákování“ určitě připraví o daleko více možností klasiky dneška i blízké budoucnosti. Je také možné, že pokroky ve vývoji jističích prostředků umožní lézt bez háčků, jištění ze slaneň, nebo žebříčků i takové cesty, jako je

Bachar-Yerian, nebo brzy více lezců vystačí s řidším zajištěním ve shodě s obvyklými lezeckými principy Johna Bachara.

Vtip je v tom, že by se triksteri neměli domnívat, že znají hranice klasického stylu nebo způsobů, které jsou méně závislé na jištění. Rovněž tak by se neměli domnívat, že vědí, kolik lezců dává přednost klasickému lezení dnes, nebo ho bude preferovat v budoucnosti. Klasici jsou možná tichá většina víkendových lezců, kteří mají jen vzácně čas nebo kontakty k tomu, aby vešlo ve známost to, čemu dávají přednost.

V rostoucím počtu skalních lezců lze pokládat za tupou aroganci předpoklad, že každý zná schopnosti druhých. Triksteri by si měli také uvědomit, že příležitost k prvovýstupu je vždy jen jednou. Populace zvěře a ryb pro ty, co se zabývají lovem, se můžou obnovit, ale „zastřelený“ prvovýstup je pryč navždy. Už samotný tento fakt by měl přimět k zamyšlení ty, kteří užívají zbraní, které ostatní odmítají.

Naneštěstí většina diskusí o způsobech lezení je tak vzdálena jádru problému, že bere chuť k vážným úvahám. Například triksteri říkají, že se pomocí svého stylu dostávají těsně k hranici svých fyzických a psychických schopností. Bruce Morris tvrdí, že lezení mimo mez „pomíjející etiky“ znamená učinit „mystický krok ke získání věčného nadvědomí“. Opravdu objasňuje tento nietzscheovský bard situaci? Klasici říkají, že jejich styl je náročnější, protože se méně spoléhá na vybavení a více zdůrazňuje lezení samo. A pokračují nekonečné debaty o psychické odměně a čistotě srdce; všechno to zní, jako nedělní kázání. Není divu, že se mnoho lezců celou záležitostí odmítá zabývat.

Způsob, jak vyprovokovat debatu, je posunout ohnisko sporu ze stylu na jeho působení. To, máte-li lepší zkušenost s lukem, či není předmětem sporu. Podstatou diskuse není to, co styl triksterů dělá pro své vyznače, ale jak ovlivňuje lezce, kteří dávají přednost jiným způsobům lezení.

Klasikům se dostává méně informací než chtějí či potřebují, aby jim bylo umožněno změřit výsledky. Nacházejí zjizvenou skálu nebo jiné jištění, než jaké zanechali prvovýstupci. Dostává se jim stále méně příležitostí svůj styl vyzkoušet na prvovýstupech. Tyto důležité, konkrétní problémy by mohly a měly podnítit uvažovanou diskusi.

Taková diskuse může lezce přivést k práci na opravě starých pravidel, nebo na stanovení nových. Všichni budou napjatě sledovat vplynuvší názorové klání.

Program, jaký budou mít triksteri:

- Kdo jsou klasikové a proč se neozvou,

když říkají, že vidí tolik napáchané škody? Kolik jich je?

- Nepodaří-li se jim opakovaně udělat prvovýstup, neměli by souhlasit s tím, že se dá šance nám?

- Dají nám klasikové za pravdu, že se některé výstupy jejich upřednostňovaným stylem nikdy nepodaří udělat? Jestliže ano, proč by takové stěny měly zůstat bez výstupů navždy?

A klasici:

- Máme s trikstery sestavit taková pravidla, která by měla bez povšimnutí jistě stěny, oblasti nebo vylezené cesty?

- Hodlají-li triksteri ve svých manýrách pokračovat, proč se přinejmenším neuvolní k tomu, aby způsob výstupu oznámili, když o něm píší, nebo ho uvádějí v průvodci?

- Měly by se konat experimenty s novou zabezpečovací technikou? Využívala by se spíše v lezení v klasickém stylu, nebo by se jistě ní dávalo z žebříčků? Nebo k objímům?

Dohody, týkající se stylu se mění, a stále se měnit budou. Ačkoli triksteri dnes ovládají scénu v mnoha lezeckých oblastech, předcházející pravidla dávající přednost klasickému lezení jimi nebyla pohřbena. Pravidla stavějící se proti podvodům, za ochranu starých cest a vyžadující podrobné popisy mají zdravý základ. Ochraňovala základní zájmy a zážitky lezců po mnoho desetiletí. Následkem toho mohou mít mnohem více zastánců, než se triksteri domnívají.

A v neposlední řadě: taková pravidla vládnou starší generaci, která stále leze klasicky. Ostatní zastánci jsou možná početní, ale příležitostní návštěvníci lezeckých oblastí, kteří se obvykle v této diskusi o slovo nehlásí. Také mladší generace, která s lezením začíná, brzy objeví důvody pro pravidla klasického lezení. Mnozí budou mít pochybnosti o tom, jak byly které cesty udělány. Proto se jim bude zdát těžké měřit se s takovou výzvou. A budou sledovat jak krásné a nemožné stěny podléhají jen těm, kteří se při jejich dobývání zabývají zvláštními triky.

Je pravděpodobné, že mnohý v této generaci bude chtít vědět, jak se prvovýstupy dělaly, aby zkusil „nemožné“ bez uchylování se k podvodům a bude se chtít setkat se skálou a zajištěním starých cest v původní podobě. Možná, že nebude trvat dlouho a jako strážidlo zde vyvstanou požadavky starých a osvědčených pravidel. A jestli se tak stane, co budou dělat triksteri? Budou souhlasit, či ne? Vytrvají...?

Přeložil Pavel Ulrich

2x Wolfgang Güllich

KIM CARRIGAN

WOLFGANG GÜLLICH

Jeho jméno jsem poprvé zaslechl v létě 1980: jeden Němec, Wolfgang Güllich, tenkrát přešel v Eldorado Canyon ve státě Colorado cestu „Cinch Crack“ /5. 12, asi IX-/ . Všechno, co jsem se dozvěděl, bylo, že cesta byla vylezena ve dvou dnech. Udělalo to na mne velký dojem proto, že cesta neměla dosud mnoho přelézů. Stále dychtiv seznámení s dobrými lezci pokoušel jsem se s ním setkat, ale odcestoval o štaci dál. Za měsíc jsme se opět minuli v oblasti Shawangunks. Od ostatních lezců jsem se dozvěděl, že se nějakému Němci podařilo přelézt cestu „Supercrack“ /5. 12, asi IX/, tehdy nejtěžší v Americe. Byl to zase Wolfgang Güllich. Teprve o tři roky později v roce 1983 jsme se v Buoux konečně poznali. Nad kávou se šlehačkou jsme si povídali o lezeckých cestách, přelézáních i plánovaných.

Jako jiní lidé sbírají známky nebo dobrá vína, sbírá Wolfgang cesty. Mimořádné místo zaujímá v jeho sbírce cesta „Grand Illusion“ /5. 13a-b, asi X-/ na Sugarloaf v blízkosti jezera Tahoe v Kalifornii. Po osmi dnech nejtěžší lezecké dřiny a mnoha pádech se Wolfgangovi podařilo vytočený druhý přeléz této pravděpodobně nejtěžší cesty na světě /prvovýstup udělal Tony Janiro/.

V patnácti letech jeho zájem o lezení probudila četba klasické horolezecké literatury – se pod vedením svého otce zúčastnil horolezeckého kursu. V jeho rodném Falcku bývalo volné lezení takřka neznámé. Obtížnostní stupeň VI+ byl hranicí: co bylo těžší, přelézalo se technicky.

V roce 1977 byla ve Falcku velkým problémem cesta „Jubiläumstriss“ na Jep-tišku /volně lezeno VII-/. Známí lezci, jako Reinhard Karl, se zde marně pokoušeli o úspěch. Wolfgang, ve srovnání s ostatními uchazeči zvučných jmen nováček, přešel spáru hned napoprvé; cesta se stala základním kamenem jeho sbírky.

V létě 1977 navštívil Labské pískovce, Mekku volného lezení. Přešel zde cesty Bernd Arnolda, nejvyšší tehdy dosažené obtížnosti VIIIc /VII+ až VIII-/. Pod dojmem stylu a úrovně místních lezců a cest přivezl domů zvyklost odpočívání u kruhů a lezení bosýma nohama.

Rok 1978 přinesl další růst: na Bruch-

weiler Geierstein udělal Wolfgang svůj první prvovýstup obtížnosti VIII – „Superlative“. Dnes už je tato cesta nelezitelná: jemné chyty jsou zapatlány tukem a kruhy uřezány. Tímto neospravedlnitelným způsobem se někteří starší lezci z Falcu snažili zabránit rozvoji volného lezení. Ale ani volné lezení, ani Wolfgangův vstup do absolutní světové lezecké špičky tím nezadrželi.

Ačkoliv chodil ještě do školy, prožil roku 1979 lezeckou dovolenou v USA a na Labských pískovcích. Zúročil nesčetné tréninkové shyby a do své sbírky si mohl připsat: „Crimson Cringe“ /5. 12a, asi VIII+ až IX-, „Supercrack“ /5. 12, asi IX/ v Shawangunks u New Yorku, a řadu cest obtížnosti IXc /VIII+/ vylezených na písku – mimo jiné „Teamwork“, „Direkte Superlative“ a „1000-Mark-Wand“.

Po patnáctiměsíční prezenční službě vyrazil do oblasti Frankenjura, kde nalezl dobrého kamaráda a spolulezce v Kurtu Albertovi. Tam se mu podařil první přeléz ve stylu „Rotpunkt“ cesty Johna Bachera „Chasin' the Train“ /IX/. Další volné přelézy a nové cesty následovaly rychle za sebou: „Oblačný převis“ /IX+/, „Horké prsty“ /IX+/. S Kurtem Albertem se mu v létě 1981 podařil prvovýstup „Locker vom Hocker“ /VIII- až VIII/ v jižní stěně Schüsselkarstitze jako mezník jeho působení v horách.

Zatímco během svého prvního pobytu v Americe se zaměřil na cesty obtížnosti 5. 12 /IX- až IX/, při druhém pobytu lezl už obtížnost 5. 13 /IX až IX+/. V květnu 1982 se vydal do Ameriky na tři měsíce. Prvním cílem byla oblast Joshua Tree v blízkosti Los Angeles. Po tom, co se rozehrál na cestě „Equinox“ /5. 12c/, pokračoval do Yosemite, kde se mu podařilo vylézt cesty „Phoenix“ /5. 12/, „Cosmic Debris“ /5. 13a/ a hlavně již dříve zmíněné druhé přelézání cesty „Grand Illusion“ /5. 13a-b/.

O velikonočních 1983 pobýval Wolfgang jeden měsíc v Buoux. Tam přešel celou řadu cest obtížnosti 7c /IX- až IX/, jako např. „L'Autoroute du soleil“, „Parties carrées“ a „La poika des ringards“.

Jak jsme si naplánovali, potkali jsme se potom v květnu v oblasti Verdonschlucht na mezinárodním horolezeckém srazu. Po předchozí návštěvě Labských pískovců jsme od něho očekávali opakování nejtěžších cest v této oblasti. Po jednom týdnu se v jeho sbírce ocitly cesty „Fenrir“, „Chrysalis“, „Septième sot“, „Pichnibule“ /vše 7b, asi IX/ a prvovýstup „Mission impossible“ stejné obtížnosti, který vyfokl přímo před nosem Patricku Edlingerovi.

A co dál? Přirozeně, nabízí se Anglie, kde by mohl na Raven Tor přelézt cestu

Rona Fawcetta „Prow“ /angl. 7a/, stejně jako Austrálie se svými nepřebernými možnostmi ukojit jeho téměř nenasytnou touhu po opakování nejtěžších cest. Je to ale budoucnost pro Wolfganga Gülücha? Bude trávit příští léta opakováním nejtěžších cest na světě, nebo se pustí do prvovýstupů?

Každopádně se dnes nevyskytuje lezec, který by se mohl pochlubit zopakováním tolika proslulých cest, jako Wolfgang Güllich /např. druhý přeléz cesty „Moderní doba“ na Marmoladu/, ale je třeba, aby se nespokojoval pouze s opakováním, nýbrž se zaměřil i na prvovýstupy.

Vytyčením cesty „Mr. Magnesia“ /X-/ se mu to začalo dařit.

Bergsteiger 1-84/ přeložil Ing. J. Ouda

ANDREAS KUBIN
WOLFGANG GÜLLICH

KROK K DESÁTÉMU STUPNI

Wolfgang Güllich /23/ se již několik let pohybuje mezi špičkou sportovních lezců Evropy. Andreas Kubin, redaktor Alpin Magazinu a sám extrémní lezec, si s ním povídal po sezóně 1983.

K: Uplynulá sezóna byla určitě tvoje nejúspěšnější. Kde jsi všude lezl?

G: V zimě jsem byl dvakrát v Jižní Francii, v Buoux a ve Verdonu, v létě v Anglii. Hlavně jsem ale lezl v Německém Středohoří. „Moderní časy“ na Marmoladě byly jen krátkou alpskou mezíhrou. Okolo velikonoce jsem byl na pár dní v Saském Švýcarsku.

K: Lezl jsi ve všech oblastech momentálně nejtěžší cesty?

G: Ke svým nejtěžším cestám počítám cesty v Anglii, které jsou ztíženy nijak zvlášť dobrým jištěním, jako „The Prow“, „Strawberries“, „Eye of the Tiger“ a „Tequilla Mockingbird“. Obě poslední cesty byly mé nejtěžší v Anglii a podle německého hodnocení určitě IX /UIAA/. Ve Francii bych se mohl zmínit o „Autoroute du Soleil“ v Buoux a o „Chrystallis“ a „Fenrir“ ve Verdonu, všechny rovněž IX. V NDR byla má nejtěžší cesta „Der 6. Versuch“, která by byla ve stupnici UIAA rovněž IX.

K: Mohl bys nějak porovnat špičku lezení v jednotlivých zemích?

G: Ve Francii, Anglii a Německu je úro-

veň špičky téměř stejná. Všechny nejnovější cesty v Anglii od Jerryho Moffatta jsou stoprocentně IX+, stejně jako nové cesty Patricka Edlingera ve Francii, nejsou-li dokonce X-, což je i v NSR momentálně nejvyšší standard.

K: Jsou v různých zemích rozdíly, co se týče etiky a přístupu k extrémnímu lezení?

G: Veliké rozdíly jsou především ve způsobu provádění prvovýstupů. V NDR se nové cesty dělají po prohlídce zdola a bez předchozího slaňování stěnou. Proto se odpočívá u kruhů, což podle mne není skutečně volné lezení, neboť se lezec uměle spojuje se stěnou.

K: Nesmíme ale zapomínat, že Bernd Arnold dělal všechny své cesty odspodu, aniž by věděl, co ho ve stěně čeká...

G: Ano, o tohle jsou Labské pískovce těžší. Proto jsou také požadavky na morál velmi vysoké, neboť nás mezi kruhy může potkat cokoli a mohou nastat opravdu nebezpečné situace. Saské lezení je spojeno s dobrodružstvím, a myslím si, že bez dalšího nelze anglické, nebo západoněmecké lezení srovnávat se saským.

K: A jak to vypadá ve Francii?

G: Zde je obvyklé, že se všechny zamýšlené objekty nových cest nejprve proslaňují a zajistí, potom se s horním jištěním nacvičí a nakonec se udělá „slavnostní“ prvovýstup. Ve Francii platí pouze RP prvovýstupy a navíc bez pádu, což ale o stylu neříká nic. Než francouzští lezci uskuteční svoje RP výstupy, visí několik dní i týdnů v laněch, nacvičujíce každý krok. To znamená bezpochyby použití umělých pomůcek, jmenovitě lan, která lezce ve stěně drží. To, že se tím nakonec realizuje volné lezení cesta, je podle mého názoru rozpor.

Tak těžké cesty se daří vylézt jenom tak, že se „uměle“ visíce v laněch perfektně nacvičí všechny kroky. Jak už bylo řečeno, ve Francii se uznávají jen výstupy ve stylu RP bez pádu, myslím si ale, že by výstup se dvěma, třemi pády a okamžitým spuštěním zpět na zem byl v konečném efektu cennější a tvořivější, než nazpaměť naučený RP. Myslím si, že Francouzi jsou zajatci svého stylu, neboť jím vylučují schopnost vylézt cestu, aniž by věděli, co je čeká, a tím omezují, myslím, svou tvořivost a další vývoj.

K: Jak to vypadá v Anglii, co se týče způsobu a stylu prvovýstupů?

G: V Anglii se většinou nové cesty proslaňují, aby se mohly očistit chyty a spáry. Přitom se, přirozeně, vyhledávají možnosti jištění vklínění a vyzkouší obtížná místa.

K: Čili něco, jako ve Francii?

G: Ne, ne zcela, protože zde se musí počítat s většinou opravdu špatným jištěním. Požadavky na lezecký morál jsou na nej-

Wolfgang Güllich

těžších anglických cestách velmi vysoké a předějí i požadavky na morál v Sasku. V zásadě jsou takové cesty, jako „Masters Wall“, nová cesta od Jerryho Moffatta, v případě pádu vašimi posledními.

K: Srovnávej jsi teď se Saským lezením, kde tu přesně leží rozdíl?

G: Morální a i lezecké požadavky v Anglii bych ohodnotil výše, protože zde leží efektivní lezecká obtížnost v IX. stupni a cesta se musí vylézt bez odpočinku.

IX. stupeň se v Sasku vyskytuje jen v beztěsné dosahuje nejvýše VIII. stupeň.

K: Anglie je tedy náročnější, než Sasko?

G: Pro mne ano, protože IX samotné po prohlídce sláněním je určitě nebezpečnější než VIII bez prohlídky, protože v VIII. stupni je větší tolerance pro chybu. IX - není v Sasku tak nebezpečné, protože je v blízkosti dobrého jištění. V Anglii naproti tomu přichází obtíž často před ním, takže se v takovýchto obtížnostech nesmí riskovat žádný pád.

K: Nemyslíš si, že je saské lezení svými pravidly trochu blokováno, když se neznámou stěnou nesmí slaňovat?

G: To bych nemohl říci. Na každý pád je Sasko „čistší“ - ví se co je zakázáno a lezení zde je dobrodružství, zkoumání neznámého. Vývoj se neblokuje, možná, že jde prostě o něco pomaleji dopředu, co se týká zvyšování obtížnosti.

K: Co bys mohl označit za dobrý styl v Německém Středohoří? V názoru na provádění prvovýstupů v NSR není dosud jednota.

G: Anglický styl určitě není špatný, ale nedá se v NSR vždycky uskutečnit, především díky kompaktní skále. My jsme více, nebo méně závislí na nýtech. Pro mne vypadá dobrý styl prvovýstupů u nás takto: Najdu si ve stěně linii, o které si myslím, že je lezitelná. Potom sláním, dám nýty a skoby do míst, kde chyty umožňují jejich zapnutí, a aby cesta nebyla příliš nebezpečná. Potom zkouším cestu odspodu vylézt, najít lezitelnou linii mezi nýty.

K: Jak volíš umístění nýtů? Co připadá jednomu bezpečně, jinému už ne...

G: Myslím si, že každá cesta v NSR by měla být zajištěna tak, aby šla vylézt bez prohlídky sláněním. Dobré jištění ale neznamená skoby každý jeden, dva metry. Dobré jištění znamená, že se lezec nemůže při pádu zranit. V převislé stěně může mít dobré jištění vzdálenost i pět metrů, jestliže při pádu nehrozí úraz. Příliš malá vzdálenost nýtů cestu degeneruje, morál je tím úplně vyřazen. Určité požadavky musí přece vždy při lezení spolupůsobit, i když bez nebezpečí pro zdraví a život.

K: Znáš dobře všechny lezecké oblasti NSR. Kde jsou podle tebe teď nejtěžší cesty?

G: Na každý pád ve Frankenjuře. Zde je

více než 40 cest v IX. stupni a tři cesty ohodnocené X...

K: Dvě z těchto cest jsou od Jerryho Moffatta z Anglie. Co o něm soudíš?

G: Jerry je fantasticky dobrý lezec a jeden z nejlepších, jaké jsem dosud viděl. Fenomenální je, jak umí přenášet boulderistické techniky do stěn. Tohle především dává impulsy k dalšímu vývoji.

K: Jak si myslíš, že se bude lezení dál vyvíjet?

G: Postup až do plného X. stupně bude každopádně vycházet z boulderingu. Proto také bude nutno změnit techniku lezení. Vyjít z boulderingu pro mne znamená extrémně těžké pasáže a místa, která jsou dosud překonávána jen na nízkých přenášet do stěn, s číms už začal Jerry Moffatt.

K: Co rozumíš změnou lezecké techniky?

G: Myslím si, že lezení, co se pohybu týče, zůstává klasické, a to i v IX. stupni. Je to statické lezení, kdy se visí na chytu a šmátrá po dalším. Pohyby jsou velmi kontrolované, v základě jde o série jednotlivých, oddělených pohybů. Nový trend bude směřovat k plynulému pohybu. To například vylučuje setrvávání v těžkých místech.

K: Co přesně rozumíš plynulým lezením?

G: Neviset dlouho na jedné ruce. Při lezení nejvíce zatěžuje statické visení na jednom chytu, napínání jedné ruky. Při plynulém lezení jsou okamžiky visení na jedné ruce velmi krátké, předpokládají však velkou sílu v prstech, protože plynulý pohyb dává málo času na zvolení optimálního sledu chytů během lezení. Je nutno počítat i s chybou, ale ta může být rychlým pohybem také rychle napravena.

K: Myslíš tím asi dynamické lezení, skoky po chyttech?

G: Ne, proboha! Chyty jsou v těchto obtížnostech tak malé, že se jich nikdo nemůže dynamicky chytit a udržet se na nich. Myslím spíše plynulý, z jednoho chytu do druhého přecházející pohyb.

K: Zde je ale nutná obrovská schopnost pohybové improvizace?

G: V budoucnosti bude lezení přebírat stále více akrobatických prvků. Tak například se nebudou používat jen chyty, ležící v linii výstupu, budou se dělat různé křížové visy nebo kroky, které nejsou při klasickém - statickém lezení možné.

A v každém případě je při praktikování nového stylu nezbytná nesmírná míra pohybových zkušeností, která se dá získat jen lezením, lezením neznámých cest dosavadní technikou...

K: Jestli ti dobře rozumím, plynulé lezení by mohlo otevřít nové dimenze?

G: Každopádně, neboť se zde už nepou-

žívá definovaný sled chytů. Tím, že se na maličkých lištách budeme zdržovat jen krátce, a tím budeme mít o mnoho větší výběr chytů k použití, určitě budeme moci dosáhnout plný X. stupeň. Jenom pomysleme na zátěž prstů při klasickém lezení. Když se budou při plynulém lezení zatěžovat prsty silně, ale krátce, můžeme si spočítat o kolik delší těžké pasáže bude možno lézt.

K: Nemyslíš ale, že lidské tělo má někde svůj limit?

G: Určitě, ale přesto si myslím, že další vývoj je možný změnou techniky lezení a posouváním psychických hranic. Dá se to třeba vidět i v lehké atletice: Skok vysoký překonal změnou stylu magickou hranici dvou metrů.

K: Jim Bridwell před lety napsal, že lidské tělo není stavěno na zátěž, jakou představuje extrémní lezení a poukázal na nebezpečí zranění. Co si o tom myslíš?

G: Rozhodující je, že si tělo musí na zatížení pomalu zvykat, a nesmíme si na něm nic vynucovat násilím. Člověk musí své vazy a klouby zvykat na zatížení pomalu, jinak je nebezpečí zranění velké.

K: Myslíš si, že se trénink sportovního lezení změní, když se přejde k plynulému lezení?

G: Lezení v nejvyšších obtížnostech je ze sportovní lékařského hlediska lezení v kyslíkovém dluhu, neboli anaerobní zatěžování. Cílem je zlepšit a zrychlit regenerační schopnost svalů.

K: Jak se toho dá dosáhnout?

G: Především intervalovým zatěžováním těla. Intervalovým visením na malých chyttech, dlouhými traverzy balvanů, ale jen s krátkými oddechly. Nakonec, lezení samo je nejlepší trénink.

K: Jednou jsi hovořil o strategii lezení, co pod tím pojmem rozumíš?

G: Alfou a omegou při lezení je plánování každé cesty, jak ji vylézt. Člověk nikdy nesmí nalézt do cesty jen tak, musí vědět, že si má a musí odpočinout. Extrémní lezení se stále pohybuje mezi výdejem a regenerací energie ve svaltech, a důležité je, nesetřávat nikdy příliš dlouho v negativním energetickém stavu, neboť se potom svaly po dlouhou dobu neregenerují. Člověk zkušeností dojde k takovému citu ve špičkách prstů, že pozná, kdy mají svaly dost a kdy musí bezpodmínečně nalézt odpočinek.

K: Jaké jsou tvé cíle v nejbližší budoucnosti?

G: Nejdříve pořádná tréninková zima. Potom chci vylézt cesty plného X. stupně ve Frankenjuře a samozřejmě i jinde. Cesta do Anglie mne také velmi láká, protože zde jsou určitě nejnovější desítkové cesty.

Přeložil Petr Jandík

TĚŽKÉ CESTY V DUBSKÝCH SKALÁCH

O lezení na Mšensku kolují mezi horolezeckým lidem hrůzostrašné historky. Nejčastěji se dozvíte, že dotyčný, či jeho známý, se tam s něčím ulomil – chytem počínaje a celou hranou konče.

Je ovšem zbytečné nechat se odradit pověstmi. Pravdou je, že místní pískovec je hrubozrnnější než v Českém ráji. To způsobuje, že se místo odírání spíš drolí. Jako ve všech oblastech, lze ale i tady nalézt stěny, tvořené velmi pevným nebo běžným pískovcem. Všeobecně platí, že šikmé terény jsou podstatně pevnější než převísle, ale z tohoto pravidla existuje řada výjimek. Tak například na Litoměřické věži můžeme obdivovat velmi pevný materiál cesty Break Dance, právě tak, jako se můžeme třeštit v Kouřové hraně bez jediného chytu s pevným povrchem. Pokud se týká těžkých cest, vedou většinou v pískovci, který se alespoň vyrovná českorájskému.

Dubské skály obklopuje krásná příroda, dosud zdaleka tolik nenarušená přebujelou návštěvností, jako je tomu v jiných oblastech. Borový les na vyprahlých náhorních rovinách řídne při okrajích dolů, které se do nich zařezávají. Někdy jsou to jen úzké rokle s trsy kapradí a stěnami porostlými mechem, jindy údolí s bažinatými jezírky, lemovanými skalami.

Skály můžeme dělit do dvou částí. Východiskem do jižní části je Mšeno. Sem nás doveze lokálka romantickou krajinou, sem se také můžeme uchýlit v letních vedrech na koupaliště se stříženým trávníkem, bílými ploty, plavčíkem organizujícím dění a náladou minulého století. Asi 2 km severněji odtud se nachází první oblast skály u Romanovské hájovny. Této skupině a vůbec celému Mšensku dominuje Faraon. Vede na něj řada pěkných cest v pevném pískovci, z nichž nejtěžší

je Faraonův poklad /J. Chrtěk, L. Martínek/, bez stavění VIIIc. Krásou lezení ale stále vede stará cesta – šikmá oblá hrana, lezená většinou na tření. Pevnou šikmou plotnou vede také Cesta větru IXa NDR /M. a M. Coubalové/ na Pralinku. Ve vrcholu léta se vyplatí zajít do Boudecké rokle. Je tu stále zelený stín a na Sokolů věže dlouhé čtyřkruhové cesty – Pivovarští koně VIIb /M. Hvězda a spol./ a Cesta mšenských sokolů VIIb /S. Hokr a M. Krauskopf a L. Martínek/. Podobným voštinovitým terénem vede Outsider blues VIIc /M. a M. Coubalové/ na Masiv u Kleopatry.

Blízký Planý důl je ze všech oblastí Mšenska sice asi nejměkčí, ale zato nejkrásnější. Na vysokou Vyhliďkovou věž vede přes tři kruhy pěkná cesta Nenech mě klesnout VIII /L. Martínek a S. Hokr/, na vedlejší masiv Barboru Spartakiáda VIIIa /M. a M. Coubalové/. Dominantou Planého dolu je Pentagon. Mohutný masiv se vypíná nad cestou údolní stěnou s cestami Padající listí VIIb /L. Martínek a M. Vidner/ a Žlutá stěna VIIc /M. a M. Coubalové/. Na kráse jim neubírá ani místy měkčí pískovec. Skupina věží mezi Pentaginem a Upířím zubem je lezecky vděčná jak svým materiálem, tak množstvím cest všech obtížností. Z těžkých cest na Věže přátel přírody stojí za zmínku Superman RP VIIc /L. Martínek a M. Vidner/, nebo Karborundum RP VIIIa /M. a M. Coubalové, F. Rozehnal/. Dva kruhy v údolní stěně sousední jehly Upířeho zubu patří nejtěžší cestě oblasti, kterou je Chicago IXb NDR /M. a M. Coubalové/. Pěkné cesty, byť v měkčím pískovci, jsou Scabe VIIIb /M. a M. Coubalové/ na Pevnost, nebo Blázen z hor VIIIa /S. Hokr a L. Martínek/ na Tyrana. Bez zajímavosti nejsou ani cesty ve Vojtěchovské stěně – morálovější dvoukruhový Trhák VIIIa /M. a M. Coubalové/ nebo šestikruhový Maraton VIIb /L. Martínek a S. Hokr/.

Docela jiný pískovec tvoří skály u hradu Housky. Jeho značnou pevnost a prokřemenění mají na svědomí asi vyvěliny, které tu prorážejí křídové pískovce. Nejtěžší cesty vedou v náhorní stěně Běcha – Jonácká VIIc /V. Strnad a spol./ a Přímá západní hrana VIIc /M. a M. Coubalové/.

Skály na Rači jsou opět měkčí. Nejtěžší cestu vytvořili M. Krauskopf a S. Hokr a L. Martínek v pevném pískovci Kotlové věže – Údolní cesta VIIc.

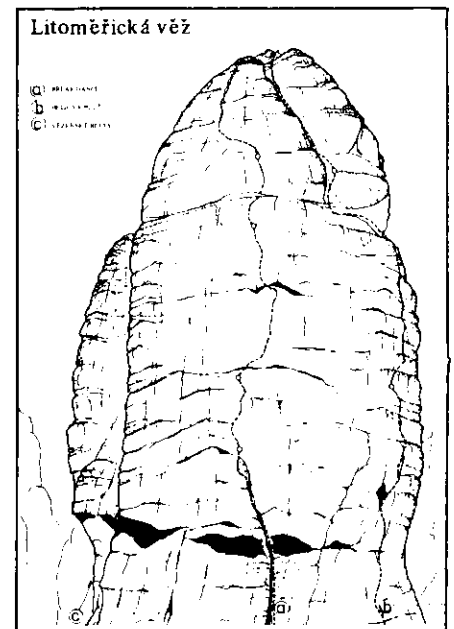
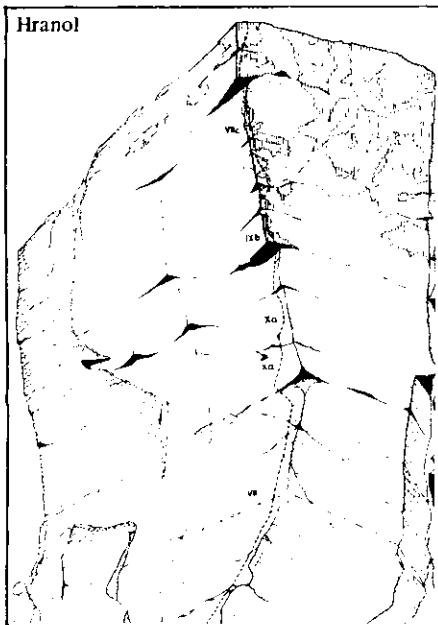
Území severně od Dubé je na těžké cesty bohatší. Nejznámější oblastí je Roklice – hluboké údolí s věžemi, protékané stejnojmenným potokem. Vše potřebné je na místě – voda ve staré vodárně a nad ní dominantní oblastí Zlý bratr. Každá cesta na něj stojí zato, nejtěžší z nich je Přímá údolní cesta VIIc /K. Bělina a spol./ Tvořci K. Bělina a J. Rybička tu vytvořili řadu těžkých cest – některé pevné, např. Veleop: Údolní cesta VIIc /J. Rybička a spol./, Zadní bloky: Méda Běda VIIc /K. Bělina a spol./, jiné v měkčím pískovci, např. Dóm: Španělské peklo VIIc

/K. Bělina a J. Matějčec/.

Sousednímu údolí Loubenského potoka snad trochu ubírá na malebnosti silnice z Loubí do Holan. Zato je zde několik stěn tvořeno pískovcem, za jehož tvrdost by se nemusely stydět ani oblasti NDR. Především je to přísně geometrický masiv Hranol. Výsledkem našeho letošního snažení na něm jsou cesty Mystery IXc NDR a Srdcová dáma Xa NDR, stejně jako Magnetické pole IXc NDR na Křížovou stěnu nebo Terra incognita IXb NDR na Koráb. Další těžkou cestou na Křížovou stěnu je Křížová hrana VIIc /M. Krauskopf a L. Martínek a J. Slánský/ nebo cesty J. Rybičky na masiv nad křížovatkou, zvaný Autobus VIIIa. Trochu zvláštním dojmem působí vytesané místnosti v úpatí nápadné stěny u Loubí. Pěkné lezení v pevném lavicovitém pískovci tu poskytují obě cesty Na východ od ráje VIIc /M. Krauskopf a L. Martínek a J. Slánský/ i Rybičkova cesta VIIIa.

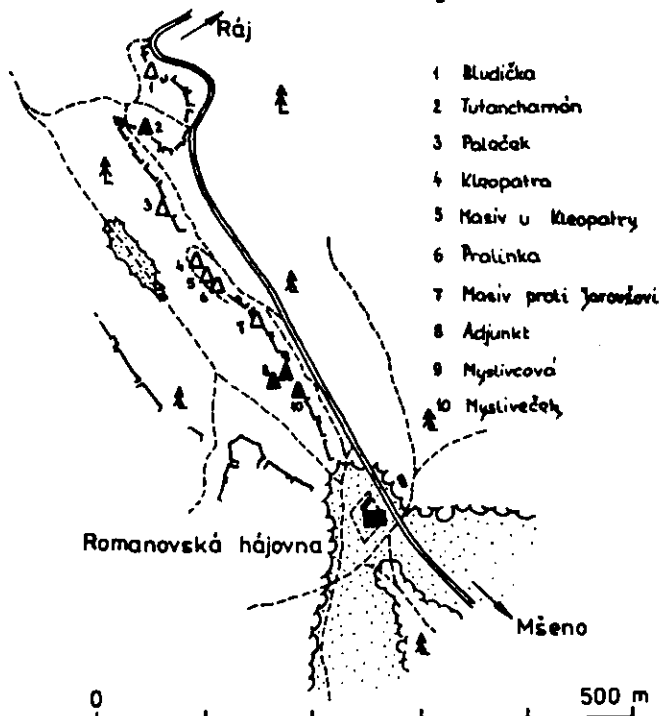
V příčném údolí mezi Dubou a Jestřebím leží minioblast u Popelova. Ačkoliv je v průvodu prezentována pouze jedinou věží /Pavlovická věž/, existuje zde dnes již řada pěkných cest L. Martíčka a M. Krauskopfa, například Mikulášova nadílka VIIc na Mikuláše.

Oblastí, kterou stojí zato navštívit, jsou Blíževedly. Kam oko pohlédne, visí červené kruhy K. Bělina a tak je z čeho vybírat. Největším magnetem je bezesporu K. Bělinova – R. Brtova Break Dance IXc NDR na Litoměřickou věž, cesta pěkná jak vedením, tak terénem. Bylo by ale nespravedlivé se nezmínit o proslulé Heliově pouti VIIc nebo zajímavém Věženském blues VIIc z dílny K. Bělina a spol. Do stejné skalní skupiny patří i Helga, osamělá věž na úpatí Vthoště s Údolní cestou VIIc /K. Bělina a L. Martínek/.

Skály pod Romanovskou

/část: Bludička - Mysliveček / hájovnou

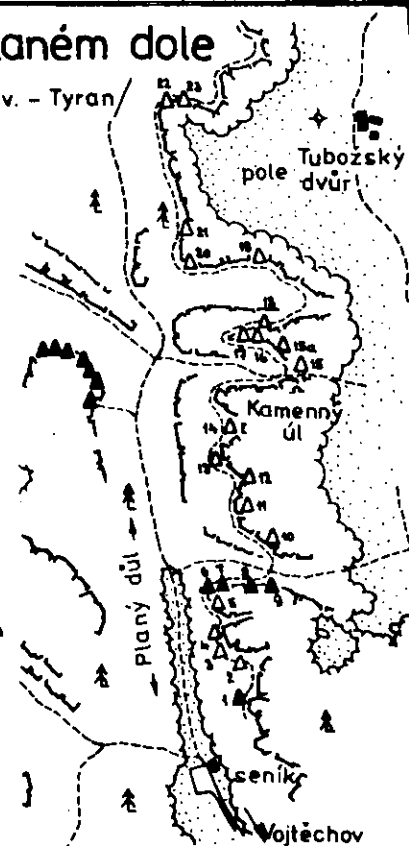

- 1 Bludička
- 2 Tutanchamón
- 3 Palaček
- 4 Kleopatra
- 5 Masiv u Kleopatry
- 6 Pralínka
- 7 Masiv proti Jarošovi
- 8 Adjunkt
- 9 Myslivecova
- 10 Mysliveček

Skály v Planém dole

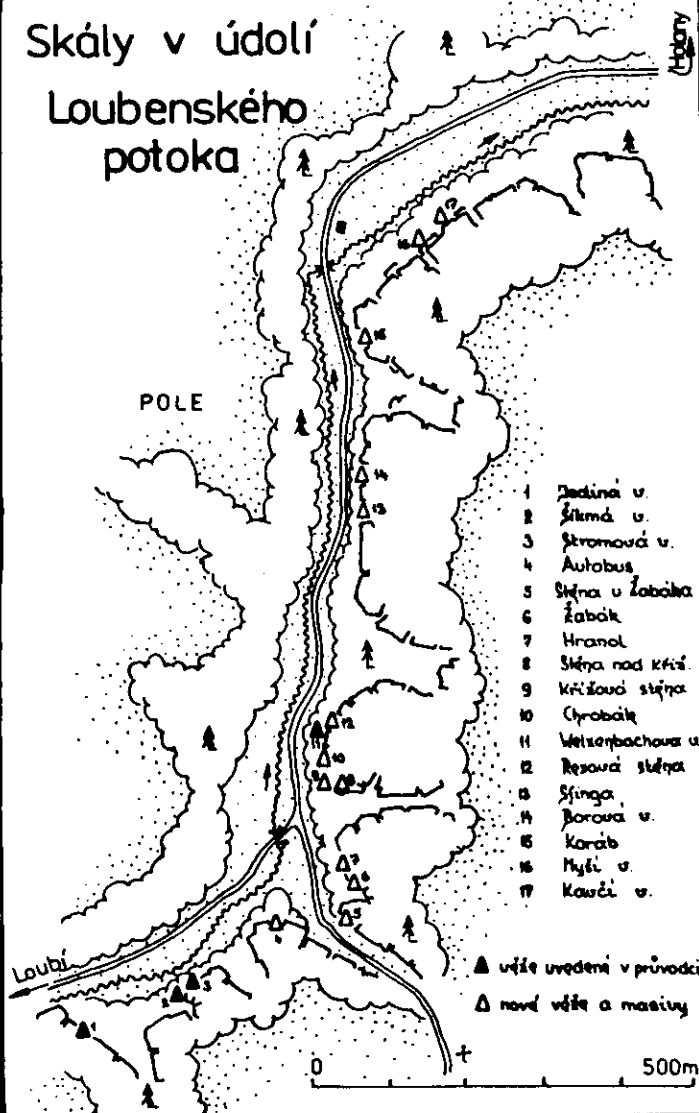
/část: Kominové v. - Tyran/

- 1 Kominové v.
- 2 Rasítko
- 3 Pentagon
- 4 Okrajová v.
- 5 Stěna nepřátel
- 6 Věže přátel přírody
- 7 Upiří zub
- 8 Vosička
- 9 Vosinec
- 10 Upir
- 11 Quasimodo
- 12 Popež
- 13 Pavnost
- 14 Rotunda
- 15 Měnská v.
- 16a Tank
- 16 Bradla
- 17 Dr. Frankenstein
- 18 Malá mořská víla
- 19 Biskup
- 20 Kardinál
- 21 Německá v.
- 22 Jaron
- 23 Tyran

▲ věže zakreslená v mapě (přívodce)
 △ nové věže a masivy

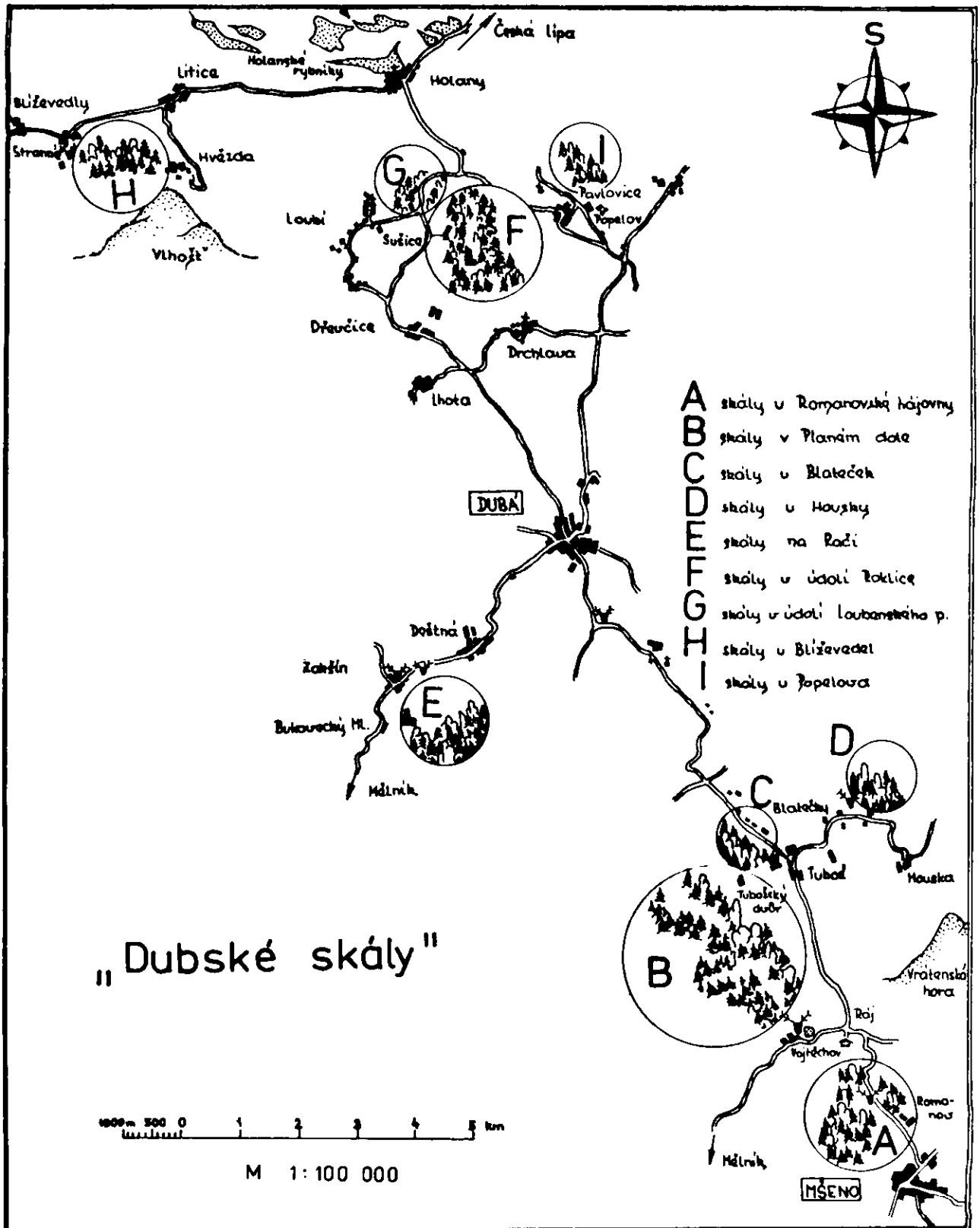
Skály v údolí Loubenského potoka

- 1 Bednář v.
- 2 Štěrňá v.
- 3 Stromová v.
- 4 Autobus
- 5 Stěna u Zabolka
- 6 Žabák
- 7 Hranol
- 8 Stěna nad kříž
- 9 Křížová stěna
- 10 Chyrobák
- 11 Welschbachova v.
- 12 Řepová stěna
- 13 Sfinga
- 14 Borová v.
- 15 Koráb
- 16 Myši v.
- 17 Kavič v.

▲ užije uvedení v průvodci
 △ nové věže a masivy

Věže v Blíževedlích stojí v místech, kde se zvlněná krajina Dubských skal snižuje do širokého údolí. Středohorský zlom, který vznikl údolí podmínil, zde tvoří jejich severní hranici. Tady končí i naše povídání o cestách, které jsou zvláštní kombinací lezení, klidného prostředí a pěkné přírody kolem.

Michal a Miroslav Coubalovi

PRŮVODCE DUBSKÉ SKÁLY

Koncem července 1986 vyjde horolezecký průvodce DUBSKÉ SKÁLY /severní část/. Průvodce obsahuje 84 stran včetně mapek. Bude stát asi 20 až 25 Kčs.

Zájemci o tohoto průvodce ať napíší na adresu: Josef Kozlík, Libouhec 208, PSČ 403 35. Průvodce se bude expedovat v září. Pro expedování bude lepší více kusů najednou.

Josef Kozlík

Základy horolezecké zdravotovědy IV

MUDr. IVAN ROTMAN

3. ŠOK – část 1.

Vzhledem ke složitosti a rozsahu této problematiky – šok je vedle krísení ústředním motivem první pomoci – je stať rozdělena na dvě části. V tomto čísle jsou probrány kapitoly:

- 3.1 Úvod – definice,
- 3.2 Rozdělení šokových stavů,
- 3.3 Vznik šoku – šok jako selhání oběhu,
- 3.4 Fáze šoku a jejich příznaky,
- 3.5 Zvláštnosti šoku při poranění některých částí těla,
- 3.6 Zvláštnosti šokových stavů ve velehorských podmínkách.

V příštím čísle nás čekají kapitoly: Synkopa, Vis v laně a šok, První pomoc /prevence šoku, první pomoc při šoku, lékařská pomoc a léčení šoku/.

3.1 ÚVOD – DEFINICE ŠOKU

Slovo šok pochází z angličtiny /shock/ a znamená otřes /těž náraz, srážka/. Termín je používán velmi volně a nepřesně a je nutné jej upřesňovat příslušným adjektivem: úrazový, oběhový, elektrický atd. I pak zůstává tento syndrom /soubor příznaků/ příčinou rozpaků a vědeckých sporů (

Slovník cizích slov /SPN Praha, 1981/ uvádí tyto významy slova šok: 1. med. a/ mohutný otřes organismu provázený různými škodlivými vlivy velké intenzity; b/ uměle vyvolaný otřes, náraz jako léčebná metoda. 2. /velký/ duševní otřes.

Encyklopedický slovník /Academia Praha, 1982/: celková reakce organismu na náhlé nefyziologické podněty z vnějšího a vnitřního prostředí. Základním znakem šoku je snížení krevního tlaku s následnými poruchami oběhovými, nervovými, metabolickými. Projevuje se schváceností nemocného, který je bledý, kůže obličej a končetin má studenou a zpcenou, tep zrychlený, mělký až nehmátný. Podle příčin se šok dělí např. na pórúrazový, anafylaktický, srdeční, atd.

Šok jako adaptační syndrom: organismus, mimořádně složitá regulovaná soustava, reaguje na zátěž obrannou reakcí nervového systému a žláz s vnitřní /hormonální/ sekrecí. Je schopen se vyrovnat i s velmi nepříznivými vnějšími či vnitřními podněty. Překročí-li však úhrn intenzit těchto podnětů určitou kritickou mez, nastane rozvrat; koordinace jednotlivých funkcí je oslabena, zaniká

nebo dokonce mění svůj smysl. V organismu pak dochází k něčemu, podobnému anarchii /kapitola 3.3/.

Šok v omezeném smyslu oběhového selhání, jak jej budeme v této kapitole chápat především, je souborem různých jednotek. Společným rysem je nedostatečné prokrvení tkání – nedostatek kyslíku ve tkáních – poruchy látkové a energetické přeměny – poruchy orgánových funkcí a nakonec i orgánové struktury.

3.2 ROZDĚLENÍ ŠOKOVÝCH STAVŮ

Existují tři základní příčiny, které způsobují šok:

1. ztráta krevního objemu, 2. rozšíření cév, 3. pokles srdečního výkonu.

1. Ztráta krevního objemu /hypovolemický šok/, t.j. ztráta krve, plazmy, tělesné vody a solí. Jde o ztráty absolutní, únik tekutin z organismu těmito mechanismy:

- krvácením /hemoragický šok/: vzniká velkou a prudkou ztrátou krve při poměrně malém poškození tkání /např. velké krvácení do zažívacího ústrojí, poranění větších cévy/,
- úrazový šok je charakterizován krevní ztrátou a rozsáhlým poškozením tkání /např. mnohočetné zlomeniny velkých kostí, polytrauma/,
- popáleninový šok: popálenou plochou se ztrácí krevní plazma a tělesné tekutiny,
- dehydratační šok: ze ztráty vody a solí při nadměrném pocení v teplem a vlhkém prostředí, při zvracení a průjmech, při velkých ztrátách tekutin ve velehorských výškách při nízké vlhkosti vzduchu a zvýšeném dýchání vzduchu s nízkým obsahem kyslíku.

2. Rozšíření cév /vazodilatace/. Jde o relativní ztráty krve a tělesných tekutin, jejich únik z krevního oběhu do mimocévního prostoru, nebo přesuny krve a její hromadění v některém úseku oběhu:

- septický, toxiinfekční šok při vniknutí jedovaté látky do krevního oběhu /např. z hnisajících ložisek/,
- anafylaktický šok vzniká vystupňovanou reakcí na poměrně neškodnou látku u přecitlivělých osob /píchnutí hmyzem, hadí jed; léky, např. penicilin/. Je zvýšená propustnost cévní stěny. Při rychlém průběhu může skončit během několika minut smrtí.
- Míšní šok při úrazovém poškození krční míchy s vazodilatací /selhání nervového řízení napětí cévní stěny/. Dnes se označuje často jako neurogení šok; řadí se sem i vazodilatace při krvácení do mozku a při intoxikacích /otravách/.

K šoku nepatří synkopa, t.j. oběhová nedostatečnost krátkého trvání s mdlobou /viz kap. 3.7/. Tento stav byl dříve označován jako primární nebo neurogení šok. Jde sice většinou o přesun krve v rámci oběhu /krev neopouští cévní prostor/, ale nedochází k dalším změnám jako při šoku, t.j. nedochází k poškození orgánů nedostatkem kyslíku. Ovšem extrémní případy, např. vis v laně mohou v šok snadno přejít /viz kap. 3.8/.

3. Snížení srdeční výkonnosti – kardiogenní šok /poškození srdce jako pumpy/ při infarktu, srdeční vadě, závažných poruchách srdečního rytmu, nedostatku kyslíku ve výšce /?/, útlaku srdce při krvácení do osrdečníku /srdeční tamponáda/, embolií do plic.

3.3 VZNIK ŠOKU – ŠOK JAKO SELHÁNÍ OBĚHU

Při poranění netrpí jen přímo poškozená část těla, ale je postižen celý organismus, a to zvláště při těžších úrazech. Soubor příznaků, kterými reaguje organismus na těžký úraz, nazýváme šokem.

Klinický obraz odpovědi vytváří tři základní noziologické jednotky:

1. Kompenzace stavu s využitím rychle dostupných a dostatečných rezerv za pomoci mechanismů alarmové fáze stressové reakce /adaptačního, adaptivního postagresivního syndromu/.

2. Šok při překročení kompenzačních možností. Narůstá nedostatek kyslíku. Fázi dekompenzace charakterizují:

- a/ poruchy mikrocirkulace,
- b/ poruchy srážení krve,
- c/ poruchy orgánů z nedostatečného prokrvení a zásobení kyslíkem – syndrom šokových orgánů: plicní nedostatečnost /šoková plic/ a edém plic, srdeční selhávání, stěvná sliznice se stává propustnou pro stěvné bakterie a jejich toxiny a vzniká sekundární endotoxický šok, žaludeční a dvanácterníkové „stressové“ vředy, selhání ledvin /šoková ledvina/, jaterní poškození, tuková embolie.

3. Náhlá smrt při nepřítomnosti rezerv, při vyčerpání všech rychle dostupných zdrojů nebo nemožnosti je využít.

Oběh krve je zabezpečován činností srdce, které pracuje jako pumpa frekvencí kolem 70/min. /u vytrvalců 60 až 40/ a vlní krev pod tlakem 120 až 140 mm Hg do tepen. V tělesném klidu přečerpá srdce 5 l/min., u netrénovaného stejně jako u trénovaného. Celkové množství krve v těle činí 4,5 až 5 litrů /netrénované ženy mají 60–70 ml/kg tělesné hmotnosti, muži 70–80 ml/kg, trénovaní i 85 ml/kg/, přitom krevní objem je pro zachování oběhu důležitější než vlastní počet červených krvinek a koncentrace hemoglobinu /Hory č. 17, s. 37/.

Velikost a rychlost ztráty krve závisí na druhu poranění a průsvitu krvácející cévy. Například z podklíčkové tepny lze vykrvácet během 2 až 3 minut /Hory č. 17, s. 37/. Člověk může snést bez vážnějších následků rychlou ztrátu do 20 % celkového množství krve. Je-li ztráta vyšší – přes 1000 až 1500 ml – rychle se rozvíjí šok, za nepříznivých okolností i při ztrátách menších. Při ztrátě kolem 50 % krve oběh selhává a nastává smrt.

Zavřená zlomenina paže způsobí ztrátu /únik krve do okolních tkání/ 400 ml /100–800/, předloktí 300 /50–400/, páneve 2000 /500–5000/, stehenní kosti 1500 /300–2000/, přičemž průměr stehna se zvětší o pouhý 1 cm, bérce 600 /100–1000/. Při poranění plic unikají z oběhu 1–2 litry, při poranění břišních orgánů 1–3, při kombinaci nitrohruďního a nitrobršního krvácení 3–4 litry.

Když se množství kolující krve v cévách sníží na takovou míru, že krev nestačí vyplnit cévní řečiště v jeho normálním stavu, snižuje se žilní návrat k srdci. Tím se zmenšuje množství krve vypuzované srdcem do velkého oběhu a klesá krevní tlak /TK/. Poklesem TK jsou uvedeny v činnost kompenzační mechanismy, především zrychlení srdeční činnosti a zúžení tepenné části oběhu s výjimkou oběhu v srdečním svalu a mozku. Těmito životně důležitými orgány se organismus snaží udržet dostatečný průtok co nejdéle, na úkor prokrvení ostatních orgánů: kůže, plic, ledvin, jater aj. /krevní oběh se centralizuje/. Nedostatečné prokrvení orgány poškozuje /šokové orgány/. Ztráta krve 2 % tělesné hmotnosti, tj. asi 25 % krevního objemu způsobí prakticky úplnou zástavu oběhu v kůži a ve svalech. V první – kompenzační fázi se zužují tepénky i žíly za vlásečnicemi, síť vlásečnic se tak vyprázdňuje a nasává tekutinu z mimocévního prostoru. Organismus tak nahradí až 30% ztrátu krve.

Není-li zmenšení objemu krve nahrazeno, dochází ve druhé fázi k selhávání obranných mechanismů – fáze dekompenzace. Jestliže není zahájeno léčení, přechází šok do fáze nevratných změn. Nedostatek kyslíku způsobí ztrátu reaktivity tepének, které se rozšíří, žíly za vlásečnicemi však zůstávají zúžené /dle řady autorů v této chvíli přechází šok z reverzibilní fáze do ireverzibilní/. Tím dojde k přeplnění vlásečnic a k zástavě krevního proudu. Krev uniká poškozenou stěnou vlásečnic, ztrácí se z oběhu a současně dochází ve vlásečnicích ke srážení krve. Vlásečnice jsou tak vyřazeny z činnosti a z nedostatku kyslíku ve tkáních a orgánech selhává buněčná „sodíková pumpa“, která udržuje normální poměry vodního a iontového hospodářství. Nastává bobtnání buněk a jejich rozrušení nitrobuňčnými fermenty. Se-

lhávají základní životní funkce a nastává fáze, kdy už ani sebekvalitnějším zákrokem nelze hrozivý stav zvrátit a poraněný umírá za příznaků selhání krevního oběhu, dýchání, hlubokého bezvědomí a zástavy biologických pochodů látkové výměny.

Pojem „nezvratný“ /ireverzibilní/ šok nemá zatím přesnou patofyziologickou náplň, vyjadřuje pouze náš léčebný neúspěch, podmíněný dnešními znalostmi a možnostmi. Experimentálně je ireverzibilita definována momentem, kdy odebraná krev, vstříknutá zpět do oběhu pokusného zvířete, nezabrání fatálnímu průběhu šoku. V protikladu k většině zvířat může být člověk zachráněn krevní transfúzí i po těžkém vykrvácení – hypotenze stejné délky a tíže by u psa způsobila smrt.

Průběh šoku závisí na vyvolávajícím podnětu, na jeho síle a době působení, i na dalších zevních faktorech: teplotě vzduchu, nadmořské výšce, větru, vlhkosti vzduchu apod. K rozvoji šoku a jeho zhoršování přispívají: pokračující nezastavené krvácení, podchlazení, duševní a tělesné vyčerpání, hladovění, předráždění a strach, větší ztráty vody a soli před úrazem, zvracení, infekce, otravy, pozdní a nedokonalé poskytnutí první pomoci, nešetrný a dlouhotrvající transport bez znehybnění postižené části těla, nešetrná manipulace se zraněným /např. zasouvání vyfřezlé střešní klíčky zpět do břicha/ a jiná onemocnění – zejména srdce a oběhu.

3.4 FÁZE ŠOKU A JEJICH PŘÍZNAKY

Pro šokový stav je typický pokles a selhávání základních životních pochodů v organismu, základních životních funkcí. Projevují se příznaky poruch centrálního nervového systému, krevního oběhu, dýchání a látkové výměny. První příznaky šoku mohou být nenápadné a projevují se často až po určité době od vzniku úrazu, i zcela náhle a nečekaně prudkým zhoršením zdravotního stavu.

U velkých krevních ztrát a mnohočetných úrazů, při intenzivních bolestech a rozsáhlých popáleninách sledujeme proto krevní oběh, dýchání a vědomí:

1. Krevní oběh: zrychlení tepu nad 100/min. je závažným příznakem. Čím je zrychlení větší, tím je šok závažnější. Zpočátku je tep dobře hmatný, ve II. fázi krevní tlak /TK/ klesá a puls je slabý až nitkovitý. Ve III. fázi bývá hmatný jen na krční tepně. Poměr systolického TK k tepové frekvenci /šokový index/ je normálně 0,5; při ohrožení šokem 0,8 až 1,0; při zjevném šoku vyšší než 1,0.
2. Dýchání je při šoku zpravidla zrychlené, postupně se zmenšuje jeho hloubka, v poslední fázi je chrčivé a nepravidelné.
3. Chování a stav vědomí: v I. fázi je apatie, nebo naopak neklid, zmatenost, zvýšená aktivita. S prohlubováním šoku se stav vědomí zhoršuje, zraněný reaguje jen na bolest a silné podněty, v poslední fázi přestává na zevní podněty zcela reagovat a je v hlubokém bezvědomí.

V průběhu šoku lze rozlišit tři fáze:

I. Počáteční fáze /eretická fáze/ je poměrně krátká:

1. Postižený je neklidný, vzrušený, nařiká na bolest, stěžuje si na zimu, někdy má třesavku a zimnici.
2. Je bledý, končetiny a obličej jsou studené.
3. Na obličejí má studený a lepkavý pot.
4. Tep je lehce zrychlený, ale nepřesahuje 100/min. a je dobře hmatný.

II. fáze /torpidní fáze/ nastupuje obvykle za 2 až 3 hod. po úrazu:

1. Na okrajových částech těla se objevuje šedomodré zbarvení.
2. Studený lepkavý pot přechází na celé tělo, je „hustý“ kůže.
3. Neklid mizí a nastupuje netečnost, která se neustále prohlubuje.
4. Bolest se pomalu tiší, objevuje se však žížeň a klesá vylučování moči.

5. Tep se začíná zrychlovat přes 100/min., TK pozvolna klesá a tep je špatně hmatný.
6. Dýchání je povrchnější, zrychlené, šedomodré zbarvení kůže a sliznic se prohlubuje, je dušnost.
7. Postižený zvrací, většinou jen žaludeční šťávy.

III. Konečná fáze:

1. Tep je velmi špatně hmatný /na periférii nehmatný/, často je nepravidelný.
2. Dýchání je téměř nepostihnutelné.
3. Postižený reaguje již jen na bolestivé podněty.
4. Nakonec nastupuje bezvědomí a brzy následuje nezvratná zástava oběhu.

II. a III. fázi torpidní fázi – dělí někteří na čtyři stupně, dle celkového stavu a změn tepu /P/ a krevního tlaku /TK/:

1. Lehká forma: vědomí neporušeno, P 90–100/min., TK 90–100.
2. Středně těžká forma: vědomí zachováno, útlum, P 100–130. TK 70–90, dýchání zrychleno, kůže je bledá, chladná, snížená citlivost na dotek.
3. Těžká forma: těžký celkový útlum, apatie, žížeň, P 130 a více, slabě plněný, TK pod 70 mm Hg, dýchání zrychlené, povrchní, kůže bledá, chladná, studený pot.
4. Preagonální a agonální stadium: bezvědomí, při velkých ztrátách krve přechodné vzrušení a křeče, tep nitkovitý až nehmatný. TK těžko měřitelný, poruchy rytmu dýchání, snížená teplota těla.

3.5 ZVLÁŠTNOSTI ŠOKU PŘI PORANĚNÍ NĚKTERÝCH ČÁSTÍ TĚLA

Při izolovaném poranění mozku se vyskytuje klinický obraz šoku jen zřídka. Jestliže je vyznačen, pátráme po přidružených zraněních ostatních částí těla, např. po vnitřním krvácení.

Při poranění páteře a míchy se šok vyskytuje dosti často.

U otevřených a krytých poranění hrudníku se popisuje tzv. pleuropulmonální forma šoku s pneumotoraxem a útlakem srdce /Hory č. 18/.

Poranění břicha jsou šokem provázena nejčastěji. Eretická fáze bývá dlouhá a za 2–4 hodiny přechází ve fázi torpidní. Šok vzniká zvláště při rozsáhlém poranění nástěnné pobřišnice, dutých orgánů, při výřezu orgánů a hlavně při nitrobřišním krvácení. Uplatňuje se i vstřebávání toxických látek ze střevního obsahu. Při nitrobřišním krvácení přesáhne tep hranici 100/min. až při 50% ztrátě krevního objemu.

U střelných zlomenin má při rozvoji šoku zvláštní význam bolestivý faktor. Nebezpečné jsou především zlomeniny stehna, pánve, holeně a paže.

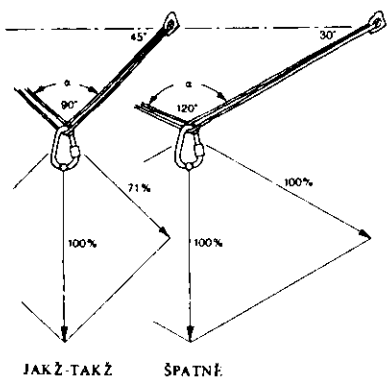
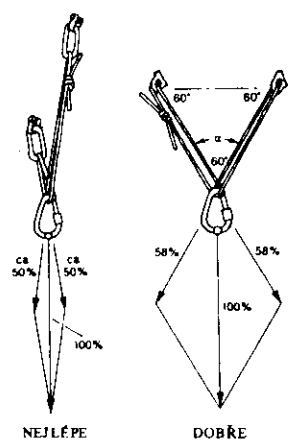
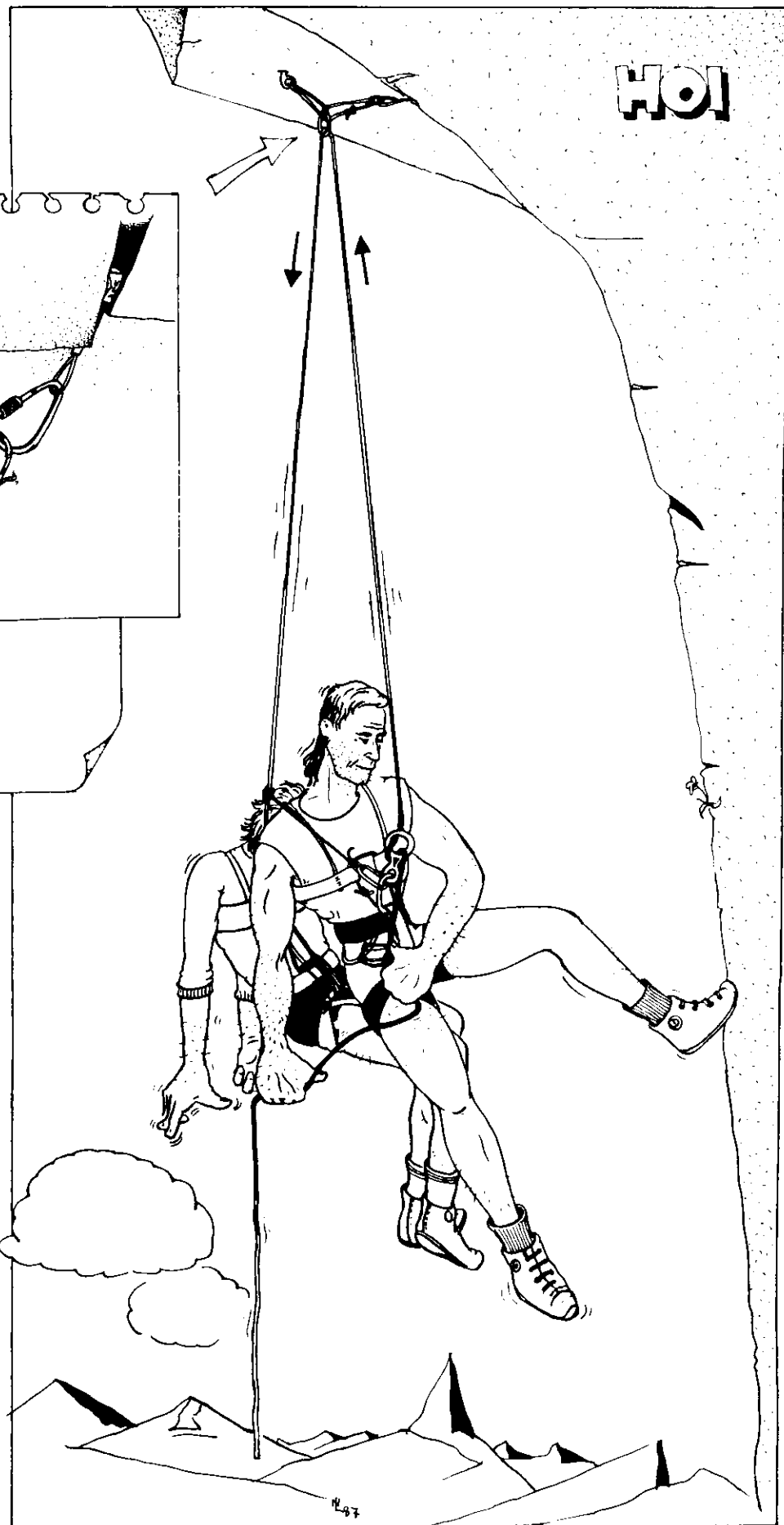
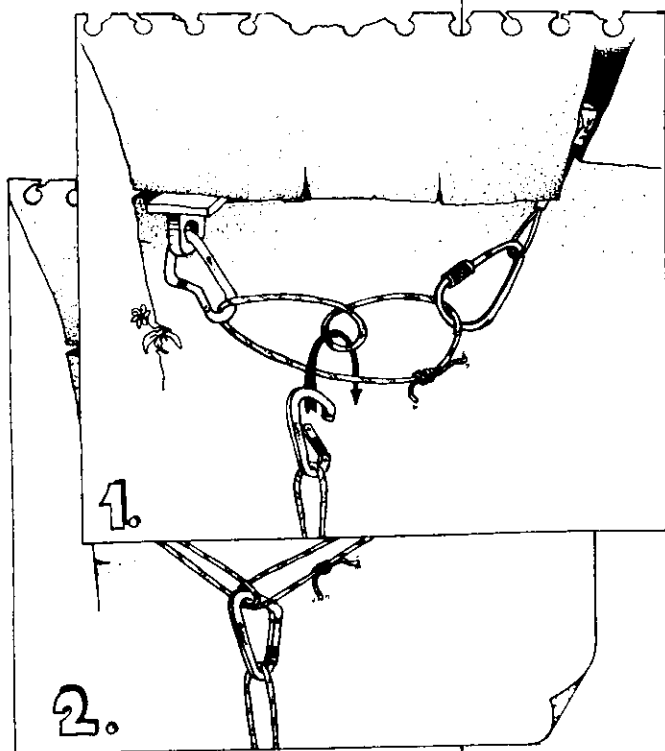
3.6 ZVLÁŠTNOSTI ŠOKOVÝCH STAVŮ VE VLEHORSKÝCH PODMÍNKÁCH

Ve vyšších nadmořských výškách musí organismus preventivně plicemi větší množství vzduchu než v nížině, aby přijal stejné množství kyslíku. Se stoupající výškou počet molekul kyslíku v 1 litru vzduchu klesá. Neschopnost zvýšit dechovou činnost, např. při úrazu hrudníku, vede ke kritické situaci již ve výšce 3000 m. Posuzování tíže šoku dle tepové frekvence a dle množství moče je ztěženo. Ztráty tekutin dýcháním jsou vyšší, neboť vdechovaný suchý vzduch se musí v dýchacích cestách nasýtit vodními parami dříve, než se dostane do plicních sklípků.

Odborná lékařská pomoc není zpravidla rychle dosažitelná a možnost rychlého transportu z klimaticky nepříznivého prostředí /nedostatek kyslíku, chlad/ do zdravotnického zařízení může být zcela vyloučena. Bez letecké záchranné služby má zraněný jen malou šanci na přežití.

HOI

B

METODICKÝ LIST

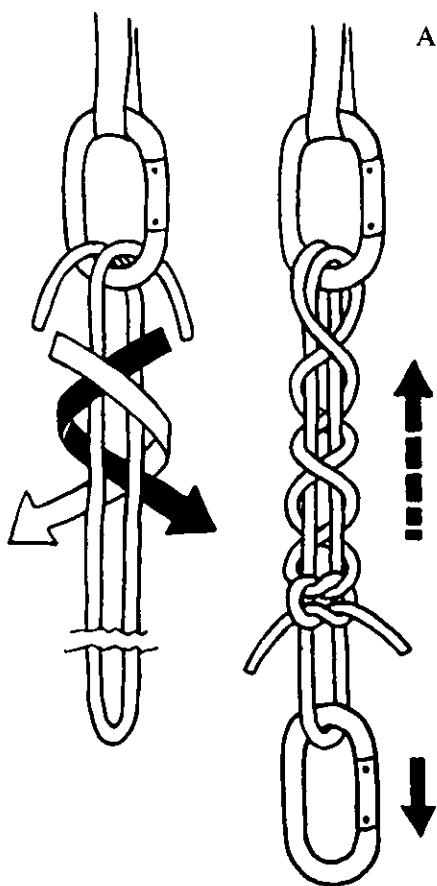

DVĚ POKROKOVÉ METODY SVĚPOMOCNÉ ZÁCHRANY PO PÁDU

Vladimír Procházka ml., kresba na protější straně MUDr. Ludvík Neoral /B/, ostatní Vladimír Procházka ml.

SLAŇOVÁNÍ SE ZRANĚNÝM, metoda Hoi

1. Po pádu, který jsme zadrželi, visí zraněný kamarád v laně. Abychom si uvolnili ruce, pramen lana, který držíme, si omotáme kolem nohy, přislápneme nebo přicvakneme krejčíkem do úvazu a pod. Pak zařizujeme pramen lana v němž visí zraněný pomocí prusíku. Ten však neukotvíme ke štanďu přímo, ale uzlem „vánočku“, po spletení uzavřeným ambulancním uzlem obr. A. /„Vánočku“ si dobře zapamatujte, má všestranné použití všude,

kde potřebujeme rozvázat uzel pod zatížením. Pak pomalu uvolníme jisticí lano z nohy nebo svého úvazu. Zraněný se tím převést do prusíku ve štanďu, „vánočka“ se zatížením shrne nahoru /na obr. A čárkovaná šipka/. Zrušíme jištění zraněného a lano jednoduše procvakneme karabinou ve štanďu. Postupujeme přitom co nejrychleji, během přecvakávání lana kamarád visí jen v prusíku. /Proto je rozumné volný pramen lana ještě před zrušením jištění zraněného pro jistotu ukotvit krejčíkem ke štanďu, nechat si přitom asi 1 – 1,5 m volný průvės. Ten nám umožní

bezstarostně přecvaknutí lana i provedení operací dle bodu 2. Teprve pak tento pomocný krejčík odepneme./

2. Na volný pramen jisticího lana založíme slaňovací osmu a tu si cvakneme na poněkud delší smyčku. Pro sebejištění založíme na lano pod osmou krátký prusík, který připneme co nejnižší k sedacímu úvazu. Zapamatujte si tento nejbezpečnější a doporučený způsob sebejištění „s osmou nadlouho a krátkým prusíkem pod ní“ i pro normální slaňování. Výhoda je v tom, že prusík je minimálně namáhán, i po zatížení jde dobře posouvat /pozor na označení středu lana leukoplastí, může způsobit zablokování/.

3. Dotáhneme lano v osmě a posadíme se do slanění, krátký prusík nás drží na místě – obě ruce máme volné! /Pozor, při tomto nasedání se může stát, že se prusík kousne. Dojde k tomu tehdy, když je v této fázi příliš blízko k osmě. Před zatížením je proto dobré prusík stáhnout co nejnižší a nechat jej do blokující polohy pod osmou dojet./

4. Pomalu rozvážeme „vánočku“ a prusík pod ní, hmotnost visícího kamaráda je nyní vyvážena naším tělem /prusík je také možné na laně nechat a posouvat jej během slaňování dolů, není to však vždy výhodné/.

5. Slaňujeme ke zraněnému, krátký prusík pod osmou posouváme rukou /event. posouváme také prusík zanechaný na pramenu lana nad zraněným dle bodu 4/. Jakmile jsme na místě, stačí prusík pod osmou pustit – stojíme a máme obě ruce volné.

6. Po zjištění stavu zraněného a případném poskytnutí první pomoci založíme na lano nad kamaráda prusík dlouhý asi 1–1,5 m a připneme jej k vlastnímu úvazu /nebo na tuto délku prodloužíme prusík zanechaný na laně dle bodu 4/. Obr. B na protější straně.

7. Odblokujeme krátký prusík pod osmou a slaňujeme společně s kamarádem, přičemž jej volnou rukou příp. i tělem odtahujeme od skály. Hlídáme konec lana, na který jsme předtím z bezpečnostních důvodů udělali uzel! Pokud nedosáhneme schůdného terénu na jeden zátah, hledáme vhodné místo pro zřízení nového slaňovacího štanďu.

8. Jakmile jsme našli místo vhodné ke štanďování pustíme krátký prusík pod osmou – stojíme a zase máme obě ruce volné. Zbudujeme štanď, zásadně se dvěma /nebo více/ pevnými body. K jejich rovnoměrnému zatížení je propojíme smyčkou, do které zapneme ka-

rabinu způsobem dle detailu obr. B. Překrut zajišťuje, že při selhání jednoho pevného bodu karabina ze smyčky nevypadne. Takto by měl vypadat každý štanď! Pozor, obě větve smyčky by však měly svírat úhel menší než 60°, na obrázku jsou znázorněny rozevřené příliš do šířky což se projevuje ve větším a méně výhodném zatížení jednotlivých pevných bodů.

9. K úvazu zraněného přivážeme delší smyčku, jejíž oba prameny vedeme karabinou ve štanďu a přivážeme je ke svému úvazu pomocí „vánočky“. Pak posouváme prusík pod osmou, sjedeme kousek níž – a oba visíme v novém štanďu, spojení „vánočkovou“ smyčkou, lano je tím odlehčeno.

10. Z lana sundáme osmu i krátký prusík pod ní. Prusík nad zraněným na laně ponecháme. Lano stáhneme /dívejte však nesmíme zapomenout rozvázat uzel na jeho volném konci! / a cvakneme je volně do štanďové karabiny. Na konci lana opět uvážeme bezpečnostní uzel. Založíme osmu i krátký prusík pod ní, lano v osmě dotáhneme.

11. Pomalu rozvážeme „vánočku“, oba se tak opět plynule vyvėsíme do slanění. Posouváme prusík pod osmou a slaňujeme do schůdného terénu, nebo k dalšímu štanďu . . .

Jak vidíte, je to metoda jednoduchá, rychlá a elegantní. Šla je zde nahrazena chytrostí, i čtyřicetkilová holka dokáže odtransportovat metrakového chlapa bez problémů dolů. Nikdy není potřeba zraněného nadzvedávat, odvazovat a znovu navazovat a pod., což všechno stojí síly i drahocenný čas. Proto dáváme spouštění přednost před vyťahováním vzhůru vždy když je to možné a výhodné. Z hlediska bezpečnosti je nutno pamatovat na to, že při slaňování metodou Hoi se lano posouvá, přetahuje. Proto musí být ve štanďu vždy karabina, lano nikdy nesmí procházet přímo smyčkou! Z téhož důvodu není tato metoda vhodná tam, kde by lano procházelo přes ostré skalní hrany, nebo vlastním posouváním mohlo shazovat volné kameny. V takových podmínkách je lepší použít známého slaňování se zraněným na jedné osmě, běžným způsobem na dvojitém a tedy neposuvném laně – tam pak doporučujeme využít zde uvedených výhodných prvků, sebejištění krátkým prusíkem pod osmou a uzel „vánočku“ k převěšování bezvládného zraněného.

Popsanou metodu vyvinul Klaus Hoi, rakouský horský vůdce a průkopník moderní bezpečnosti v horolezectví. Otištěna byla v brožurce „Klaus Hoi – Seiltechnik“, vydané výrobcem lan Edelweiss, firmou Teufelberger.

VYTAHOVÁNÍ ZRANĚNÉHO – modifikace původní Strausovy metody

1. Po zachycení pádu spolulezce postupují podle bodu 1 slaňovací metody Hoi. /Pro žádoucí zmenšení tření založím lano pokud možno do bezpečné kladky, nikoli přímo do štanďové karabiny – pomůže i jednoduchá plastová rolka v karabině./

2. Na volný pramen jisticího lana založím šplhadla /nebo prusíky – k jejich použití viz poznámky na konci/. Nejlépe se osvědčuje přivázat jedno šplhadlo mezi svůj sedací a první úvaz a druhé, opatřené dvěma stoupacími smyčkami stejné délky pro obě nohy, založit na lano nad první /šplhací metoda „žába“, viz Hory 16, str. 40–41/. Z bezpečnostních důvodů spojm také toto druhé šplhadlo s úvazem pevnou smyčkou – nesmí být příliš krátká, aby neomezovala krok. /Pozor, na obráz-

cích není bezpečnostní smyčka znázorněna z důvodů přehlednosti – stejně tak ani druhá stoupací smyčka./

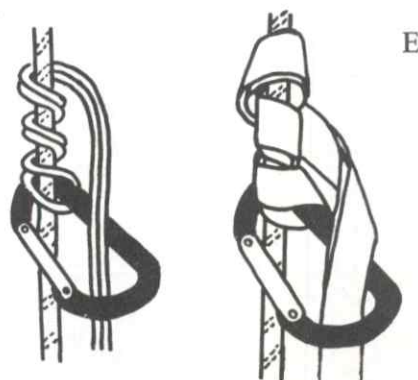
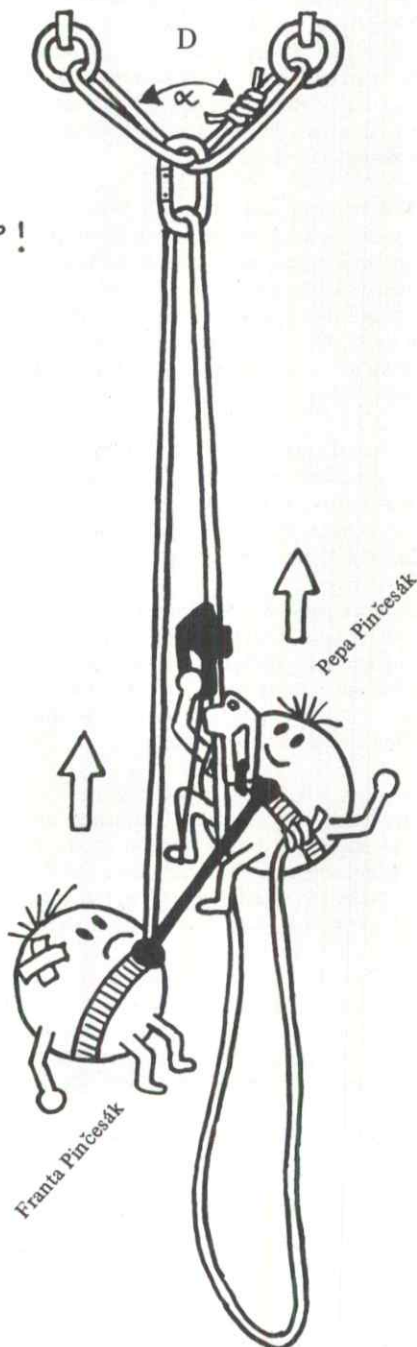
3. Lano ve šplhadlech dotáhnou a posadím se do něj. Pomalu rozvážu „vánočku“ a sundám z lana prusík, v němž do teď visel zraněný.

4. Ve visu táhnu lano od kamaráda rukama vzhůru, sám přitom klesám dolů – obr. C. Jakmile jsem u zraněného, poskytnu mu první pomoc /tedy dříve, než u klasické metody Strauss, potkali jsme se na poloviční vzdálenosti/.

5. Pak spojm jeho úvaz se svým sedákem asi 1 – 1,5 m dlouhou smyčkou, délku přizpůsobím podle potřeby a podmínek. Začnu šplhat

nahoru, kamarád stoupá současně se mnou – obr. D.

DŮLEŽITÁ UPOZORNĚNÍ: Při této metodě odpadá vlastní sebejištění záchrance u štanďu. Proto je bezpodmínečně nutné dodržovat všechny bezpečnostní zásady pro jumarování /podrobně popsané v Horách 16, str. 40–41/, zejména štanďovat alespoň na dvou fixních bodech propojených vyrovnávací smyčkou s překrutm /viz detail obr. B/, se svým úvazem vždy spojit obě šplhadla, zůstat navázaný na konec lana nebo na něm udělat uzel. Pozor zvláště při použití prusíků, musí být kvalitní, zcela bezpečné! Vypadnutí záchrance zároveň znamená vypadnutí zraněného! Tomu se dá zabránit např. jumarem, založeným v obrácené poloze na lano a spojeným se štanďem – na obr. C označeno hvězdičkou. Jako nejspolehlivější prusík lze doporučit Prohaskův uzel dle obr. E, drží dobře

i při použití popruhové smyčky, která má vyšší pevnost než slabá prusíková šňůra. Sedací prusík musím mít nad stoupacím, obráceně to jde špatně nebo vůbec ne, prusíky se nerozdíl od šplhadel kousnou – pak potřebuji obě ruce k odblokování prusíku na nezátíženém laně. Pro zvýšení bezpečnosti je možné lano pod spodním prusíkem vést slaňovací osmou přičvaknutou k úvazu, a pod ní na volný konec lana založit ještě krátký pojistný prusík /stejně jako při slaňování/, po odšplhání několika kroků lano v osmě dotáhnout a pojistný prusík posunout.

Uvedená metoda v této podobě má oproti původní Strausově tři výhody:

- a/ Záchrance je dříve u zraněného a může mu poskytnout rychlejší první pomoc.
- b/ Vlastní vytahování vzhůru je jednodušší, i když ne lehčí. Využívá se zde přirozeného kroku, záchrance není nutné nabádat k vyvyšování do lana, to je zde automatické – v laně visí vždy „ať stojí nebo sedí“, lano je stále napnuté.
- c/ Šetří sílu v rukou, více práce obstarávají nohy.

Zda použijeme zde uvedenou metodu nebo původní Strausovu rozhodneme podle podmínek. Lano by se pokud možno nemělo odírat o skalní hrany. Popsaná metoda je výhodná zejména v kolmém terénu.

Vladimír Procházka ml.

DĚTI V HOROLEZECTVÍ

MIROSLAV KAREŠ

Děti ve sportu dokazují hodně. V plavání, gymnastice, atletice, lyžování atd. Chci vám napsat o výkonu dvanáctiletého kluka ve sportu, jako je horolezectví. Jmenuje se Jan Kareš a je členem HO Český ráj. Honza se mnou jezdil do skal už od malička. Já jsem lezl, a on si hrál na písku a dělal bábovičky. Občas jsem ho navázal a Honza se drápal po skalách.

V šesti letech slaňuje klasicky tak dobře, že už ho nejistím. Nyní slaňuje přes osmu a přes ni i jistí /a to dobře/.

V sedmi letech přelézá se mnou už cesty obtížnosti VII a za další dva roky cesty VIIIc.

Největší problémy byly s jištěním. Jak jsme jeli jen spolu, tak toho moc nevylezl. Já měl strach, abych mu případným pádem neublížil.

V 10 letech ho to začalo bavit. Já jsem ale začal stavět a tak do 12 let přelézal sotva 50 cest. Sám od sebe si lezl po kamenné zdi u paneláku a cvičil.

Tento rok jsem začal zase trochu lézt. Vynechané dva roky jsou na mně znát,

zato syn lezl jako druhý velmi dobře. Na jaře v NDR na Oibíne poprvé leze jako první úsek mezi kruhama. Tím to začalo. Za tři neděle ve Skaláku leze jako první Chlumovu Taktovku, Cermanovy Panny. Na dovolené v Tisé se rozlézá. Přelézá jako první cesty VIIIc, jako je Zlý sen, převis Gigantů, Grand Prix 68 a další cesty za VIIB – VII, celkem asi 21 cest.

Na festivalu horolezeckých filmů v Teplicích přelézá jako první Milence Leteckou VIIIc. To už mluví jenom o Údolním Kapelníku obtížnost VIIIc v Sedmihorkách. Nechci o tom slyšet. Kruh je hodně vysoko. Sám už jsem viděl dost pádů pod kruhem. Honza vyvádí cesty teprve od jara, a to 20 cest jako první a zbytek na střídačku. Bude to umět zajistit? Nebude krátký? Měří jen 153 cm. S tím má dost problémů.

Petr Binhák, který radil Honzovi na Letecký v Adršpechu /lezl za ním/ se přimlouvá. „Honza to přelege a zajistit to jde dobře“.

V sobotu 20. září přelézá ještě na Suchých skalách Poslední přelčení VIIb a v neděli v 11 hodin ráno jsme pod Údolním Kapelníkem. Je krásné počasí. Slunce pere do údolní zdi. Je tam s námi Petr Binhák, bude mu odspodu radit. Víc nemůže, má zlomenou ruku. Honza se navazuje a začíná lézt. Namontuje asi 3 smyčky a je na konci sokola. V překroku do malého sokolíka má problémy. „Jsem krátký, nemůžu to udělat“ křičí na mě. „Pojď si dolů odpočinout“. Spouštím ho dolů. Sám se navazuji a překontrolovávám smyčky. Jsou dobré.

Honza začíná znovu lézt. Je vidět, že se už rozlezl. V překroku procvakává smyčku a přelézá do malého sokolíka, dává další smyčku a dolézá k hodinám. Čeká ho nejtěžší místo. Dva metry pod kruhem. Začíná lézt a asi 1 m pod kruhem padá. Zůstává viset asi 4 m pod hodinami jeho první pád.

Dobírám ho zpět k hodinám. „To přelezu, nedosáhl jsem na chyt, ale to přelezu“, volá Honza.

Začíná znovu, je už v místě, odkud spadl. Ani nedýchám. Petr zespoda neradí,

je ticho. Honza se srovnává, dělá další krok, ještě jeden a procvakává kruh.

Sedá si a dobírá mě ke kruhu. Nemůžu se soustředit na lezení. Konečně kruh.

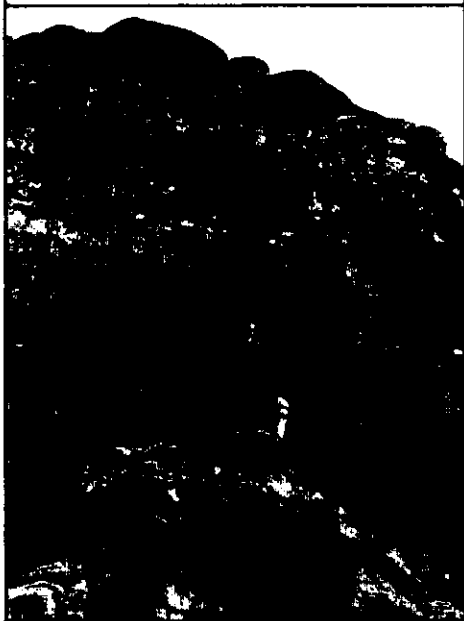
Honza 1,5 m nad kruhem dává smyčku a vrací se. „Bolí mě ruce, tati“. Za chvíli to zkusí znovu. 1 m nad první smyčkou dává další. Sedá si do ní. „Tati, jisti, jdu“.

Chytá už větší chyt a rychle přelézá 2 m a dává smyčku na velký hrot. Teď už ho čeká lehčí lezení a vrchol.

Sen, že ve 12 letech přelege jako první Údolního Kapelníka se mu splnil.

Sezónu na písku zakončuje v NDR na Falkensteinu, „Zentrale Südwand“ VIIIc, kde leze s Danou Červinkovou na střídačku.

Fotografie jsou z Zentrale Südwand VIIIc na Falkensteinu, vpravo nahoře Honza odlézá na vrchol, vpravo dole je dolez spáry. Foto Mirek Kareš.

Český ráj

V NĚMECKÉ KLASIFIKACI

/česká klasifikace VIIb - VIIIc/

Pozn. red.: Z redakčního zásobníku se nám vytratilo jméno autora tohoto materiálu, které na rukopisu nebylo uvedeno. Omlouváme se za toto nedopatření čtenářům i autorovi, jeho pak prosíme, aby se nám ozval. Příště věc uvedeme na pravou míru.

Legenda k tabulce:

! lámavé, nejištěno

+ - těžší nebo lehčí

/x/ cesta nabývá stupně jen je-li lezena bez stavění /absolutní čistota lezení se u všech stupňů automaticky předpokládá mimo povolených výjimek/

PŘÍHRAZY

Rajská věž	Údolní cesta	8a
	Bunte Wand	9a
Sloup	Porzellanwand	8c
	Krev, pot a slzy	9b
Turnovská	Údolní cesta	8b
	Severní cesta	7c
Příhrazská cesta	Gotický kout	8b
Kobylí věž	Hedvábné jedle	/8a/
Soudek	Cermanova stěna	7c
	Němečkova cesta	7c
Želczně věže	Cesta květín	7c
Čokoládová	Čokoláda	7c
Sahir	První cesta	7c
	Hrana starých pánů	7c-
Herbert	Jarní cesta	8a

DRÁBSKÉ SVĚTNIČKY

Janebova	Cesta slepých skřítků	8b
Machkova	Pivovarské koně	8b!
	Brázda	7c
	Pikokmiták	8a
Morout	Letící ptáci	8a
Puklá věž	Chrámová klenba	8a
	Údolní spára	7c
	Sen rudoarmějce	/8c/!
Jezinka	Náměsíčná	7c
Skalní hrad	Odkázaná	8a
	Kouření	7c!
	Standova cesta	7c!
Sokol	Jičínská	8a!
	Cesta CFB	/8b/!
Balustráda	Převíslá spára	7c
	Varianta kavčí	7c

Drábský masiv	Stěna Henrietty K.	7c
	Blues stavěče kuželek	7c
Drábský sloup	Šimonova cesta	7c
Dráb	Děčínská cesta	8b
	Súkromá hrana	8b+
	Pianissimo	8c
Hláška	Prokleté duše	8a
	SZ stěna	8a
	Cesta hloubkových letců	/8c/
	Pozdě bycha honit	9a!

HRUBOSKALSKO

Blatník	Secesní Nanga	7c!
Mnich	Cesta vzkříšení	7c
	První cesta	7c
Poslední	Pomlázková	8a
Anebo	Ruční spára	8c
	Slunovrat	8b
	Moc bych chtěl žít	8a
Rozeklaná	Údolní cesta	8a
Maják	Halešova	7c+
	Gotická /sokolík/	7c
	Sluneční	7c
	Severní cesta	7c
Brána	Povětroň	8b
	Západní letci	8a
	Z sokolík	7c
	Hrana	7b!
Opozdilec	Údolní cesta	8b
Ottova věž	Vyhlídková cesta	7c
	Převíslá spára	7c+
	Zvonivá hrana	8b
	Kuchařova stěna	7c
Šavlovna	Mečová spára	7c
Mlčouchova věž	Údolní cesta	7c
Mariáš	Bráchova	7c+
	Převíslá spára	8a
	107 červených	7c
	Prstoklad	8a+
Čertova ruka	Kazatelna	8a
	Smuteční	8a!
	Čertova zeď	7c
Opomenutá	2000 kopanců	7c
Lavice	Nůž na rajčata	8b
Mravenčí	J hrana	9a
Sfinga	Pro kriminálníky	8a
Jefábí věž	Údolní cesta	7b

	Čihulova cesta	8a	Ohrada	Ukázková spára	7c
	Sypání ptáčkům	8a!		Padákové duo	7c
	Cesta s rýčem	7c		Řepanova hrana	7c
Smitkova věž	Jidoda	7c		Rozsvička	7c
	Vzpomínka	9a	Jeptiška	Údolní spára	8b
	S hrana	7c !/		Cesta hříchů	8c
	Údolní cesta	8c	Barikáda	Black Sabbath	8a
	Do nebeského baru	7c!			
Praděd	Pytlíkova	7c			
Zlatá vyhlídka	Údolní cesta	7c	VIDLÁK		
	Strop žízně	8a!			
Cikáně	Chladná cesta	/8a/	Hlavatá	Omylová cesta	7c
Kapelník	Údolní cesta	8a		Cesta vzdechů	8b
	Exocet	8a+		Pod sláněním	8b
	Ambulance	/8c/			
	Velká vizita	7c			
	7. varianta	7c+			
Podmokelská	Na revanš	8a	PRACHOVSKÉ SKÁLY		
	Jazyková spára	7c	Pik	Severní stěna	7c
	Teamová práce	8a!	Šikmá věž	JV hrana	8a
Panny	Létající talíře	8b!		Sedmiflové boty	7c!
	Klášteří	8a	Mravenčí	Vzdušná cesta	7c
	Cermanova cesta	7c	Kladivo	Mzda strachu	8c
Křemenová	Stínová cesta	7c	Májová	Mig 19	8b
	Bortelova cesta	7c		Mokrá cesta	8a
	Převíslé poličky	7c+	Matterhorn	Cesta bohů	8a
	Blues všedního dne	8a	Náprstkova	Ples upírů	8a!
Nábožná	Údolní cesta	8a	Květová	Purpurové klouby	8c
Skaut	Létavice	8a		Mrkačka	8b
	S cesta	8b		Pěkný styl	8a
Lebka	KZP 1968	7c	Babinský	Převíslá cesta	8b
Durango	Nebe nad hlavou	8c	Krkavčí hlava	JV stěna	8a
Únorová	Údolní cesta	8a!		Rozmarné léto	7c
Ocún	Stěna květin	8a!	Krkavčí severní	Stříbrný vítr	8c+
	Krvavá spára	8a+	Krkavčí severozápadní	Jen počkej	8a+
	Odkaz léta	8b	Bella vista	Chárova cesta	7c
	DG 301	7c	Vyhlídková	Severní stěna	8a
Liberecká	Důchodky	8b	Obelisk	Víšková cesta	/8a/
Sarkofág	Podzimní cesta	8b!		J diretissima	8a!
Úzká neznámá	Melancholická hrana	7c	Hláska	Pravá východní spára	8b
	Žluté stíny	8c	Táborská	SV hrana	7c
List	Údolní cesta	7c+	Rozmanitá S.	Virbl	9a
Dračí věž	Všechno je jinak	8b!	Smitkova	Victoria	8b!
	Pamětní cesta	/8b/		Zed náfků	8b+
	Prachtelova	8b	Sluneční	Cesta příjemných pádů	8b
Dračí zub	Rozloučení se životem	8b!		Severní stěna	8a
	Dědův odkaz	8a		Tlustá cesta	8b+
	Barthova spára	7c+		Severní levá cesta	7c+
Retězová	Pro potomky	7c	Velký zbrojnoš	Údolní cesta	7c
	Bílá křídla	7c	Drážďanská	Bič	7c-
	Cesta růží	/7c/		Šicí stroj	/8b/
Krasavec	Triviální cesta	7c!		Žluté sokolíky	7c
Osudová	Opilcová píseň	7c		Baci baci na rozinky	8a+
	Past na muže	7b	Americká	Údolní cesta	/8b/
Daliborka	Grand prix	7c		Las Vegas	8c
	Vzpomínková	8a!		Bílé dálky	8c
	Náboženských fanatiků	7c	Janebova	S cesta	8b
Kniha	Čukrová stěna	/8a/	Hladová	Hladomorna	7c
	Komu zvoní hrana	7c	Orel	Brtova cesta	8b
	Vládova stěna	8c	Mnich	Cesta vzduchoplavců	8a
Strubichova	Večerní cesta	7c	Želva	Toulavý song	7c+
Obří skála	Rozloučení	7c	Šlikova	Letecká cesta	8b-
	Chrámová stěna	8b		Škrovádská /Pálměsíčky/	8c
Pařát	Převíslé kouty	8b-		5. 11.	9b

Dolejší	Z cesta	8b	Džbán	Údolní cesta	7c
Hendrychova věž	Pompeje	8b			
	Podzimní cesta	8a			
	Vějíř	8b	SUCHÉ SKÁLY		
Krakonoš	Massachusetts	7c	Vlajková	Převíslá hrana	7c
Hradecká	Pietní	8a		Východní stěna	7c
	Šibenice	8c		Čihulova spára	7c-
Krákorka	Pšendův sen	7c+	Kosatka	Slzavá stěna	8b-
	Předvrtaná	7c	Nosatá věž	Západní cesta	8b
Rektorka Z.	Cesta Valentiny	7c+	Čihulova věž	Přímá západní cesta	/8b/
	El Kondor Passa	8c		Přes kazatelnu	8a
	Spartakiáda	8c		Levý kout	/8a/!
	O nanuk	8b+	Věž M. Černého	Noční cesta	7c-
Rektorka V.	Žižalí cesta	8a		Křík supa	7c
Prachovská jehla	J stěna	7c	Sokolí věž	Klánovačka	7c
	Údolní cesta	8a		Sokolí stěna	7c
	Fata morgana	8a+		Mini separate	8a+
Prachovská čapka	Kazalnice	8b		Magnesium	8b
	Var. Střelců	8c		Younare cents	8a
	Údolní pravá cesta	8b	Střední věž	Vzdušná	/8c/
Bertova S.	Jižní hlavolam	7c+		Vega	/8a/
	Západní stěna	7c+		Gradace	9a
Bertova Z.	SZ cesta	8a	Hlavní věž	Past na horolezce	8a
	Remkův odkaz	8a		Pilíř	7c
Pečírková	Údolní vařba	8c	Samotář	Převíslá cesta	7c+
	Efedrin	8a			
Palcát	Kočí zláto	8b+!			
	Západní stěna	8a!			
Zelená věž	Údolní cesta	7c	PANTEON		
Javorová věž	Zelené pláň	7c	Malý panteon	Střední cesta	7c+
	JZ hrana	7c		Západní trhlina	7c
Vrak	Smitkův odkaz	7c	Věž I. Kovářkové	Lomikarova pěšinka	7c-!
	Díra po torpédu	8b	Jižní stěny	RP Varianta	7c
Vráček	Holubí cesta	7c		Eldorado	9a
	S stěna	7c		Otvírání studánek	9a
Babička	Slzavá stěna	7c		Vzpomínka na Řepana	8b
Kobyly	Hittí 70	8a		Poslední slanění	7c
	Ptačí stěna	8b!		Hlavní pilíř	7c
	Vzpomínka na kamarády	8a		Kouzelné prsty	8c
				Panteonská kráska	7c
				Návraty	8a
BETLÉMSKÉ SKÁLY				Tři dny Kondora	8b
Orlí věž	Normální cesta	7c		Trenažér	7c
Aprílová věž	Předjarní cesta	8a+		Traverz vzdechů - direkt	7c+!
	Údolní	7c		Coloradical	8c
Vlíčí zub	Xantipa	7c		Traverz vzdechů	7c
Větrná	Vonící jehličí	7c	Belveder	Fotogenická spára	8a
Osmivěží	Údolní cesta	8a		Přes chobot	7c
KLOKOČÍ			KVOČNY A BEZDĚČÍN		
Junácká	Kamarádkská	7c	Velká kvočna	Morální úpadek	8b
	Purpurové klouby	8b		Nevinná	7c
Zármutek	Para cesta	7c+	Sestrňovická	JZ spára	7c
Pavlač	Pavlačová drbna	8b+!			
	Kontakt	/9a/			
Růženčina skála	Údolní cesta	/7c/	SKÁLY NA SOKOLU		
	Přímá var.	7c+	Sokol	Údolní cesta	7c
	Malá potulka	8c	Sokolík	N. c. volně	8b
	Zakletá cesta	/7c/	Hubert	Rozpěrná	7c
	S nudlí u nosu	8a	Muchova	Východní cesta	7c
Radnice	Smuteční cesta	7c			

zlý sen horolezce

Na střechu chaty bubnuje déšť. Otrava. Tři dny budou skály mokré, nedá se lézt. Dobrotisko Venca, který ho věrně doprovází na kdejaké sedmé cé i když se mu klepou kolena, počasí dobře odhadl a nepříjel. Asi šije kletrák. Franta Novák, zvaný Hezoun, se hlouběji zavrtal do spacáku a nechával se uspat knížkou o Josefu Smítkovi, dávném králi Skaláku. Příběh o tom, jak Joska lezl bos céčko na Dominštajn a jak vyháňel ze skal každého, kdo v nich dělal bordel, považoval za stejnou pohádku, jako že na Dračích skalách sídlil drak. . .

Sotva usnul, sen se zvednul:

Hezoun stojí před chatou a zářivé slunce laská voňavé borovice i jeho rozčuchanou hlavu. „Jak je to možné? Vždyť lilo!“ „To já jsem ti se svolením božím přičaroval takovéhle počasí. Půjdeš lézt, Františku Nováku!“ – ozve se hlas vedle něho. „Kdo jsi? A jak mám jít lézt, když nemám parťáka?“ – „J toho jsem ti přivedl – vidíš, Venca už je tady! A kdo jsem? No, já jsem ten Joska Smítka, o kterém jsi četl. Už dávno jsem tady nebyl, to víš, i na nebi jsou povinnosti a pořád se dohání zpožděný plán. Ale na dnešek jsem si vzal andělské volno. Každý se chce podívat, co dělají pokračovatelé jeho díla – a Skalák, to byl můj svět. No a teď, Hezoune – říkají ti tak, vidíš – ty, Vašku, se už o mne nestarejte a jděte lézt“.

„Ale, pane anděli, proč jste si vybral na to ověřování právě nás a ne jiné kluky?“ – „Inu, to je u nás lehké, synku! Nebeské kádrové oddělení ví všechno. A tak ví i to, že ty rád lezeš těžké cesty a že Venca je tvůj dobrý kamarád. To víš, těch návrhů mi dali víc, ale já jsem si vybral vás. A říkej mi jen Josko a tykej mi! Vždyť chci teď být jen starší kamarád, který se na vás dívá! A už dělejte!“.

„Hezoune, tak na co půjdeme?“ – „Ty vole, na něco těžkýho, ne? Musíme mu přece ukázat, že je za čtyřicet let nějaký pokrok! Neměj strach, vybereme, jdeme do předního Skaláku“.

Naloží pingly a proti obyčejí se každým krokem vznášejí, jakoby byli ve stavu beztlíže. A zas ten Smítkův hlas: „Vidím, že se tu nic nezměnilo – bahnitý rybníček, buky, borovice, stráž s borůvkám – to jsem měl rád. Předpokládám, že i myšlení lezců zůstalo

stejně, či ne? Pročpak vy dva vlastně lezete?“

– „No, proč – že nás to baví, ne? Že něco dokážu a mám odvahu!“ – „No dobře – a pro nic jiného?“ – „Já hlavně kvůli Hezounovi a ostatním klukům“. „Aha, kamarádství, správně! A už nic?“ – „Jo, přece nikde není tak hezky jako ve skalách!“ – „Ano, nic se nezměnilo. Tyhle důvody sem vedly i nás a byli jsme tady šťastní“.

Projdou Krokodýlem a rozhlížejí se po skalách. „Venco, už to mám! Cesta letců na Bránu – jde se!“ Vystoupají k nástupu do stěny a shodí kletry. Obouvají lezečky, připravují lana a tu se ozve zase hlas: „Teď je mi ale smutno – co to tady je za svinčík? To chcete lézt nad smetištěm? Ihned pod skalou uklidte!“ Hoši, hnání neznámou silou, kmitají jako ve zrychleném filmu od papíru k plechovce a k pivní flašce, snášejí vše na hromadu a naplní pytel z PVC. Ale my to neudělali!“ – brání se. „Uklízeli jste po špatných horolezcích, hoši. Takové máte vyhnat z lesa, jako jsem to dělal já. Říkal jsi přece, Hezoune, že nikde není tak hezky, jako ve skalách. To si jistě nemyslel smetiště! No, tak už lezte. Vidím, že jste si vybrali krásnou cestu – vysoká, těžká a jen dva kruhy – kdopak ji dělal?“ „Vašek Chlum“. – „Podívejme, dítě mého kamaráda. Inu, syn po tátovi!“.

Hezoun leze s mistrnou elegancí, v očích mu je vidět radost z každého drobného chytu nebo stupu. Čas od času zastaví, aby umístil uzlík k jištění. – „Umí! Je to krása. A jak je ověšen smyčkami a pentlemi! Inu, pokrok“. Lezec se dostává do blízkosti kruhu a váhá, jak k němu vystoupat. Zřejmě nejtěžší místo spodního úseku stěny. Nakonec uvolní z úvazu karabinu, celý se na spodním chytu vyšponuje a snaží se zapnout karabinu do kruhu, aby se k němu mohl přitáhnout. Vtom dostane do ruky ránu, jako by jí projel elektrický proud. „Jedeš! Tohle je čisté lezení? Hezky vystoupej až ke kruhu a počítej do deseti, než se ho chytneš!“ – „To nejde! Já spadnu!“ – „J jen to zkus, Chlum to měl horší, než kruh zasadil. Vykloň se víc do sokolíku! No vidíš – a nahlas počítej!“ – „Jedna, dva, tři, deset!“ A Hezoun čapnul po kruhu. „No budiž. Nebylo to svaté, ale lepší, než prve“ říká hlas smířlivě. Pak leze Venca a má potíže. Občas zavolá: „Dobere na fest!“ Ale

Joskův hlas varuje: „Opovaž se! Pročpak bereš, Hezoune, kamaráda na cestu, na kterou nestačí! Proč ho nevyučíš na lehčím?“ Venca ale nakonec zabojoval a vylezl štreku čistě. U kruhu mu zářily oči. – „Tak vidíš, bráško, že je to tak lepší. Větší radost, vidíš!“.

Mezi kruhy jsou „lahůdkové“ obtíže. Hezoun překonává některá místa s krajním vypětím sil, vrací se, aby získal jinou, lepší rovnováhu a v jednom fleku zasadí do spárky výš a do smyčky si sedne. Potom, asi o metr výš, umístí slabou šňůrku a její uzlík zasune do nepatrné prasklinky ve skále pomocí drátu, který vytáhne z kapsy. Udělá krok, sedne si do toho vyššího jištění a odpočívá. A tu mu Joskův hlas říká: „Hochu, hochu, to snad není pravda! Třeba jsem ti přinesl osklivý sen – ale tohle je zlý sen i pro mne! To je snad čisté lezení? Lézt od smyčky ke smyčce a odpočívát? To si můžeš přistavit ke stěně rovnou hasičský žebřík. Neriskovat. Neunavit se – takhle musíš vylézt všechno, skála nemá šanci tě odmítnout. To není čestné!“ – „Ale, pane Smítka, tak to dělají všichni!“ – „Pak lžete sami sobě, že máte radost z horolezeckého výkonu, švindluje svému svědomí. A mně z vás je smutno – neměl jsem to raději vidět. Teď už konec podfuků, polezeš čistě, kamaráde!“ Hezoun se potí, vytřepává ztuhlá předloktí, ale leze. A když se ke kruhu dostane i jeho druh, je jim cesta na vrchol otevřena. Jakoby je navštívil milosrdenství boží, vznášejí se při každém kroku, přidržující se lehce chytů.

Na vrcholu se setkají se třemi lezci, kteří tam vystoupili jinou cestou. Ti se dívají nechápavě na jejich plavné pohyby a když je Venca a Hezoun zdraví a objímají, krotí jen hlavou: „Co je? Co se děje?“ – „Joska Smítka! Byl s námi Joska Smítka!“.

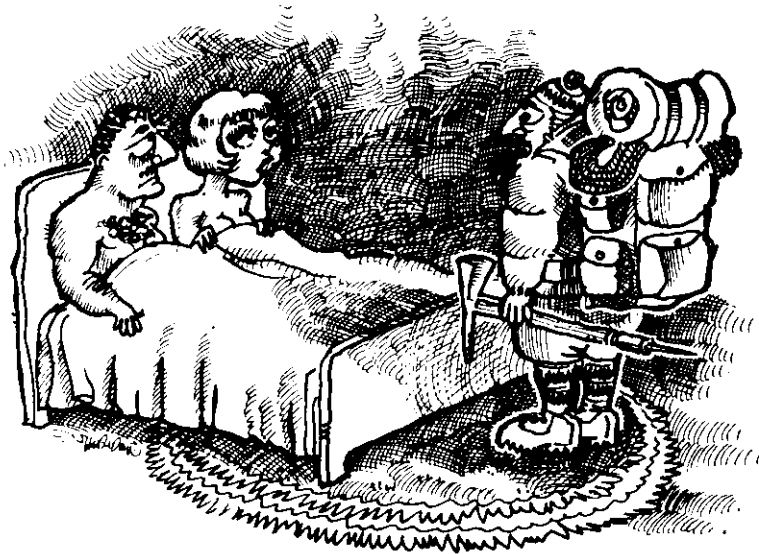
Hezoun ještě vykřikuje – byl s námi Joska Smítka – když se, celý zachumlán do spacáku, probudí.

Upocený horkem a „prožitou“ námahou vystrčí hlavu a ramena a rozhlédne se nechápavě po chatě. Na střechu stále buší déšť. Na zemi leží knížka o dávném králi Skaláku.

„Krucí, to byl ale blběj sen. Lézt čistě – a sbírat po lese odpadky! Akorát to poletovávní kolem chytů bych bral, to by bylo fajn“.

Kaňka

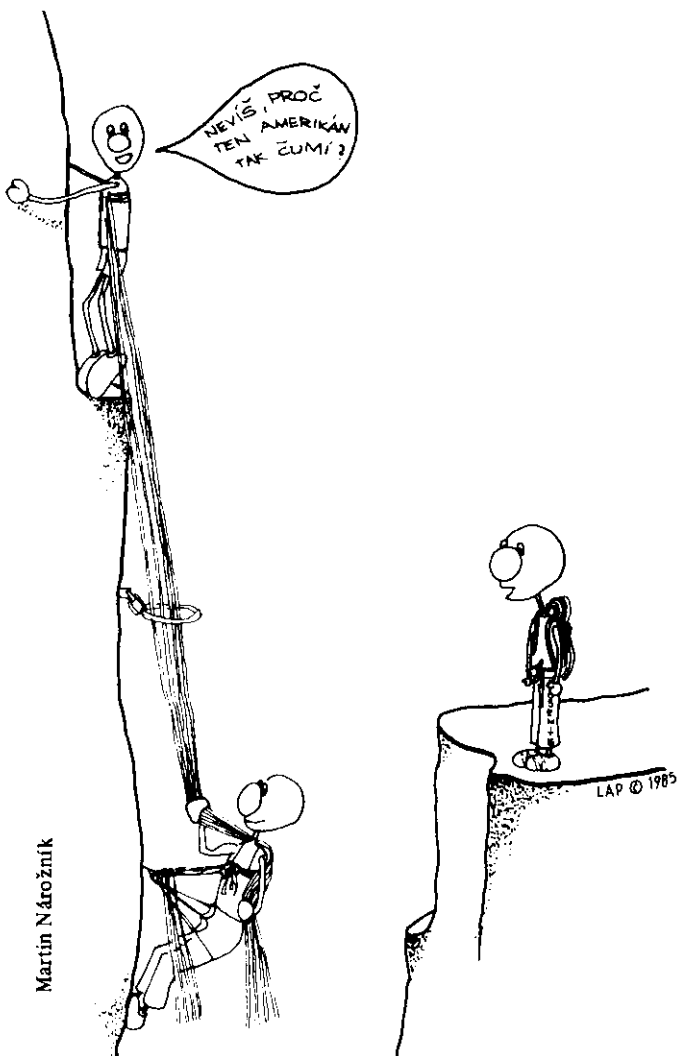
Koutek Anekdot Několika Karikaturistů

„Myslela jsem, že jsi odjel na Everest s Boningtonem!“ Sheridan Anderson

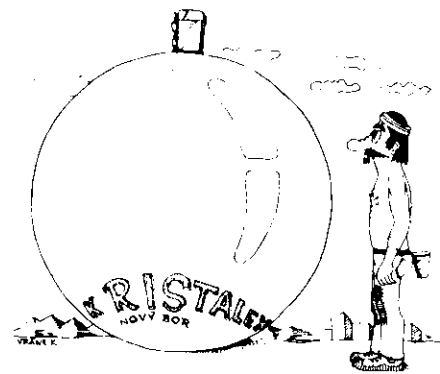
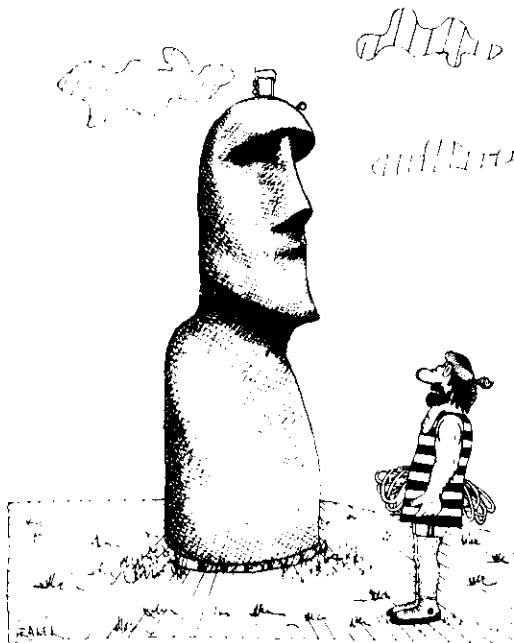
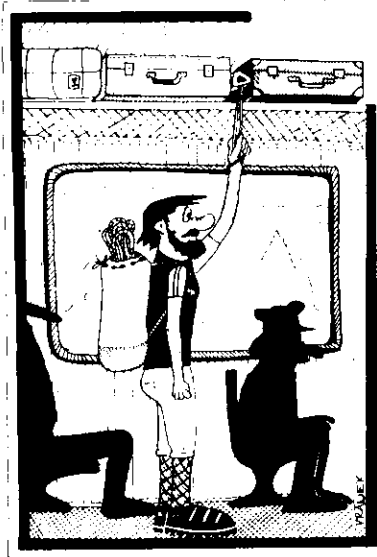
Sheridan Anderson

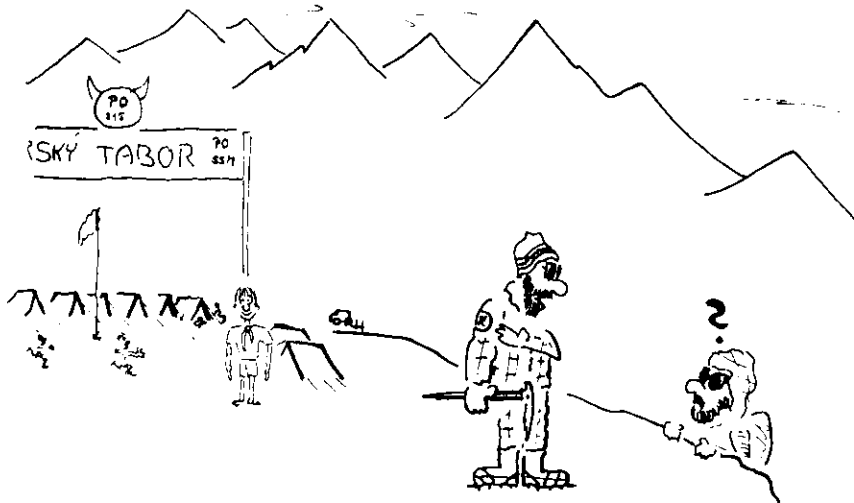
Martin Narožník

Jaromír Mikeš

◀ BOULDERING KING ▶

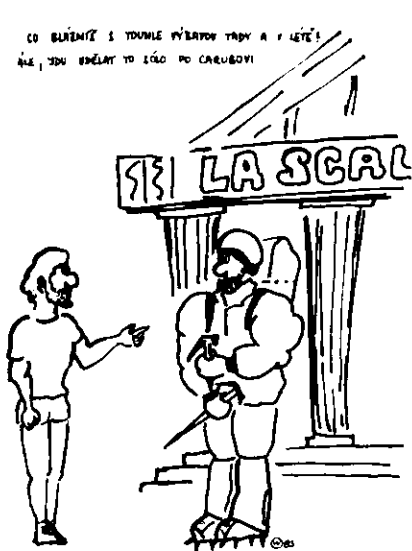
No co koukáš? Říkal jsi přece: „Vystupte do 6000 metrů a postavte tábor!“

Radek Holeček

Miláčku, máš nějaký skoby?

Radek Holeček

CO BLÁŽNÍČÍ Š TOUNLE PÝŘAYOU TADY A / LÉŤE!
ALE, JDU VNĚLAT TO EGLO PO CARUBOVÍ!

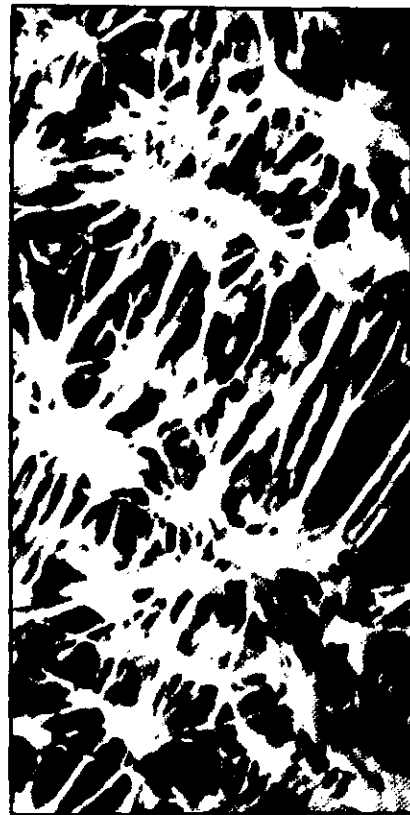
NO A TĚ TADY PĚOU ...
... OD TŘETÍHO KRAMU MĚLS
STAVĚNÍM

Ale houby signály! Já tady hledám
otvůrák na konzervy ...

František Bacovský

JAK NA GORETEX?

Mikroporézní struktura teflonové membrány GoreTexu, na fotografii 5000 krát zvětšená.

O GoreTexu, onom „záračném“ nepromokavě-prodyšném materiálu, koluje řada dohadů i rozporuplných informací. Někteří jej vynášejí do nebes /hlavně reklama/, jiní zatracují do horoucích pekel. Snad nebude na škodu seznámit se s jeho skutečnými schopnostmi a tím, jak je nesnižovat nesprávným používáním. Majitelům /byť u nás nepočteným/ to může ušetřit rozčarování nad tím, že ten „záraz“ najednou nefunguje.

Aby se co nejlépe využilo vlastností GoreTexu, je nutné porozumět principům, které ovlivňují jeho účinnost v různých podmínkách.

1. GoreTex je bariéra pro vodu. Toto platí v obou směrech, voda nemůže projít dovnitř, ale ani ven.
2. GoreTex propouští vodní páru. Zde dochází často k nepochopení. Ano, molekuly vodní páry mohou procházet skrz mikroporézní membránu, ale nesmí se zapomínat, že to je opět obousměrná cesta, zevnitř ven ale i zvenčí dovnitř! V závislosti na podmínkách, vodní pára prochází na tu stranu, kde je její koncentrace /vlhkost/ menší. Další důležitá věc k zapamatování je, že membrána GoreTexu průchod páry zpomaluje /ve srovnání s odpařováním do volného prostoru/.
3. Faktor rosného bodu. Když molekuly vodní páry dosáhnou rosného bodu, změní se opět ve vodu. A jak známo, kapalnou vodu GoreTex nepropouští! Rosný bod je závislý na teplotě, vlhkosti, a barometrickém tlaku, takže je různý podle podmínek. Pára přejde ve vodu, když se na určitou míru ochladí, nebo když při dané teplotě její koncentrace nadměrně stoupne.

DOCÍLENÍ MAXIMÁLNÍ ÚČINNOSTI

Klima ovlivňuje schopnost GoreTexu propouštět naši tělesnou vlhkost do vnějšího prostředí. V extrémně vlhkých oblastech GoreTex nemá žádnou výhodu před obyčejným nepromokavým a neprodyšným oblekem /igelitovou pláštěnkou/. V takových podmínkách je nejlepší dělat to, co zkušení horolezci a turisté od paměti pod nepromokavé oblečení obléknou jen minimum, ostatní oblečení uschovat v suchu v batohu a po dosažení kempu se do něj převléci. GoreTex však skutečně exceluje v zimním horolezectví a ostatních zimních sportech. První věc, na kterou se musíme soustředit, je udržet vnitřní vlhkost na co nejnižší úrovni. Přestože pára GoreTexem prochází, je zde efekt „zúžené cesty“, který průchod zpomaluje. Když vlhkost překročí bod nasycení, pára se změní ve vodu a ta ven nemůže. Pocení lze omezit na minimum:

- a/ Co nejmenším množstvím oblečení pod GoreTexem. To je prevence proti přehřátí organismu, který na ně reaguje zvýšeným pocením.

b/ Větrat co nejvíce. Zde se uplatní zipy v podpaží apod. Větrání odvádí přebytek páry a zároveň pomáhá proti přehřátí. Přirozeně, chraňte se toho, aby vám byla zima.

Základní pravidlo: oblékejte GoreTex co nejlépe jak je možné k vlastní kůži. Kapuci, rukávy, zipy atd. zavírat jen tolik, aby dovnitř nevnikal sníh a déšť. Faktor rosného bodu se projevuje nejvíce tam, kde je silná vrstva izolace resp. tam, kde pára musí urazit dlouhou vzdálenost než se dostane k mikroporézní membráně GoreTexu – jako u spacích pytlů, péřovek, stanů apod. Během této dlouhé cesty k membráně pára stačí vychladnout na rosný bod, zkondenzuje – a jak známo, GoreTex vodu nepropustí. Tak se např. stalo, že nejlepší a nejdražší spacák, plněný peřím a s vnějším pláštěm z GoreTexu, byl již po pár dnech vysoko na Latoku I nasáklý vodou a k nepotřebě. GoreTex je stále lepší, než nepromokavý a neprodyšný materiál, ale má svá omezení. Hodně lezců i turistů o nich však nic neví. Čekají, že GoreTex „bude létat, chodit po vodě a odrážet kulky“. Jako u každé výbavy je potřeba porozumět jak pracuje a dělat vše pro dosažení největší účinnosti. Při používání lze udržet kondenzaci na minimální úrovni dodržáním následujících zásad:

- a/ Používat jen tolik cpaného spacáku, kolik je nezbytné třeba k zachování tepelného komfortu. Znamená to nebrat spacák počítaný pro 40°C, když tam, kam míříme nebývá větší mráz než -10°C.
- b/ Opět využívat co nejvíce větrání. Některé žďáráky mají větrací otvory i v nohách.
- c/ Namísto spacáku šitého přímo z GoreTexu je lépe použít GoreTexový žďárák, a to jen tehdy, když je toho třeba. Tento systém umožňuje také lepší sušení, když výbava přece jen zvlhne.

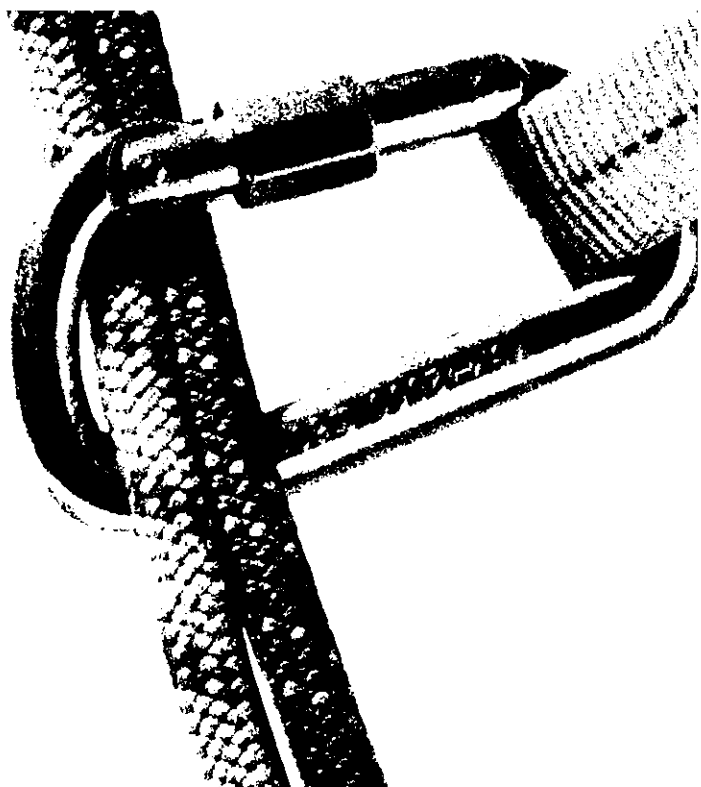
ZÁVĚR

GoreTex je v mnoha podmínkách pouze stejně dobrý, jako běžné nepromokavé a neprodyšné tkaniny, v zimních podmínkách je však mnohokrát lepší. Poskytuje také vynikající ochranu proti větru. II. generace je lepší než původní, póry membrány se méně zanášejí tukem z potu. Švy by měly být kryty horkovzdušně přivařenou páskou, obvyklé zatírání speciálním těsni-

cím lepidlem je nedokonalé a švy občas zatéká.

Dnes již GoreTex není zdaleka jediným prodyšným a nepromokavým materiálem. Zásady popsané vyše platí do velké míry obecně i pro další výrobky této kategorie. Ja ponci mají Entrant, Norové HellyTech, Angličané Cyclone, západoněmecký VauDe SympaTex, abych jmenoval aspoň některé. Velmi zajímavý je americký Bion II, výsledek lékařského výzkumu. Byl vyvinut jako „druhá kůže“ pro léčení popálenin, umožňuje tělu dýchat a přitom zabraňuje vnikání bakterií. Membrána není mikroporézní jako u jiných materiálů, ale t.zv. monolitická, silná jen 0,025 mm. Vodní pára zde prostupuje přímo molekulární strukturou. U Bionu II nejsou problémy s delaminací, je velmi pružný, průtažnost až 1100 % bez ztráty nepromokavosti. Tkanina, na niž je nanesen, netuhne. Anglický Cyclone na bázi poromerického polyuretanu je populární především na britských ostrovech pro dobré vlastnosti a nižší cenu. Všeobecně ale panuje názor, že GoreTex se svojí mikroporézní membránou z teflonu zatím nebyl překonán.

Použité materiály: informační list „There is nothing wrong about GoreTex“, Douglas S. Hansen; firemní literatura Zpracoval Vladimír Procházka ml.

NA NAŠEM TRHU

Vladimír Procházka ml.

Poté, co byl v roce 1985 dovezen menší počet lan Edelweiss Gentle, na přelomu loňského a letošního roku se na pultech /ale spíše pod nimi/ našich sportovních prodejen objevilo 700 kusů 11 mm lana Edelweiss Calanques, a také repšňůry na smyčky i šité expres-smyčky z plochého webbingu. Lze si jen přát, aby dovoz od našich rakouských sousedů pokračoval i v budoucnu, v širším sortimentu a hojnějším množstvím!

Pro zajímavost, proslýchá se, že dovozu pomohla skutečnost, že firma Teufelberger-Edelweiss od nás z Československa nakupuje pro svoji výrobu vláknů! Zvláště ve světle článků o našich lanech v minulých číslech Horpikantní, že? Na zasedání Bezpečnostní komise UIAA, předseda naší BK VHS ÚV ČSTV ing. Vladimír Krejčí vznesl dotaz na přítomného zástupce firmy Edelweiss ohledně nákupu licence na horolezecká lana pro krytí čs. potřeb. Bylo mu sděleno, že licenci neprodají, ale že by mohli zvýšit export k nám vzhledem k výše zmíněnému nákupu vláken . . .

Snad nebude na škodu seznámit se s firmou trochu blíže. Teufelberger-Edelweiss patří v tomto oboru mezi absolutní světovou špičku, mnozí ji považují za světovou jedničku. Nevyrábí však pouze horolezecká lana, ale i lana průmyslová, lodní, ocelová pro lanovky všeho druhu a další. A má v tom více než stopadesátiletou tradici, rodina Teufelbergerů začala plést lana už roku 1832.

Pro nás je však nejzajímavější novodobá historie. První nylonové lano s opletem typu Edelweiss se objevilo roku 1953, používal je i Hermann Buhl. V roce 1958 firma instalovala vlastní zařízení pro dynamické pádové testy lan, roku 1971 byla vyvinuta původní vodoodpudivá apretace Edelweiss Everdry. V roce 1975 Edelweissy „chytaly“ už 8 pádů UIAA, o čtyři roky později se objevil Edelweiss 8000+ jako první lano přežívající 13 normových pádů. A předloni přišla revoluční novinka Edelweiss Stratos, první /a zatím jediné/ lano na světě, které zachytí UIAA- pád na žulové hraně. Je to výsledek pětiletého in-

tenzivního a nákladného výzkumu a vývoje. Z praktického hlediska je potěšitelné, že žádoucího účinku bylo dosaženo prakticky bez zvýšení hmotnosti. Samozřejmě, že Stratos kromě lepších vlastností v trhu přes hranu nabízí také více bezpečnosti i v případě padajících kamenů, má i zvýšenou odolnost vůči oděru a pochopitelně „nepromokavou“ úpravu Everdry – z toho vyplývá i vyšší provozní životnost. Podobně jako s ostatními Edelweissy se s ním velmi dobře manipuluje. Pochvalně se o něm vyjádřil i Reinhold Messner. Říká: „Používám lana Edelweiss od svých raných začátků. Pro mě lezení a expedice je ten nejlepší materiál nutností. Vítám nové vylepšené lano Stratos, které znamená revoluci ve zvyšování bezpečnosti . . .“ Jak bylo tohoto úspěchu technicky dosaženo, zůstává pochopitelně výrobním tajemstvím.

Nejdůležitější údaje o lanech a repšňůrách Edelweiss z nabídky roku 1987 najdete v připojených tabulkách.

Edelweiss nabízí také celou škálu šitých webbingových smyček a řadu kvalitních úvazů. Nejnovější jsou sedáky Verdon a Calanques. První je velice komfortní a funkční lehký úvaz /pouze 380 g/ à la originál Forrest. Je ze širokých a měkkých popruhů, opatřen lanovými poutky na zavěšení karabin. Druhý je principiálně podobný, ale „opasek“ má nosnou ocelovou přezku. Oba úvazy jsou vyráběny ve třech velikostech.

Pro domácí rakouský trh Teufelberger dováží a pod značkou Edelweiss distribuuje batohy Karrimor, cepíny a mačky Grivel, karabiny Clog a Kong-Bonaiti, vklíněnce různých výrobců /i Friendly/ a další vybavu.

Typ lana	Ø mm	g/m	počet pádů UIAA	počet pádů na dvojo	max. rázová síla daN	odolnost vůči oděru cyklů	pracovní prodloužení	úprava Everdry
Stratos	11,0	79	6+1e		900	38 000	8 %	ano
Stratos	9,0	51	6+1e	25-30+1e	675	27 000	10 %	ano
Ultralight	10,5	67	6		900	36 000	8 %	ano/ne
Ultralight	8,7	47	6	26-30	675	26 000	10 %	ano/ne
Extrem	11,0	78	8-9		900	36 000	8 %	ano
Verdon	11,0	72	7		975	26 000	8 %	ne
Verdon	9,0	52	7	20-25	700	25 000	10 %	ne
Calanques	11,0	72	7		975	28 000	8 %	ano
Calanques	9,0	52	7	20-25	700	27 000	10 %	ano

Pozn.: počet pádů UIAA se u lan jednoduchých zkouší se závažím 80 kg, maximální rázová síla přitom nesmí překročit 1 200 daN, u lan polovičních 800 daN se závažím 55 kg. Jak vidíte, lana Edelweiss jsou podstatně měkkší, než požaduje norma UIAA. Lano musí přežít alespoň 5 normových pádů. U lan Stratos „1e“ značí, že přežívají také 1 pád přes žulovou hranu s polo-měrem zaoblení 0,75 mm. Počet pádů u lana na dvojo je zkoušen ze závažím 80 kg.

Technické údaje repšňůr Edelweiss: průměrům 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 a 9 mm odpovídají metrové hmotnosti 7,1 - 11,7 - 15,5 - 23,1 - 30,3 - 44,4 a 51,7; pevnosti 196 - 343 - 500 - 720 - 980 - 1280 - 1620 daN.

Vladimír Procházka ml.

COLORADO CUSTOM HARDWARE

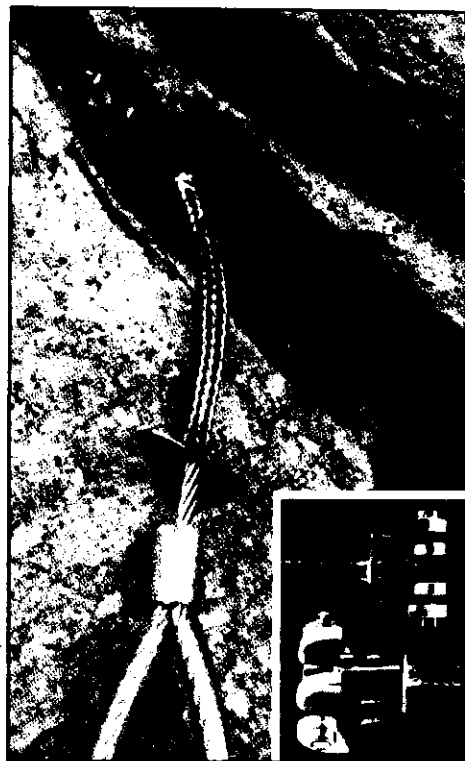
Malá firma Colorado Custom Hardware /CCH/ obohatila výběr expanzivních zajišťovacích pomůcek třema velmi zajímavými a důležitými inovacemi. Zaměřila se na jištění ve spárách velmi úzkých a velmi širokých – pod a nad rozsahem sady známých Friendů.

TRIGGER CAM /TC/ je chytře konstruovaný „minifriend“. Nejvíce zaujme unikátně řešená, na boku umístěná spoušť, která umožňuje skutečně pohodlné zakládání i vyjíždění palcem a ukazováčkem ruky. U Friendů obvyklý zatěžovací stonk je zde nahrazen páskem z nerez plechu, který má v dolním ohybu vsazené hliníkové, dobře zaoblené oko pro smyčku. Čtyři palce jsou do záběru dotlačovány strunami od spoušťového mechanismu s dvěma tažnými pružinami. Běžné pružiny na ose mezi palci odpadají, to umožňuje kompaktnější sestavu /kratší osu/ a z toho plynoucí výhodu použití i v mělkých spárkách. Užitečný je také stop-bar, příčná tyčka nad palci. Ty se o ni mohou pevně zapřít v horní úvratí, TC lze pak dobře použít i jako normální stoper. Dodává se s normálním uspořádáním palců /oba krajní na jednu stranu, oba střední na druhou/, nebo s palci na přeskačku /vlevo, vpravo, vlevo, vpravo/. Toto druhé řešení dává asi o třetinu vyšší nosnost a také možnost použít TC v mělké spáře jen se třema založenými palci. TC je typickou zajišťovací pomůckou pro vertikální spáry, v této kategorii podle testů

vůbec nejpevnější. Tři vyráběné velikosti /překryjí rozsah 12 až 30 mm/ držely až do zatížení 1100, 1480 a 1700 /! / daN, což už jsou hodnoty dostatečně výživné. Použití v horizontálních spárách je stejně nevýhodné jako u Friendů, nerez pásek se páčením ohýbá a mechanismus nefunguje tak, jak by měl. Stejná bolest se však vyskytuje i u „trojpalčáků“ TCU /jeden typ z této rodiny najdete na jiném místě v tomto čísle/, obecně vydávaných za „horizontálně schopné“ – jejich lanko však z důvodu tuhosti páčí také. Čtyřpalcový CCH TC však nemá jejich vestavěnou nectnost, totiž možnost přetočení palců.

CABLE PRO /Alien/ je prvním a zatím jediným „minifriendem“ se skutečně ohebným zatěžovacím stonkem, který je zhotoven z měkkého ocelového lanka. Dobře se proto hodí i do vodorovných spár. Osa palců je vetknuta do masivní hlavice, která je nalisována na konec lanka, na jeho druhém konci je zatěžovací oko. Pružinky jsou na ose mezi palci. Celková šířka je proto o něco větší než u TC, což je někdy méně výhodné. Ovládací mechanismus pracuje podobně jako drátěná spoušť k foťáku – po lanku volně jezdí kus ocelového opletu, k jehož koncům jsou připájeny plechové příčky; dolní je oporou pro prsty, horní stahuje palce pomocí připojených lanek se strunami. K dispozici jsou tři velikosti se stejným rozsahem jako u TC. Výrobce je zkouší na statické zatížení 800 daN, ale vydrží více. Velice zajímavé je srovnání dynamických pádových testů Cable Pro verus TCU /trojpalčák/, které provedl Mark Rolofson. Stručně vybírám z údajů Dave Waggonera. Do spáry v převislé skalní stěně byl usazen Cable Pro střední velikosti. Přímo k němu bylo připojeno 11 mm lano délky 4,6 m s kamenem jako závažím o hmotnosti 60 kg. Lano bylo ke kamennému bloku uchyceno pomocí nýtu. Pádový faktor 2, hmotnost závaží nižší než u pádové zkoušky UIAA. Cable Pro šel po bezpečném zachycení dvou pádů dobře vyndat ven a byl v téměř perfektním stavu, pouze jeden palec měl zub a posuvný oplet byl trochu odřený. Cable Pro pak byl přemístěn z paralelního místa spáry do mírně se rozšiřujícího směrem dolů – a kupodivu pád udržel i tam. Pak byl do ideálně paralelního místa spáry usazen trojpalčák TCU. Všechno vypadalo perfektně, lanko směřovalo přímo dolů a palec byly rozvěšeny do optimální polohy. TCU však pád nezadržel, jeho střední palec byl deformován a krajní přetočeny nahoru a celý mechanismus pak vyletěl

ze spáry. Lanko bylo nataženo a dole ohnuto. Když byl trojpalčák umístěn do dolů se rozšiřující spáry, kde byl předtím úspěšně zkoušen Cable Pro, byl vytržen při mnohem menším zatížení. Silně poškozený TCU byl po testech k nepotřebě, naopak Cable Pro je stále provozuschopný. Testy budou pokračovat, z již provedených však vyplývá závěr: od tří palců nelze očekávat, že dokážou totéž co čtyři. Poměr palců 2:1 u TCU je nevyvážený narozdíl od poměru 2:2 u čtyřpalcových mechanismů, jako je Cable Pro, Friend i Trigger Cam. U TCU je střední palec přetlačován oběma krajními, ty jsou pak při překročení mezní síly přetočeny nahoru a trojpalčák přestane držet.

SEISMO je lehká a velmi všestranná pomůcka pro jištění v širokých spárách od 10 do 30 cm. V podstatě je to vtipný kříženec mezi cam-vklíněncem a šroubovací rozpěrnou tyčí /jako byla kdysi dávno Desmaisonova rozpěrka/. Na konci tyče se závitem a trubkovou maticí - nástavcem jsou dva výstředníkové palce, tlačené do záběru pružinou. Velkou výhodou je, že zatížení působí na palce přímo, za tím účelem je k nim ukotveno masivní ocelové lanko. Palce jsou spojeny ještě krátkou silonovou tkanicí, pomocí které se rukou stahují při zakládání a vyjíždění. Po překročení

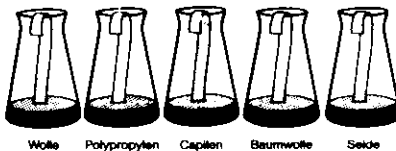

základního rozsahu, který je asi 10,5 až 12 cm, jej lze zvětšovat postupným vytáčením šroubu, do konce závitu prodloužení o plně 4 cm. Pro ještě širší spáry stačí jednoduše nasunout některý ze tří prodlužovacích nástavců /5, 7,5 a 10 cm/ nebo je libovolně kombinovat. Seismo funguje perfektně i ve zdánlivě /a dříve zcela/ nezajistitelných místech – i tam, kde by např. obří Friend nebo i Abalakov /Tri Cam/ byl zcela nepoužitelný. Do výřtu míst, kde lze Seismo s úspěchem použít, patří i mělká horizontální vhloubení, díky třífázovému styku se skálou a přímému zatěžování palců je mechanismus velmi stabilní. Drží dobře i v měkké skále, byl staticky zkoušen v pískovci na zatížení přes 1000 daN. Zachytil také testový pád o faktoru 2 /stejný, jako byl popsán výše u Cable Pro/ a nebyly na něm patrné žádné deformace, šroub šel stále lehce otáčet.

Inovace CCH posunuly laťku na poli expanzivních zajišťovacích prostředků zase o kus výš. Nejvýznamnějším přínosem je podle mého názoru Cable Pro, rozšiřující možnosti bezpečného jištění zejména v horizontálních spárkách, je přitom univerzálně použitelný. Přejme drobnému coloradskému výrobcí dost vytrvalosti a úspěchů v tvrdé konkurenční soutěži se zavedenými velkými firmami.

PATAGONIA CAPILENE

Novou tkaninu s obchodním názvem Capilene používá na spodní oblečení Chouinardova Patagonia. Je vyrobena z polyesterových vláken, která jsou speciálním technologickým postupem upravena tak, aby jejich povrch byl hydrofilní, tedy aby přijímal vodu. Vnitřek vláknů je naopak hydrofobní, stejně jako běžné neupravené polyester. Vlákno tedy ve hmotě nenavhává. Doposud se na spodky a trika z umělých materiálů používá polypropylén /jako např. na vnitřní straně našeho Climatexu/, „knotový“ efekt se však u něj používáním částečně nebo zcela ztrácí. Polypropylén přijímá mastnotu z potu a to způsobuje postupné zhoršování jeho vlastností. Tato nevýhoda je u polyesterového Capilenu odstraněna, materiál si má uchovat původní vlastnosti i po dlouhém užívání a četném praní, nepřijímá pachy. Efekt „knotu“ je u Capilenu nejvýrazněji ze všech prakticky použitelných materiálů. To je v praxi velmi výhodné a důležité. Pot je odváděn od pokožky, rozprostírá se do velkého povrchu vláken a rychle se odpařuje. Capilene udržuje pocit sucha a komfortu, omezuje možnost nachlazení. Patagonia nabízí prádlo z Capilenu ve třech tloušťkách, nejsilnější expediční se doporučuje pro extrémní podmínky v horách i jachtařinu v chladných vodách a podobně. Pro představu, Capilene v expediční tloušťce má plošnou hmotnost asi 270 g na metr čtverečný, střední necelých 240 a lehký okolo 170 g. Paleta typů spodního oblečení Patagonia z materiálu Capilene je skutečně široká, od obyčejných podvlékaček a trik až po „huňaté“ a pestré expediční bundy a kalhoty.

TEXOLITE

Když Neil Armstrong učinil jako vyslanec lidstva první historický krok na povrch Měsíce, jeho skafandr byl tepelně izolován prototypovou verzí „stříbrné podšívky“. Dnes je v komerční podobě tento výrobek firmy Apex Mills Corp. pod názvem TEXOLITE k dispozici nejen kosmickému programu, ale také výrobcům horolezecké a turistické výbavy.

Základní typ Texolite sestává ze dvou velmi tenkých, ve vakuu leskle stříbrnitě pokovených polyetylenových fólií, které jsou navzájem odděleny a z vnějších stran kryty jemnou silonovou síťovinkou. Všechny pět vrstev /síť, fólie, síť, fólie, síť/ je spojeno šitím na způsob prošívané deky, perforace fólií šicí jehlou zajišťuje určitou míru prodyšnosti. Texolite odráží zpět až 100 % sálavého tepla. Při vstupu do spacích pytlů a oteplovacích bund výrazně zlepšuje tepelnou izolaci. Výbava je o 15 % teplejší, nebo může být při zachování tepelného komfortu o 15 % lehčí. Vlastní hmotnost Texolitu tuto bilanci prakticky nezhorší, je pouze 55 g/m². A jak ukázaly dlouhodobé provozní zkoušky i testy nezávislých laboratoří, reflektivní účinnost Texolitu užíváním klesá jen nepatrně, po osmi praních je ještě plných 94 %.

U modifikovaného „turistického“ typu Texolite Plus je mezi obě fólie namísto střední vrstvy síťoviny vložena 5 mm silná polyesterová stříž Du Pont – Hollofil.

U spacáků se jako nejvýhodnější jeví použití Texolitu mezi vrstvami izolační náplně, je dobrý i na vyjímatelnou vložku. V zámoří se Texolite prodává pro domácí kutily i v metráži, za cenu obyčejné silonové „šustákoviny“.

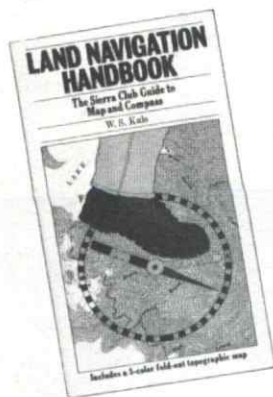

Z knih . . . .

● Skromně vyhlížející brožurka Land Navigation Handbook, kterou napsal Američan W. S. Kals, patří do edice metodických příruček, vydávaných v Sierra Club Books, San Francisco, USA.

Knížka kapesního formátu příliš nehýlí ilustracemi, její síla je v samotném textu. Autor, expert přes navigaci a dřívější šéf planetária, ve třinácti kapitolách jednoduchou a srozumitelnou mluvou probírá do detailu problematiku „pozemní navigace“ s cílem naučit čtenáře praktickému umění orientovat se v přírodě, a nezatěžovat jej přitom nadbytečnou teorií /ta je dávkována jenom v nejnútnejší míře/.

Tento záměr se podle mého názoru autorovi podařilo splnit dokonale. Je to snad nejtivější a nejlépe pochopitelný výklad ze všech příruček tohoto typu. Líbí se mi, jak se jako skutečný „fachman“ oprostil od různých mýtů, přemílaných v jiných učebnicích s podivuhodnou setrvačností a přebíraných z jedné knihy do druhé. Naopak, na tradované mýty upozorňuje a přesvědčivě, jednoduchými argumenty je vyvrací, otevírá čtenáři oči. Tak například narozdíl od penálem provoněných učebnic vysvětluje, že magnetická deklinace má z praktického hlediska jen máloco společného s rozdílnou polohou magnetických a zeměpisných pólů a proč tomu tak je. Jak zjistím místní deklinaci? Žádný problém, změřím si ji s postačující přesností sám! Sever podle slunce a hodinek? Ne, to je příliš nepřesné – ale namísto toho zde najdeme jiné, jednoduché a málo známé metody, přesné tabulky azimutů východu a západu slunce, možnosti orientace podle hvězd na severní i jižní polokouli a podobně. Hlavní důraz je kladen

na jednoduchost a zapamatovatelnost metod a praktických návyků pro manipulaci s mapou a buzolou, i na jejich potřebnou přesnost. To, co je jinde odbyto dvěma větami, zde zabírá celou kapitolu – protože to je potřeba /jako např. problém zmíněné deklinace/ – a naopak. Také výběru mapy i buzoly je věnována patřičná pozornost /autor zcela jednoznačně upřednostňuje jednoduchý a blbuvzdorný systém Silva a z něj odvozené „orientační“ typy s úhломěrnou destičkou/. Ve zvláštní kapitole se zabývá praktickým přínosem výškoměru pro orientaci v horách, opět nechybí vtipná metoda jeho využití v kombinaci se směrem podle buzoly pro přesnější stanovení polohy. Na závěr je zařazeno povídání o důležitých, jednoduchých a elegantních orientačních tricích. Několik posledních z 230 stran pak zabírá užitečný rejstřík.

Velice praktická knížka by si určitě zasloužila překlady.

● Publikace Berg '87, kterou společně vydaly Alpenverein německý, rakouský a jihotyrolský /nebo, chcete-li severoitalský / je pokračováním více než stoleté tradice ročenek Alpenvereinu, v podtitulu nese označení „Zeitschrift Band 111“. Berg '87 je velmi pestrým výběrem článků, fotografií, historických faksimilí, který sestavili Marianne a Elmar Landesovi.

Knih je rozčleněna do několika sekcí. Regionální se tentokrát zabývá mapovým prostorem Kaiseru, od historie objevování této významné oblasti přes krátké historicky horolezeckých zážitků různých autorů v rozmezí 130 let, až po zachycení vývoje moderního skalního lezení, zapsaného do stěn Kaiseru.

V kapitole Horolezectví všeobecně najdeme rozhovor o sportovním lezení s Kurtem Albertem, Seppem Gschwendnerem a Wolfgangem Güllichem, zaujme příběh o výstupu lezce s protézou na Pilastro Tofany, Meditace-sport-mystika nastává horolezectví zrcadlo psychologie a filozofie, je zde také pohled na historii první kapitoly alpinismu-dobývání Mont Blancu, kritické povídání o UIAA.

V sekci Expedice-trekking najdeme celou řadu zajímavých i napínavých příběhů z hor celého světa, nechybí zde líčení dramatického sólového přechodu Hielo Continental v Patagonii a sólového výstu-

pu na Cerro Torre /oboje v zimě, Giuliano Giongo a Karl Schrag/.

Kapitola Kunst-Kultur přináší kolekci maleb, kreseb a rytin s horskou tematikou, zabývá se také horolezeckým filmem /zde představuje legendárního Luise Trenkera a Lothara Brandlera / i přehledem literatury.

Velký důraz je kladen na problematiku ochrany přírody a tvorbu životního prostředí v horách, několik závažných materiálů s touto tematikou je obsahem předposlední části knihy.

Ta poslední je věnována nejnovějším postřehům z horolezecké bezpečnosti a ve stručnosti také Alpin-museu v Kemptenu.

Stejně jako v minulých letech je užitečnou přílohou ročenky Berg '87 pěkná mapa Alpenvereinskarte 1: 25 000 – Kaisergebirge, která má přímý vztah k první, regionální části knihy.

Čistá grafická úprava, množství ilustrací a efektní barevné fotografické přílohy v živém časopiseckém stylu /podobné přílohám dvojměsíčníku DAV-Mitteilungen/ podtrhují pěkný dojem ročenky. Má rozsah 266 stran na slabém křídlovém papíře, plátěnou vazbu s lakovaným přebalem, formát 215 x 265 mm. Vzorové polygrafické zpracování je vizitkou mnichovského nakladatelství Rudolf Rother, které známe hlavně díky jeho kapesním horolezeckým průvodcům. Berg '87 dělá svým tvůrcům čest, potěší každého milovníka pěkné horolezecké knihy.

● K vydávání velkoryse pojaté edice horolezeckých učebnic Alpin-Lehrplan spojily své síly německý Deutscher Alpenverein a rakouský Österreichischen Alpenverein. Po všech stránkách vyčerpávající obsah je rozdělen do třinácti dílů, které vycházejí jako samostatné svazky ve známém nakladatelství BLV München, Wien, Zürich. Zdá se vám to příliš? Ani ne, při známé německé důkladnosti /DAV je v tomto díle vedoucí silou/ a tematické šířce záběru by se Alpin-Lehrplan do menšího rozsahu těžko vešel. Posuďte sami, co zahrnují jednotlivé díly, jejichž autory jsou renomovaní odborníci.

1/ Sturm, Zintl: Vysokohorská turistika, 70 stran, 85 fotografií a 42 kreseb

2/ Sturm, Zintl: Skalní lezení, 176 stran, 331 fotografií a 118 kreseb

3/ Fuchs, Harder: Lezení v ledu, 176 stran, 222 fotografií a 42 kreseb

4/ Siegert: Skialpinismus, 119 stran, 140 fotografií a 55 kreseb

5/ Fuchs, Hasenkopf: Horolezectví a vysokohorská turistika s dětmi, 180 stran, 175 fotografií a 35 kreseb

6/ Schubert, Mayer: Výbava, zajišťování a bezpečnost, 228 stran, 285 fotografií a 161 kreseb

8/ Bennett, Götzfried, Zintl: První pomoc a záchrana v horách, 128 stran, 20 fotografií a 208 kreseb

9/ Albrecht, Jaeneke, Sommerhoff, Kellermann: Počasí-laviny, 191 stran, 130 fotografií a 107 kreseb

10/ Fuchs, Hasenkopf: Orientace a nebezpečí v horách, 159 stran, 85 fotografií a 115 kreseb

12/ Riess, Schauer: Svět rostlin a zvířat, životní prostředí a ochrana přírody, 173 stran, 48 barevných a 80 čb fotografií, 46 kreseb

V přípravě jsou následující díly: 7/ Zdravověda, výživa, trénink. 11/ Zeměpis a geologie. 13/ Pedagogika v horolezectví.

Jak vidíte, učebnice jsou napěchované jak textem, tak i množstvím ilustrací, uplatňuje se zde spousta názorných kreseb, instruktážních ale také pěkných ilustračních fotografií. Na závěr některých svazků je zařazen rejstřík s výkladem důležitých pojmů. Jednotlivé díly se tematicky částečně překrývají; je v nich ve stručnosti „nakousnuta“ látka, která je podrobně probírána v jiném, příslušném svazku. Tak se ten, kdo nepotřebuje a nehodlá studovat do hloubky všechno, dozví základní potřebné informace „do šířky“ při čtení toho kterého dílu. Životně důležité informace jsou vždy ve stručnosti zopakovány a patřičně graficky zvýrazněny. Názornosti je skutečně věnována maximální pozornost, Alpin-Lehrplan je koncipován na základě nejnovějších didakticko-metodických poznatků. Úspěšné realizaci záměru přispívá nemalou měrou i funkční, střizlivá a pěkná grafická úprava. Zhruba čtvercový formát umožňuje živé řazení kreseb a fotografií přímo k odpovídajícímu textu, není nutno hledat v obrazové příloze, ta zde není. Prvotřídní hlazený ofsetový papír spolu s kvalitním tiskem dávají ilustracím patřičně vyznít, pro názor důležité detaily se neztrácejí a jsou dobře čitelné. Jednotlivé díly se od sebe liší autorským přístupem a rukopisem, Alpin-Lehrplan proto není fádni. I když by i zde hnidopiši našli sem tam nějakou drobnou chybičku, Alpin-Lehrplan si zaslouží označení „učebnice par excellence“. V době vyjití tohoto čísla Hor by měla být již celá edice, vydávaná BLV postupně, kompletní. Některé svazky se mezitím dočkaly druhého, přepracovaného a doplněného vydání.

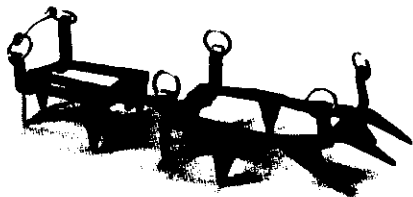
VLADIMÍR PROCHÁZKA ml.

útržky

VLADIMÍR PROCHÁZKA ML.

VÝBAVA U NÁS . . .

● Od vydání minulého čísla Hor se aspoň trochu „blýsklo na časy“. Z domácí produkce po karabinách Walter už na trhu zdomácněly také pěkné slaňovací osmy Strojmetal. Agilní Let Kunovice nedávno uvedl mačky a šplhadla, připravuje výrobu cepínů. Mačkám klasického provedení lze sice vytknout některé nedostatky, ale svojí kvalitou a dostupností jsou přínosem. Zatím jich bylo dodáno asi 2 000, z toho dva páry byly reklamovány pro ohnuté přední hroty. To je mizivé procento. Jedná se o výrobu varianty s rychloupínacím vázáním. /Výroba jiných maček by se měla rozjet koncem roku v SFZ Krompachy./ Šplhadla SpeLet jsou vyráběna ve dvou variantách, s rukojetí a bez ní. Na trh se jich dostane okolo tisícovky ročně, takže poptávka nebude plně uspokojena. Spelety mají solidní provedení i materiál a příznivou cenu. Jejich technický popis by byl nošením dříví do lesa, jde o téměř přesnou kopii francouzských šplhadel Petzl /viz Hory 16/, navíc si je každý může omakat in natura. Ve slůvku „téměř“ se skrývá jeden nedostatek – Spelety jsou choulostivější na nechtěné vycvaknutí z lana než originály, už se to v provozu několika lidem stalo. Pozor i na to, že Spelet není vhodný pro dynamické zatížení při sebejištění – nepadat do něj! Typ bez rukojeti je mechanicky shodný. Na každý pád jsou šplhadla z Letu pokrokem, zahodte strmeně Žiara! /Škoda, že pražská Mikrotechna upustila od připravované výroby šplhadel s přímo zatěžovanými palci, která by byla vhodnější k sebejištění, zejména na kluzkých lanech. Bohužel také lomnický Technolen ucukl od chystané výroby, tam to měly být kupolovité stany, ohlášené v minulých Horách . . . / V Čeňkovských strojárnách se jedná o výrobu skalního kladiva. Konečně jsme se dočkali tuzemské čelovky. Vyrábí ji

Mechanika Praha, řešením připomíná japonské Nationaly – doufejme, že ve srovnatelné kvalitě a spolehlivosti. Slovošport Prešov vyrábí sklopnou lezeckou trénigovou stěnu. Hodí se do tělocvičen, kluboven a pod. Cena okolo 15 000,- Kčs podle velikosti. Po lezečkách ze známého VD Podtatran Poprad se na trhu objevily také „slézačky“ /název z návodu/ ze Snahy Teplice. Běžte si je omrknout do prodejny sportovní obuvi.

Pokračuje vývoj našich lan: a zdá se, že výzkumníci jsou konečně na stopě. Zatím je brzo na nějaké závěry, doufejme jen, že se potvrdí střízlivě optimistické předpovědi a slušný motouz bude na pultech.

● Z dovozu se u nás opět objevila lana Edelweiss /viz informace na jiném místě/ a některé výrobky firmy Stubai. Občas jsou vidět plastické boty, Dachsteiny bylo dokonce možné /a snad stále je/ objednat na dobírku v Magnetu Pardubice.

MOUNTAIN GEAR AWARD

● Koncem roku 1985 se redakce časopisu Mountain /Angle/ rozhodla každoročně oceňovat firmy a jednotlivce – všechny, kdo podle jejich názoru nejvíce přispěli věci vývoje výbavy. Podle názoru Dave Durkana, redaktora rubriky Gear časopisu Mountain, se v roce 1985 nevyskytl žádný kus výbavy či nová koncepce, které by znamenaly významný posuv vpřed. Proto se při udělení Mountain Gear Award '85 hodnotilo retrospektivně. Zvítězily dvě nejvýznamnější inovace posledních let, které znamenaly revoluční průlom ve výbavě. Jmenovitě šlo o boty lezečky, opatřené gumou-lepičkou, a expanzivní jističí pomůcky. O tuto revoluci se postaraly a cenu Mountain Gear Award '85 získaly španělská firma Boreal se svými lezečkami Firé a anglický výrobce Wild Country se známými Friendly. Ty není nutné nijak představovat, zná je snad každý. Podle názoru Gear jsou Friendly ve své kategorii stále nejlepší a není podobný výrobek, který by dosahoval jejich úrovně celkového provedení a praktického uplatnění.

● Boreal je firma, jejíž hlavní náplní byla výroba normálních vycházkových bot. Roku 1981, po spolupráci s nejlepšími

Ze slavnostního předání Mountain Gear Award '85 - setkání redakce Mountainu a předních lezců se zástupci oceněných firem Boreal a Wild Country. Zleva doprava stojí M. Vallance a D. Durkan, sedí N. Sandner, J. García, W. Gullich a J. Moffatt. Foto Mountain.

španělskými horolezci, se šéfové Borealu rozhodli vyrábět lehké lezečky s vysoce přilnavou podešví, zprvu pro domácí trh. Zkoušeli různé druhy gumy, tvary i konstrukci bot. V roce 1982 odjeli bratři Callegové s první generací bot Firé lézt do USA. Tam si je vyzkoušeli John Bachar a Mike Graham a byli jimi nadšeni natolik, že je začali dovážet do Ameriky. Tím vlastně všechno začalo. Firé měly světový úspěch doslova přes noc, způsobily revoluci ve výrobě lezeček. Ostatní, v té době zavedení světoví výrobci se museli okamžitě přizpůsobit, aby nebyli vytlačeni z trhu. Boreal nyní prodá asi 65 000 párů ročně, z toho okolo 70% v USA. Pokračující výkum a vývoj, vedený takovými lezeckými autoritami jako jsou John Bachar, Jerry Moffatt a Wolfgang Gullich, jsou zárukou, že Firé zůstanou stálíci a metrem na tomto poli výbavy jako doposud. O sortimentu lezeček Boreal viz níže.

● Cena Mountain Gear Award '86 byla udělena Pitu Schubertovi, šéfovi Sicherheitskreisu DAV /NSR/, za jeho aktivní činnost na poli testování výbavy a publikování poznatků. V průběhu let se DAV stal vedoucí silou v UIAA, vedl ustavení norem DIN jako požadavku, který musí splňovat horolezecký materiál na lukrativním německém trhu, kde známka UIAA nemá právní účinnost. Výsledky přísných testů DAV přinutily řadu firem stáhnout nevyhovující výrobky z trhu, i vadnou výbavu přímo od uživatelů. To vedlo k celkovému a významnému zlepšení výbavy i technik jejího používání. Zkrátka „může za to Pit“. Díky jeho svolení můžeme i my čerpat z bohatých materiálů DAV. Děkujeme a k udělení ceny upřímně gratulujeme!

/Při této příležitosti uveďme, že se Pitu Schubertovi líbily minulé Hory 18. Kriticky se však vyjádřil k metodicky chybnému navázání visícího pokusného editora na snímku u článku „Stačí jen vlastnit úvazek?“ na str. 8 – bod navázání správně musí být níže! /

ZAJÍMAVÁ VÝBAVA VE SVĚTĚ

● Španělská firma Boreal, za lezečky Firé /jméno podle jednoho kopce ve Španělsku/ vyznamenaná cenou Mountain Gear Award 1985, dnes nabízí čtyři vylepšené modely.

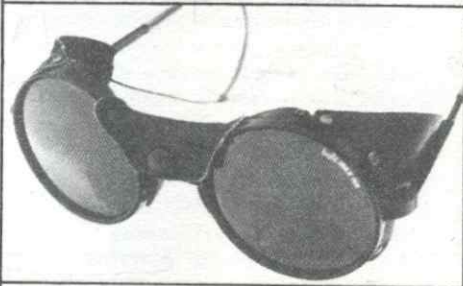
Nové Firé mají svršky ze semišové kůže, stejně jako všechny ostatní typy. Narozdíl od nich však nejsou opatřeny podšívkou. Firé jsou ohebné, hodí se výborně pro lezení na tření a do spár.

Firé Cat mají podšívku z vrstveného plátna, která botu zpevňuje a poskytuje lepší oporu při postavení na hrany. Boty jsou o něco tužší než Firé, ale byla zachována potřebná míra ohebnosti pro lezení na tření. Po spolupráci s Johnem Bacharem mají Firé i Firé Cat od roku 1986 zlepšený tvar, který lépe obepíná nohu a přitom poskytuje i chlup více pohodlí. Ve všech velikostech /po půlčíslech/ jsou k mání ve třech různých šířkách, pro nohu hubenou, normální i širokou. Toto jemné odstupňování nenabízí /aspoň prozatím/ žádný jiný výrobce. Firé i Firé Cat nyní mají obvodový pás i zvýšenou patu ze stejné gumy-lepičky jako podrážku, která je proslavila.

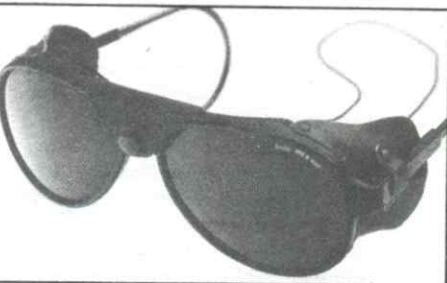
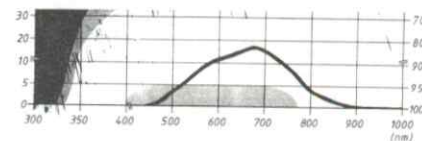

Firé Invernal jsou určeny pro lezení v chladných podmínkách, ve velkých stěnách Alp či Himálaje. Základní tvar vychází z Firé a je upraven tak, aby lezečky pasovaly namísto vnitřních bot do běžných plastických horolezeckých vibrámů. Zcela unikátní jsou Firé Ballet, které mají zesílenou a silně vyboulenou patu, oblepenou dvojitou lepičkou – bota pro ty, kdo rádi lezou nohama napřed. Všem lezečkám Boreal je společné velice pečlivé, precizní dílenské zpracování.

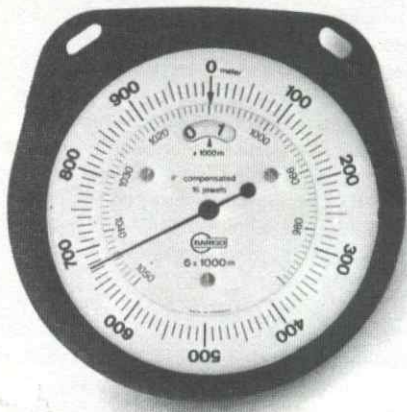
● Při srovnávacích testech ledovcových brýlí na světovém trhu to z „evropských stájí“ na celé čáře vyhrála francouzská značka Bollé. Používá netřísťových

a opticky stoprocentně korektních polycarbonátových „skel“. Materiál je prý tak odolný, že „sklo“ lze bez jakéhokoliv poškození okolní plochy přibít hřebíkem na zeď /kdo by to však udělal?/. Oproti jinak srovnatelným Jonesům /viz minulá Hory/ však mají jiný účinný filtr s obchodním názvem Irex 100. Stovka znamená, že zadržuje 100 % škodlivých ultrafialových a infračervených paprsků, viz graf spektrální propustnosti z testů DAV. Hnědá barva filtru Irex 100 zvyšuje kontrast při plochem a nevýrazném osvětlení na sněhu, nerovnosti terénu lépe vystupují. Brýle Bollé jsou vyráběny v různých tvarech obrouček, od klasických a nejpobulárnějších kapkovitých, přes kulaté až po různé módní variace. Rámečky jsou z nerozbitného konstrukčního nylonu v různých barvách, u většiny typů pro horolezecké použití mají jednoduše stavitelná ramínka, obyčejná rovná je možné vyměnit za pružná se zahnutím za uši. Některé modely jsou opatřeny lehkým a příjemným zrcadlením, samozřejmě jsou kožené clonky proti vnikání falešného bočního světla. Na obrázku jsou horolezecké brýle Bollé Alpine VI, kulaté 8331 a Alpine IV. Pro zajímavost, v testech zcela propadly velmi drahé brýle Carrera, které propouštěly převážnou část škodlivých paprsků.

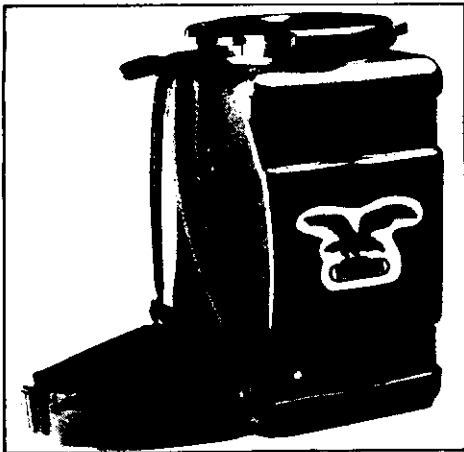

● Mezi kapesními horolezeckými výškoměry měly po dlouhá léta zcela výsadní postavení švýcarské výrobky Thommen, představovaly špičkovou kategorii, v níž neměly konkurenta. Dnes ho, zdá se, mají v novém výškoměru Barigo – alespoň pro výšky do 6000 m. Firma Barigo z NSR dříve vyráběla /a stále vyrábí/ celou řadu solidních výškoměrů střední a levné třídy. Novým typem Barigo 39 se trefila do černého a v nejvyšší kategorii úspěšně vlezla Thommenům „do zelí“. Je to velmi citlivý a přesný přístroj, precizní strojek má 16 rubínových ložisek. Je tepelně kompenzován /při daném tlaku vzduchu nemá změnit výchylku při přenesení z tepla chaty na mráz a naopak/, zbytková chyba činí pouze 0,25 m na 1°C. Velice přehledná a dobře čitelná stupnice má dělení po deseti metrech s číslováními stovkami. Na každou tisícovku metrů ručička oběhne jednou dokola, celé kilometry jsou indikovány číslicí v malém okénku. Lineární chyba nepřesahuje 0,25 % z konečného údaje. Korekce na nestandardní atmosféru a nastavení přístroje na danou výšku známého místa se provádí vroubkovaným prstencem, který lze dobře ovládat i v rukavicích, jde dostatečně ztuhla a je z větší části pokryt proti náhod-

nému pootočení. Výškoměr na vnitřní stupnici umožňuje odečítat také atmosférický tlak, přepočítaný na hladinu moře, a sledovat tak tendenci vývoje počasí; rozsah je 970–1050 hPa /odpovídá dřívější jednotce milibar/. Barigo 39 má jednoduchý, pěkný a funkčně účelný tvar /získal ocenění Design '85 ve Stuttgartu/, průměr 65 mm a hmotnost asi 100 g. Pod označením Höhenmesser Salewa jej nabízí také u nás dobře známá stejnojmenná horolezecká firma.

● Konečně! První transportní sud vytvářovaný „podle člověka“ je tady. Jmenuje se Hermetic Carrier a přišla s ním Salewa. Za inteligentní design „může“ Volker Lapp, expert přes pomůcky pro přežití a poradce Salewy v tomto oboru. Hermetic je vyroben z rázuvzdorného plastu Lupolen, mechanicky odolného až do minus 50°C. Výška sudu 57 cm, šířka 36,

hloubka 33 cm, objem cca 65 l a vlastní hmotnost asi 3,5 kg včetně postroje. Vodotěsnost zajišťuje dvojitě šroubovací víko s těsněním, světlost vstupního otvoru je 28 cm. Zada Hermeticu jsou anatomicky vytvářena, ostatní stěny jsou rovné se zaoblenými hranami. Povšimněte si prolisů s příčkami, umožňují jednoduché a přitom jisté svázání několika prázdných Hermeticů – lze tak vytvořit improvizovaný vor k překonání řeky. Hermetic se dobře nese na zádech. Je vybaven měkce polstrovanými ramenními popruhy a širokým bederním pásem. Celý postroj lze ustavit do třech různých poloh dle postavy uživatele, je možné jej odmontovat pro transport vlakem a pak zase snadno namontovat. Stačí k tomu mince, postroj je k sudu uchycen šrouby. Lze očekávat, že Salewa udělá s Hermeticem díru do světa. Obvyčné průmyslové sudy patřily a patří k nejoblíbenějším expedičním zavazadlům. Jejich nevýhodou však je špatná „nositelnost“. A ta u nového výrobku odpadá.

● Markill je firma v NSR, známá hlavně svými hliníkovými „feldfíškami“. Dnes se zaměřuje stále více také na další turistickou výbavu. Některé výrobky mají skoro monopolní postavení a jsou jako ulité pro horolezecké použití. Patří sem i Markill Stormy, speciální velice kompaktní a lehká sada hliníkových hrnců. Hlavní předností oproti podobným výrob-

kům jsou dobře vyřešená a velmi účinná komínová ochrana plamene vařiče i samotného hrnce proti větru /čas vaření a spotřeba paliva klesají na polovinu až šestinu v závislosti na podmínkách/ a praktické pevné spojení komínového větrolamu s vařičem jednoduchými úchytkami. Celou sestavu tak lze snadno zavěsit na tři řetízky pro vaření tam, kde chybí rovný podklad. Vařič se vejde do složeného nádobí, Stormy je jedním z mála výrobků tohoto typu, kde bylo na prostor k uložení vařiče pamatováno již při konstrukci. Markill Stormy se proto vyrábí v několika variantách pro nejrozsáhlejší světové turistické vařiče, jako Peak 1 /na snímku, jediný s větrolamem z nerez, ostatní mají hliníkový/, Bluet, L'pigas a další. Hrnec má objem 1,3 litru, do víka-pánvičky se vejde 0,6 litru. Pro transport se vše včetně větrolamu jednoduše a rychle sepne dohromady plechovou obroučkou, podobnou jako u expedičních sudů. Pro početnější skupinu či rodinné kempování je určena nezávislá a rozměrnější vícedílná sada Stormy Camping na téže principu a stejně vysoké úrovni provedení. Dalším užitečným výrobkem je horolezecká hliníková lahev Markill se širokým hrdlem. Hodí se jak pro transport sypkých potravin, tak na pití, přímo v ní se dá i vařit. Po zasunutí do speciálního izolačního plastového pytlíku poslouží jako nerozbitná termoska. Závit není prolisován až na vnitřní stranu hrdla a tak se lahev dobře čistí, gumové těsnění ve víku skutečně těsní. K dostání dvě velikosti pro jeden a jeden a půl litru.

Za zmínku stojí také Markill-matic, bezpečnostní lahev na palivo, ve velikostech 0,5 - 0,75 a 1 litr. V hrdle má plastový tlačný ventil, pomocí kterého lze bez problémů plnit vařič i bez trychtýře. Když lahev odložíme, ventil ji automaticky uzavře, nic se nevybryndá ani při převrácení. Pro transport v batohu se navrch ještě šroubuje plastová krytka s dalším těsněním.

● Užitečné drobné kempingové potřeby a pomůcky pro přežití prakticky po celém světě nabízí kanadská firma Coghlan's. Společně mají jedno – vysokou kvalitu a přitom příznivou cenu. Mohlo by se zdát, že to jsou „jen takové ty drobné hlouposti“, ale opak je pravdou. Vždyť mnohdy visí život na vlásku jen kvůli zdánlivým maličkostem, i z našich horolezeckých dobrodruhů a světoběžníků už ne jeden na vlastní kůži poznal, jak to může dopadnout třeba jen kvůli namoklým nebo na větru zhasějícím sírkám, člověk se v říši věčného ledu bez ohně ani nenapije. Z obsáhlé nabídky vyberme to, co by nás mohlo nejvíce zajímat. Vodovzdorné sirky /zaručeně jich 90 % chytne i po dvouhodinovém máčení ve vodě/, nebo lépe dražší vodovzdorné a zároveň vichruvzdorné. Věčný zapalovač; je to hořčičkový kvádřík se zalisovaným křesadlem – nožem se naškrabe něco hořčičko-

vých hoblinek, tupou hranou kudly křís-neme o křesadlo a oheň s vysokou teplotou je na světě, stačí přiložit třeba i vlhké třísky. Samozřejmě, sírkami to jde jednodušeji, pokud fungují – experty je však hořčičkový zapalovač považován za nejjistější rezervu. Fire Sticks jsou tyčinky na způsob našeho pevného podpalovače PePo, nesmrdí ale a nic z nich neteče, hoří i po namočení ve vodě. Dříví se dá nadělat kapsní pilou WireSaw De Luxe, je spletena z osmi pramenů různých nerezových drátků. Na koncích je opatřena kroužky /neštějně velkými, aby se v nouzi pila dala použít také jako oko na zajíce/, pilu lze napnout na syrovou větev ve tvaru luku, nebo tahat přímo rukama. /Pozor, nezaměňovat s podobnými výrobky ze zubatého plechového pásu, zkrouceného s nosným drátem, ty jsou k ničemu./

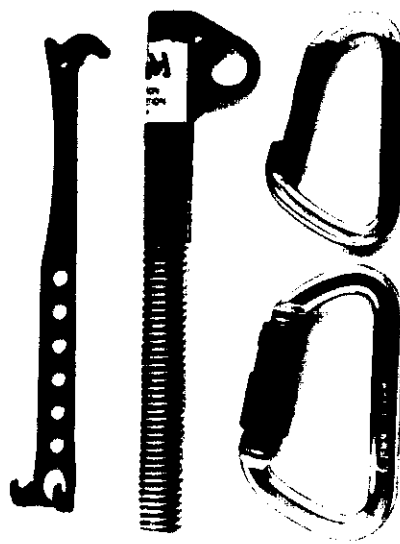

Nepromokavé pytlíky z tlustého igelitu s naprosto spolehlivým zavíráním pomocí umělého lopuchu /po několikerém zarolování/ v různých velikostech se hodí k uschování všeho, co musí zůstat suché. Objemné polyetylenové tuby Squeeze Tube k naplnění džemem, medem, hořčicí nebo i máslem, ušetří starosti s pakováním v ranci obtížně transportovatelných potravin /roztlučená vejce!/. Samolepící záplasty na trhliny ve stanu nebo na větrovce, pláštěnce /existují dva typy, z tkaniny nebo vinylové fólie/ neváží nic a skutečně drží. Lehký /jen pár gramů/ a malý brousek Butterfly obnoví ostří na noži během několika sekund, má v optimálním sklonu vsazené brusné hranolky ze slinutého korundu. Kapalínový kuličkový kompas sice nedosahuje přesnosti orientačních buzol, ale po připnutí špendlíkem na bundu ukazuje hlavní směr v každé poloze, díky svítícím značkám i v noci. Bivakovací pokovené fólie. Sady různých lékárníček, amatérsky aplikovatelná séra proti hadímu uštknutí a hmyzímu bodnutí, analergika. Tak bychom mohli pokračovat. Ale snad jsem vybral to nejdůležitější – předpokládám, že nikdo z nás nepotřebuje zářivkové světlo do stanu, gril, vyhahaváč stanových kolíků a podobné vynalzy.

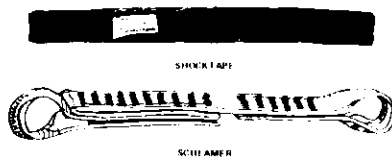

● Friend má čtyři výtředníkové palce, Bivo dva. A mezi tím jsou TCU /z angl. Three Cam Units, tedy česky „trojpalčáky“, nová vlna expanzivních zajišťovacích prostředků pro úzké spáry. Špičku v této kategorii, kterou dnes okupuje celá řada výrobců, představují vzorně vypracované 3 Cams firmy Metolius, známé svými Slidery /viz Hory 16, str. 56/. 3 Cams mají palce z kvalitního leteckého duralu třídy 7075 /stejný materiál jako u Friendů/ a jejich dosedací plochy jsou opískovány pro lepší kontakt se skalou. Osa má na koncích navažené tvarované spojky. Do nich jsou zalisovány konce ohnutého nerezového lanka, za které je celý mechanismus při lezení karabinou zatěžován. Palce jsou slabšími lanky spojeny s posuvnou tyčkou s funkcí spouště pro snadné zakládání a vyjímání, její přečnfvajcí konce jsou vroubkovány jako pomoc zpoceným prstům. Absence čtvrtého palce umožňuje kompaktnější stavbu a tím použití v mělkých spárách. O lanku se obecně soudí, že je pro vodorovné spáry lepší, než neohebný stonek Friendů, pro tento účel by však mohlo být měkkší. Metolius 3 Cams se vyrábějí v pěti velikostech s optimalizovanými přesahy. Sada nemá hluchá místa a lze ji použít pro spárky od 10 do 36 mm. Mez nosnosti se při praktických testech za statického zatěžování pohybovala okolo 1250 až 1500 daN. Příčinou selhání byla deformace středního palce a ohnutí osy. Uvedené hodnoty nejsou malé, 3 Cams jsou pro jištění v úzkých spárách přínosem. Při používání se však musí pamatovat na jejich jednu vestavěnou nepříjemnou vlastnost, která je společná všem TCU a níž se v současnosti dosti diskutuje – při překročení určité síly může dojít k nežádoucímu přetočení krajních palců nahoru a ztratit kontaktu se skalou, TCU pak vypadne ven. Dojde k tomu však většinou při vyšším zatížení, než jaké vydrží průměrně dobré skoby. Pak oceníme přednosti 3 Cams, zejména rychlost zakládání /přispívá jí samozřejmě barevné odlišení jednotlivých velikostí/ i nízkou hmotnost.

● Značka D. M. M. Wales si za poměrně krátkou dobu své existence získala velmi dobrou reputaci, hlavně svými prvotřídními karabinami, ale i další výbavou. Hon na gramy u lehkých karabin pokračuje, nejnovější model D. M. M. Lightning 10 má hmotnost téměř neuvěřitelných 38 g při nosnosti 2000 daN. Umožňuje to profil zaobleného T v kombinaci s malými rozměry karabiny, jejím tvarem i použitým materiálem. Větší model Lightning 11 při hmotnosti 49 g snese zatížení až 2500 daN. Další novinkou je Quiklok, samočinná pojistka na způsob Twistlocku, vyrobený z rázuvzdorného a houževnatého konstrukčního nylonu /materiál známý z přezek Fastex/. Tady jej vidíte na karabině D. M. M. Offset D 12 o nosnosti 3000 daN a hmotnosti 84 g, Quiklokem jsou však vybavovány i ostatní modely. Je to poprvé, co byl konstrukční plast úspěšně použit ve výrobě karabin. Má hned několik výhod – snáze se obsluhuje v rukavicích, je lehčí než kovový typ,

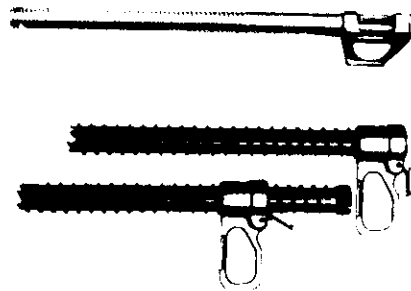

v zimě nedochází k jeho zamrznutí a je také o něco levnější. V nabídce novinek nechybí ani zajímavě řešené vklíněnce Wall Nuts a k nim nově pojaté šfouchadlo Nutter, vyhnuté háky na jeho rukojeti umožňují snadné vytahování hluboko zapasovaných Friendů. Pro jištění v ledu D. M. M. nabízí nádherně vypracované zatluokač-vyšroubovovací „snargy“ dlouhé 20 cm s průměrem trubky 19 mm, alternativně ocelové /170 g/ nebo jako pírkó lehké titanové /95 g/. Přínosem jsou také 2 typy šitých tlumičů pádu, používají se namísto prodlužovací smyčky. Švy s limitovanou nosností při zachycení pádu postupně praskají a snižují tak zatížení

bodů postupového jištění na přijatelnou míru. U Shocktape /325 mm, 33 g/ to je 350 daN, měkkí Screamer /230 mm, 30 g/ tlumí na 230 daN. Po vytrhání funkčních švů je z obou tlumičů běžná prodlužovací smyčka o nosnosti do 1700 daN. Ve spolupráci s kalifornským výrobcem High Adventure Sports-Yates dodává D. M. M. také funkčně dobře řešené úvazy pro „komfort v létání“. Ze zámoří dováží i mechanické vklíněnce Go-Pro Rock 'n Rollers, což je kombinace stoperu s posuvnými válečky na jedné stěně a spouští s pružinou pro rychlé zakládání – hodí se pro jištění v úzkých spárách s rovnoběžnými stěnami.

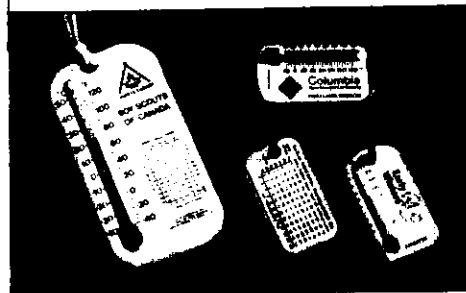
● Rakouská firma Stubai přišla se dvěma novými skobami do ledu. První je EisStar na principu „snargu“, do ledu se zatluoká, ven se vyšroubuje. Má trojchodý mělký závit a 10 cm podélnou drážku pro vyhazování ledu. Je vyrobena ze speciální chrommolybdenové oceli, která dobře odolává nízkým teplotám. K dostání v délkách 17 a 22 cm, hmotnost 160 resp. 180 g. Mez pevnosti v ledu je 10 - 12 kN, skoba EisStar je doporučena. Byla zatlučena 100x bez toho, že by bylo nutno jedinkrát vyndávat led zevnitř. Po těchto zkouškách neměla hlavice s okem žádné bezpečnost snižující deformace. Druhou a významnější novinkou je Eisteufel, tenkostěnný trubkový šroub. Má ostrý závit a 6 řezných zubů, z toho 3 vyhnuté do „šraňku“. Ty lámou odvrtný led a snižují tak riziko ucpání trubky pevným ledovým kolkem. Zašroubování do ledu lze provést bez obtíží rukou. Velice vtipně je vyřešena hlavice s okem pro karabinu. Lze ji otáčením na závit umístít na libovolné místo trubky a oko tak dostat až k povrchu ledu, je-li tenký natolik, že do něj trubku nezašroubojeme celou. Odpadá obvyklé ovazování, nebo nevhodné páčení. Další výhodou tohoto systému je, že oko může volně kývat, při změně směru zatížení nedochází k pootočení a tím uvolnění vlastní trubky. Při šroubování do a z ledu je hlavice aretována na horním konci trubky jednoduchou páčkou. Délka 18 cm, hmotnost 200 g. Průměrná mez pevnosti v dobrém ledu je 14,4 – 21 kN, skoba Eisteufel je doporučena /testy DAV/.

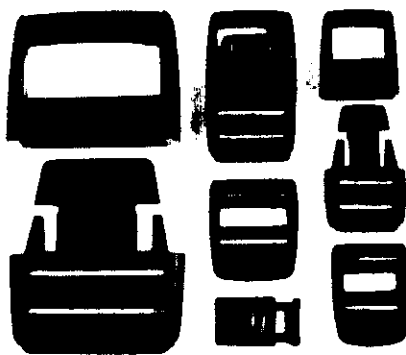

● Konstruktivně vtipně řešené jsou mačky Salewa-Messner. Pákový systém na principu nůžek umožňuje samočinné přizpůsobení délky i šířky maček použité botě. Při zaklapování paty rychloupínacího vázání se mačka natahuje a zároveň zužuje, přimkne se tak těsně na botu. Hrubé nastavení velikosti se provádí velmi jednoduše bez speciálního nářadí. Stačí hrotem kudly nebo jiným špičatým předmětem odtlačit zajišťovací plechovou kulisu a žebříček, spojující přední a zadní díl maček, posunout na žádaný zub. Kulisa se pak zajistí drátěnou závlačkou. Jednoduchý a spolehlivý mechanismus je však dobře zakryt a tak prakticky nemůže dojít k nechtěnému posunutí ani v tom případě, že závlačka schází. Jinak tyto mačky vycházejí z dřívě osvědčených modelů želez Salewa. Hmotnost okolo 800 g, povrchová ochrana odolným epoxidovým nátěrem.

● Skoro jako suvenýry z pouti vypadají malé teploměry coloradské firmy Sun. Od cetek se však liší přesností a nerozbitným provedením, takže jsou skutečně k praktické potřebě, dají se počítat k pomůckám pro přežití. Horolezce ze široké škály typů nejvíce zajímají ty nejmenší, Zip-O-Gage o rozměrech 51 x 27 mm a hmotnosti necelých 10 g, které se dají pověsit na zip větrovky a pod. Na rubu mají tabulku „wind chill factor“, při známé teplotě a rychlosti větru tam najdeme odpovídající „fyzilogicky účinnou“ teplotu na návětrné straně – jak známo, na větru je větší zima. Protože Sun dodává svoje výrobky do celého světa, tabulka je podle oblastí určena buď v anglosaských nebo metrických jednotkách. Za pár šestáků je lze koupit pod různými značkami /Volkl, Survival Shop a jiné/ i v evropských sportovních obchodech. Varianta, která se připíná špendlíkem, užitečnou tabulku postrádá. Pro vyvěšení v kempu je určen větší typ Sun Mirror Thermometer, který má tabulku vpředu, na zadní straně pak nerozbitné zrcátko.

● Perfektní plastové přezky a další plastovou galanterii, která si v ničem nezadá se známými Fastexy, vyrábí švédská firma Fixlock. Její výrobky jsou populární a k dostání především ve Skandinávii. Ze širokého výrobního sortimentu jsou pro horolezce a turisty nejpoužitelnější zejména žebříčkové přezky typu 520 a 525 k popruhům šíře 20 a 25 mm, dále zaklapovací přezky 720 a 725 k víkům batohů a pod. /opět šíře 20 a 25 mm/ a rozměrnější varianta 750 k bedernímu pásu /popruh 50 mm/. Přezky se velice snadno obsluhují jednou rukou i v rukavicích, rozepínají se tlakem palce zpředu. Pro zajišťovací postrojích, lodních záchranných vestách a dalších bezpečnostních pomůckách, kde nic nesmí selhat. Důvěra v materiál je veliká, jeho kvalita odpovídá přísným bezpečnostním předpisům – Fixlocky jsou vyráběny z nejkvalitnější acetalové pryskyřice, mají výborné mechanické vlastnosti v mrazu i horku. V nabídce nechybí ani dva typy samosvorek na šňůru – první s volně uloženým vroubkovaným kolečkem, druhá na principu tanky, ale v plochém provedení s integrovanou pružinou, vylišovanou spolu s tlačítkem z jediného kusu plastu. Fixlocky v hojně míře osazují svoje batohy renomovaní severští výrobci, např. švédský Haglöfs, norský Bergans a další.

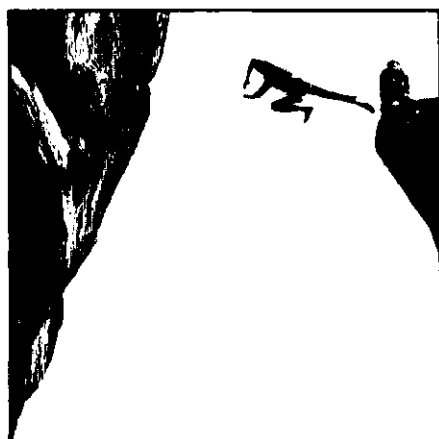
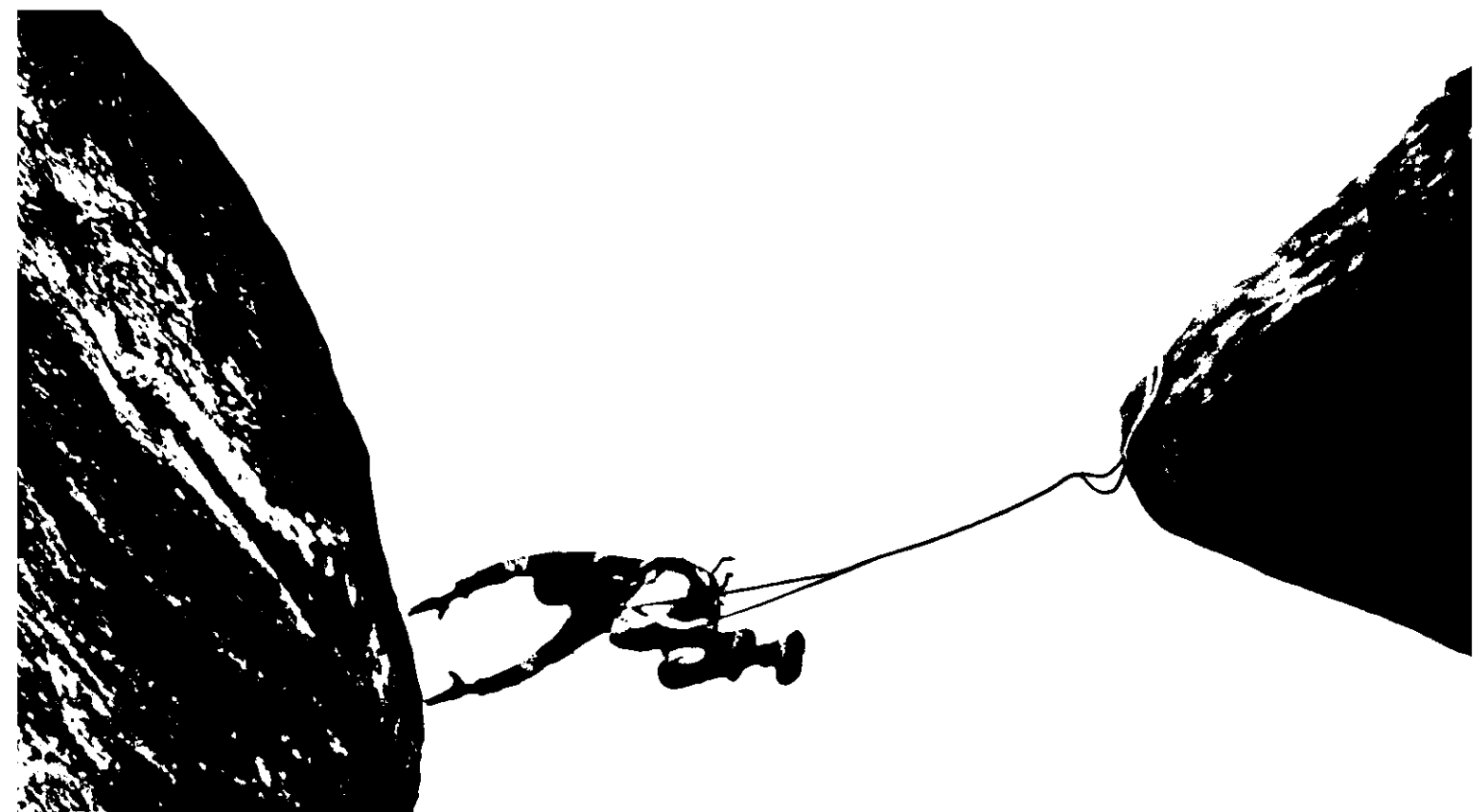

● Pozor na kevlar! Tvrdí se o něm, že je „pevný jako ocelové lano“. Doopravdy? Při testech, provedených výrobcem lan Mammut, vzorky kevlarové řepšňůry různé provenience o průměru 5,4 až 5,6 v prostém tahu vydržely zatížení do 1631 až 1876 daN /odpovídá v podstatě kp/, běžná nylonová smyčka průměru 7,1 mm se pro srovnání trhala při 1100 daN. Dva kusy kevlarové šňůry, svázané dvojitým rybářským uzlem se trhaly při zatížení 819 až 882 daN, to znamená úbytek pevnosti v uzlu od 48 do 53 %! Zmíněná nylonová šňůra průměru 7,1 mm praskala v uzlu při 892 daN, t.zn. úbytek pevnosti pouze 19 %. Je ale vidět, že 5,5 mm kevlar vydrží vlastně totéž, co tlustší nylon. Pro praxi z toho vyplývá výhodnost kevlaru na smyčky k uzlování i provazování vklíněnců = menší velikost může mít nyní

vyšší nosnost. V ohybu přes různé poloměry /simulace „hrany“/ to vypadá následovně. Na r = 5 mm uvedený kevlar rupne při 962 - 1001 daN a ztrácí 41 - 41,7 % pevnosti, nylon praská při 890 daN a ztrácí tedy jen 19,1 % pevnosti. Na r = 3 mm kevlar ztrácí 41,5 - 44,7 % a odchází při 930 - 955 daN, nylon při 703 daN ztrácí 36,1 %. Na r = 1 mm kevlar praská při 673 až 734 daN a ztrácí 55 - 60 % pevnosti, nylon 55,5 % a praská při 490 daN. To ukazuje, že v ohybu přes karabinu je kevlar o něco pevnější než nylon, ale procentuální ztráta pevnosti je veliká. Na malém poloměru /stále to však není hrana/ je kevlar výrazně lepší. Nakonec byl proveden „slačovací test“, opět se stejným lanovým materiálem, kevlarlem i nylonem. Kus šňůry byl založen do slačovací osmy a se závažím 15 kg tahán sem-tam. Jednou „sem i tam“ je jeden cyklus. Po 50, 100 a 200 cyklech byla provedena zkouška statické pevnosti v tahu. Tady kevlar zcela propadl. Posuďte sami. Nylon po 50 cyklech neztratil na pevnosti nic, po 100 cyklech 6,1 % a po 200 cyklech 29,6 %, přičemž stále udržel zatížení do 810 daN. Kevlar po 50 cyklech držel jen do 400 až 470 daN, t. j. úbytek 72,6 - 75,5 %. Po 100 cyklech už žádný z kevlarových vzorků neudržel vůbec nic. Úbytek pevnosti 100 %! Do 200 cyklů už nebylo co zkoušet... Hezké, že?! O kevlaru se říkalo /a říká/, že je dobrý na fixy do hor, kde nahrazuje klasická těžší a tlustší nylonová lana. Testy však ukazují pravý opak! Kevlar na smyčky a do vklíněnců ano, na slačování a jumarování ne! Jak píše Kim Carrigan, na základě testů firma Arova-Mammut upustila od výroby kevlarového lanového materiálu, neboť kevlar v současné podobě a při stávající technologii pletení není na horolezecká lana vhodný!

● Od Petra Vydry jsme dostali zajímavý článek o zkušenostech s vařičem MSR X-GK. Vzhledem k jeho rozsahu se nám nedostal do „19“ jak bylo původně v plánu - tedy příště. Vážným zájemcům z řad kutilů bychom mezitím mohli půjčit jeho kopii /proti zaslání obálky s adresou a 5.- Kčs známkou/.

Vlevo snímek nám neznámého fotografa /přihlásí se?/, pořízený asi v roce 1982 během Lanšova Film-festivalu, zachycuje neznámého skokana při pokusu o prvopřeskok z Herinka na Trůn. Nedoskočil . . .

Autentické snímky i fotografa Luboše Imlaufa zachycují Karla Šimka z Hronova při prvopřeskoku z Herinka na Trůn v Teplíčkách. Podařilo se 28. srpna 83, délka skoku 3,2 m. Hodně lidí si tam předtím natlouklo. Po přeskoku Karel usadil vedle hrotů kruh a dolezl na vrchol ohodnoceno 4/IV.

